

สุยามรณจสุส เตปิฏกํ

๓๐

สุตตนตปิฏเก

ขุททกนิกายสุส

จุฬนิตุเทโส

ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

รูปนิตเทโส

๒๙ ๔. ๓ ๑๑

๗. ๑๗ ๘

ค. ๓๐ ๑๔. ๔

สยามรัฐสุด เตมีอุก

สุดตนตปีฎเก ชุททกนิกายสัส

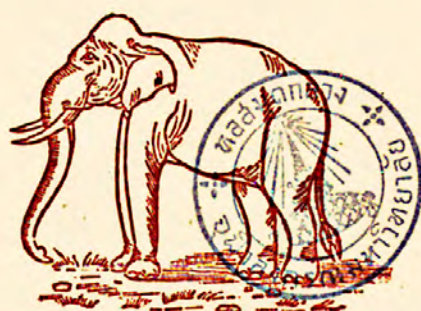
จุพนิตุเทโส

อุทยตุเถเรน เทวโมตินา อาโท โสธิต

กิตติโสธณตุเถเรน เทวมนินา

ปน โสธิต

ราชปมฺเชน สยามรัฐจวาตินา มหาชนเนน มุททาบีโต

สยามรัฐสุด ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัย ปกาสิต

พุทธปรินิพพานา ๒๕๓๐

มีกรรมสิทธิตามพระราชบัญญัติ

๓๔๕๖๖

กรุงเทพ ฯ

โรงพยาบาลศิริราชพสกนิกร บางกอกน้อย

กิตฺติพนปฺตํ
ปารายณวคฺโค

วคฺคฺคาถา	ขงฺเก	๓
ปจฺโม อชิตมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๘
ทฺติโย ติสฺสเมตฺตเยยฺยมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๓
ตฺติโย ปุณฺณกมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๔๒
จตุตฺโถ เมตฺตคฺคฺมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๖๗
ปญฺจโม โสตกมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๐๘
ฉกฺโข อุปตฺถมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๒๖
สฺสฺสโม นนฺทมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๔๒
อฏฺฐโม เหมกมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๖๓
นวโม โตเทยฺยมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๖๘
ทสฺโม กปฺปมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๗๖
เอกาทสฺโม ชตุกณฺณมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๘๗
ทฺวาทสฺโม ภทฺทวคฺคฺมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๘๗
เตวสฺโม อุกฺกยมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๒๐๗
จุกฺกทสฺโม โปสฺสาดมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๒๒๓
ปณฺณรทสฺโม โมฆราชมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๒๓๕
โสฬสโม มัจฺฉิกยมาณวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๒๕๘
โสฬสมาณวคฺคฺปญฺหานิคฺคฺมณฺเฑโส	,,	๒๖๘
ชกฺโขวิธวคฺคฺปญฺหานิทฺเทโส	,,	๓๓๗

ศุภทนต์บิฏเฐ ชุททกนิกายสุต จุฬนิตุเทโส

นโม ตสุต ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ปารายนวกุโธ

วตฺตคาถา

[๑]	โกธธานํ ปุรา รมฺมา	อคฺมา ทกฺขิณาปถํ
	ธากิณฺณจณฺณํ ปคฺคยาโน	พฺราหฺมโณ นนฺตปารคฺค ๑
[๒]	โส อสฺสทสฺส วิสฺเส	มฺพุทฺธสฺส ^๑ สฺมาสเน
	วสฺสํ โคธาวรํกุเ	อญฺเณ ๑ เณ ๑ ๑
[๓]	ตสฺสเสว อฺปนฺนํสําย	คาโม ๑ วิปฺปโต อหุ
	คโค ชาเตน อายเน	มหายณฺณํ อกฺกปฺปนิ ๑
[๔]	มหายณฺณํ ยชิตฺวาน	ปฺน ปาวิตฺติ อสฺสํ
	ตสฺสํ ปฏฺธิปวฺธิ	อญฺโณ ธาคณฺนิ พฺราหฺมโณ ๑
[๕]	อฺกขณฺนปาทํ ตถิโก	ปจฺกทนฺโต ราชสฺสโร

๑ บ. อพกสฺส.

- [๓๕] ขณ โภ จรหิ ชานาติ อตฺถิ ปจฺจิมฉนฺทเต
มฺหุชฺชํ มฺหุชฺชาธิปาทนฺจ ตมฺเม อภฺจาทิ เทวเต ฯ
- [๓๖] ปุรา กปิตฺตตฺถมฺหา นิทฺชนฺโต โถกนายโก
อปฺปจฺโจ โยโกกากราชสฺส สกฺขยฺยปฺตฺโต ปภงฺกโร ฯ
- [๓๗] โสฺหิ พฺราหฺมณ สมนฺพฺพุโธ สພພຣມມານ ປາຣດູ
ສພພຣມິນຸພາພດປປຕູໂຕ ສພພຣມເມສຸ ຈກຊຸມາ
ສພພຣມມກຊຍ໌ ປຕູໂຕ ວິມຸຕູໂຕ ວຸປຣິກຊເຍ ຯ
- [๓๘] ພຸຸໂໂ ໂສ ກວາ ໂຕເ ສມຸ ເທເຕຕິ ຈກຊຸມາ
ຕໍ ຕຸວໍ ຕນຸວານ ປຸຈຸດສຸ ໂສ ເຕ ຕໍ ພຸຍາກວິສຸຕິ ຯ
- [๓๙] ສມຸພຸໂໂຕ ວໂຈ ສຸຕຸວາ ອຸທຸໂຕ ພາວຣ໌ ອຸ
ໂສກສຸ ຕນໂກ ອາສິ ມິຕິນຸຈ ວິປຸຕ໌ ດຕິ ຯ
- [๔๐] ໂສ ພາວຣ໌ ອຕຸຕມໂນ ອຸທຸໂຕ
ຕໍ ເທວຕິ ປຸຈຸດຕິ ເວທຊາໂຕ
ກຕມມຸຕິ ຕາເມ ນິຕມມຸຕິ ວາ ປນ
ກຕມມຸຕິ ວາ ສນປເ ໂຕກນາໂຕ
ຍຕຸຕ ຕນຸວາ ນມສຸເສມຸ
ສມຸພຸໂໂ ທິປຸຕຸຕມ໌ ຯ
- [๔๑] ສາວຕຸຕິຍ໌ ໂກສຕມນຸຕິເ ສິໂນ
ປຸທຸຕປນໂໄ ວຣກຸກິເມໂສ
ໂສ ສກຸຍປຕູໂຕ ວິຊຸໂ ອນາສໂວ

- [๓๑] พาววิสุตฺต วโจ สุตฺตวา สีสฺสตา โสฬส พฺราหฺมณา
 อชิโต ทิสฺสเมตฺเตยโย ปุณฺณโก อถ เมตฺตคุ ๑
- [๓๒] โธโก อปฺสํโว จ มนฺโท จ อถ เหมโก
 โธเทยฺยกปฺปา ทฺภโย ชฺชกฺกณฺณํ จ ปณฺทิตฺโต ๑
- [๓๓] ภทฺรารุโธ อฺภโย จ โปสาโธ จามิ พฺราหฺมโณ
 โมฆรชฺชา จ เมธาวี บิํจิตฺโต จ มหาธิสฺสี ๑
- [๓๔] ปจฺเจกกณฺโณ สํพุเพ สํพุพลอฺกสฺส วิสฺสุตา
 ฌายี ฌานรตา ธีรฺา ปุพฺพวาสนวาสิตา ๑
- [๓๕] พาววรี อภิวาทิตฺวา กตฺวา จ นํ ปทกฺขิณํ
 ชฺชวชิณรฺา สํพุเพ ปกฺกามํ อุตฺตรามฺชา ๑
- [๓๖] มุพฺพสฺส ปติฏฺฐานํ ปุริมํ มาหิสฺสํคิ ตทา
 อฺชฺชเชนฺนิยฺจามิ โคนทฺธํ เวทิสํ วณฺสวฺหํ ๑
- [๓๗] โกธมฺพินฺญจามิ ธาเกตํ ธาวตฺตฺติณฺญจ ปุรฺตฺตมํ
 เสตฺพุยํ กบิํถวตฺตํ กุสฺสินารมฺญจ มนฺทิวิ ๑
- [๓๘] ปาวณฺญจ โภกนทฺธํ เวธํคิ มาคธํ ปุริ
 ปาสาณกํ เจตฺติณฺญจ รณณฺยํ มโนรมํ ๑
- [๓๙] ตสฺสิตฺโต วุทฺธํ สํคิ มหาธํภโว วาณิโช
 ฌายี ฌมฺมาภิตฺตฺโตว ตฺวิตา ปพฺพตฺตมารุหํ ๑
- [๔๐] ภคฺวา จ ตมฺหิ สมนฺเย ภิกฺขุสงฺฆปฺปฏฺชโต
 ภิกฺขุณฺโณ รณฺมํ เทเสติ สํโหว นทฺธิ วเน ๑

ทอสมฺมคกลาง
 จุฬาทิงกรณมหาวิชชาดัย

- [๔๑] อสีโต อทุกตฺต สัมพุทฺธํ วิคฺวรัตฺตํ ภาณุมํ
 จนฺทํ ยถา ปณฺณรเต ปาริปรุํ อูปาคํ ๑
- [๔๒] อถสฺสํ คคฺคเต ทิสฺสวาน ปริปรุณฺจ พุณฺณชํ
 เขมณฺทํ จีโต หฺนุโส มโนปณฺเห อปฺปจฺฉน ๑
- [๔๓] ธาวิสฺสํ ชมฺมมํ พุทฺธิ โคคฺคํ พุทฺธิ สลฺกชณฺ
 มนฺเตสฺส ปารมํ พุทฺธิ กติ วาเจติ พุทฺธาหฺมโน ๑
- [๔๔] วิสํ วสฺสสฺสํ ธาญ โส จ โคคฺคเตน พาวรี
 ตึณฺสฺสํ ลกฺขณํ คคฺคเต ตินฺณํ เวทาน ปารคฺค ๑
- [๔๕] ลกฺขณํ อิติหาเส จ สนิชฺชนฺทฺสเกณฺเฏ
 ปณฺจสฺสคานิ วาเจติ สธฺมเม ปารมํ คโต ๑
- [๔๖] ลกฺขณานํ ปวิจยํ พาวรีสฺสํ นรุตฺตม
 ตณฺหจฺฉนํ ปกาเสหิ มา โน กงฺขายิตํ อหุ ๑
- [๔๗] มุขํ ชิวฺหาย ฉาเทติ อุนฺณสฺสํ ฆมฺมกฺคเร
 โกโสหิตํ วตฺถคฺคยํ เหว ชานาหิ มาณว ๑
- [๔๘] ปฺปจฺฉํ หิ กณฺจํ อสฺสณฺโตะ สฺสจฺฉา ปณฺเห วิยาเกเต
 วิจฺฉินฺเตติ ชโน สพัโพ เวทชาโต กตณฺชติ ๑
- [๔๙] โก นุ เทโวว พุทฺธมา วา อินฺโท วาปํ สฺสชฺมปติ
 มนสา ปฺปจฺฉิเต ปณฺเห กเมตํ ปฏฺฐิภาสติ ๑
- [๕๐] มุทฺธํ มุทฺธาธิปาทณฺจ พาวรี ปริปฺปจฺฉติ
 ตํ พยาโกโรหิ ภคฺวา กงฺขํ วินย โน อีเส ๑

- [๕๑] อวิชฺชา มุทฺธาติ ชานาหิ วิชฺชา มุทฺธาติปาทินิ
 สทฺธธาตติตฺตมาธฺหิ ฌนฺทวิชฺเชน ตํยฺคา ฯ
- [๕๒] ตโต เวทน มหตา สมนฺตมฺภิตฺตวณ มาณโว
 เขกฺกํ อธินํ ฌตฺวา ปาเทสฺส ตีรสา ปติ ฯ
- [๕๓] พาวรํ พฺรหฺมโน โภโต สห สิสฺสเถหิ มารีต
 อุกฺกจฺจิตฺโต สฺมโน ปาเท ฌนฺทติ จกฺขฺม ฯ
- [๕๔] สฺวิตโต พาวรํ โหตุ สห สิสฺสเถหิ พฺรหฺมโน
 ตฺวณฺจามิ สฺวิตโต โหหิ จิรํ ชฺวาทิ มาณว ฯ
- [๕๕] พาวรํสฺส จ ตฺยหิ วา สพฺเพสฺส สพฺพสฺสยํ
 กตาวกาสา ปุจฺจนฺวโห ยงฺกิลฺลิจิ มนฺติจฺจนฺต ฯ
- [๕๖] สมนฺตพฺพเรน กโตกาโส นิสฺสํทิตฺตวณ ปณฺชติ
 อธิโต ปจฺมํ ปณฺหํ ทตฺถ ปุจฺนิ ทถาคตํ ฯ

วตฺตูกาถา นิฏฺฐิตา ฯ

อริยสัจจกถา

[๕๗] เกณฺธํ นินฺนํ โลกํ (อิฏฺฐํ อริยํ)

เกณฺธํ นปฺปภาสตี

กิตฺติมาภิปณฺเฑนํ พุทฺธิ

กิตฺติ ศุคฺค มหาพญํ ฯ

[๕๘] เกณฺธํ นินฺนํ โลกํ นินฺนํ โลกํ ทิรฺรณฺณํ โลกํ
 นินฺนํ โลกํ มนุสฺสํ โลกํ เทวํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ
 อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ
 อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ
 อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ
 อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ
 อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ อมนุษย์ํ โลกํ

[๕๙] อิฏฺฐํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ
 อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ อริยํ

[๖๐] เกณฺธํ นปฺปภาสตี เกณฺธํ โลกํ นปฺปภาสตี น ภาสตี
 น ภาสตี น ภาสตี น ภาสตี น ภาสตี

นปฺปกาสะติ ฯ

[๖๑] กิธฺธํสาภิเลปนํ พฺรหฺมํหิตํ กิธฺธํ โลกธฺธํ อภิเลปนํ ตถาคณํ
พญฺชนํ อปฺปกฺกิเลโส เกณ โถโก ติฏฺโธ ปติฏฺโธ กิธฺธํโส สงฺ-
กิธฺธํโส มกฺกิธฺโธ สํสํโส ตถฺโธ ตถฺกิธฺโธ ปติพฺพุโธ พฺรหฺมํ อ-
จฺจุตฺตํ เทเสหิ ปญฺณเปหิ ปญฺสเปหิ วิจฺจวาทิ วิจฺจวาทิ อุตฺตํ-
กโรหิ ปกาสะหิตํ กิธฺธํสาภิเลปนํ พฺรหฺมํ ॥

[๖๒] กิธฺธํ ตถฺธํ มหพฺพญฺญํ กิธฺธํ โลกธฺธํ มหพฺพญฺญํ
ปฺปญฺญํ อปฺปญฺญํ อปฺปญฺญํ อปฺปญฺญํ กิธฺธํ ตถฺธํ มหพฺพญฺญํ ॥
เตนาค โส พฺรหฺมํ

เกณธฺธํ นิฏฺโธ โถโก (อิจฺจุตฺตํ อจฺจุตฺตํ)

เกณธฺธํ นปฺปกาสะติ

กิธฺธํสาภิเลปนํ พฺรหฺมํ

กิธฺธํ ตถฺธํ มหพฺพญฺญํ ॥

[๖๓] อวิชฺชวาทิ นิฏฺโธ โถโก (อจฺจุตฺตํ อจฺจุตฺตํ)

อวิชฺชวาทิ (ปมาทํ) นปฺปกาสะติ

นปฺปกาสะติ พฺรหฺมํ

ทุกฺขมธฺธํ มหพฺพญฺญํ ॥

[๖๔] อวิชฺชวาทิ นิฏฺโธ โถโก อวิชฺชวาทิ ทุกฺขมธฺธํ
ทุกฺขมธฺธํ อจฺจุตฺตํ ทุกฺขมธฺธํ อจฺจุตฺตํ ทุกฺขมธฺธํ อจฺจุตฺตํ
ปฏฺฐิตํ อจฺจุตฺตํ ปฏฺฐิตํ อจฺจุตฺตํ อจฺจุตฺตํ

ภาคี วา ภควา จีวรบีณชุปาตเสนาสนนิทานปัจจุยภณชุปริชชารานนติ ภควา ๑ ภาคี วา ภควา อตุตถสัสส ชมนนสัสส วิมุติ-
 สัสส อธิสัสส อธิจิตสัสส อธิปณณายาติ ภควา ๑ ภาคี
 วา ภควา จตุณฺหํ ฌานานํ จตุณฺหํ อปฺปมณฺณานํ จตุณฺหํ อรูป-
 สมาสตฺถินนติ ภควา ๑ ภาคี วา ภควา อญฺชนํ วิโมกฺขนํ
 อญฺชนํ อภิภยตฺถานํ นวณฺหํ อนุปฺพุพฺพิหารสมาสตฺถินนติ ภควา ๑
 ภาคี วา ภควา ทสฺสนํ สมนฺณวาทานํ ทสฺสนํ ภสิณสมาสตฺถิน-
 นานาปณฺณสัสสสมาสส อสฺสมาสตฺถินนติ ภควา ๑ ภาคี วา
 ภควา จตุณฺหํ สติปญฺจนานํ จตุณฺหํ สมนฺนปฺปณฺณานํ จตุณฺหํ
 อธิปฺปทาณํ ปณฺณจฺจนํ อธิปฺปทาณํ ปณฺณจฺจนํ พณฺณํ สตฺถิน-
 โทษณฺณจฺจนํ อธิปฺปทาณํ อญฺสงฺกตสัสส มคฺคสัสสส ภควา ๑ ภาคี
 วา ภควา ทสฺสนํ ตถาคตพณฺณํ จตุณฺหํ เวธารชฺชานํ จตุณฺหํ
 ปญฺธิสฺสภิกานํ ฌณฺณํ อภิณฺณานํ ฌณฺณํ พุทฺธมฺมานนติ ภควา ๑
 ภควาติ เนตํ นามํ มาตฺรา กตํ น มีตฺรา กตํ น ภาคฺวา กตํ
 น ภคินฺนยา กตํ น มิตฺตามจุเจหิ กตํ น ฌาตีสสาโตหิเตหิ กตํ
 น สมนฺนพฺราหฺมณฺเนหิ กตํ น เทวตฺวาหิ กตํ วิโมกฺขนนฺตีกเมตํ
 พุทฺธจฺจนํ ภคจฺจนานํ โทษณฺนํ มฺเฏ สห สหพฺพมฺมณฺณตฺถินสัสส ปญฺธิ-
 ตาภา สจฺจิกา ปณฺณคฺคิ ยทิทํ ภควาติ อธิปฺปทาติ ภควา ๑

[๖๖] เวทิจฺฉา ปมาทา นปฺปภาสคฺคิ เวทิจฺฉํ อจุจฺฉน-
 ปณฺณจ มจฺฉนฺนินิ อวาทมจฺฉนฺนินิ กุณฺณจฺฉนฺนินิ ตาภณจฺฉนฺนินิ ฌณฺณ-

ธรรมา ธรรมา ปุคฺคาสา ฐีวิตาสา ชปฺปา ปชปฺปา อภิชปฺปา
 ชปฺปนา ชปฺปิตฺตํ โถลฺลปฺปา โถลฺลปฺปายนา โถลฺลปฺปายิตฺตํ
 ปุคฺคณฺณจิตฺตา ธาตุกมฺมตา อมฺมมราโค วิสฺสมโถโก นิกฺขุติ
 นิกามนา ปตฺถนา มีหนา สมฺปตฺถนา กามตฺถนา ภวตฺถนา
 วิภวตฺถนา รูปตฺถนา อรูปตฺถนา นิโรธตฺถนา รูปตฺถนา
 สทฺทตฺถนา คณฺธตฺถนา รสฺตฺถนา โสณฺฑตฺถนา รสมฺมตฺถนา
 โอโธ โยโค คมฺโม อุปาทานํ ชาวณฺณํ นีวณฺณํ คณฺณํ พนฺธนํ
 อุปฺปาทิสฺสํ ชนฺธสฺสํ ปริยฺยจฺจํ ตทา เวจฺจํ ทฺถมฺมํ ทฺถ-
 นิตฺถนํ ทฺถมฺมปฺปภาโว มาราปาสํ มาราพฺพิสํ มาราวิสโย มาราโคโร
 มาราพนฺธนํ คณฺหนนฺทํ คณฺหาชาตํ คณฺหาคทฺทํ คณฺหาสมฺมทฺโท
 อภิชฺชมา โถโก อภฺชตฺถมฺมํ อภฺชํ อภฺชติ ชปฺปา ฯ โถลฺลสฺสํ เถปนํ
 ตคฺคณํ พนฺธนํ อุปฺปาทิสฺสํ อิมาย ชปฺปาย โถโก ติตฺโต ปตฺติโค
 กิตฺติโส สกฺกิตฺติโส มกฺกิตฺโต สกฺกโส ตคฺคิตฺโต ปตฺติพฺพุโส ฯ
 พุทฺธมฺมิ อากฺขิชามิ เทเสมิ ปณฺณเปมิ ปณฺณสเปมิ วิจฺจามิ วิภจฺจามิ
 อุตฺตคานํโรมิ ปภาเสมฺมิติ ชปฺปาภิสฺสํ พุทฺธมฺมิ ฯ

[๖๘] ทฺถมฺมสฺสํ มหฺพภยฺยนฺติ ทฺถมฺมฺนิ ชาตฺติทฺถมฺมํ ชราทฺถมฺมํ
 พฺยาธิทฺถมฺมํ มรณทฺถมฺมํ สกฺกปฺริเทวทฺถมฺมํ โทมนสฺสํปายาสทฺถมฺมํ เพร-
 ยิตํ ทฺถมฺมํ ตฺริจฺจฺจานโยนิทํ ทฺถมฺมํ มิตฺติวิสฺสยิตํ ทฺถมฺมํ มานุสฺสิตํ ทฺถมฺมํ
 คพฺพโกภกฺกมฺมิตฺตมฺมํ ทฺถมฺมํ คพฺพเกจฺจิตฺตมฺมํ ทฺถมฺมํ กพฺพวฺจฺจจฺจามมฺมํ
 ทฺถมฺมํ ชาตฺสสฺสํปนิพนฺธมฺมํ ทฺถมฺมํ ชาตฺสสฺสํ ปราเชยฺยมํ ทฺถมฺมํ อตฺต-

อริยสัจ นินฺนโต โสโก (อริยสัจ ภาควา)

เวริจฺจ (ปมาथा) นปฺปกาสะติ

ชปฺปภาณิตฺตํ พุทฺธิ

ทกฺขมสฺส มหพฺภนฺนํ ๑

[๖๘] สวณฺติ สพุทฺธิ โสตา (อิจฺจายสฺมา อริยโต)

โสตานํ กิณฺนิวารณํ

โสตานํ สวํ พุทฺธิ

เกณ โสตา ปิณฺนํ ๑

[๗๐] สวณฺติ สพุทฺธิ โสตาติ โสตาติ คณฺหาโสโต ทิฏฺฐิ-
โสโต กิเลสโสโต ทุจฺจริตโสโต อริยสัจโสโต ๑ สพุทฺธํ สพุทฺธํ
อายคเนสฺส ๑ สวณฺตีติ สวณฺติ อาสวณฺติ สมนฺนํ ปวตฺตณฺติ
จกฺขโต รูปํ สวณฺติ อาสวณฺติ สมนฺนํ ปวตฺตณฺติ โสโต
สพุทฺธํ สวณฺติ อานโต คณฺเฐ สวณฺติ อริยสัจ รสํ สวณฺติ
กายโต โสฏฺฐพฺพํ สวณฺติ มนโต อมมํ สวณฺติ อาสวณฺติ
สมนฺนํ ปวตฺตณฺติ จกฺขโต รูปคณฺหา สวณฺติ อาสวณฺติ สมน-
นํ ปวตฺตณฺติ โสโต สพุทฺธคณฺหา สวณฺติ อาสวณฺติ สมนฺนํ
ปวตฺตณฺติ อานโต กณฺธคณฺหา สวณฺติ อริยสัจ รสคณฺหา
สวณฺติ กายโต โสฏฺฐพฺพคณฺหา สวณฺติ มนโต อมมคณฺหา
สวณฺติ อาสวณฺติ สมนฺนํ ปวตฺตณฺตีติ สวณฺติ สพุทฺธิ โสตา ๑

[๗๑] อิจฺจายสฺมา อริยโตติ อิจฺจาสฺมา ปทสฺสํ ปทสฺสํ

ปทปาริปุริ อฏฺฐรตฺตมวาทิ พุณฺณชนสฺสิตฺติจฺจตา ปทานุปฺพุพฺพกเมตฺ คิ-
 จาติ ๑ อายสฺมาติ มียวณํ ฅวณํ สฺสการวตฺตปฺปติสฺสวณเมตฺ
 อายสฺมาติ ๑ อชิโตติ คตฺตํ พฺราหฺมณสฺส นามํ สงฺฆา สมนฺวยา
 ปณฺณคฺคิ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเรขํ นิรุตฺติ พุณฺณชนํ
 อภิตฺตาโปติ คิจฺจายสฺมา อชิโต ๑

[๗๒] สํคฺคานํ กิณฺนิวารณนฺติ สํคฺคานํ กิ์ อาวณํ นีวณํ
 สํวณํ รกฺขณํ โคปนนฺติ สํคฺคานํ กิณฺนิวารณํ ๑

[๗๓] สํคฺคานํ สํวํ พฺรหฺมํ สํคฺคานํ อาวณํ นีวณํ ส-
 วณํ รกฺขณํ โคปนํ พฺรหฺมิ อาจิกฺขาหิ เทเสหิ ปณฺณเบหิ ปฏฺฐเบหิ
 วิวราหิ วิฆาหิ ชุทฺตคณฺนํโกโรหิ ปกาเสหิ สํคฺคานํ สํวํ พฺรหฺมิ ๑

[๗๔] เกณ สํคฺคา มียิยฺยเรติ เกณ สํคฺคา มียิยฺยนฺติ ปจฺฉินฺช-
 ชนฺติ น สํวณฺติ น อาสํวณฺติ น สมนฺทนฺติ นปฺปวคฺคตฺตคฺคิ เกณ
 สํคฺคา มียิยฺยเร ๑ เทนาห สํ พฺราหฺมณ

สํวณฺติ สํพฺพชฺ สํคฺคา (คิจฺจายสฺมา อชิโต)

สํคฺคานํ กิณฺนิวารณํ

สํคฺคานํ สํวํ พฺรหฺมิ

เกณ สํคฺคา มียิยฺยเรติ ๑

[๗๕] ยานิ สํคฺคานิ โลกสฺสํ (อชิตาติ ภาควา)

สติ เตสํ นีวณํ

สํคฺคานํ สํวํ พฺรหฺมิ

น ชาตฉนฺติ น สหฺนฺติ นปฺปวตฺตฺนฺติ ฯ อิทํ ทฺวณฺติ อยํ
 ทฺวณฺตฺมฺกฺโยติ อยํ ทฺวณฺติโรจฺติ อยํ ทฺวณฺติโรจฺคามินิ ปฏฺิ-
 ปทาติ ชานโต ปสฺสโต ปญฺญาเย เตเต โสตา มิตฺติยฺนฺติ ปจฺ-
 จิตฺตฺนฺติ น สวณฺติ น ชาตฉนฺติ น สหฺนฺติ นปฺปวตฺตฺนฺติ ฯ
 อิมํ ชาตฉาติ อยํ ชาตฉตฺมฺกฺโยติ อยํ ชาตฉนฺติโรจฺติ อยํ
 ชาตฉนฺติโรจฺคามินิ ปฏฺิปปทาติ ชานโต ปสฺสโต ปญฺญาเย เตเต
 โสตา มิตฺติยฺนฺติ ปจฺจิตฺตฺนฺติ น สวณฺติ น ชาตฉนฺติ น สหฺนฺติ
 นปฺปวตฺตฺนฺติ ฯ อิมํ ฐมฺมา อภิณฺเวยฺยาติ อิมํ ฐมฺมา
 ปริณฺเวยฺยาติ อิมํ ฐมฺมา ปทาตพฺพาติ อิมํ ฐมฺมา ภาเว-
 ตพฺพาติ อิมํ ฐมฺมา สจฺจนิคฺคาตพฺพาติ ชานโต ปสฺสโต ปญฺญาเย
 เตเต โสตา มิตฺติยฺนฺติ ปจฺจิตฺตฺนฺติ น สวณฺติ น ชาตฉนฺติ น
 สหฺนฺติ นปฺปวตฺตฺนฺติ ฯ ฌณฺนี ฌตฺถายคฺคานํ สํมฺภวญฺจ อตฺตญฺ-
 คมญฺจ อตฺตํวญฺจ อาทํวญฺจ นิสฺสํวณฺญฺจ ชานโต ปสฺสโต
 ปญฺญาเย เตเต โสตา มิตฺติยฺนฺติ ปจฺจิตฺตฺนฺติ น สวณฺติ น
 ชาตฉนฺติ น สหฺนฺติ นปฺปวตฺตฺนฺติ ฯ ปญฺจณฺนี อูปาทานกฺขณฺธานํ
 สํมฺภวญฺจ อตฺตญฺคฺคญฺจ อตฺตํวญฺจ อาทํวญฺจ นิสฺสํวณฺญฺจ
 ชานโต ปสฺสโต จคฺคณฺนี มหาภูตฺตานํ สํมฺภวญฺจ อตฺตญฺคฺคญฺจ
 อตฺตํวญฺจ อาทํวญฺจ นิสฺสํวณฺญฺจ ชานโต ปสฺสโต ยงฺกิญฺจิ
 สํมฺภวญฺจ สพฺพญฺจ นโรจฺจมนฺติ ชานโต ปสฺสโต ปญฺญาเย
 เตเต โสตา มิตฺติยฺนฺติ ปจฺจิตฺตฺนฺติ น สวณฺติ น ชาตฉนฺติ น

60

ต้น

பெயர்

๒๗

၈၂

ໂຕ

၁၄

[८]

๗๗

ខេត្ត

ពត៌

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ชนธชา ๑ รูปนติ จตุตทาโร จ มหาภูตา จตุณณจ มหาภูตานัน

ชคฺคํ ภจฺจนฺติ ปฏิปฺปสฺสํภนฺติ ฯ อรหตฺตมคฺคกฺขณาณน อภิ-
 สงฺขารวิญฺญาณสฺสํ นิโรธนฺ เย อปฺปชฺเชยฺยํ นามญฺจ รูปญฺจ
 เจตฺตเจตฺตํ นิสฺสํนฺติ อปฺปสฺสํนฺติ ชคฺคํ ภจฺจนฺติ ปฏิปฺปสฺสํภนฺติ ฯ
 อรหโต อนุปาทิสํสาธ ปรีนิพฺพานธาคฺคยา ปรีนิพฺพายนุตสฺสํ ปรีนิ-
 วิญฺญาณสฺสํ นิโรธนฺ ปณฺณา จ สติ จ นามญฺจ รูปญฺจ
 เจตฺตเจตฺตํ นิสฺสํนฺติ อปฺปสฺสํนฺติ ชคฺคํ ภจฺจนฺติ ปฏิปฺปสฺสํภนฺตํ
 วิญฺญาณสฺสํ นิโรธนฺ เจตฺตเจตฺตํ อปฺปชฺชณฺติ ฯ เตนาค ภาควา

ยเมตํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ อชิตํ ตํ วทามิ เต

ยชฺช นามญฺจ รูปญฺจ อสฺสํ อปฺปชฺชณฺติ

วิญฺญาณสฺสํ นิโรธนฺ เจตฺตเจตฺตํ อปฺปชฺชณฺตํ ๑

[๘๐] เย จ สงฺฆาตธมฺมาเส ยํ จ เสฏฺฐา ปุณฺณํ อธิ

เคตํ เม นิปโก อธิยํ ปุณฺโณ ปพฺพุทฺติ มารีตํ ๑

[๘๑] เย จ สงฺฆาตธมฺมาเสติ สงฺฆาตธมฺมา อจฺจนฺติ อร-
 หนฺโต ชฺเฌนํสา ๑ กิการณา สงฺฆาตธมฺมา อจฺจนฺติ อรหฺนฺโต
 ชฺเฌนํสา ๑ เต สงฺฆาตธมฺมา ฌาตธมฺมา คฺคิตธมฺมา ติริตธมฺมา
 วิภฺตธมฺมา วิภาวิตธมฺมา สํพเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ สงฺฆาตธมฺมา
 ฌาตธมฺมา คฺคิตธมฺมา ติริตธมฺมา วิภฺตธมฺมา วิภาวิตธมฺมา
 สํพเพ สงฺฆารว ทุกฺขาติ สงฺฆาตธมฺมา ๑ เป ๑ สํพเพ ธมฺมา อนตฺ-
 ตาติ สงฺฆาตธมฺมา อวิชฺฐาปจฺจยา สงฺฆารวติ สงฺฆาตธมฺมา ๑ เป ๑
 ยงฺกิญฺจิ สํมุกฺขธมฺมํ สํพพฺพํ นิโรธธมฺมํ สงฺฆาตธมฺมา ฌาต-

ธมฺมา ตฺถิตฺตธมฺมา ทิริตฺตธมฺมา วิภูตธมฺมา วิภาวิตฺตธมฺมา ฯ อถวา
 เคสฺส ธมฺมา สงฺฆาตา ธาตุโย สงฺฆาตา อายตฺตานิ สงฺฆาตานิ คตฺติโย
 สงฺฆาตา อปฺปคฺตฺติโย สงฺฆาตา ปฏิสันฺธิโย สงฺฆาตา ภวา สงฺฆาตา
 สํสാരา สงฺฆาตา อฏฺฐา สงฺฆาตา ฯ อถวา เค ธมฺมปริยฺยเต
 จิตฺตา ธาตุปริยฺยเต จิตฺตา อายตฺตปริยฺยเต จิตฺตา คตฺติปริยฺยเต จิตฺตา
 อปฺปคฺตฺติปริยฺยเต จิตฺตา ปฏิสันฺธิปริยฺยเต จิตฺตา ภวปริยฺยเต จิตฺตา
 สํสਾਰปริยฺยเต จิตฺตา อฏฺฐปริยฺยเต จิตฺตา ธนฺตฺติมภเว จิตฺตา ธนฺตฺติ-
 มฺมสฺสเย จิตฺตา ธนฺตฺติเมหฺรธา อรหฺนฺโต ฯ

 เคสฺส จายํ ปจฺจิมโก จริโม สมนุสฺสโย

 ชาติมรณสํสારो นคฺคิ เณสฺส ปุณฺณโกวติ ฯ

 กัการณา สงฺฆาตธมฺมา วุจฺจฺนฺติ อรหฺนฺโต ชีณาสฺวาติ เย
 ฯ สงฺฆาตธมฺมาเต ฯ

[๘๒] เย ฯ เสฏฺฐา ปุณฺณ อธิราชิ เสฏฺฐาติ กัการณา
 วุจฺจฺนฺติ เสฏฺฐา ฯ สิกฺขชนฺตฺติ เสฏฺฐา ฯ กิ สิกฺขชนฺติ ฯ อธิ-
 สํสํมึ สิกฺขชนฺติ อธิจิตฺตมฺมึ สิกฺขชนฺติ อธิปญฺญมฺมึ สิกฺขชนฺติ ฯ

 กตฺวา ฯ อธิสํสํมึ ฯ อธิ ภิกฺขุ สํสํมึ โหติ ปาฏิโมกฺข-
 สํวรตฺตํ วิหริติ อจฺจวโคจรมฺมปฺนโน อณฺณคฺเตสฺส วชฺเชสฺส
 ภยทสฺสํ สมาทาย สิกฺขชนฺติ สิกฺขาปเทสฺส ชุทฺตทโกมึ สํสํมึ
 มหฺนฺโตมึ สํสํมึ สํสํ ปตฺติจฺจา อวฺวณํ สํมโน สํวโร มุขํ
 ปมุขํ กุสฺสณํ ธมฺมานํ สมนฺมาปคฺติยา อโย อธิสํสํมึ ฯ

กตมา ๑ อริยสัจธรรม ๑ อริ ภาวธรรม วิวิธธรรม กาเมหิ วิวิธธรรม
อภิสันติ ธรรมเมหิ สัตตธรรม สัตตธรรม วิเวกธรรม ปัตติธรรม ปจฺจํ ฌานํ
ทตฺติ ฌานํ ทตฺติ ฌานํ จตฺตํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหริติ
อริ อริยสัจธรรม ๑

กตมา ๑ อริยสัจธรรม ๑ อริ ภาวธรรม ปณฺณสว โหติ อุตฺ-
ยตฺตคามินิยา ปณฺณาย สมนฺนาคโต อริยา ยนิพเพทิกาย สมนฺนา-
ทตฺตธรรมคามินิยา โส อิทํ ทตฺตธรรม ยถาภูตํ ปชานาติ อริ
ทตฺตธรรมโยติ อริ ทตฺตธรรมโรโรติ อริ ทตฺตธรรมโรโรคามินิ ปฏฺ-
ปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อริ อาสวโรโรติ อริ อาสวธรรมโยติ
อริ อาสวธรรมโรโรติ อริ อาสวธรรมโรโรคามินิ ปฏฺปทาติ ยถาภูตํ
ปชานาติ อริ อริยสัจธรรม ๑

อริมา สัตตธรรม สัจธรรม อาสวธรรม สัจธรรม สมนฺนาคโต สัจธรรม
จิตฺตํ อริยสัจธรรม สัจธรรม สทฺธาย อริยสัจธรรม สัจธรรม วิริยํ
ปชฺชณฺณสว สัจธรรม สัตตํ อุปปชฺชณฺณสว สัจธรรม จิตฺตํ สมน-
นาคโต สัจธรรม ปณฺณาย ปชานนฺตํ สัจธรรม อภิณฺณเมยฺยํ อภิ-
ชานนฺตํ สัจธรรม ปริณฺณเมยฺยํ ปริชานนฺตํ สัจธรรม ปทาคพฺพํ
ปชฺชณฺณสว สัจธรรม ภาวธรรม ภาวธรรม สัจธรรม สจฺจนิคคตพฺพํ
สจฺจนิคคตโรโรติ สัจธรรม จรณฺติ อาจรณฺติ สมาจรณฺติ สมาทาย
อภิสันติ ตํการณํ อภิสันติ สัจธรรม ๑ ปฏฺติ พหุภา เอต
สัจธรรม สัตตธรรม ๑ ปฏฺติ ๕ สทฺธาคามินิ ๑ ปฏฺติ ๕

กฐา มณีนีกา รสา มณีนีกา โฆสพพา อตุรณา ปาปุ
 ณา ทาธทาธา อเชพทา กุกุกุฐฐา หตุติควาสถวพา เขตต์
 วกุกุ หิรวณํ สวณณํ ความนิคมราชธานีโย รฐญจ ชนปโท
 ๙ โโกโส ๙ โภฆสาครญจ ยงฺกิตฺติ รฐนัยวตฺถุ วตฺถุกามา ๙
 ฌมีจ ฌัตตา กามา ฌนาคตา กามา ปจฺจุปฺปนฺนา กามา ฌ
 ฌตฺตา กามา พหิทฺธา กามา ฌตฺตพหิทฺธา กามา ฌ
 กามา มชฺฌนิมา กามา ปณฺธตา กามา ฌาปายิกา กามา มา
 ฌิกา กามา ทิพฺพา กามา ปจฺจุปฺปจฺจิตา กามา นิมฺมิตา กามา
 ปรมิณฺมิตา กามา ปวิคฺคหิตา กามา อปวิคฺคหิตา กามา ม
 ฌิตา กามา ฌมมายิตา กามา ฌพฺเพมี กามา ฌจฺจวรา ฌ
 ฌพฺเพมี ฌปาวจฺจวรา ฌมฺนา ฌพฺเพมี ฌวฺปาวจฺจวรา ฌ
 ฌวตฺถุกา ฌตฺถวามมฺนา กามนัยญฺเสน รฐนัยญฺเสน ม
 กามา ฌเม วุจฺจุนฺติ วตฺถุกามา ๙

กตเม กิเตธกามา ๙ ฌนฺโท กาโม ราโค กาโม ฌนฺทราโค
 กาโม ฌงฺกปฺโป กาโม ราโค กาโม ฌงฺกปฺปราโค กาโม โย
 กามเมตฺถ กามจฺจนฺโท กามราโค กามนฺนํ กามคณฺหา กาม
 กามมีปาสา กามปวิพาโท กามเคโธ กามมฺจุฉา กาม
 กามโฆ กามโยโค กามปาทานํ กามจฺจนฺทนีวณฺณํ ๙

อทุทฺธํ กาม เท มฺมํ ฌงฺกปฺปา กาม ฌายตี

น ตํ ฌงฺกปฺปิตฺถํ ฌวํ กาม น ฌหิตฺติ ๙

อิมะ อรุณติ กิเลตถาภา ๑ เคาโร อรุณติ ตณฺหา โย ราโค
 สาราโค ๑ เป ๑ อภิชฺฌา โถโก อกฺขณฺตมฺภ ๑ กาเมสฺส นามภิกฺขุ-
 เฌยฺยาติ กิเลตถาเมสฺส อคฺคกฺกาเมสฺส นามภิกฺขุเฌยฺย น ปติพฺพเฌยฺย
 อคิทฺโธ อคฺคริโค อมฺภุณฺนิโค อนชฺโฆปนฺโน จิตฺเตโธ จตฺตเตโธ
 วนตเตโธ มุตฺตเตโธ ปหฺนเตโธ ปฏฺฐินฺตํชฺชเตโธ จิตฺตราโค จตฺต-
 ราโค วนตตราโค มุตฺตตราโค ปหฺนตราโค ปฏฺฐินฺตํชฺชร่าโค นิ-
 ฉาโค นิพฺพุโค สํติฏฺโถ สํชฺชปฏฺฐินฺตํเวทํ พุทฺธมฺภูเตน อคฺคตนา วิหเรย-
 ยาติ กาเมสฺส นามภิกฺขุเฌยฺย ๑

[๘๖] มนธานาวิโต สียาติ มโนติ ยํ จิตฺตํ มโน มานสํ
 หทยํ ปรณฺหริ มนายนคํ มนินฺทริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโ
 มโนวิญฺญาณชาตุ ๑ กายทฺถุจฺริเตน จิตฺตํ อวิตํ โหติ ลฺลิตํ
 เจริตํ ขมฺมฺมฺมิตํ จิตฺตํ ภาณํ อวุปสฺสนํ จจฺทฺทฺทฺจฺริเตน มโนทฺถุ-
 จฺริเตน ราเตน โทเสน โมหเนน โโกเรน อูปนาเณน มกฺขเนน
 ปพาเสน อิตฺถํ มจฺฉนฺทริเยน มายาย ตาเชยฺเยน ญมฺเภเนน ตารม-
 เภเนน มาเนน อติมาเนน มเทเนน ปมาเทเนน สํพฺพุทฺธิเกสฺสํ สํพฺพุ-
 ทฺทฺจฺริเตหิ สํพฺพุทฺทริเกหิ สํพฺพุทฺทปริพาหะหิ สํพฺพุทฺทสฺสนฺตาเปหิ สํพฺพุ-
 ทฺทฺสฺสตาภิสํสฺสาเรหิ จิตฺตํ อวิตํ โหติ ลฺลิตํ เจริตํ ขมฺมฺมฺมิตํ จิตฺตํ
 ภาณํ อวุปสฺสนํ ๑ มนธานาวิโต สียาติ จิตฺเตน ธนาวิโต สียา
 อลฺลิตํ อเนริโต อขมฺมฺมฺมิตํ อจติโต อภาณโต อวุปสฺสนโต อวิต-
 กเร ทิเกสฺสํ ชเหยยฺย ปชเหยยฺย วิโนทเยยฺย พยนตฺถกเรยฺย ธน-

สตียา สโต อานาปานสตียา สโต มรณานุสตียา สโต กาย-
 คตาสตียา สโต อรูปสมานุสตียา สโต ฯ ยาสตี ฯ เป ฯ สมนุ-
 สตี สติสมุโพชฌงโก เอกายนมหุโก อโย อรุจติ สตี ฯ อิมาย
 อูปโต โหติ สมนุเปโต อูปาคโต สมนุปาคโต อูปปนโน สมนุ-
 ปนโน สมนุนาคโต โส อรุจติ สโต ฯ ภิกขุติ สตุตฺถนํ สมฺมานํ
 ภินฺนตฺตา ภิกขุ ฯ สกฺกายทฺธิจํ ภินฺนา โหติ วิจิจฺจนา ภินฺนา
 โหติ สัตถุพทปรามาโส ภินฺโน โหติ ราโค ภินฺโน โหติ โทโส
 ภินฺโน โหติ โมโห ภินฺโน โหติ มาโน ภินฺโน โหติ ภินฺนสฺส
 โหติ ปาปกา อกุสลา สมฺมา สงฺกิลเลสิกา โปนฺนพฺภิกขา สทฺธา
 ทฺถวิปากา อายตฺตชาติชรามรณียา ฯ

ปชฺเชน กเตน อตุตฺตา (สํภียาติ ภควา)

ปรีติพฺพานคโต วิตฺติณฺณงฺข

วิภวญฺจ ภวญฺจ วิปฺปฬาย

อูตฺติว ชฺฉนฺนพฺนพฺภาโว ส ภิกขุติ ฯ

สโต ภิกขุ ปรีติพฺพเชติ สโต ภิกขุ ปรีติพฺพเช สโต คจฺเจนฺย
 สโต คิณฺเญนฺย สโต นิสฺสํเทนฺย สโต เสณฺยํ กปฺเปนฺย สโต อภิก-
 กเมนฺย สโต ปฏิกฺกเมนฺย สโต อาโลเกนฺย สโต วิโลเกนฺย
 สโต สมนฺนิมฺเบนฺย สโต ปสาเรนฺย สโต สงฺฆาฏิปตฺตจฺจวํ ฐาเรนฺย
 สโต จเรนฺย สโต วิหเรนฺย วตฺเตนฺย อิริเยนฺย ปาเลนฺย ยเปนฺย
 ยาเปนฺยยาติ สโต ภิกขุ ปรีติพฺพเช ฯ เตนาห ภควา

กามะสุ นากิสิญญะ มนธานาจิโต สียา

กุตโต สัพพสมมานัน สโต ภิกขุ ปริพุพเพติ ฯ

[๘๘] สห คาทาปริโยธานา เตน พราหมณေန สทธี เอกจุ-
ณนทา เอกปุโยคา เอกาจิปายา เอกวาธนวาธิตา เสด์ ชเนก-
ปาลนสหัสธานัน วิรัช วิตมถัมมจกขุ อุกปาทิ ยงุณิณจิ สมุท-
ธมมัม สัพพนคัม นิโรธธมมุนิ คตัสส จ พราหมณสัสส อนุปาทาย
อาธเวหิ จิตฺตัม วิมุจฺจจิ ฯ สห อรหคฺคปฺปคฺคตา อชินชฏาวากจรั-
ทณฺทกมณฺทกเกสา จ มสฺส จ ชนฺตรหิตา ฯ ภณฺทกาดาย-
วคฺควสโน สงฺฆาฏิปคฺคจฺจวโร ภิกขุ อนฺวคฺคปฺปคฺคิตยา ปณฺชติโก
ภคฺควนคัม นมสฺสमानโน นิสฺสินโน โหติ สคฺคา เม ภนฺเต ภคฺวา
สวโกหมสฺสมีติ ฯ

อชิตมาณวคปณฺหานิทฺเทโส ปจโม ฯ

ติสฺสเมตฺเตยฺยมาณวกปณฺหานิทฺเตโส

[๓๐๐] โกธ สฺนุคฺคฺติโต โถเก (อิจฺจายสฺมา ติสฺสเมตฺเตยฺโย)
 กถฺสฺส โน สฺนุติ อិณฺชิตา
 โก อุกฺกมฺมกัณฺณาย
 มชฺเช มนฺตา น ถิมฺปติ
 กํ พุทฺธิ มหาปริสฺสตี
 โก อธิ สัพพนิมฺมจฺจาคิ ฯ

[๓๐๑] โกธ สฺนุคฺคฺติโต โถเกติ สฺนุคฺคฺจํ อคฺคฺมโน ปริ-
 ปฺปณฺณตํกปฺโปติ โกธ สฺนุคฺคฺติโต โถเก ฯ อิจฺจายสฺมา ติสฺสเมตฺ-
 เตยฺโยติ อิจฺจาคิ ปทสฺนธิ ปทสฺสคฺโค ปทปาริปริ อกฺขรตฺตวาทโย
 พฺยณฺชนตฺติฏฺฐตา ปทานุปฺพุทฺธเมตํ อิจฺจาคิ ฯ ขายสฺมาติ นียวณํ
 ปรวณํ ตถาววตฺตปฺปติสฺสวณเมตํ ขายสฺมาติ ฯ ติสฺสวณํ ตสฺส
 พฺราหฺมณตฺส นามํ ตํวณํ สมนฺวณํ ปณฺณคฺติ โวหาโร นามํ
 นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นิรุตฺติ พฺยณฺชนํ อภิตาโป ฯ เมตฺเตยฺยาคิ
 ตสฺส พฺราหฺมณตฺส โคคฺคํ ตํวณํ สมนฺวณํ ปณฺณคฺติ โวหาโรติ
 อิจฺจายสฺมา ติสฺสเมตฺเตยฺโย ฯ

[๓๐๒] กถฺสฺส โน สฺนุติ อិณฺชิตาคิ ตณฺหิณฺชิตํ ทิฏฺฐิณฺชิตํ
 มานิณฺชิตํ กิเลสิณฺชิตํ กมฺมิณฺชิตํ กถฺสฺสเม อิณฺชิตา นคฺติ น
 สฺนุติ น สํวิชฺชนฺติ นุปลพฺพนฺติ ปทฺธินา สมนฺจณฺนา - อวปลนฺตา

๓๔ ឥតុត្ថនុត្ថមីធម្មោ ឧត្តរាភិកាយឥត្ថំ ទុវេញ្ញតោត្ថំ [៣០៣]

ឧប្បិស្សន្តតុច្ឆា ឧប្បត្តិកា ឈានគុណា កុស្តាភិ កត្ថំ នៃ
ឥត្ថំ ចិញ្ចិត្តា ។

[៣០៣] កោ ឧប្បនុត្ថមភិកាយាភិ កោ ឧត្ថោ ចនុតេ ចភិកាយ
ឆានិតុវា កុត្តយិតុវា តិរិយិតុវា វិរាវយិតុវា វិរុត្តំ កតុវាភិ កោ
ឧប្បនុត្ថមភិកាយា ។

[៣០៤] មឌ្ឆេ មនុតា ន តិមុប្បតិ ចតិកុតោ ចនុប្បតិកុតោ វិកុ-
ឆនុតោ វិសុត្តន្តោ វិបុស្តកុតោ វិសុត្តកុតោ វិមរិយាភិកេតេន កេតតា
វិហរតីតិ មឌ្ឆេ មនុតា ន តិមុប្បតិ ។

[៣០៥] កំ វុទ្ធី មហាវុទ្ធិតិ មហាវុទ្ធិ ចកុបុទ្ធិត្ថំ ធម្មុទ្ធ-
បុទ្ធិត្ថំ វិស្មុទ្ធិត្ថំ ឋាណុទ្ធិត្ថំ ចុតុមបុទ្ធិត្ថំ ឋានុវុទ្ធិតិ កំ
វុទ្ធី កំ ភពេទិ កំ មឈុយទិ កំ ភណទិ កំ ឋន្តទិ កំ វិហារេទិ
កំ វុទ្ធី មហាវុទ្ធិតិ ។

[៣០៦] កោ ចិច្ច ឥវុវេណិមទុកាភិ កោ ឥវុវេណំ គណ្ហំ ចទុកា
ចុបទុកា ចតិកុតោ ឥតិកុតោ វិចិត្តកុតោ កោ ចិច្ច ឥវុវេណិ-
មទុកា ។ តេនាហ ត្ថំ វុរាអុណោ ។

កោ ឥត្ថុតិកោ តោកេ (ឥទ្ធាយត្ថុនា តិស្តំមេតុគេម្មៃ)

កត្ថំ នៃ ឥត្ថំ ចិញ្ចិត្តា

កោ ឧប្បនុត្ថមភិកាយា

មឌ្ឆេ មនុតា ន តិមុប្បតិ

កំ វុទ្ធី មហាវុទ្ធិតិ

โก อธิ สัพพนิมฺมจฺจกาคิ ฯ

[๓๐๗] กามะสฺส พุทฺทมจฺริยวา (เมตฺเตยฺยาติ ภกฺวา)

จิตฺตคณฺโห สฺทา สฺโต

สงฺฆาย นิพฺพุโต ภิกฺขุ

คตฺถ โน สํนฺติ อธิจฺฉิตา

โส อุกฺกมฺมภินฺนํ

มชฺเช มนฺตา น ติมฺปติ

คํ พุทฺธิ มหาวีรฺยํ

โส อธิ สัพพนิมฺมจฺจกาคิ ฯ

[๓๐๘] กามะสฺส พุทฺทมจฺริยวาติ กามาติ อุกฺกทานโต เทว
กามา วตฺตูกามา จ กิเลตฺตูกามา จ ฯ เป ฯ อิมะ อุกฺกนฺติ วตฺตูกา-
กามา ฯ เป ฯ อิมะ อุกฺกนฺติ กิเลตฺตูกามา ฯ พุทฺทมจฺริยวาติ พุทฺทม-
จฺริยํ อุกฺกจติ อตฺถสฺสทฺธมฺมสํมาปคฺคิยา อารติ วิรติ ปฏฺวิวิรติ เวรมณํ
ชกฺกิริยา อกรรมํ อนชฺชวาทคฺคิยา เวทอนฺติกกโม ฯ อมฺมํ นิป-
ปฺริยาเยน พุทฺทมจฺริยํ อุกฺกจติ อวิโย อชฺชงฺกโก มกฺโก เสยฺยถักฺก
สํมาทิฏฺฐิ สํมาสงฺกปโป สํมาวาจา สํมากมฺมุนฺโต สํมา-
อาสีโว สํมาวาจาโม สํมาสติ สํมาสมาธิ ฯ โย อมฺมิกา อวิ-
เยน อชฺชงฺกิกเกน มกฺเกน อเปโต สํมเปโต อปาคโต สํมปาคโต
อุปปนฺโน สํมปปนฺโน สมนฺนาคโต โส อุกฺกจติ พุทฺทมจฺริยวา ฯ
ยถา จ ชเนน ชนวาติ อุกฺกจติ โภเคน โภควาติ อุกฺกจติ ยถေန

ຍສວາຕິ ຈຸຈຸຈຕິ ສີປປເປນ ສີປປວາຕິ ຈຸຈຸຈຕິ ສີເຄນ ສີຕວາຕິ
ຈຸຈຸຈຕິ ວິຣິເຍນ ວິຣິຍວາຕິ ຈຸຈຸຈຕິ ປພຸພາຍ ປພຸພວາຕິ ຈຸຈຸຈຕິ
ວິຊຸຊາຍ ວິຊຸຊວາຕິ ຈຸຈຸຈຕິ ເຂວເມວ ໂຍ ອິມິນາ ອຣິເຍນ ອງຊຸຈະ-
ຕິເຄນ ມຄຸເຄນ ອຸປເໂຕ ສມຸປເໂຕ ອຸປາກໂຕ ສມຸປາກໂຕ ອຸປປນໂ
ສມຸປປນໂ ສມນຸນາກໂຕ ໂສ ຈຸຈຸຈຕິ ພຸຣຸຸມຈຣິຍວາຕິ ກາເມສຸ
ພຸຣຸຸມຈຣິຍວາ າ ເມຕຸເຍຍາຕິ ກຄວາ ຕໍ ພຸຣາຸຸມຸນໍ ໂຄຕຸເຕນ ອາຄ-
ປຕິ າ ກຄວາຕິ ກາຣວາຣິວຈນເມຕໍ າເປ ສຈຸຕິກາ ປພຸພຕຸຕິ ຍທິທໍ
ກຄວາຕິ ເມຕຸເຍຍາຕິ ກຄວາ າ

[໑໐໒] ວິຕຕນໂ ສທາ ສໂຕຕິ ຕຕນຸຫາຕິ ຮຸປຕຕນຸຫາ ສທຸ-
ຕຕນຸຫາ ຕຕນຸຕຕນຸຫາ ຣຕຕຕນຸຫາ ໂມງຊພຸຕຕຕນຸຫາ ຮມຸມຕຕນຸຫາ າ
ຍສຸເສສາ ຕຕນຸຫາ ປື່ນາ ສມຈຸຕິນຸນາ ວູປສຸນາ ປືງິປປສຸຕຸຊາ
ອກພຸພຸປປຕຸຕິກາ ພາຕຕຕຕິນາ ທທຸຕຕາ ໂສ ຈຸຈຸຈຕິ ວິຕຕຕຕນໂ
ຈຕຕຕຕຕຕນໂ ວຕຕຕຕຕຕນໂ ມຸຕຕຕຕຕຕນໂ ປື່ນຕຕຕຕນໂ ປືງິນິສຸສຸງຊ-
ຕຕຕນໂ ວິຕຕາໂຕ ຈຕຕຕຕຕາໂຕ ວຕຕຕຕຕາໂຕ ມຸຕຕຕຕຕາໂຕ ປື່ນຕຕຕຕາໂຕ
ປືງິນິສຸສຸງຊາໂຕ ນິຈຸຕາໂຕ ນິພຸຕໂຕ ສິຕິກຸໂຕ ສຸຂປືງິສຸວຸຕໍ ພຸຣຸຸມ-
ກຸເຕນ ອຕຕຕຕາ ວິຫຣຕິ າ ສທາຕິ ສທາ ສພຸພາ ສພຸພາດໍ ນິຈຸຈ-
ກາດໍ ຮຸກາດໍ ສຕຕໍ ສມິຕໍ ອພຸໂພຕິຕຕຕຕໍ ໂປຂານໂປຂໍ ອວິຈິ ສມຈຸຕິ
ສິຕິຕໍ ສຸຕິຕໍ ປຸເຣກຕຕໍ ປຈຸຕຕກຕຕໍ ປຸຣິມຍາມໍ ມຊຸຕິມຍາມໍ ປຈຸຕິມ-
ຍາມໍ ກາເພ ສຸຕຕເ ວສຸເສ ເມມນຸເຕ ຕິມຸເ ປຸຣິເ ວໂຍຂນເ ມຊຸຕິເ
ວໂຍຂນເ ປຈຸຕິເ ວໂຍຂນເ າ ສໂຕຕິ ຈຕຕຕິ ກາຣເຕຕິ ສໂຕ

กาเย กายานุปตฺถสํหาตฺติปฏฺฐานานํ ภาวิตฺตคฺคา สโต เวทนาสุ เวทนา-
 นุปตฺถสํหาตฺติปฏฺฐานานํ ภาวิตฺตคฺคา สโต จิตฺเต จิตฺตานุปตฺถสํหา-
 ตฺติปฏฺฐานานํ ภาวิตฺตคฺคา สโต ธมฺเมสุ ธมฺมานุปตฺถสํหาตฺติปฏฺฐา-
 นานํ ภาวิตฺตคฺคา สโต ฯ เป ฯ โส วุจฺจติ สโตติ วัชตคฺคฺโค
 สทา สโต ฯ

[๓๓๐] สงฺขาย นีฬุโตะ ภิกฺขุชฺฐิ สงฺขาติ ฌาณํ ยา ปญฺญา
 ปชานนา วิจโย ฯ เป ฯ อโมโห ธมฺมวิจโย ธมฺมาทิจฺฉิ ฯ สงฺขา-
 ยาคิ สงฺขาย ชานิตฺวา ศุตฺติยิตฺวา ติรยิตฺวา วิภาวียิตฺวา วิมุตฺตํ กตฺวา
 สฬฺหเพ สงฺขารว ธนิจฺจาติ สงฺขาย ชานิตฺวา ศุตฺติยิตฺวา ติรยิตฺวา
 วิภาวียิตฺวา วิมุตฺตํ กตฺวา สฬฺหเพ สงฺขารว ทุกฺขาติ สฬฺหเพ ธมฺมา
 ธนคฺคาติ อวิชฺฐาปจฺจยา สงฺขารวติ ฯ เป ฯ ยงฺกิลฺลิจิ สมนุทฺธธมฺมํ
 สฬฺหพฺพทํ นิโรธธมฺมนฺติ สงฺขาย ชานิตฺวา ศุตฺติยิตฺวา ติรยิตฺวา วิ-
 ภาวียิตฺวา วิมุตฺตํ กตฺวา ฯ อถวา ธนิจฺจโต สงฺขาย ชานิตฺวา
 ศุตฺติยิตฺวา ติรยิตฺวา วิภาวียิตฺวา วิมุตฺตํ กตฺวา ทุกฺขโต โรคฺโค
 คณฺหาโต สลฺลตฺโต ฯ เป ฯ ธนีสลฺลวณโต สงฺขาย ชานิตฺวา ศุตฺติยิตฺวา
 ติรยิตฺวา วิภาวียิตฺวา วิมุตฺตํ กตฺวา ฯ นีฬุโตะติ วาภสฺส นีฬุพา-
 บิตฺตคฺคา นีฬุโตะ โทสสฺส นีฬุพาบิตฺตคฺคา นีฬุโตะ โมหสฺส นีฬุพา-
 บิตฺตคฺคา นีฬุโตะ โภธสฺส อุปฺปาทสฺส มกฺขสฺส ปฬาสฺส อัส-
 สาย มจฺจุวียสฺส มายาย ตาเชยฺยสฺส ธมฺมกสฺส ตารมฺมกสฺส มานสฺส
 อติมานสฺส มทสฺส ปมาทสฺส สฬฺหกิลฺเลธานํ สฬฺหทฺฐจฺริตานํ

สพฺพทรรณํ สพฺพปรีฬหณํ สพฺพสํนตฺตาปณํ สพฺพากุสลาภิสํฆารณํ
นิพฺพาวีตคฺคตา นิพฺพุโต ฯ ภิกฺขุติ สคฺคตณฺ ฌมฺมานํ ภินฺนคฺคตา
ภิกฺขุ ๑ เป ๑ อุตฺตควา ชีณปฺนพฺภโว ส ภิกฺขุติ สํฆาย นิพฺพุโต
ภิกฺขุ ๑

[๓๓๓] คสํส โน สํนติ อธิษฺฐิตาติ คสํสํติ อรหโต ชีณา-
สวสํส อธิษฺฐิตา คณฺหิณฺธิคํ ทิฏฺฐิณฺธิคํ มานิณฺธิคํ กิเลสิณฺธิคํ
กมฺมิณฺธิคํ ๑ คสํสึเน อธิษฺฐิตา นคฺคิ น สํนติ น สํวิชฺชนฺติ
นุปลพฺภนฺติ ปหีณา สํมฺจุณฺณนา อฺปสํนตา ปฏฺธิปฺปสํสํทฺธา อภพฺ-
พฺปฺปคฺคิกวา ฌาณคฺคินา ททฺธมาติ คสํส โน สํนติ อธิษฺฐิตา ๑

[๓๓๔] โส อฺภนฺตมภินฺนํ มชฺเฌ มนฺตา น ติณฺปิตฺติ
อนฺโตติ สสํโส เอโก อนฺโต สสํสํมฺทโย ทฺติโย อนฺโต สสํส-
นิโรโร มชฺเฌ อคฺคํ เอโก อนฺโต อนาคคํ ทฺติโย อนฺโต
ปจฺจุปฺปนํ มชฺเฌ สฺฐา เวทนา เอโก อนฺโต ทฺตฺธา เวทนา
ทฺติโย อนฺโต อทฺตฺทมฺสฺฐา เวทนา มชฺเฌ นามํ เอโก อนฺโต
รฺมํ ทฺติโย อนฺโต วิณฺณณํ มชฺเฌ ฉ อชฺชณฺคฺคิกานิ อายต-
นานิ เอโก อนฺโต ฉ พหิรานิ อายตฺนานิ ทฺติโย อนฺโต วิณฺ-
ณณํ มชฺเฌ สกฺกกาโย เอโก อนฺโต สกฺกกายสํมฺทโย ทฺติโย
อนฺโต สกฺกกายนิโรโร มชฺเฌ ๑ มนฺตา อจฺจุติ ปณฺณวา ยา
ปณฺณวา ปชานฺนา ๑ เป ๑ อโมโห ฌมฺมวิจโย สํมมาทิฏฺฐิ ๑
เตปาทิ เทว เตปาทิ คณฺหาเตโป จ ทิฏฺฐิเตโป จ ๑ กตโม

คณฺหาเถโป ๑ ยาวตา คณฺหาตฺถาเคน ตัมภตํ มรียาทิกตํ โอธิ-
 กตํ ปริยญฺติกตํ ปริศฺศหิตํ มมายิตํ อิทํ มมฺ เอตํ มมฺ เอตฺตํ
 มมฺ เอตฺตาวตฺตา มมฺ มม รุปา ตํทฺทา คณฺธา รตฺตา โผฏฺฐพฺพา
 อคฺคณฺนา ปาปฺรณฺนา ทาสฺทาสฺตา อเชพฺภา กุกฺกฏฺฐฏฺฐกรฺวา หคฺคิควาสฺ-
 ตฺถพฺพา เขตฺตํ วคฺคฺ หิรณฺณํ สฺวณฺณํ คามนิกมฺราชธานีโย
 รฏฺฐณฺจ ชนฺปโท ๑ โกลโธ ๑ โกลฺลฺลสาคารณฺจ เกวลมฺบิ
 มหาปจฺฉิ คณฺหาเวสฺสํ มมายิติ ยาวตา อฏฺฐตฺตคณฺหาวิปรีตํ
 ธมฺมํ คณฺหาเถโป ๑ กตโม ทิฏฺฐิเถโป ๑ อัสสํคิวกคฺคฺคา ตํกฺกา-
 ทิฏฺฐิ ทสฺสคคฺคฺคา มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทสฺสคคฺคฺคา อนคคฺคฺคาหิคา ทิฏฺฐิ
 ยา เอวรฺรปํ ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคทํ ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิจิวิ-
 ภายิกํ ทิฏฺฐิจิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสฺสณฺโณชนํ คาโห ปฏฺฐิกฺคาโห อภิ-
 นิเวโส ปฺรามาสฺสํ กุมฺมกฺโข มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ คิตฺถายทณฺ
 วิปฺริเยสฺสคฺคาโห วิปรีตคฺคาโห วิปตฺถาสฺสคฺคาโห มิจฺฉาคาโห อยา-
 ถาวกตฺถมฺ ยาทาวกนฺติ คาโห ยาวตา ทฺวาตฺถจฺจํ ทิฏฺฐิคตํ
 ธมฺมํ ทิฏฺฐิเถโป ๑ โส อุกฺกนฺตมภินฺนํ มชฺเช มนฺตา น ติมฺป-
 ตฺตํ โส อุก ๑ อนฺเต มชฺเชณฺจ มนฺตายนฺ อภินฺนํ ชานิตฺวา
 สุตฺยิตฺวา ตฺริยิตฺวา วิภาวิตฺวา วิญฺจํ กคฺคา น ติมฺปติ นฺป-
 ติมฺปติ อตฺตโต อนฺปตฺตโต นิกฺขนฺโต นิสฺสณฺโส วิปฺปนฺตโต
 วิตฺถนฺตโต วิมรียาทิกเคน เจตฺถา วิหรัตฺติ โส อุกฺกนฺตมภินฺนํ
 มชฺเช มนฺตา น ติมฺปติ ๑

[๓๓๓] ตํ พุทฺธิ มหาปริโสติ มหาปริโส อคฺคปริโส เตชฺช-
 ปริโส วิเตชฺชปริโส ปาโมกฺชปริโส อคฺคตมปริโส ปวรปริโสติ ตํ
 พุทฺธิ ตํ กถมิ ตํ มณฺเฑมิ ตํ ภณฺณมิ ตํ ปสฺสํมิ ตํ โวหาเรมิ ฯ
 ฉายสฺมา สํวรัปฺปตฺโต ภคฺคณฺตํ อคฺคทโวจ มหาปริโสติ ภนฺเต
 อจฺจุติ กิตฺตวตฺตา นฺ ๒ ภนฺเต มหาปริโส โหติตฺติ ฯ วิมุตฺต-
 จิตฺตคฺคตา ขวาทํ สํวรัปฺปตฺต มหาปริโสติ วทามิ อธิมุตฺตจิตฺตคฺคตา
 โน มหาปริโสติ วทามิ กถณฺยํ สํวรัปฺปตฺต วิมุตฺตจิตฺโต โหติ
 อธิ สํวรัปฺปตฺต ภิกฺขุ อชฺฌมคฺคํ กายเ กายานุปสฺสํ วิหริติ อาตาปี
 สมนฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ตสฺส กายเ
 กายานุปสฺสํโน วิหริโต จิตฺตํ วิรชฺชติ วิมฺภุจฺจติ อนฺนปาทาย อาส-
 เเวหิ เวทนาสุ จิตฺเต รมฺเมสุ รมฺมานุปสฺสํ วิหริติ อาตาปี
 สมนฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ตสฺส รม-
 เมสุ รมฺมานุปสฺสํโน วิหริโต จิตฺตํ วิรชฺชติ วิมฺภุจฺจติ อนฺนปาทาย
 อาสเวหิ เหว ๒ สํวรัปฺปตฺต ภิกฺขุ วิมุตฺตจิตฺโต วิมุตฺต-
 จิตฺตคฺคตา ขวาทํ สํวรัปฺปตฺต มหาปริโสติ วทามิ อธิมุตฺตจิตฺตคฺคตา
 โน มหาปริโสติ วทามิ ตํ พุทฺธิ มหาปริโสติ ฯ

[๓๓๔] โส อธิ สัพฺพนิมฺภุจฺจาคติ สัพฺพนิ อจฺจุติ ตณฺหา
 โย ราโค สํวราโค ฯ เป ฯ อภิชฺฌมา โถโก อกฺกุสฺสณฺตํ ฯ ยสฺสเสสา
 สัพฺพนิ ตณฺหา ปทฺธนา สมนฺจณฺณา อูปสฺสนฺตา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา อภ-
 พฺพปฺปคฺติกา ฌานคฺคิณา ททฺธมา โส สัพฺพนิ ตณฺหา อจฺจุคา

อฺปฺปจฺจกา อตฺติกฺกนฺโต สํตฺติกฺกนฺโต วตฺติวตฺติโก โส อธิ สัพฺพนิ-
มจฺจกา ฯ เตนํท ภาว

กาเมสฺสุ พุทฺธมฺมจฺริยวา (เมตฺเตยฺยาติ ภาว)

วตฺติคตฺตฺนโห สทา สโต

สงฺขาเย นีพฺพุโต ภิกฺขุ

ตสฺส โน สํนติ อธิวชิตา

โส อุกฺกมฺมกฺกนิยฺยา

มชฺเช มนฺตา น อธิปติ

คํ พุทฺธิ มหาปฺริโสติ

โส อธิ สัพฺพนิมจฺจกาติ ฯ

[๓๓๕] สห คาทาปริโยธานา เตน พุทฺธมฺมณฺเณ สทฺธิ อฺกฺก-
ณฺหา อฺกฺกปฺปโยคา อฺกฺกปริปฺปายา อฺกฺกวาธมฺมวชิตา เคสฺส อเนก-
ปฺปณฺสทฺสฺสํ วิวัธํ วตฺติคตฺตฺนํ ฐมฺมจฺจกฺกํ อฺกฺกปาทิ ยงฺกนิยฺยํ สํนุทฺท-
ฐมฺมํ สัพฺพนฺตํ นิโรธฐมฺมณฺติ ตสฺส ฯ พุทฺธมฺมณฺสํ อฺกฺกปาทาย
อาธเวหิ จิตฺตํ วิมฺมจฺจํ ฯ สห อรหตฺตปฺปคฺคตา อชินชฺฐาจากจฺริ-
ทณฺฑกมณฺฑกตฺตฺนํ ฯ มสฺสํ ฯ อฺกฺกปริยวา ฯ ภาวฺกาทาย-
วตฺติคตฺตฺนํ สงฺขาเยปฺปคฺคจฺจวโร อฺกฺกคฺคปฺปคฺคตฺติยา ปณฺชติโก
ภาวณฺตํ นมฺสฺสมาโน นิสฺสินโน โหติ สคฺคตา เม ภาวฺเต ภาว
ธาวโกหมฺมณฺติ ฯ

ติสฺสเมตฺเตยฺยมาณวกฺกปณฺหํทฺเถโส ทฺติโย ฯ

បុណ្ណកមាណវកបណ្ណានិកុត្តោ

[៣១៦] ចនេ ធម្មតស្ថាវិ (ចិទ្យាយសុត្តា បុណ្ណកោ)

ចតុតិ បណ្ណេន ចាក្កំ

កំ និស្សិតា ចិត្តោ មនុស្សា

ឧត្តិយា បុរាណុបាសនា ពោតានំ

យធម្មមកប្បិសុ បុគ្គល តោ

បុគ្គលាមិ កំ ភក្កា បុរិសំ មេ កំ ។

[៣១៧] ចនេ ធម្មតស្ថាវិនុតិ ខេត្តា ទុក្ខុតិ គណ្ណោ យោ
 រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ឧបិស្សេន តោភោ ចក្កុស្កុតំ ។ សា ខេត្តា
 គណ្ណោ បុគ្គុតំ ភក្កាគោ បរិសោ ទុក្ខុតិមនុស្សា គាតាវត្ថុតា
 ចនោវត្ថុតា ចាយតំចនុប្បាគមន្តា គុត្តា បុគ្គុតំ ចនេន ។
 ខេត្តាយ បរិសោគោ ចនេន ។ ភក្កា តាភេនី មិ ចិល្បុតិ ចតាភេនី
 មិ ចិល្បុតិ យេនី មិ ចិល្បុតិ ចយេនី មិ ចិល្បុតិ បស្ថាយមី មិ
 ចិល្បុតិ មិល្បាយមី មិ ចិល្បុតិ សុខេនី មិ ចិល្បុតិ កុក្កុខេនី មិ ចិល្បុតិ
 មិ ឧត្តិ មិ ខេត្តិ មិ បុគ្គុតិ ចនេន ។ ធម្មតស្ថាវិនុតិ ភក្កា
 ធម្មតស្ថាវិ គេតុតស្ថាវិ មិកានតស្ថាវិ សមុភវតស្ថាវិ សមុគ្គាន-
 តស្ថាវិ ចាហរតស្ថាវិ ចារមុណតស្ថាវិ បុគ្គុតស្ថាវិ សមុគ្គ-
 តស្ថាវិ ។ គីណិ ចក្កុស្កុតានិ តោភោ ចក្កុស្កុតំ តោភោ ចក្កុស្កុត-
 តំ មោភោ ចក្កុស្កុតំ ។ ទុក្ខុតេ ភក្កា គីណិ ភិក្ខុខេ

นิทานานิ กมฺมานํ สมฺมทฺชย โถโก นิทานํ กมฺมานํ สมฺมทฺชย
 โทโส นิทานํ กมฺมานํ สมฺมทฺชย โมโท นิทานํ กมฺมานํ สมฺม-
 ทฺชย น ภิกฺขเว โถภเชน กมฺเมเน ทโสเชน กมฺเมเน โมหเชน
 กมฺเมเน เทวา ปณฺณายนฺติ มนุสฺสํ ปณฺณายนฺติ ยํ วา ปณฺณ-
 ญามิ กาจิ สุกฺคิโย อถว ภิภฺชเว โถภเชน กมฺเมเน ทโสเชน
 กมฺเมเน โมหเชน กมฺเมเน นีรโย ปณฺณายนฺติ ตีรจฺฉานโยนิ ปณฺณ-
 ญายนฺติ มิตฺติวิสโย ปณฺณายนฺติ ยํ วา ปณฺณญามิ กาจิ ทฺวคฺคิโย
 นีรเย ตีรจฺฉานโยนิมฺ มิตฺติวิสเย อตฺตภาวาวินิพฺพตฺติยา อิมานิ ตังนิ
 อํกุสฺสณฺฏานํติ ภควา ชานาติ ปสฺสํติ ฯ เถวมฺหิ ภควา มฺห-
 ทสฺสํวํ ฯ เป ฯ สมฺมทฺชยทสฺสํวํ ฯ ตังนิ กุสฺสณฺฏานิ อโถโก
 กุสฺสณฺฏํ อโทโส กุสฺสณฺฏํ อโมโห กุสฺสณฺฏํ ฯ วุตฺตณฺเฑทํ
 ภควตา ตังณฺมานิ ฯ เป ฯ น ภิกฺขเว อโถภเชน กมฺเมเน อโท-
 สเชน กมฺเมเน อโมหเชน กมฺเมเน นีรโย ปณฺณายนฺติ ตีรจฺฉาน-
 โยนิ ปณฺณายนฺติ มิตฺติวิสโย ปณฺณายนฺติ ยํ วา ปณฺณญามิ กาจิ
 ทฺวคฺคิโย อถว ภิภฺชเว อโถภเชน กมฺเมเน อโทสเชน กมฺเมเน
 อโมหเชน กมฺเมเน เทวา ปณฺณายนฺติ มนุสฺสํ ปณฺณายนฺติ ยํ
 วา ปณฺณญามิ กาจิ สุกฺคิโย เทเว ฯ มนุสฺสํ ฯ อตฺตภาวาวินิ-
 พฺพตฺติยา อิมานิ ตังนิ กุสฺสณฺฏานํติ ภควา ชานาติ ปสฺสํติ ฯ
 เถวมฺหิ ภควา มฺหทสฺสํวํ ฯ เป ฯ สมฺมทฺชยทสฺสํวํ ฯ วุตฺตณฺเฑทํ
 ภควตา ยะเถจิ ภิกฺขเว ชมฺมา อํกุสฺสา อํกุสฺสภากิยา อํกุสฺส-

ການໍ ພຸທເທໂວ ເທວຕາ ປຸຣະຣາຣາທະວິດິການໍ ປຸຣະຣາຣາທະໂ ເທວຕາ
 ມະນິກະທະວິດິການໍ ມະນິກະທະໂ ເທວຕາ ອະກຸຕິວິດິການໍ ອະກຸຕິ ເທວຕາ
 ນາກະວິດິການໍ ນາກາ ເທວຕາ ສຸປະຣະຣາຣາທະວິດິການໍ ສຸປະຣະຣາ ເທວຕາ
 ຍະກຸຣະວິດິການໍ ຍະກຸຣາ ເທວຕາ ອະສຸຣະວິດິການໍ ອະສຸຣາ ເທວຕາ ຄະນຸ
 ຣະພຸຈະວິດິການໍ ຄະນຸຣະພຸຈາ ເທວຕາ ມະຫາຣາຣາທະວິດິການໍ ມະຫາຣາ ເທວຕາ
 ຈະນະທະວິດິການໍ ຈະນະໂ ເທວຕາ ສຸຣິຍະວິດິການໍ ສຸຣິຍະ ເທວຕາ ອິນຸທະ
 ວິດິການໍ ອິນຸໂ ເທວຕາ ພຸຣະຮຸມະວິດິການໍ ພຸຣະຮຸມາ ເທວຕາ ເທວ
 ວິດິການໍ ເທວາ ເທວຕາ ທິສະາວະວິດິການໍ ທິສະາ ເທວຕາ ເຍ ເຍສໍ
 ທະຸຣິເຈນຍະຍາ ເຕ ເຕສໍ ເທວຕາຕິ ອະກຸຕິຍາ ພຸຣະຮຸມະນາ ເທວຕານໍ າ

[໑໒໑] ຍະຣຸຣະມະກະປະມີສຸ ປະຣຸຣ ໂຕເກຕິ ຍະຣຸໂຍ ດຸຈຸຈະຕິ
 ເທຍະຣະນະໂມ ຈິວະ ມີເຈນະທະປາຕະເສນາສະນ ກິຕານປະຈຸຍະເກສະຣະຣະປະກິຣະຊາວໍ
 ອະນະ ປານໍ ວະຕຸຕໍ ຍານໍ ມາຕາຄະນະ ວິເຕປະນໍ ເສຍະຍາວສະຕໍ ປະທິ-
 ເປຍະຍໍ າ ຍະຣຸຣະມະກະປະມີສຸຕິ ເຍມີ ຍະຣຸໂຍ ເອສະນະຕິ ຄະເວສະນະຕິ
 ປະກິເອສະນະຕິ ຈິວະ ມີເຈນະທະປາຕະເສນາສະນ ກິຕານປະຈຸຍະເກສະຣະຣະປະກິຣະຊາວໍ
 ອະນະ ປານໍ ວະຕຸຕໍ ຍານໍ ມາຕາຄະນະ ວິເຕປະນໍ ເສຍະຍາວສະຕໍ ປະທິ-
 ເປຍະຍໍ ເຕມີ ຍະຣຸໂຍ ກະປະເປນະຕິ າ ເຍມີ ຍະຣຸໂຍ ອະກິສະຈະຣະໂນນະຕິ
 ຈິວະ ມີເຈນະທະປາຕະເສນາສະນ ກິຕານປະຈຸຍະເກສະຣະຣະປະກິຣະຊາວໍ ອະນະ ປານໍ
 ວະຕຸຕໍ ຍານໍ ມາຕາຄະນະ ວິເຕປະນໍ ເສຍະຍາວສະຕໍ ປະທິເປຍະຍໍ ເຕມີ
 ຍະຣຸໂຍ ກະປະເປນະຕິ າ ເຍມີ ຍະຣຸໂຍ ເທນະຕິ ຍະຣະນະຕິ ປະກິຈະຣະນະຕິ
 ຈິວະ ມີເຈນະທະປາຕະເສນາສະນ ກິຕານປະຈຸຍະເກສະຣະຣະປະກິຣະຊາວໍ ອະນະ ປານໍ

ตังกมิตฺวา ปณฺหํ ปุรุณฺติ ภกฺวา วิสฺสุเชติ ธมฺมํ นิมฺมิตฺตปุรุณา ๑
อิมํ ทิสฺโส ปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อตฺตตฺตปุรุณา ปรรตฺตปุรุณา อฏ-
ยตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา ทิฏฺฐจฺจนมฺมิกตฺตปุรุณา สมนุปรายิกตฺต-
ปุรุณา ปรรตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อนนฺวชฺชตฺตปุรุณา นิฏฺกิตฺเตตฺตปุรุณา
ไวทานตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อคฺคตฺตปุรุณา อนนาคตฺตปุรุณา ปจฺจุ-
ปนฺนปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อชฺชณฺนตฺตปุรุณา พหิทฺธาปุรุณา อช-
ณฺนตฺตพหิทฺธาปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา กุสฺสตฺตปุรุณา อกุสฺสตฺตปุรุณา อพฺยา-
กตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อหฺนตฺตปุรุณา อหฺนตฺตปุรุณา อหฺนตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา สติปฏฺฐจฺจนปุรุณา สมนุปรปฺปชานปุรุณา
อิตฺตฺตปฺปาทปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา อิทฺตฺตปฺปชานปุรุณา พตฺตปุรุณา โพช-
ณฺนตฺตปุรุณา ๑

อปรามิํ ทิสฺโส ปุรุณา มคฺคตฺตปุรุณา สตฺตปุรุณา นิพฺพานปุรุณา ๑

๕๐ สุตฺตฺตฺนคปฺปฏเฐ ชุทฺทกนิกายสฺส จุฬนิกฺขายสฺส [๓๒๓]

ปฺปฺปจฺฉามิ ตฺนฺนํ ปฺปฺปจฺฉามิ ตํ ยาจามิ ตํ อชฺชฺฉณฺธามิ ตํ ปสฺสา-
เหมมิ ตํ กถสฺสํ เมตฺติ ปฺปฺปจฺฉามิ ตํ ๑ ภควาติ ทวารวาทิจนฺเมตํ
๑ เป ๑ สจฺฉนิกา ปณฺณตฺตํ ยทิตํ ภควาติ ๑ พฺรหฺมา เม ตฺนฺนํ พฺรหฺมา
อจฺฉิตฺตํ เทสฺสํ ปณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ วิจฺฉาติ วิจฺฉาติ อจฺฉิตฺตํ
กโรติ ปกาเสหํติ ปฺปฺปจฺฉามิ ตํ ภควา พฺรหฺมา เม ตํ ๑ เทนหา
สฺส พฺรหฺมาโน

อเนหํ มุตฺตสฺสํ (อิจฺฉายสฺมา ปฺปฺปจฺฉนโก)

อจฺฉิตฺตํ ปณฺณตฺตํ อจฺฉิตฺตํ

กนิสฺสํ อจฺฉิตฺตํ มนุสฺสา

อจฺฉิตฺตํ พฺรหฺมาโน เทนหา

ยณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ โส

ปฺปฺปจฺฉามิ ตํ ภควา พฺรหฺมา เม ตฺนฺนํ ๑

[๓๒๓] เยเกหิเม อจฺฉิตฺตํ มนุสฺสา (ปณฺณตฺตํ ภควา)

อจฺฉิตฺตํ พฺรหฺมาโน เทนหา

ยณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ โส

อจฺฉิตฺตํ ปณฺณตฺตํ อจฺฉิตฺตํ

อจฺฉิตฺตํ ยณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ ๑

[๓๒๔] เยเกหิเม อจฺฉิตฺตํ มนุสฺสาติ เยเกหิเมติ สจฺฉนํ สจฺฉนํ
สจฺฉนํ สจฺฉนํ อจฺฉิตฺตํ นิสฺสํ นิสฺสํ ปรียาทายจฺฉนเมตํ เยเกหิเมติ ๑
อจฺฉิตฺตํ อจฺฉิตฺตํ เยเกหิ อจฺฉิตฺตํ ปณฺณตฺตํ ปณฺณตฺตํ อจฺฉิตฺตํ นิสฺ-

คณฺหา ชฏฺฐิธา ตาปสฺสา ฯ มนุสฺสาติ มนุสฺสํสา อูจฺจนฺตํติ เยเกจิเม
 อิตฺโธ มนุสฺสา ฯ ปฏินนทกาคิ ภคฺวา ตํ พุราหุมนํ นามเนน ชาต-
 ปติ ฯ ภคฺวาติ การวณฺณเมตํ ฯ เป ฯ สจฺฉนิกา ปณฺณคฺคฺติ
 ยทิตฺถุ ภคฺวาติ ปฏินนทกาคิ ภคฺวา ฯ

[๓๒๕] ขตฺติยา พุราหุมนา เทวตานนฺติ ขตฺติยาติ เยเกจิ
 ขตฺติยชาติกา ฯ พุราหุมนาคิ เยเกจิ โภวาทิกา ฯ เทวตานนฺติ
 ชาธวณฺณวณฺณํ ชาธวณฺณ เทวตา ฯ เป ฯ ทิสฺสวณฺณํ ทิสฺสา
 เทวตา เย เยถํ ทกฺขิณณฺยา เต เตถํ เทวตาคิ ขตฺติยา
 พุราหุมนา เทวตานํ ฯ

[๓๒๖] ยณฺณมกปฺปํสฺสํ ปุณฺณ โถเกติ ยณฺโณ อูจฺจติ เทยฺย-
 รมฺโณ จีวรํ ปิณฺฑปาทเสนาสนคิถานปจฺจยเกธชฺชปวิฏฺฐาวั ธนฺนํ
 ปานํ วตฺถํ ยานํ มาถาคณฺธํ วิเลปนํ เสยฺยวณฺณํ ปทํเปยฺยํ ฯ
 ยณฺณมกปฺปํสฺสํติ เขมํ ยณฺณํ เขธนฺติ คเวธนฺติ ปวิเยธนฺติ จีวร-
 ปิณฺฑปาทเสนาสนคิถานปจฺจยเกธชฺชปวิฏฺฐาวั ธนฺนํ ปานํ วตฺถํ
 ยานํ มาถาคณฺธํ วิเลปนํ เสยฺยวณฺณํ ปทํเปยฺยํ เตมํ ยณฺณํ
 กปฺปเปนฺติ ฯ ปุณฺณติ ยณฺณา วา เขเต ปุณฺณํ ยณฺณยชกา วา
 เขเต ปุณฺณํ ทกฺขิณณฺยา วา เขเต ปุณฺณํ ฯ กถํ ยณฺณา วา
 เขเต ปุณฺณํ ฯ เป ฯ เขวํ ทกฺขิณณฺยา วา เขเต ปุณฺณํ ฯ อิทฺธ โถเกติ
 มนุสฺสํสโถเกติ ยณฺณมกปฺปํสฺสํ ปุณฺณ โถเก ฯ .

[๓๒๗] ชาธํสํมานา ปฏินนท อิตฺถคณฺติ ชาธํสํมานาคิ

รูปปฏิตาภํ ชาลีสํมานา สทฺทปฏิตาภํ ชาลีสํมานา กนฺธปฏิตาภํ
 ชาลีสํมานา รสปฏิตาภํ ชาลีสํมานา โผฏฺฐพฺพปฏิตาภํ ชาลีสํมานา
 ปุคฺคปฏิตาภํ ชาลีสํมานา ทารปฏิตาภํ ชาลีสํมานา ธนปฏิตาภํ
 ชาลีสํมานา ยสฺสปฏิตาภํ ชาลีสํมานา อิตฺถสฺสริยปฏิตาภํ ชาลีสํมานา
 อคฺคิยมหาสาธกฺกุเล อคฺคภาวปฏิตาภํ ชาลีสํมานา พุราหฺมณมหา
 สาธกฺกุเล อคฺคภาวปฏิตาภํ ชาลีสํมานา คหปติมหาสาธกฺกุเล อคฺค
 ภาวปฏิตาภํ ชาลีสํมานา จาคุมฺมหาราชิเกสฺส เทเวสฺส อคฺคภาว
 ปฏิตาภํ ชาลีสํมานา ตาวคฺชีเสสฺส เทเวสฺส ยามเสสฺส เทเวสฺส ศุสฺสี
 เกลสฺส เทเวสฺส นิมฺมานรคฺชีสฺส เทเวสฺส ปรมิณฺมิตฺตวสฺสคฺชีสฺส เทเวสฺส
 พุทฺธกายิเกสฺส เทเวสฺส อคฺคภาวปฏิตาภํ ชาลีสํมานา อิจฺจุณฺณนา
 สาทิยมาณา ปคฺคยมาณา มียฺหมาณา อภิชปฺปมาณาติ ชาลีส
 ํมานา ฯ ปุณฺณก อิตฺถคณฺหิ เอตฺถ อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีส
 ํมานา เอตฺถ อคฺคิยมหาสาธกฺกุเล อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีสํมานา
 เอตฺถ พุราหฺมณมหาสาธกฺกุเล อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีสํมานา
 เอตฺถ คหปติมหาสาธกฺกุเล อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีสํมานา เอตฺถ
 จาคุมฺมหาราชิเกสฺส เทเวสฺส อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีสํมานา เอตฺถ
 ตาวคฺชีเสสฺส เทเวสฺส เอตฺถ ยามเสสฺส เทเวสฺส เอตฺถ ศุสฺสีเกสฺส เทเวสฺส
 เอตฺถ นิมฺมานรคฺชีสฺส เทเวสฺส เอตฺถ ปรมิณฺมิตฺตวสฺสคฺชีสฺส เทเวสฺส
 เอตฺถ พุทฺธกายิเกสฺส เทเวสฺส อคฺคภาวาวินิพฺพคฺคี ชาลีสํมานา
 อิจฺจุณฺณนา สาทิยมาณา ปคฺคยมาณา มียฺหมาณา อภิชปฺปมาณาติ

បណ្ណមកបដិសុំ ឫក្ខ តោ

ភុតិសុត្តំ តេ ភក្ខា បណ្ណបេ ចប្បមគ្គា

ចគារុំ ឆាតិណ្ណ ឆរណ្ណ មារិទ្ធ

ឫក្ខណមិ តំ ភក្ខា វុរុតិ មេត្តនុតិ ។

[៣៣៣] ចាតីសុត្តិ តិរមនុតិ (ចរិឃប្បនុតិ) ឆុត្តិ (ប្បណ្ណភាតិ ភក្ខា)

កាមាភិឃប្បនុតិ ប្បិទ្ធ តាវ

តេ យាឃៃកា ភាវាគរគុតា

នាគវិសុំ ឆាតិឆរុតិ វុរុតិ ។

[៣៣៤] ចាតីសុត្តិ តិរមនុតិ ចរិឃប្បនុតិ ឆុត្តិ ចាតីសុត្តិ
 គីតិ រូបប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ សុត្តប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ក្នុងប្បិទ្ធាវ
 ចាតីសុត្តិ វត្ថុប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ឆៃត្តុវុត្ថុប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ឫក្ខ-
 ប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ កាវប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ឆរុប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ
 យស្ថប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ចិត្តវិស្វប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ ឆុត្តិយមហាសា-
 កុតេ ចុត្តភាវប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ វុរុត្តមណ្ឌមហាសាតកុតេ កប្បិ-
 មហាសាតកុតេ កាគុណមហាវាធិកេតុ តេវេតុ ។ បេ។ វុរុត្តមកាយិកេតុ
 តេវេតុ ចុត្តភាវប្បិទ្ធាវ ចាតីសុត្តិ សាភិយុតិ បុត្តយុតិ បិយុត្ត-
 គីតិ ចាតីសុត្តិ ។

តិរមនុតិ បណ្ណំ វា តិរមនុតិ ឆតិ វា តិរមនុតិ តក្ខិណេយុតិ
 វា តិរមនុតិ ។ កតំ បណ្ណំ តិរមនុតិ ។ បិយំ តិរុតំ មនាបំ តិរុតំ
 បណ្ណំ តិរុតំ កប្បិយំ តិរុតំ វិទេយុតិ តិរុតំ ចន្ទវុត្ថំ តិរុតំ ចរិណុតិ

ทึนฺนํ ททํ จิตฺตํ ปสํสํทึนฺนํ โถเมนฺติ กิตฺเตนฺติ วณฺณเณนฺติ ปสํ-
 สํทึนฺติ เอยํ ยณฺณํ โถเมนฺติ ฯ กถํ ฆตํ โถเมนฺติ ฯ อิตฺถินิทานํ
 รูปปฏิจฺจาทํ ภวิสฺสํทึนฺติ สทฺทปฏิจฺจาทํ ภวิสฺสํทึนฺติ กนฺธปฏิจฺจาทํ ภวิสฺ-
 สํทึนฺติ รสปฏิจฺจาทํ ภวิสฺสํทึนฺติ โสณฺฑพฺพปฏิจฺจาทํ ภวิสฺสํทึนฺติ ชฺชตฺติย-
 มหาสํสํทึนฺติ พุทฺธาหุมณฺมหาสํสํทึนฺติ ฯ เป ฯ พุทฺธกายิเกสฺส เทเวสฺส
 อตฺตภาวปฏิจฺจาทํ ภวิสฺสํทึนฺติ โถเมนฺติ กิตฺเตนฺติ วณฺณเณนฺติ ปสํ-
 สํทึนฺติ เอยํ ฆตํ โถเมนฺติ ฯ กถํ ทกฺขิณเณยฺยํ โถเมนฺติ ฯ
 ทกฺขิณเณยฺยา ชาตีสํมฺปนฺนา โคตฺตสํมฺปนฺนา อชฺชฌายกา มนฺตธฺรา
 ตินฺณํ เวทานํ ปารกฺขํ สนิชฺฌนฺตํเกตุภาณํ อกฺขรปฺปเกทานํ อธิ-
 หาสํปญฺจมานํ ปทกา เวยฺยากรณํ โถกายนฺตมฺหาปฺริสฺตกฺขเณสฺส
 อนวยา จิตฺตภาวํ รากวินยาย วา ปฏิจฺจปฺปนา จิตฺตโทสา โทส-
 วินยาย วา ปฏิจฺจปฺปนา จิตฺตโมหา โมทวินยาย วา ปฏิจฺจปฺปนา
 สทฺธาสํมฺปนฺนา สีสํมฺปนฺนา สมาริสํมฺปนฺนา ปณฺณาสํมฺปนฺนา
 วิมฺมุตฺตีสํมฺปนฺนา วิมฺมุตฺติฌานทสฺสสํมฺปนฺนาติ โถเมนฺติ กิตฺเตนฺติ
 วณฺณเณนฺติ ปสํสํทึนฺติ เอยํ ทกฺขิณเณยฺยํ โถเมนฺตํทึนฺติ อาสํสํทึนฺติ
 โถมยฺนฺติ ฯ

อภิชฺปฺปนํทึนฺติ รูปปฏิจฺจาทํ อภิชฺปฺปนํทึนฺติ สทฺทปฏิจฺจาทํ อภิชฺป-
 ปนํทึนฺติ กนฺธปฏิจฺจาทํ อภิชฺปฺปนํทึนฺติ รสปฏิจฺจาทํ อภิชฺปฺปนํทึนฺติ โสณฺฑพฺพ-
 ปฏิจฺจาทํ อภิชฺปฺปนํทึนฺติ ชฺชตฺติยมหาสํสํทึนฺติ อตฺตภาวปฏิจฺจาทํ อภิ-
 ชฺปฺปนํทึนฺติ ฯ เป ฯ พุทฺธกายิเกสฺส เทเวสฺส อตฺตภาวปฏิจฺจาทํ อภิ-

ราครคฺคา ชาติชฺรามรณํ น ตวีรํ น อุตฺตวีรํ น ปตวีรํ น สม-
 ติกฺกมํ น วิตฺตวตฺตํ ชาติชฺรามรณา อนิกฺขนฺตา อนินฺตํชฺชา
 อนตฺติกฺกนฺตา อสํตฺติกฺกนฺตา อวิตฺตวตฺตา อนฺโตชาติชฺรามรณ-
 ปรวิจฺจคฺคณฺติ อนฺโตธํมฺมวปฺเต ปรวิจฺจคฺคณฺติ ชาติยา อญฺคตา ชฺราย
 อญฺตฺตา พฺยาธินา อภิกฺขตา นรณฺเน อพฺภาหตา อตฺตนา อเจณา
 อสฺสรณา อสฺสรณํภฺตฺวาติ พุรฺรุมิ อากิขฺขามิ เทเสมิ ปญฺญเปมิ ปญฺจ-
 เปมิ วิจฺจวามิ วิภฺชามิ อุตฺตคานํโกโรมิ ปกาเสมํติ เต ยาสโยคา
 ภวราครคฺคา นาควีรํ ชาติชฺรณฺติ พุรฺรุมิ ฯ เตนานํ ภควา

ธาดัสฺสณฺติ โถมยฺนฺติ (อภิชฺปฺปณฺติ) ชฺชุนฺติ (ปฏินนภาติ ภควา)

กามภิชฺปฺปณฺติ ปฏฺฐจฺจ ตาภํ

เต ยาสโยคา ภวราครคฺคา

นาควีรํ ชาติชฺรณฺติ พุรฺรุมํติ ฯ

[๓๓๗] เต เจ นาควีรํ ยาสโยคา (อิจฺจายสฺมา ปฏินนโก)

ยญฺญเนหิ ชาติญฺจ ชฺรณฺจ นาริธํ

อถ โภ จรฺหิ เทวมนุสฺสํโลก

อตฺตาริ ชาติญฺจ ชฺรณฺจ นาริธํ

ปฺปฺปจฺฉามิํ ตํ ภควา พุรฺรุมิ เม ตํ ฯ

[๓๓๘] เต เจ นาควีรํ ยาสโยคาติ เต ยญฺญยชฺกา ยาส-
 โยคา ภวราครคฺคา ชาติชฺรามรณํ นาควีรํ น อุตฺตวีรํ น ปต-
 วีรํ น สมตฺติกฺกมํ น วิตฺตวตฺตํ ชาติชฺรามรณา อนิกฺขนฺตา

๒๐ สุกตุนตปิฏเก ชุททกนิกายสุต จุฬนิกะโต [๓๓๘]

อนัตตสัญญา อนตักกณฺหา อตมตักกณฺหา อวิทิตฺตฺตา อนฺโตชาติ-
 ธรรมมรณํ ปริวตฺตฺนฺติ อนฺโตตํสํารปฺเต ปริวตฺตฺนฺติ ชาติยา
 อนุกฺตา ชราย อนฺตฺตฺวา พฺยาธินา อภิภูตา มรณํ ชพฺภาหตา
 อตาณา อเตณา อตํรณา อตํรณํภูตาติ เต เภ นาคํวิธํ ยา-
 โยคา ฯ อิจฺจายตฺมา ปุณฺณโกติ อิจฺจาติ ปทนต์ฺติ ฯ เป-
 ทยตฺมา ปุณฺณโกติ ฯ

[๑๓๘] ยมฺมฉนฺทิตฺตํ ชาติญฺญํ ชรณฺญํ มารีตํ ยมฺมฉนฺทิตฺตํ ปหุ-
เตหิ ยมฺมฉนฺทิตฺตํ วิจิเรหิ ยมฺมฉนฺทิตฺตํ ปุณฺณํ ๑ มารีตํ ปิยวณฺํ กุ-
วณฺํ ตถาวรณฺํ ปตฺติสฺสํ ตาณญฺญํ มารีตํ ยมฺมฉนฺทิตฺตํ ชาติญฺญํ
ชรณฺญํ มารีตํ ๑

[๑๕๐] ชด โภ จรหิ เทวมนุสฺสโตเก ชดวริ ชาติญฯ ชรณฯ
 มวริธํวติ ชด โภ เชโส สเทวเก โดเก สมารเก สพุรหมเก
 สสฺสํมณพฺรหฺมณินยา ปชาย สเทวมนุสฺสํชาย ชาติชราภรณํ ชดวริ
 ชุคฺคฺวริ ปตฺวริ สํมตฺติภฺกมฺมิ จิตฺตชฺคฺคฺวริ ฯ มวริธํวติ นียวณํ ภรฺวณํ
 สคฺวารวสฺสํปคฺคิธํสํวณเมตํ มวริธํวติ ชด โภ จรหิ เทวมนุสฺส-
 โตเก ชดวริ ชาติญฯ ชรณฯ มวริธ ฯ

[៣៤៣] ឫទ្ធាមិ តំ រាគវា វុរុអិ មេ តនុតិ ឫទ្ធាមិ តនុតិ
ឫទ្ធាមិ តំ យាទាមិ តំ ចឌ្ឍេតាមិ តំ ឋនាំតេមិ តំ កតតុតុ មេតិ
ឫទ្ធាមិ តំ ។ រាគវាតិ តការវាទិវទ្យនេតំ ។ ឃេ ។ តុទុទិកា ឋល្យឃតុតិ
យតិកំ រាគវាតិ ។ វុរុអិ មេ តនុតិ វុរុអិ ចាទិកុឌាអិ ពេតេអិ ឋល្យឃ-

เปหิ ปฏฺชเปหิ จิวราหิ วิภษาหิ อุตฺตคานํกโรหิ ปกาเสหํติ ปุจฺฉามิ
 ตํ ภควา พุรุหิ เม ตํ ฯ เทนาห โส พุราหุมนโณ

เต เจ นาควํสํ ยาชโยคา (อิจฺจายสฺมา ปุณฺณโก)

ยณฺเฒหิ ชาติณฺญํ ชรณฺญํ มารีตํ

อถ โก จรหิ เทวมนุสฺสโตเก

อตาริ ชาติณฺญํ ชรณฺญํ มารีตํ

ปุจฺฉามิ ตํ ภควา พุรุหิ เม ตนฺหิ ฯ

[๓๔๒] สํชฺขาย โลกสฺมํ ปโรปรานํ (ปุณฺณกาติ ภควา)

ยสฺสํติณฺชิตํ นตฺถิ กุหิณฺญจ โลก

สนฺโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส

อตาริ โส ชาติชฺชนฺติ พุรุหิ ฯ

[๓๔๓] สํชฺขาย โลกสฺมํ ปโรปรานํติ สํชฺชา อจฺจุติ ฌาณํ

ยา ปณฺญา ปชานนา ฯ เป ฯ อโมโห ธมฺมวิจโย สํมมาทิฏฺฐิ ฯ

ปโรปรานํติ โยปาวํ อจฺจุติ มนุสฺสโตโก ปาวํ อจฺจุติ เทวโตโก

โยปาวํ อจฺจุติ กามธาคู ปาวํ อจฺจุติ รูปธาคู อรูปธาคู โยปาวํ

อจฺจุติ กามธาคู รูปธาคู ปาวํ อจฺจุติ อรูปธาคู ฯ สํชฺขาย โลกสฺมํ

ปโรปรานํติ ปโรปรานํ อนิจฺจุโต สํชฺขาย ทุกฺขโต โรคโต คณฺขโต

สํลฺลโต ฯ เป ฯ อนิสฺสรณโต สํชฺขาย ชานิตฺวา ตฺถยิตฺวา ติริยิตฺวา

วิภาวียิตฺวา วิภูตํ ภควาติ สํชฺขาย โลกสฺมํ ปโรปรานํ ฯ

ปุณฺณกาติ ภควาติ ปุณฺณกาติ ภควา ตํ พุราหุมนํ นาม

อาณปติ ๑ ภคชาติ การวาทิจนเมตํ ๑ เป ๑ ยทิทํ ภคชาติ
ปฺนุณณกาทิ ภควา ๑

[๓๔๕] ยตฺถิณฺชิตํ นตฺถิ กุหิณฺจิ โถเกติ ยตฺถาติ อรหโต
ชฺฌนาถวตฺถ ๑ อธิณฺชิตนฺติ ตณฺหิณฺชิตํ ทิฏฺฐิณฺชิตํ ปิเลตฺติณฺชิตํ
มานิณฺชิตํ กมฺมิณฺชิตํ ๑ ยตฺถิเม อธิณฺชิตา นตฺถิ น ตํวิจฺจนฺติ
นุปลพฺภนฺติ ปหีนา ตมฺมจฺฉินฺนา วุปลนฺตา ปฏฺธิปฺปตฺตทฺธา อภพฺ-
พฺพปฺปตฺติกา ฌาณคฺคินา ททฺธมา ๑ กุหิณฺจติ กุหิณฺจิ กิมนฺจิ
กตฺถจฺจิ อชฺชตฺถํ วา พหิทฺธา วา อชฺชตฺถพหิทฺธา วา ๑ โถเกติ
อปายโถเก ๑ เป ๑ อายตฺนโถเกติ ยตฺถิณฺชิตํ นตฺถิ กุหิณฺจิ
โถเก ๑

[๓๔๖] ตฺนุโต วิฐฺโม อนิโฆ นิราโส อตาริ โส ชาติชฺรนฺติ
พฺรหมฺมํติ ตฺนุโตติ ราคตฺถ ตฺนุตฺตฺตา ตฺนุโต โทตฺถตฺถ ตฺนุตฺตฺตา
ตฺนุโต โมหตฺถ ตฺนุตฺตฺตา ตฺนุโต โกรตฺถตฺถ อฺปนฺนาหตฺถตฺถ มกฺขตฺถตฺถ
ปฺพาตฺถตฺถ อิตฺถาย มจฺฉนฺตฺถตฺถ มายาย ตาเชยฺยตฺถตฺถ กมฺมตฺถตฺถ ตารมฺ-
มตฺถตฺถ มานตฺถตฺถ อติมานตฺถตฺถ มทตฺถตฺถ ปฺมาทตฺถตฺถ ตฺพฺพกิเลตฺถานํ
ตฺพฺพทฺถจฺจวฺรตฺถานํ ตฺพฺพทฺถรตฺถานํ ตฺพฺพปฺริหาหํ ตฺพฺพตฺถนฺตาปํ ตฺพฺพา-
กฺกตฺถาภิสํขารานํ ตฺนุตฺตฺตา ตฺมิตฺตฺตา วุปลมิตฺตฺตา วิชฺชมาตฺตฺตา
นิพฺพุตฺตฺตา วิคตฺตฺตา ปฏฺธิปฺปตฺตทฺถตฺตฺตา ตฺนุโต อฺปฺลนฺโต วุปล-
นฺโต นิพฺพุโต ปฏฺธิปฺปตฺตทฺถอติ ตฺนุโต ๑ วิฐฺโมติ กายทฺถจฺจวฺรตฺถํ
วิฐฺมิตํ วิฐฺมิตํ วิโสธิตํ พฺยณฺตํกตํ วจฺทฺถจฺจวฺรตฺถํ มโนทฺถจฺจวฺรตฺถํ วิฐฺมิตํ

วิธมิตํ วิโสธิตํ พุยนุตฺตํ ราโค วิธุมิตโต วิธุมิตโต วิโสธิตโต
 พุยนุตฺตโต โทโส โมโห โกโร อุนนาโห มกุโธ ปพาโส อิตฺตํ
 มจฺจวียํ มายา ตาเจยฺยํ ฌมฺโม ตารมฺโม นาโน อติมานโน มโต
 ปมาโท วิธุมิตโต วิธุมิตโต วิโสธิตโต พุยนุตฺตโต สพุเพ กิเลสา
 สพุเพ กุสุจฺริตา สพุเพ ทรรทา สพุเพ ปรีพาทา สพุเพ สมนฺตาปา
 สพุพากุสฺสธามิสฺสจฺจวรา วิธุมิตตา วิธุมิตตา วิโสธิตตา พุยนุตฺตตา ฯ
 อมฺมํ โโกโร อจฺจติ ฐโม

มาโน หิ เต พุราหุณฺณ ชาริภาโร

โกโร ฐโม คมฺมํนิ โมธวชฺชํ

ชิวฺหา สฺสชา ตปฺปสฺสํ ไรทฺธิจฺจํ

อตุคา สฺสทฺธโต ปุสฺสสฺสํ ชาทิ ฯ

อมฺมํ ทสฺสหากาเรหิ โโกโร ชายติ อนตฺถํ เม อจฺจติ โโกโร
 ชายติ อนตฺถํ เม จรตฺติ โโกโร ชายติ อนตฺถํ เม จริสฺสํตฺติ
 โโกโร ชายติ มียสฺสํ เม มนาปสฺสํ อนตฺถํ อจฺจติ อนตฺถํ
 จรตฺติ อนตฺถํ จริสฺสํตฺติ โโกโร ชายติ อปฺมียสฺสํ เม อมฺนา-
 ปสฺสํ อตฺถํ อจฺจติ อตฺถํ จรตฺติ อตฺถํ จริสฺสํตฺติ โโกโร ชายติ
 อฏฺฐาเน วา ปน โโกโร ชายติ ฯ โย เขวฺรฺวโป จิตฺตสฺสํ อาฆาโต
 ปฏฺฐาโต ปฏฺฐิโม ปฏฺฐิวิโรโร โกโป ปโกโป สมนฺปโกโป โทโส
 ปโกโส สมนฺปโกโส จิตฺตสฺสํ พุยาปตฺติ มโนปโกโส โโกโร กุชฺฌนา
 กุชฺฌนิคตฺตํ โทโส ทุสฺสํนา ทุสฺสํตฺตํ พุยาปตฺติ พุยาปชฺชนา พุยา-

ปฐฺวีสํสํ วิโรโร ปฐฺวีสํสํ จณฺทิกํ อสฺสโรโป อนฺตฺตมฺนตา
 จิตฺตสฺส อโย อจฺจติ โทโร ๑ อโย โทโร อธิมฺตฺตปฺริยฺตฺตา
 เวทิตฺตฺตา ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร จิตฺตฺตวิจฺจกฺกมฺมฺตฺโต โหติ
 น ๑ ตาว มุชฺชกฺกานํวิจฺจกฺกานํ โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร
 มุชฺชกฺกานํวิจฺจกฺกานํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว หนฺตฺตโยปโน โหติ ๑
 อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร หนฺตฺตโยปนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว
 ฆรฺตฺตวาจํจฺจวโร โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร ฆรฺตฺตวา-
 จํจฺจวโรนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว ทิสฺสํวิทิสฺสํ อนฺตฺตโลกโน โหติ ๑
 อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร ทิสฺสํวิทิสฺสํ อนฺตฺตโลกนํมฺมฺตฺโต โหติ น
 ๑ ตาว ทณฺทสฺสํตฺตปฺรามสโน โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร
 ทณฺทสฺสํตฺตปฺรามสนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว ทณฺทสฺสํตฺตอภฺย-
 กิรโน โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร ทณฺทสฺสํตฺตอภฺย-
 กิรนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว ทณฺทสฺสํตฺตอภฺนิปาทโน โหติ ๑ อตฺถิ
 กณฺจิ กาทํ โทโร ทณฺทสฺสํตฺตอภฺนิปาทนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว
 ฌินฺทวิจฺจฌินฺทกฺกโร โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร ฌินฺทวิจฺจ-
 ฌินฺทกฺกโรนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว สํภวฺชนปฺริยฺชนโน โหติ ๑
 อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร สํภวฺชนปฺริยฺชนนํมฺมฺตฺโต โหติ น
 ๑ ตาว อจฺจกฺกปฺกทฺตโน โหติ ๑ อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร
 อจฺจกฺกปฺกทฺตนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว อจฺจกฺกปฺกทฺตโน โหติ ๑
 อตฺถิ กณฺจิ กาทํ โทโร อจฺจกฺกปฺกทฺตนํมฺมฺตฺโต โหติ น ๑ ตาว

สัพพจากปริจจาคณฺสีโต โหติ ฯ ยโต โโกโธ ปวํ ปุคฺคํ ฆาเตตฺวา
 อตฺตํ ฆาเตติ เขตฺตาวตฺตา โโกโธ ปรมุสฺสทกฺโข ปรมเวปฺปตฺตป-
 ปตฺโต โหติ ฯ ยสฺสเสโส โโกโธ ปทฺธิโน สฺมจฺจินฺโน วุปฺสนฺโต ปฏฺธิปฺปสฺส-
 สทฺธโร อภพฺพปฺปตฺติโก ฌาณคฺคินา ททฺธมา โส อจฺจุจติ วิชฺฐโม ฯ
 โกรสฺสํ ปทฺธินตฺตา วิชฺฐโม โกรธตฺตสฺสํ ปรีณฺณตฺตตฺตา วิชฺฐโม
 โกรสฺสทฺตสฺสํ อจฺจุจินฺนตฺตา วิชฺฐโมติ วิชฺฐโม ฯ อนิโฆติ ราโค นีโฆ
 โทโส นีโฆ โมโห นีโฆ โโกโธ นีโฆ อุปฺปนาโห นีโฆ ฯ เป ฯ
 สัพพากุสฺสธามิสฺสขารว นีฆา ฯ ยสฺสเสเต นีฆา ปทฺธินา สฺมจฺจินฺนา
 วุปฺสนฺตา ปฏฺธิปฺปสฺสทฺธรา อภพฺพปฺปตฺติกา ฌาณคฺคินา ททฺธมา
 โส อจฺจุจติ อนิโฆ ฯ นิราโสติ ธาธา อจฺจุจติ ตณฺหา โย ราโค
 ธาธาโค ฯ เป ฯ อภิขฺเฆมา โถโก อกฺขตมฺมํ ฯ ยสฺสเสธา ธาธา
 ตณฺหา ปทฺธินา สฺมจฺจินฺนา วุปฺสนฺตา ปฏฺธิปฺปสฺสทฺธรา อภพฺพป-
 ปตฺติกา ฌาณคฺคินา ททฺธมา โส อจฺจุจติ นิราโส ฯ ชาติตฺติ
 ยา เตสํ เตสํ สตฺตทํ ทมฺหิ ทมฺหิ สตฺตนิกาเย ชาติ สณฺชาติ
 โยกฺกนฺติ นีพฺพตฺติ อภินิพฺพตฺติ ฆนฺธานํ ปาคุภาโว อายคฺคานํ
 ปฏฺธิตาโก ฯ ฆราติ ยา เตสํ เตสํ สตฺตทํ ทมฺหิ ทมฺหิ สตฺต-
 นิกาเย ฆรา ฆรณฺตา ฆณฺฑิจฺจุํ ปาติจฺจุํ วตฺตตฺตตฺตา อายฺโย
 สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปาโก ฯ สฺนโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส
 อตฺตาริ โส ชาติฆรณฺติ พุทฺธมฺมํติ โย สฺนโต ฯ วิชฺฐโม ฯ อนิโฆ
 ฯ นิราโส ฯ โส ชาติฆรณฺณํ อตฺตาริ อุตฺตาริ ปตฺติ สมฺติกฺกมฺมิ

จิตฺตวคฺคตฺยํคิ พุทฺธมฺมิ อจฺฉิตฺตวคฺคตฺยํคิ เทเสมฺมิ ปณฺณเปมฺมิ ปณฺณสเปมฺมิ จิรรามฺมิ
จิรรามฺมิ อุตฺตคณฺหมีโรมฺมิ ปกาเสมฺมิตฺติ สันโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส
อตฺตาริ โส ชาตฺติชฺชรนฺตฺติ พุทฺธมฺมิ ฯ เตนนาห ภควา

สงฺฆาย โลกธมฺมํ ปโรปรานิ (ปฺปณฺณกาทิ ภควา.)

ยสฺสธมฺมชฺชิตฺตํ นคฺคตฺติ กุหิณฺณจฺจิ โถเก

สันโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส

อตฺตาริ โส ชาตฺติชฺชรนฺตฺติ พุทฺธมฺมิตฺติ ฯ

สํห คาทาปริโยธานา ฯ เป ฯ ปณฺณชฺชิตฺตํ โภ ภควนฺตํ นมสฺสธมาโน
นิสฺสินฺโน โหติ . สํคฺคา เม ภนฺเต ภควา สํวโกทฺทมธมฺมิตฺติ ฯ

ปฺปณฺณกมาณวคฺคปณฺณหานิตฺตเตโส คตฺติโย ฯ

เมตฺตคฺคฺมาณวกปณฺหานิหฺตโต

[๓๔๖] ปุรุณามิ ตํ ภควา พุรุหิ เม ตํ (อิรุจายตฺมา เมตฺตคฺคฺ)
มณฺเณวามิ ตํ เวทกํ ภาวิตตฺตํ
กฺุโตนํ ทฺุทฺฐา สมนุสฺสาคตาเม
เยเกจิ โถกสฺสํมํ อเนกรูปา ฯ

[๓๔๗] ปุรุณามิ ตํ ภควา พุรุหิ เม ทนฺติ ปุรุณาคิ คิสุโส
ปุรุณา อทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา ทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา วิมตฺติจฺเจตฺธนา
ปุรุณา ฯ

กตมา อทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา ฯ ปกตฺติยา ตกฺขณํ อวาทํ โหติ
อทฺธิจฺจํ อตฺถิตํ อตฺธิวํ อวิภาวิตํ อวิภฺวํ สสฺสํ ฌานาย ทสฺสํนํ
ตฺถนํ ทิรณํ วิภาวณฺตฺถนํ วิภฺวณฺตฺถนํ ปณฺหํ ปุรุณคิ อยํ
อทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา ฯ

กตมา ทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา ฯ ปกตฺติยา ตกฺขณํ ฌาตํ โหติ
ทฺธิจฺจํ ตฺถิตํ ทิรํ วิภาวิตํ วิภฺวํ อณฺเณหิ ปณฺหิตฺเตหิ สทฺธิ
สฺสทฺธนํตฺถนํ ปณฺหํ ปุรุณคิ อยํ ทฺธิจฺจสฺสทฺธนา ปุรุณา ฯ

กตมา วิมตฺติจฺเจตฺธนา ปุรุณา ฯ ปกตฺติยา สสฺสํ ปกฺขณฺโน โหติ
วิมตฺติ ปกฺขณฺโน เทวพฺพทฺธนาโต เหวํ นฺโน น นฺโน กิณฺนฺโน
กถํ นฺโนคิ โส วิมตฺติจฺเจตฺธนํตฺถนํ ปณฺหํ ปุรุณคิ อยํ วิมตฺติจฺ-
เจตฺธนา ปุรุณา ฯ อีมา คิสุโส ปุรุณา ฯ

ចប្រាបី ពិត៌តៃ ឦុទុណា មអុតុតឦុទុណា ចមអុតុតឦុទុណា និមុនិ-
ឦុទុណា ។

กตมา มนุสฺสํปฺปจฺจา ฯ มนุสฺสํ ปุทฺธํ ภกฺขณํ อปฺปสํกมิตฺวา
 ปณฺหํ ปุจฺจนนฺติ ภิกฺขุ ปุจฺจนนฺติ ภิกฺขุณฺโณ ปุจฺจนนฺติ อปฺปาสกา
 ปุจฺจนนฺติ อปฺปาสิกาโย ปุจฺจนนฺติ ราชาโน ปุจฺจนนฺติ ชตฺติยา
 ปุจฺจนนฺติ พุทฺธาหฺมณา ปุจฺจนนฺติ เวสฺสํ ปุจฺจนนฺติ สํกฺกทา
 ปุจฺจนนฺติ กหฺนุชา ปุจฺจนนฺติ ปพฺพชิตา ปุจฺจนนฺติ ธมฺมํ มนุสฺส-
 ํปฺปจฺจา ฯ

กตมา อมมุตตปฺปจฺจา ฯ อมมุตฺตา พุทฺธ ภควนฺตํ อุตฺตงฺกมิตฺวา
 ปญฺหํ ปฺปจฺจนฺติ นาคา ปฺปจฺจนฺติ ตฺปนฺนนา ปฺปจฺจนฺติ ยกฺข
 ปฺปจฺจนฺติ อตุรฺรา ปฺปจฺจนฺติ กนฺธพฺพา ปฺปจฺจนฺติ มหाराชาโน
 ปฺปจฺจนฺติ อินฺทรา ปฺปจฺจนฺติ พุรฺหฺมาโน ปฺปจฺจนฺติ เทวตาโย
 ปฺปจฺจนฺติ อยํ อมมุตฺตปฺปจฺจา ฯ

ภคมา นิรมิตปฐา ๑ ยัม ภควา รูป อภินิรมิตาติ มโนมย
 สัพพวงศปฐา ๑ อภินิรมิตาติ ๑ โส นิรมิตาติ พุทฺธ ภคมา
 อปฺปสวณมิตฺวา ปณฺหิ ปฐาติ ภควา วิสขุเขติ ๑ อຍ် นิรมิตปฐา ๑
 อิมာ ทิสฺโส ปฐา ๑

ឧបរាជី គិតតែ ឦសាន ចតុត្ថតុល្យឦសាន ឦសាន ចុក្ខតុល្យ
ឦសាន ។

๑. ปรานี ๒. คิสุโธ ๓. ปุรุณา ๔. ทิฏฐะระณิกะตุตตะปุรุณา ๕. สมนุปรายิกะตุต-

มณานิ นากิทธิสมมติ นากิทธิหยาติ น รากิ สเนติ ฯ ศตัสส จิโตว
 กาโย โหติ จิตํ จิตฺตํ อชฺชตฺตํ สุตฺตณฺจิตํ สุตฺตมุตฺตํ ฯ มนสา
 โห ปเนตํ ฐมฺมํ วิญญาเย อมณานิ น มงฺกุ โหติ อปฺปติฏฺฐจัน-
 จิตฺโต อาทินมมโส อพฺยาปนฺนเจตโส ฯ ศตัสส จิโตว กาโย โหติ
 จิตํ จิตฺตํ อชฺชตฺตํ สุตฺตณฺจิตํ สุตฺตมุตฺตํ ฯ จกฺขุณา รูปํ ทิสฺวา
 มนํปามณาเปสฺสุ รูปํ จิโตว กาโย โหติ จิตํ จิตฺตํ อชฺชตฺตํ
 สุตฺตณฺจิตํ สุตฺตมุตฺตํ ฯ โสเตน สทฺทํ สุตฺตวา ฆาเนน กณฺฐํ
 ฆายิตฺวา ฆิฏฺหาย วรํ สํยิตฺวา กาเยน โสฺฆจฺจุพฺพํ ผลิตฺตวา
 มนสา ฐมฺมํ วิญญาเย มนํปามณาเปสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ จิโตว กาโย
 โหติ จิตํ จิตฺตํ อชฺชตฺตํ สุตฺตณฺจิตํ สุตฺตมุตฺตํ ฯ จกฺขุณา รูปํ
 ทิสฺวา รัชฺชนียํ น รัชฺชติ โทสฺสนียํ น ทสฺสตี โมหนียํ น มุญฺหติ
 โกปนียํ น กุปฺปติ มทนียํ น มชฺชติ กิเลสฺสนียํ น กิเลสฺสตี ฯ
 โสเตน สทฺทํ สุตฺตวา ฆาเนน กณฺฐํ ฆายิตฺวา ฆิฏฺหาย วรํ
 สํยิตฺวา กาเยน โสฺฆจฺจุพฺพํ ผลิตฺตวา มนสา ฐมฺมํ วิญญาเย
 รัชฺชนียํ น รัชฺชติ โทสฺสนียํ น ทสฺสตี โมหนียํ น มุญฺหติ โกปนียํ
 น กุปฺปติ มทนียํ น มชฺชติ กิเลสฺสนียํ น กิเลสฺสตี ฯ ทิฏฺเฐ
 ทิฏฺฐมฺมตฺโต สุตฺเต สุตฺตมฺมตฺโต มุตฺเต มุตฺตมฺมตฺโต วิญญาเต วิญญาต-
 มตฺโต ทิฏฺเฐ น ติมฺบตี สุตฺเต น ติมฺบตี มุตฺเต น ติมฺบตี
 วิญญาเต น ติมฺบตี ทิฏฺเฐ อนุปฺปโย อนิสฺสตีโต อปฺปปฏิพฺพุโ
 วิปฺปมุตฺโต วิสํมุตฺโต วิมรียาทิกเตน เจตสา วิหริตี สุตฺเต

มุตฺเต วิมฺบฏาเต อหฺมฺปโย อนิสฺสํโสโต อปฺปปฏิพฺพุโห วิปฺปมุตฺโต
 วิสฺสํมุตฺโต วิมฺบริยาทิกเตน เจตธํ วิหริติ ๑ สํวิชฺชติ ภกฺวโต
 จกฺขุ ปสฺสํสํติ ภกฺวา จกฺขุณา ฐูปํ อนุทฺตราโค ภกฺวโต นตฺถิ
 สํวิมฺมุตฺตจิตฺโต ภกฺวา ๑ สํวิชฺชติ ภกฺวโต โสคํ สํณฺนาติ ภกฺวา
 โสคเตน สทฺทํ อนุทฺตราโค ภกฺวโต นตฺถิ สํวิมฺมุตฺตจิตฺโต ภกฺวา ๑
 สํวิชฺชติ ภกฺวโต ขานํ ขายติ ภกฺวา ขาเนน คณฺหํ อนุทฺตราโค
 ภกฺวโต นตฺถิ สํวิมฺมุตฺตจิตฺโต ภกฺวา ๑ สํวิชฺชติ ภกฺวโต ชิธุหา
 สํยติ ภกฺวา ชิธุหา ย รสํ อนุทฺตราโค ภกฺวโต นตฺถิ สํวิมฺมุตฺต-
 จิตฺโต ภกฺวา ๑ สํวิชฺชติ ภกฺวโต กาโย ผุสํติ ภกฺวา กาเยน
 โผฏฺฐพฺพํ อนุทฺตราโค ภกฺวโต นตฺถิ สํวิมฺมุตฺตจิตฺโต ภกฺวา ๑
 สํวิชฺชติ ภกฺวโต มโน วิชฺชานาติ ภกฺวา มนธํ ฐมฺมํ อนุทฺตราโค
 ภกฺวโต นตฺถิ สํวิมฺมุตฺตจิตฺโต ภกฺวา ๑ จกฺขุ ฐูปารามํ ฐูปรตํ
 ฐูปสํมมฺพุทฺติํ ภกฺวตา ทนฺตํ คฺคฺคํ รกฺขิตํ สํวุตฺตํ คตฺถํ ๑ สํวราย
 ฐมฺมํ เทเสติ ๑ โสคํ สทฺทารามํ สทฺทรตํ ขานํ คณฺธารามํ
 คณฺธรตํ ชิธุหา รสํารามา รสํรตา รสํสํมมฺพุทฺติตา ภกฺวตา ทนฺตา
 คฺคฺคตา รกฺขิตา สํวุตฺตา คตฺถํ ๑ สํวราย ฐมฺมํ เทเสติ ๑ กาโย
 โผฏฺฐพฺพารามํ มโน ฐมฺมาราโม ฐมฺมรโต ฐมฺมสํมมฺพุทฺติโต
 ภกฺวตา ทนฺโต คฺคฺคโต รกฺขิตโต สํวุตฺโต คตฺถํ ๑ สํวราย ฐมฺมํ
 เทเสติ ๑

ทนฺตํ นยฺนติ สํมิทฺติ

ทนฺตํ ราชาภิกฺขุหิต

ทุฏฐิ จกุฏฐโรโค โสตโรโค ฆานโรโค ฐิอุหาโรโค กายโรโค
 สัสโรโค กณฺณโรโค มุฏโรโค ทนฺตโรโค กาโส ธาโส ปินาโส
 ทโห ฐโร กุฏฺฐโรโค มุฏฺฐา ปกฺขนฺทิกา สฺสุตา วิธฺฐิจิกา กุฏฺฐ
 คณฺโฑ กิตาโส โสโส อปมาโร ททฺทฺ กณฺทฺ กุฏฺฐ ราชฺ
 วิตฺตฺกิกา โถหิตํ มีตฺตํ มรฺรเมโห อธฺธา มีพฺภา ภคฺคทฺธา มีตฺต-
 สฺมฺมฺมฺจํหา อาพาธา สฺมฺมฺมฺมฺมฺจํหา อาพาธา ฆาตฺตฺมฺมฺจํหา
 อาพาธา สฺนฺนิปาติกา อาพาธา อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปรีหารชา อาพาธา โอบกฺกมิกา อาพาธา กมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 สฺตฺตํ อณฺโห ฐิฆจฺจฺหา มีปฺปธา อจฺจฺจโร ปสฺสฺสฺสฺสฺส
 ฅตฺต
 ตปฺป
 มรณํ ทุฏฐิ ภคฺคิมรณํ ทุฏฐิ ปุคฺคตมรณํ ทุฏฐิ ฐิตฺตมรณํ ทุฏฐิ
 ฅาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ทุฏฐิ ๑ เยสํ ฅมฺมฺมานํ ฅาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 คมฺมโต นิโรโร ปณฺณายติ ๑ กมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 สฺนฺนิตฺตฺตฺตํ กมฺมํ นามสฺนฺนิตฺตฺตฺตํ ฐปฺปํ ฐปฺปสฺนฺนิตฺตฺตฺตํ นามํ ฅาตฺตฺต
 อณฺโห ฐราย อณฺโห ฐยฺยธฺธา อภิกฺขตํ มรณฺณ อพฺภาทํ ทุฏฐ
 ปตฺตฺตฺตฺตํ อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑
 อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑ อตฺตณฺ ๑
 ทุฏฐา ๑ อตฺตณฺ ๑ ทุฏฐา กุโธ สฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 กุโธ ฅาตฺตฺต กุโธ สฺนฺนิตฺตฺต
 กุโธ นิพฺพุตฺต กุโธ อภินิพฺพุตฺต กุโธ ปาตฺตฺต
 กุโธ กิณฺนิทํหา กิณฺนิทํหา กิณฺนิทํหา
 กิณฺนิทํหา กิณฺนิทํหา กิณฺนิทํหา กิณฺนิทํหา

นิทานํ ปุรุณติ สัมภวํ ปุรุณติ ปภวํ ปุรุณติ สัมภูจํ ปุรุณติ
 อาหารํ ปุรุณติ อารมณณํ ปุรุณติ ปุรุณยํ ปุรุณติ สัมภูยํ ปุรุณติ
 ยาจติ อชฺฌเนตฺติ ปถาเทตฺติ กุโตนุ ทุกฺขา สัมปาคตาเม ฯ

[๑๕๐] เยเกจิ โลกสฺมี อเนกฐุปาติ เยเกจฺติ สพุเพน สพุพํ
 สพุพภา สพุพํ สเสตํ นิสฺเสตํ ปริยาทายวจนเมตํ เยเกจฺติ ฯ
 โลกสฺมินฺติ อปายโตเก มนุสฺสโตเก เทวโตเก ชนฺธโตเก ชาตุโตเก
 อายตนโตเก ฯ อเนกฐุปาติ อเนกวิชา นานปฺปการา ทุกฺขาติ
 เยเกจิ โลกสฺมี อเนกฐุปา ฯ เตนหา โธ พฺราหฺมโณ

ปุรุณามิ ตํ ภควา พฺรหฺมา เม ตํ (อิธุจายสฺมา เมตฺตคฺคฺ)

มณฺเฑนามิ ตํ เวทคฺคํ ภาวิตคฺคํ

กุโตนุ ทุกฺขา สัมปาคตาเม

เยเกจิ โลกสฺมี อเนกฐุปาติ ฯ

[๑๕๑] ทุกฺขสฺส เว มํ ปภวํ อปุรุณสฺส (เมตฺตคฺคฺติ ภควา)

ตนฺเต ปวทฺฐามิ ยถา ปชานํ

อฺปฺปรีนิทานา ปภวนฺติ ทุกฺขา

เยเกจิ โลกสฺมี อเนกฐุปา ฯ

[๑๕๒] ทุกฺขสฺส เว มํ ปภวํ อปุรุณสฺสฺติ ทุกฺขสฺสฺสํ ชาติ-
 ทุกฺขสฺสฺส ชราทุกฺขสฺสฺส พฺยาธิทุกฺขสฺสฺส มรณทุกฺขสฺสฺส โสภปริเทวทุกฺข-
 โทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสทุกฺขสฺสฺสํ ชาติ ทุกฺขสฺสฺส ฯ เว มํ ปภวํ อปุรุณสฺสฺสฺติ
 มํ ทุกฺขสฺสฺส มฺหํ ปุรุณสฺสฺส เหตุํ ปุรุณสฺสฺส นิทานํ ปุรุณสฺส สัมภวํ

[illegible]

[๑๕๕] เยเกจิ โถกสัมมิ อเนกฐาปติ เยเกจิติ สัพเพน สัพพํ
 สัพพธา. สัพพํ อเสถํ นิสฺเสถํ ปริยาทายวจนเมตํ เยเกจิติ ฯ
 โถกสัมมิหุติ ขปายโตเก มนุสฺสโตเก เทวโตเก ขนฺธโตเก ธาตุโตเก
 ขายตนโตเก ฯ อเนกฐาปติ อเนกวิธา นานปฺปการา ทุกฺขาติ
 เยเกจิ โถกสัมมิ อเนกฐาป ฯ เตนหา ภคฺวา

ក្នុងឆ្នាំ ទេ អំ ប្រាស់ ច្បាប់ (ធម្មត្ថក្រិ ភក្ខា)

คณฺเฑ ปวฺกขามิ ยถา ปชานํ

อุปนิทานา ปภวนฺติ ทุกฺชา

เขเกจิ โดกดุมิ อเนกรุปาติ ฯ

[๓๕๖] โย เว อภิตฺตวา อุนฺธิ กโรติ

ປຸ່ນປຸ່ນ! ທຸກໆເມື່ອເປີດ ມັນໂທ

คตฺมา ปชานํ อูปธิ น กยิรา

កុក្ខចតុត្ថ ឆាគិប្បរាវានុបត្ថំ ។

[๑๕๗] โย เว อวิทฺฐา อฺปฐิ กโรตฺติ โยติ โย ยาทิโส
 ยถายตุโต ยถาวีหิตอ ยถาปกาโร ยํชานบฺปคุโต ยํมมตฺตมฺนฺนาคโต
 ฐตฺติโย วา พฺรหฺมาหฺมโน วา เวสฺสโส วา สฺสํทโท วา ทหฺนุโส
 วา ปพฺพชฺชิตฺโต วา เทโว วา มนุสฺสโส วา ฯ อวิทฺฐาติ อวิทฺฐา
 อวิชฺชชากโต อฉาณํ อวิภาวํ ทฺปฺปญฺญโน ฯ อฺปฐิ กโรตฺติ ตณฺหุ-
 ปฐิ กโรติ ทิฏฺฐุปฐิ กโรติ กิเลสุปฐิ กโรติ กมฺมุปฐิ กโรติ
 ทุจฺจุริตฺตปฐิ กโรติ อหารารูปฐิ กโรติ ปฏฺฐิพฺปฐิ กโรติ จตฺสโส
 อฺปาทินนฺธาคฺคโย อฺปฐิ กโรติ ฉ อชฺฌตฺติกานิ อายตฺตานิ อฺปฐิ
 กโรติ ฉ วิญฺญานกาเย อฺปฐิ กโรติ ชเนติ ตณฺณชเนติ นิพฺพุ-
 เตตฺติ อวิทฺฐา อฺปฐิ กโรติ ฯ

[illegible]

[๑๕๘] ตถมา ปชานํ อุปธิ น กยิราติ ตถมาติ ตถมา
 ตํการณา ตํเหตุ ตปฺปจฺจยา ตํนิทานา เขติ อาทันนํ สมนฺตํตถมาโน
 อุปธิสฺสูติ ตถมา ฯ ปชานนฺติ ปชานนฺโต อาชานนฺโต วิชานนฺโต
 ปฏิจฺชานนฺโต ปฏิจฺชณนฺโต สัพเพ สงฺขารรา อนิจฺจาติ ปชานนฺโต

ยา เสด์ เสด์ สฤตานํ ทมฺหิ ทมฺหิ สฤตนิกาเย ชฺวา ชีรณตา
 วนฺทิจฺจุํ ปาติจฺจุํ วุตฺตคฺจฺจตา อายฺโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปาโก ฯ
 โสโกติ ฌาติพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส โภคพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส
 โรคพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส สฺตฺตพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส ทิฏฺฐิพฺยสฺสเนน
 วา สฺมุจฺสสฺส อณฺเวยตรณฺเวยตฺเรณ วา พฺยสฺสเนน สมนฺนาคคฺสฺส
 อณฺเวยตรณฺเวยตฺเรณ วา ทฺถุชฺชรมฺเมเนน สฺมุจฺสสฺส โสโก โสจฺนา โสจิตฺตคฺ
 ฌนฺโตโสโก ฌนฺโตปริโสโก ฌนฺโตททาโห ฌนฺโตปริททาโห เจตโส
 ปริชฺฌายนา โทมนสฺส โสถสฺส ๑ ปริเทโวติ ฌาติพฺยสฺสเนน วา
 สฺมุจฺสสฺส โภคพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส โรคพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส
 สฺตฺตพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส ทิฏฺฐิพฺยสฺสเนน วา สฺมุจฺสสฺส อณฺเวยตฺ-
 รณฺเวยตฺเรณ วา พฺยสฺสเนน สมนฺนาคคฺสฺส อณฺเวยตรณฺเวยตฺเรณ วา
 ทฺถุชฺชรมฺเมเนน สฺมุจฺสสฺส อาเทโว ปริเทโว อาเทวฺนา ปริเทวฺนา
 อาเทวิตฺตคฺ ปริเทวิตฺตคฺ ลาโป ปลาโป วิปฺปลาโป ลาตฺตปโป
 ลาตฺตปฺปายนา ลาตฺตปฺปายิตฺตคฺ ๑ กถํ นุ ชฺวรา วิตรนฺติ โยฆํ
 ชาตฺติชฺชวํ โสถปฺริทฺทวณฺเวยจฺจติ กถํ ชฺวรา โยฆณฺเวย ชาตฺติชฺชวณฺเวย
 โสถณฺเวย ปฺริทฺทวณฺเวย ตฺรนฺติ ชฺชุตฺรนฺติ ปตฺรนฺติ สมนฺนิกฺกมฺนฺติ
 วิตฺติวตฺตคฺคฺติ กถํ นุ ชฺวรา วิตรนฺติ โยฆํ ชาตฺติชฺชวํ โสถ-
 ปฺริทฺทวณฺเวย ๑

[๑๖๕] ทมฺเม มฺหิ สํสาธุ วิยาโกโรหิติ ทนฺติ ยํ ปุจฺจํ
 ยํ ยาจามิ ยํ อชฺฌณฺเวยจํ ยํ ปสาเทมิ ฯ มฺหิติ โมนํ วุจฺจติ

ฌาณํ ยํ ปญฺญา ปชานหา ฯ เป ฯ อโมโห ธมฺมวិज्ञํ
 สมนฺนาทิฏฺฐิ ฯ ภควา เทน ฌาเณน สมนฺนาคโต มุนิ โมนป-
 ปตฺโต ฯ ตึณิ โมนเญยานิ กายโมเนยฺยํ วจฺโสมเนยฺยํ มโน-
 โมนเญยฺยํ ฯ

กตมํ กายโมเนยฺยํ ฯ ติวิธานํ กายทฺถุจฺจิตานํ ปหานํ กาย-
 โมนเญยฺยํ ติวิธํ กายตฺถุจฺจิตํ กายโมเนยฺยํ กายารมฺมณํ ฌาณํ
 กายโมเนยฺยํ กายปรีชฺญา กายโมเนยฺยํ ปรีชฺญาตฺถกโต มคฺโค
 กายโมเนยฺยํ กาเย ฉนฺทราศฺสํ ปหานํ กายโมเนยฺยํ
 กายตฺถุชฺชารนิโรธํ จตฺตุชฺชฌานตฺมาปตฺติ- กายโมเนยฺยํ อิทํ
 กายโมเนยฺยํ ฯ

กตมํ วจฺโสมเนยฺยํ ฯ จตฺตุพฺพิชานํ วจฺฺทฺถุจฺจิตานํ ปหานํ วจฺ-
 โมนเญยฺยํ จตฺตุพฺพิชํ วจฺฺตฺถุจฺจิตํ วจฺโสมเนยฺยํ วาจารมฺมณํ ฌาณํ
 วจฺโสมเนยฺยํ วาจาปรีชฺญา วจฺโสมเนยฺยํ ปรีชฺญาตฺถกโต มคฺโค
 วจฺโสมเนยฺยํ วาจาย ฉนฺทราศฺสํ ปหานํ วจฺโสมเนยฺยํ วจฺตฺถุชฺชาร-
 นิโรธํ ทฺถุชฺชฌานตฺมาปตฺติ วจฺโสมเนยฺยํ อิทํ วจฺโสมเนยฺยํ ฯ

กตมํ มโนโมเนยฺยํ ฯ ติวิธานํ มโนทฺถุจฺจิตานํ ปหานํ มโน-
 โมนเญยฺยํ ติวิธํ มโนตฺถุจฺจิตํ มโนโมเนยฺยํ จิตฺตารมฺมณํ ฌาณํ
 มโนโมเนยฺยํ จิตฺตปรีชฺญา มโนโมเนยฺยํ ปรีชฺญาตฺถกโต
 มคฺโค มโนโมเนยฺยํ จิตฺเต ฉนฺทราศฺสํ ปหานํ มโนโมเนยฺยํ
 จิตฺตตฺถุชฺชารนิโรธํ ตณฺหาเวทณฺนิโรธตฺมาปตฺติ มโนโมเนยฺยํ อิทํ

มโนโมเนยฺยํ ฯ

กายมฺนี้ วาจามฺนี้ มโนมฺนิมฺนาสวํ
 มฺนี้ โมเนยฺยสฺมปฺนํ อาหุ สัพพปฺปทายินํ
 กายมฺนี้ วาจามฺนี้ มโนมฺนิมฺนาสวํ
 มฺนี้ โมเนยฺยสฺมปฺนํ อาหุ นินฺหาตปฺปาปกฺคฺติ ฯ

อิมฺหิ โมเนยฺเยหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตา ณ มฺนโย อาคารมฺนโย
 ธนาคารมฺนโย เสฏฺฐมฺนโย อเสฏฺฐมฺนโย ปจฺจุเจกมฺนโย มฺนิมฺนโย ฯ
 กตฺเม อาคารมฺนโย ฯ ยะ เต อาคารวิกา ทิฏฺฐปฺปทา วิญญาต-
 สํสํสา อิมฺเ อาคารมฺนโย ฯ กตฺเม ธนาคารมฺนโย ฯ ยะ เต
 ปพฺพชิตา ทิฏฺฐปฺปทา วิญญาตสํสํสา อิมฺเ ธนาคารมฺนโย ฯ
 สัจฺจตฺต เสฏฺฐา เสฏฺฐมฺนโย ฯ อวฺหุโต อเสฏฺฐมฺนโย ฯ ปจฺจุเจก-
 สมฺพุทฺธา ปจฺจุเจกมฺนโย ฯ ตถาคตา อวฺหุโต สมนฺมาสฺมพุทฺธา
 มฺนิมฺนโย ฯ

น โมเนน มฺนิ โหติ มุพฺพิทฺรโป อวิทฺทตฺตํ
 โย จ ตฺตํว ปคฺคยฺห วรฺมาทาย ปณฺชิตโต
 ปาปานิ ปวิชฺเชติ ส มฺนิ เตน โส มฺนิ
 โย มฺนาติ อุกฺโก โสเก มฺนิ เตน ปจฺจุจฺจติ ฯ
 อสฺสคณฺจ สฺสคณฺจ ฃคฺควา ธมฺมํ
 อชฺฌคฺคคณฺจ พหิทฺธา จ สัพพโตเก
 เทวมนุสฺสเสหิ ปฐิตโต

โย โส ตังคฺชาตมคฺคฺจ โส มุณฺตี ๑

ธํชฺช วิยาโกโรหิตี ธํชฺช อากิฏฺฐาหิ เทเสหิ ปณฺณเปหิ ปณฺณเปหิ
วิจฺจราหิ วิจฺจราหิ อุตฺตคฺคฺนํโกโรหิ ปกาเสหิตี คมฺเม มุณฺตี ธํชฺช
วิยาโกโรหิ ๑

[๓๖๕] คถา หิ เต วิทิตโต เอส ชมฺโมติ คถา หิ เต
วิทิตโต ฌาโต ตฺถิตโต ตีริตโต วิภาวิทโต, วิญฺญิตโต เอส ชมฺโมติ
คถา หิ เต วิทิตโต เอส ชมฺโม ๑ เตนาค โส พฺรหฺมาหุณฺ

ยนฺตํ อปฺปจฺฉิมฺห อภิกคฺคฺยํ โน

อณฺณํ คํ ปุจฺฉาม ตทิจฺฉ พฺรหฺมา

กถํ นุ ชีวรา วิคฺคฺรณฺตี โยสมํ

ชาติจฺฉวํ โสทปฺปวิทิตฺตวณฺณ

คมฺเม มุณฺตี ธํชฺช วิยาโกโรหิ

คถา หิ เต วิทิตโต เอส ชมฺโมติ ๑

[๓๖๖] กิตฺตยิสฺสํธํมฺมิ เต ชมฺมํ (เมตฺตคฺคฺคฺคฺติ ภคฺวา)

ทิจฺฉเส ชมฺเม อนฺตฺตํ

ยํ วิทิตฺตวา สโต จรํ

คเร โสเท วิสฺสคฺคฺติกํ ๑

[๓๖๗] กิตฺตยิสฺสํธํมฺมิ เต ชมฺมณฺตี ชาทิกถฺยาณํ มชฺเชกถฺยาณํ
ปฺปริโยธํมกถฺยาณํ ธํคฺคํ สพฺพณฺณํ เกวตปฺปริญฺณํ ปฺปริสฺสํ
พฺรหฺมาจฺริยํ จตฺตวาโร สติปฺปจฺจาเน จตฺตวาโร สมฺมปฺปจฺจาเน จตฺตวาโร

มหโต ทิฏฺฐิสงฺฆาตฺตํ วินิพฺเพชนํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑
 มหโต มานทฺชฺชตฺตํ ปาตมํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑
 มหโต อภิสงฺฆาตฺตํ อูปตมํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑
 มหโต โอฆตฺตํ นิกฺคฺคณํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหโต
 ภาวตฺตํ นิกฺคฺคปณํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหโต สํถา-
 วฏฺฐตฺตํ อุกฺคเณทํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหโต สมนฺตา-
 ปตฺตํ นิพฺพาปนํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหโต ปริพา-
 หตฺตํ ปฏิปฺปตฺตํทฺธิ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหโต
 รมฺมทฺชฺชตฺตํ อุตฺตสาปนํ เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มหฺนฺเต
 สติปฏฺฐาเน มหฺนฺเต สมนฺตปฺปชานเ มหฺนฺเต อิทฺธิปฺปาเท
 มหฺนฺตานิ อินฺทฺริยานิ มหฺนฺตานิ พถานิ มหฺนฺเต โพชฺฌณฺเ
 มหฺนฺตํ อริยํ อฏฺฐงฺกิกํ มคฺคํ มหฺนฺตํ ปรมคฺคํ อมตํ นิพฺพานํ
 เอตฺถิ คเวถิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ มเหสํกฺเขหิ วา สํคฺคเทหิ เอตฺถิโต
 คเวถิโต ปริเยสํติโต กหํ พุทฺโธ กหํ ภควา กหํ เทวเทโว
 กหํ นรธาโกติ มเหสํ ๑ รมฺมมุตฺตมฺนฺติ รมฺมมุตฺตมํ อุกฺคจฺติ
 อมตํ นิพฺพานํ โย โส สํพฺพตฺตฺตฺตฺตมโก สํพฺพุตฺตฺตฺตฺตฺตโค
 ตณฺหทฺชโย วิราโค นิโรธ นิพฺพานํ ๑ อุตฺตมฺนฺติ อคฺคํ เสฏฺฐํ
 วิเสฏฺฐํ ปาโมกฺขํ อุตฺตมํ ปวฺว รมฺมมฺนฺติ มเหสํ รมฺมมุตฺตมํ ๑

[๓๗๕] ยํ วิทิตฺวา สโต จรณฺติ วิทิตํ กตฺวา ตฺถยิตฺวา
 ติรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภฺตํ กตฺวา สํพฺเพ ตฺตฺตฺตฺตฺต อณิรุจฺติ

๘๐ สุตฺตฺนุตฺตปิฏกេ ชุทฺທနိကာယස්‍රී ဣပ္ပိတုတေသ် [၁၈၄]

၁ ပေ ၁ ယဂ္ဂိဃ္ဇိ ငမ္ပုယဇ္ဇမ္ပိ ငပုပ္ဖကံ နိဝ္ဗာဏမ္ပမ္ပုတိ ဝိတိကံ ဂတုသ
တုယိတုသ ဝိတိယတုသ ဝိဇာယိတုသ ဝိဇ္ဇကံ ဂတုသ ၁ ငတိတိ ဣတု
ကာရေတိ ငတိ ကာယေ ကာယာနုပုဋ္ဌာနာတိပညာနံ ဝါဒေတိ ငတိ
၁ ပေ ၁ သိ ဝုဇ္ဇတိ ငတိ ၁ ဣတိ ဣတိတိ ဝိဇ္ဇတိတိ ဝိတိတိ
ဝတုတေတိ ပါတေတိ ယပေတိ ယာပေတိတိ ယံ ဝိတိတုသ ငတိ ဣ ၁

[၁၈၄] တေ လောကေ ဝိသုဒ္ဓိကုပ္ပတိ ဝိသုဒ္ဓိကာ ဝုဇ္ဇတိ တဏှာ
ယိ ဝါတိ ငာဝါတိ ၁ ပေ ၁ ဝိတိဇ္ဇာ လောကေ ဝုဇ္ဇတိမ္ပု ၁ ဝိသု
ဒ္ဓိကာတိ တေတုတေ ဝိသုဒ္ဓိကာ ၁ ပေ ၁ ဝိသုဇ္ဇာ ဝိသုဒ္ဓိကာတိ ဝိသုဒ္ဓိကာ ၁
လောကေ ဝါယလောကေ ၁ ပေ ၁ ဝါယတလောကေ ၁ တေ လောကေ ဝိသု
ဒ္ဓိကုပ္ပတိ ယာ ငာ လောကေ ဝိသုဒ္ဓိကာ လောကေ တံ ဝိသုဒ္ဓိကံ ငတိ တေယ
ဝုဇ္ဇတေယ ပတေယ ငမ္ပိကုပ္ပမေယ ဝိသုဒ္ဓိတေယတိ တေ လောကေ
ဝိသုဒ္ဓိကံ ၁ တေဟ လောကေ ပုပ္ဖာမ္ပု

တဏှာဟံ ဝိတိဇ္ဇာမ္ပိ မဟေတိ ငမ္ပုမ္ပုတု

ယံ ဝိတိတုသ ငတိ ဣ တေ လောကေ ဝိသုဒ္ဓိကုပ္ပတိ ၁

[၁၈၅] ယဂ္ဂိဃ္ဇိ ငမ္ပုပဇ္ဇာနာတိ (မေတုတုတိ ဂတုသ)

ဝုဇ္ဇကံ ဝါတိ ဝိတိဇ္ဇာမ္ပိ မဟေတိ

တေတု တေတု မဟေတိ

ပုပ္ဖာမ္ပု ဝိတိဇ္ဇာမ္ပိ ဂတု မဟေတိ ၁

[၁၈၆] ယဂ္ဂိဃ္ဇိ ငမ္ပုပဇ္ဇာနာတိ ယဂ္ဂိဃ္ဇိ ပဇ္ဇာနာတိ ဝါဒာနာတိ
ဝိဒာနာတိ ပညာဝိဒာနာတိ ပညာဝိဒာနာတိ ယဂ္ဂိဃ္ဇိ ငမ္ပုပဇ္ဇာနာတိ ၁

ทิจฺฉิ ๑ เป ๑ อยํ ทิจฺฉินิเวสํ ๑ ปนุชฺช วิญฺญาณนุติ ปุณฺณวา-
 ภิสํชารสํหคํ วิญฺญาณํ อปฺปณฺณวาภิสํชารสํหคํ วิญฺญาณํ
 อาเนญฺสาภิสํชารสํหคํ วิญฺญาณํ ๑ เอเตสุ นนฺทิจฺฉ นิเวสํนญฺ
 อภิสํชารสํหคตฺตํ วิญฺญาณํ นุชฺช ปนุชฺช นุท ปนุท ชห ปชห
 วิโมเทหิ พุณฺณตํกโรหิ อนภาวจฺกเมหิตฺติ เอเตสุ นนฺทิจฺฉ นิเวส-
 นญฺ ปนุชฺช วิญฺญาณํ ๑ ภเว น ทิจฺฉเจติ ภวติ เทว ภวา
 กมนฺภโว ๑ ปฏิสันฺธิโก ๑ ปุณฺณภโว ๑ กตโม กมนฺภโว ๑
 ปุณฺณวาภิสํชาโร อปฺปณฺณวาภิสํชาโร อาเนญฺสาภิสํชาโร อยํ
 กมนฺภโว ๑ กตโม ปฏิสันฺธิโก ปุณฺณภโว ๑ ปฏิสันฺธิกา รุปา
 เวทนา สญฺญา สํชารวา วิญฺญาณํ อยํ ปฏิสันฺธิโก ปุณฺณภโว ๑
 ภเว น ทิจฺฉเจติ นนฺทิจฺฉ นิเวสํนญฺ อภิสํชารสํหคตฺตํ วิญฺญาณํ
 กมนฺภวญฺ ปฏิสันฺธิกญฺ ปุณฺณภโว ปชฺชนฺโต วิโมเทหฺนฺโต พุณฺณตํ-
 กโรหฺนฺโต อนภาวจฺกเมหฺนฺโต กมนฺภเว น ทิจฺฉเจยฺย ปฏิสันฺธิเก
 ปุณฺณภเว น ทิจฺฉเจยฺย น สํทิจฺฉเจยฺยยาติ ปนุชฺช วิญฺญาณํ ภเว
 น ทิจฺฉ ๑ เตนฺนาห ภควา

ยงฺกนิยฺสิ สมนุชฺชานาถิ (เมตฺตคฺคฺติ ภควา)

อฺทฺธํ อโร ทิริยญฺจามิ มชฺฌเ

เอเตสุ นนฺทิจฺฉ นิเวสํนญฺ

ปนุชฺช วิญฺญาณํ ภเว น ทิจฺฉเจติ ๑

[๓๘๐] เอววิหาริ สโต อปฺปมคฺโต

ภิกฺขุ จรํ หิตฺวา มมายิตานิ

ชาติขฺรํ โสภปริทฺทวณฺญํ

อิธว วิทฺวา ปชฺเหยยฺยํ ทฺถ ๑

[๓๘๓] . เอวํวิหารี สโต อปฺปมตฺโตติ เอวํวิหารีติ นนฺทิณฺญํ
 นิเวธณฺญํ อภิสํขารสํหคตณฺญํ วิญฺญาณํ กมฺมภวณฺญํ ปฏฺฐิณฺหิ-
 กณฺญํ ปุณฺพภวํ ปชฺชนฺโต วิโนทณฺโต พุณฺนตักโรนฺโต อนภาวจ-
 กเมณฺโตติ เอวํวิหารี ๑ สโตติ จตุหิ การณฺเหติ สโต กายะ
 กายานุสฺสํสาธตฺตปฏฺฐานํ ภาเวณฺโต ๑ เป ๑ โส อจฺจุจติ สโต ๑
 อปฺปมตฺโตติ สกฺกจฺจุการํ สํสจฺจุการํ อฏฺฐจิตการํ อโนตฺตจฺจุตฺตํ
 อนิกฺขิตฺตจฺจุณฺโต อนิกฺขิตฺตจฺจุโร อปฺปมตฺโต กุสฺสํเตสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ กทาหิ
 อปฺปปริปฺรํ วา สํสํกฺขณฺธํ ปฺปปริปฺรํ ปฺปปริปฺรํ วา สํสํกฺขณฺธํ ตตฺถ
 ปณฺณาย อนุคฺคณฺเหยยฺยนฺติ โย ตตฺถ ฉนฺโต จ วายาโม จ
 อุตฺตสาโห จ อุตฺตโสฬสํ จ อปฺปปฏิวํ ๑ สติ ๑ สํมุปชฌณณฺญํ
 ชาตปฺปํ ปชานํ อธิฏฺฐจํ อนฺุโยโค อปฺปมาโท กุสฺสํเตสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ
 กทาหิ อปฺปปริปฺรํ วา สํมาธิกฺขณฺธํ วิมฺมุติกฺขณฺธํ วิมฺมุติฌาณ-
 ทสฺสณฺกฺขณฺธํ ปฺปปริปฺรํ ปฺปปริปฺรํ วา วิมฺมุติฌาณทสฺสณฺกฺขณฺธํ
 ตตฺถ ปณฺณาย อนุคฺคณฺเหยยฺยนฺติ โย ตตฺถ ฉนฺโต จ วายาโม
 จ อุตฺตสาโห จ อุตฺตโสฬสํ จ อปฺปปฏิวํ ๑ สติ ๑ สํมุปชฌณณฺญํ
 ชาตปฺปํ ปชานํ อธิฏฺฐจํ อนฺุโยโค อปฺปมาโท กุสฺสํเตสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ
 กทาหิ อปฺปปริณฺวาทํ วา ทฺถ ปฺปปริปฺรํ ปฺปปริปฺรํ วา กิเตเส

พุยฺสเนน สมนฺนาคคฺคฺตํ อญฺญตรณฺณตเรน วา ทุกฺขธมฺเมน มุจฺจสฺสํ
 โสโก โสจฺนา โสจิตฺตํ อญฺโตโสโก อญฺโตปริโสโก อญฺโตทาโ
 อญฺโตปริทาโ เจตโส ปริชฺฌายนา โทมนสฺสํ โสกสฺสํ ๑ ปริเทโวติ
 ฌาติพุยฺสเนน วา มุจฺจสฺสํ โภกพุยฺสเนน วา มุจฺจสฺสํ วัคคพุยฺสเนน
 วา มุจฺจสฺสํ สํถพุยฺสเนน วา มุจฺจสฺสํ ทิฏฺฐิพุยฺสเนน วา มุจฺจสฺสํ
 อญฺญตรณฺณตเรน วา พุยฺสเนน- สมนฺนาคคฺคฺตํ อญฺญตรณฺณตเรน
 วา ทุกฺขธมฺเมน มุจฺจสฺสํ ชาเทโว ปริเทโว ชาเทวนา ปริเทวนา
 ชาเทวิตฺตํ ปริเทวิตฺตํ ตาโป ปตาโป วิปปตาโป ตาตปโป
 ตาตปฺปายนา ตาตปฺปายิตฺตํ ๑ อธิราติ อิมิสฺสา ทิฏฺฐิยา ๑ เป ๑
 อิมสฺมํ มนุสฺสโลเก ๑ วิทฺวาติ วิทฺวา วิชฺชาคฺโค ฌาณํ วิภาวํ
 เมธาวํ ๑ ทุกฺขนฺติ ชาติทุกฺขํ ๑ เป ๑ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺส-
 ปายาสฺสทุกฺขํ ๑ ชาติชฺชวํ โสกปริททวณฺจ อธิเรว วิทฺวา ปชฺเหยย
 ทุกฺขนฺติ วิทฺวา วิชฺชาคฺโค ฌาณํ วิภาวํ เมธาวํ อธิเรว ชาติชฺรณฺจ
 โสกปริเทวณฺจ ปชฺเหยย วิโนทยุย พุณฺณตฺกเรยย อนภาวจฺกเมย-
 ยาคิ ชาติชฺชวํ โสกปริททวณฺจ อธิเรว วิทฺวา ปชฺเหยย ทุกฺขํ ๑
 เตนหา ภคฺวา

เอวํวิหารี สโต อปฺปมคฺโค

ภิกฺขุ จรํ หิตฺวา มมายิตานิ

ชาติชฺชวํ โสกปริททวณฺจ

อธิเรว วิทฺวา ปชฺเหยย ทุกฺขนฺติ ๑

ปหาสี ทุกขนุติ ชาติทุกขํ ฐราทุกขํ พุยาธิทุกขํ มรณทุกขํ โสภ-
 ปริเทวทุกขโทมนสฺสอุปายาสทุกขํ ปหาสี ปชหิ วิโนเทสิ พุยนุติ-
 กโรติ อนภาวญฺจเมตฺติ อทฺธา หิ ภคฺวา ปหาสี ทุกขํ ฯ

[๓๘๘] ตถา หิ เต วิทิตฺโต เอตฺ ฆมฺโมติ ตถา หิ เต วิทิตฺโต
 ฌาโต ตฺถิตฺโต ติริโต วิภาวิตฺโต วิญฺญโต เอตฺ ฆมฺโมติ ตถา หิ
 เต วิทิตฺโต เอตฺ ฆมฺโม ฯ เตนาห โส พุราหฺมโน

เชตานิหนฺตานิ วโจ มเหตฺติโน

สํกตฺตํ โคตม นุปจฺจํ

อทฺธา หิ ภคฺวา ปหาสี ทุกขํ

ตถา หิ เต วิทิตฺโต เอตฺ ฆมฺโมติ ฯ

[๓๘๙] เต จาบี นฺน ปชฺเหยยฺ ทุกขํ

เย ตฺวํ มฺหิ อญฺจิตํ โอวเทยฺย

ตนฺตํ นมสฺสํมี ตเมจฺจ นาคํ

อปฺเปว มํ ภคฺวา อญฺจิตํ โอวเทยฺย ฯ

[๓๙๐] เต จาบี นฺน ปชฺเหยยฺ ทุกขนุติ เต จาบีติ ฆคฺคิยา
 จ พุราหฺมณา จ เวตฺถสา จ สํกฺกทา จ กทฺฐจา จ ปพฺพิตา
 จ เทวา จ มนุสฺสสา จ ปชฺเหยยฺ ฯ ทุกขนุติ ชาติทุกขํ ฐราทุกขํ
 พุยาธิทุกขํ มรณทุกขํ โสภปริเทวทุกขโทมนสฺสอุปายาสทุกขํ ปช-
 เหยยฺ วิโนเทยฺ พุยนุติกรเอยฺ อนภาวญฺจเมยฺยฺนุติ เต จาบี
 นฺน ปชฺเหยยฺ ทุกขํ ฯ

เอวํ ภควา ชาคุํ น กโรตฺติ นาคอ ๑

กถํ ภควา น กุณฺดตฺติ นาคอ ๑ ภควา น ฌนฺทาคตฺติ กุณฺดติ
น โทธาคตฺติ กุณฺดติ น โมหาคตฺติ กุณฺดติ น ภยากตฺติ กุณฺดติ น
ราควเสณ กุณฺดติ น โทธวเสณ กุณฺดติ น โมหวเสณ กุณฺดติ น
ทิจฺจิวเสณ กุณฺดติ น มานวเสณ กุณฺดติ น อุกฺกุฏจวเสณ กุณฺดติ น
วิจิกิฏฺจวเสณ กุณฺดติ น อนุสยวเสณ กุณฺดติ น วคฺคเกหิ ฌมเมหิ
ยายติ นียยุติ วุญฺหติ ตํหริยติ เอวํ ภควา น กุณฺดตฺติ นาคอ ๑

กถํ ภควา น ชาคุณฺดตฺติ นาคอ ๑ โสตาปคฺคตฺติมคฺเคน เย
กิเตสํ ปหฺนํวา เต กิเตเส น ปุเนติ น ปจฺเจติ น ปจฺจจากุณฺดติ
สํกทาคามิมคฺเคน อนาคามิมคฺเคน เย กิเตสํ ปหฺนํวา เต กิเตเส
น ปุเนติ น ปจฺเจติ น ปจฺจจากุณฺดติ อรหคฺคตฺติมคฺเคน เย กิเตสํ
ปหฺนํวา เต กิเตเส น ปุเนติ น ปจฺเจติ น ปจฺจจากุณฺดติ เอวํ
ภควา น ชาคุณฺดตฺติ นาคอติ ตนฺตํ นมสฺสํสามิ สเมจฺจ นาคํ ๑

[๓๘๓] ขปฺเปว มํ ภควา อฏฺฐจิตํ โอวเทยฺยาติ ขปฺเปว มํ
ภควา อฏฺฐจิตํ โอวเทยฺย สกฺกจฺจํ โอวเทยฺย อภินฺทํ โอวเทยฺย
ปฺนปฺปนํ โอวเทยฺย อนุสํเสยฺยาติ ขปฺเปว มํ ภควา อฏฺฐจิตํ
โอวเทยฺย ๑ เตนํหา โส พฺราหฺมณ

เต จาปํ นฺน ปชฺเหยยฺย ทฺถวํ

เย ทฺวํ มุนี อฏฺฐจิตํ โอวเทยฺย

ตนฺตํ นมสฺสํสามิ สเมจฺจ นาคํ

สจฺจนิคคฺคิโรโร ฯ ทุฏฺฐํ คตฺถํ ปริณฺณวํ สํมูทยํ ปหีนํ มคฺโค
 ภาวโธ นิโรโร สจฺจนิคฺโค อภินฺนํ อภินฺณวํ ปริณฺนํ
 ปริณฺณวํ ปหาตพฺพํ ปหีนํ ภาเวตพฺพํ ภาวโธ สจฺจนิคฺคาตพฺพํ สจฺจ-
 นิคฺคํ ฯ โธ อุกฺขิตฺตปตฺติโฆ สงฺกิณฺณปฺริกฺโข อพฺพพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพฺพ
 คไฟ อริโย ปนฺนทฺธโร ปนฺนภาโร วิสํยุตฺโต ปญฺจกฺคฺคิปปหีนํ
 ฉพฺพกตฺตมฺมุนาคโธ เอการกฺโข จตุราปสฺสโน ปนฺนณฺณปจฺเจกตฺตจฺโจ
 สํมวยสฺสจฺเจโน อนาวิตตฺตกฺคฺคิโป ปตฺตํทฺธกฺกยตฺตจฺจโร สจฺจนิคฺค-
 จิตฺโต สจฺจนิคฺคตปณฺณโย เกวตฺติ วุตฺติตฺวา อุตฺตมปฺริโส ปรมปฺริโส
 ปรมปฺปตฺติปฺปตฺโต ฯ โธ เหนว อจฺฉินฺนํ น อปฺจฺฉินฺนํ อปฺจ-
 นิทฺวา จโธ เหนว ปชฺหติ น อปฺปาทิยติ ปชฺหิตฺวา จโธ เหนว
 วิตฺติเนติ น อุตฺตํเนติ วิตฺติเนทฺวา จโธ เหนว วิชฺฐเปติ น สนฺธ-
 เปติ ชฺฐเปทฺวา จโธ อตฺถกฺขณํ ตตฺถกฺขณํ สมนฺนาคตฺตตฺตา
 จโธ อตฺถกฺขณํ สํมาธิกฺขณํ อตฺถกฺขณํ ปณฺณวากฺขณํ อตฺถก-
 ขณํ วิมุตฺติกฺขณํ อตฺถกฺขณํ วิมุตฺติคฺคณฺทตฺตํกฺขณํ สมนฺ-
 นาคตฺตตฺตา จโธ สพฺพํ ปฏฺธิปาทยิตฺวา จโธ เอวํ สํมตฺติกฺกมิตฺวา
 จโธ กิเลตคฺคิ ปริยาทยิตฺวา จโธ อปฺริคฺคณฺทาย จโธ กฏฺฐํ สํมา-
 ทาย จโธ วิมุตฺติปฏฺธิเสวณฺทาย จโธ เมตฺตทฺาย ปาริสํสุตฺติยา จโธ
 กฺรณฺทาย มุทิตฺาย อปฺเปกฺกทฺาย ปาริสํสุตฺติยา จโธ อจฺจนฺตปาริสํสุตฺติยา
 จโธ อกมฺมณฺณทฺาย จโธ วิมุตฺตตฺตา จโธ สนฺตจฺจิตฺตทฺาย จโธ
 ขนฺธปฺริยณฺเต จโธ ขาตฺตปฺริยณฺเต จโธ อายตฺนปฺริยณฺเต จโธ กตฺติ-

๓๐๔ สุตฺตคฺคณฺฏิกเก ชฺชทฺทกนิกายสฺส จุฬนิกฺขเทโส [๓๘๘

ปฏิจฺจุจฺจนุปฺปนฺนេสุ ฐมฺเมสุ กงฺขา ยถา เหวรฺฐปฺปา กงฺขา กงฺขา-
ยนา กงฺขายิตฺตํ วิมฺติ วิจิจฺจนา เทวพฺพุทฺธํ เทวธาปโก สํสโย
อเนกํศฺศกาโห อาสปฺปนา ปริสฺปฺปนา ปริโยคาหนา ฉนฺนภิตฺตํ
จิตฺตสฺส มโนวិเตโส ๑ ยสฺสเสตา กงฺขา ปหีนา สํมุจฺฉินฺนา อุ-
ป-
สันฺดา ปฏิปฺปสฺสทฺธา อภพฺพุปฺปตฺติกา ฌานคฺคินา ททฺธมา โส
อุจฺจติ อกงฺขติ ติณฺณ ๑ ปาวํ อชฺชโต อกงฺขติ ๑ เทนาห
ภกฺวา

ยํ พฺราหฺมณํ เวทกํ อภิชฺฌณา
อภิชฺฌนํ กามภเว อสฺสคฺคํ
อทฺธา หิ โส โธสมิมํ อตาริ
ติณฺณ ๑ ปาวํ อชฺชโต อกงฺขติ ๑

[๓๘๘] วิทฺฐวา ๑ โย เวทฺฐ นโร อิทฺ

ภวามเว สํจฺคมิมํ วิสฺสช
โส วิสฺสคณฺโห อนิโฆ นิราโส
อตฺตาริ โส ชาตฺตฺชนฺติ พฺรุมิ ๑

[๒๐๐] วิทฺฐวา ๑ โย เวทฺฐ นโร อิทฺธาติ วิทฺฐวาติ วิชฺชา-
คโต ฌานํ วิภาวํ เมธาวํ ๑ โยติ โย ยาทิโส ๑ เป ๑ มนุสฺโส
วา ๑ เวทฺฐติ เวโท อุจฺจติ จฺจุสฺส มคฺคเสสุ ฌานํ ๑ เป ๑ สพฺพ-
เวทฺธมฺมิจฺจ เวทฺฐ โสติ ๑ นโรติ สคฺคโต นโร มานโว โปโส ปุคฺคโต
ฐโว ชาตุ ชนฺตุ อินฺทฺฐ มนุโส ๑ อิทฺธาติ อิมิสฺสา ทิฏฺฐิยา

๑ เป ๑ อิมสฺมี มนุสฺสโตเถติ วิทฺฐวา ๑ โย เวทฺฐ นโร อิท ๑

[๒๐๑] ภวากเว สงฺกมิมิ วิสฺสุชาติ ภวากเวติ ภวากเว
 กมฺมภเว ปฺนพฺภเว กามภเว กมฺมภเว กามภเว ปฺนพฺภเว รูป-
 ภเว กมฺมภเว รูปภเว ปฺนพฺภเว อรูปภเว กมฺมภเว อรูปภเว
 ปฺนพฺภเว ปฺนปฺปฺนํ ภเว ปฺนปฺปฺนํ คติยา ปฺนปฺปฺนํ อุปฺปคฺติยา
 ปฺนปฺปฺนํ ปฏิสฺสณฺธิยา ปฺนปฺปฺนํ อตฺตภาวากินิพฺพคฺติยา ๑ สงฺกมฺมฺติ
 สํคฺต สงฺคา รากสงฺโก โทสสงฺโก โมหสงฺโก มานสงฺโก ทิฏฺฐิ-
 สงฺโก กิเลสสงฺโก ทฺวารจฺริตสงฺโก ๑ วิสฺสุชาติ สงฺเค โวสฺสสงฺ-
 ฆิตฺฐวา วา วิสฺสุ ๑ อถวา สงฺเค พนฺเช ชาพนฺเช ลกฺข-
 ลกฺขิตฺเต ปถิพฺพุเช พนฺธเน โมจยิตฺฐวา วา วิสฺสุ ๑ ยถา ๑
 ยานํ วา วยฺหํ วา รกํ วา สกฺกํ วา สํกฺกมฺมานิกํ วา สํสฺสํ
 วิสฺสํ กโรนฺติ วิโกเปนฺติ เขวเมว เต สงฺเค โวสฺสสงฺฆิตฺฐวา
 วา วิสฺสุ อถวา สงฺเค พนฺเช ชาพนฺเช ลกฺข ลกฺขิตฺเต ปถิ-
 พฺพุเช พนฺธเน โมจยิตฺฐวา วา วิสฺสุชาติ ภวากเว สงฺกมิมิ
 วิสฺสุ ๑

[๒๐๒] โส วัตตณฺโห อนิโฆ นิราโส อตฺตาริ โส ชาติ-
 ชรณฺติ พุรฺรุมฺมํ ตณฺหาติ รูปตณฺหา สํกตตณฺหา คณฺฐตณฺหา
 รสตณฺหา โสจฺจพฺพตณฺหา ฐมฺมตณฺหา ๑ ยสฺสเสสา ตณฺหา ปทฺธินา
 สํมุจฺจินฺนา อุปลตฺตา ปฏิปฺปสฺสทฺธา อภพฺพปฺปคฺติกา ฌาณคฺตินา
 ททฺธมา โส วุจฺจติ วัตตณฺโห จตฺตตณฺโห วนตตณฺโห มุตฺต-

คณโห ปห็นคณโห ปฏินิสฺสํวสคณโห วิตฺตราโค จตฺตตราโค วนฺต-
 ราวโค มุคฺตตราโค ปห็นราวโค ปฏินิสฺสํวสราวโค นิจุฉาโค นิพฺพุโค
 สํคิกฺกุโค สฺสํปฏิสํเวทํ พุทฺธมฺมฺเตน อตฺตนา วิหรัคฺคิ โส วิค-
 คณโห ฯ อนินฺโฆติ ราวโค นินฺโฆ โทโส นินฺโฆ โมโห นินฺโฆ โกโห
 นินฺโฆ อุปนาโห นินฺโฆ ฯ เป ฯ สํพุทฺธกุตฺตาริสฺสํวรา นินฺชา ฯ
 ยสฺสเสเต นินฺชา ปห็นนา สํมุจฺฉินฺนา อุปสฺสนา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา อภ-
 พุปฺปคฺติกา ฃาณคฺติกา ททฺธมา โส อฺจุจฺติ อนินฺโฆ ฯ นิราโสติ
 ฃาธา อฺจุจฺติ คณฺหา โย ราวโค สํราวโค ฯ เป ฯ อภิสฺสนา
 โดโก อกฺกสฺสํมุตฺตํ ฯ ยสฺสเสธา ฃาธา คณฺหา ปห็นนา สํมุจฺฉินฺนา
 อุปสฺสนา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา อภพฺพุปฺปคฺติกา ฃาณคฺติกา ททฺธมา
 โส อฺจุจฺติ นิราโส ฯ ฃาคฺคิ ยา เคสํ เคสํ สํคฺตฺตานํ คฺมฺหิ คฺมฺหิ
 สํคฺตฺตนิกาเย ฃาติ สํวฃาติ โยกฺกนฺนํ นิพฺพุคฺติ อภินิพฺพุคฺติ ฃนฺธานํ
 ปาคุภาโว ฃายตฺตานํ ปฏิตาโก ฯ ฃราติ ยา เคสํ เคสํ สํคฺตฺตานํ
 คฺมฺหิ คฺมฺหิ สํคฺตฺตนิกาเย ฃรา ฃิรณฺตา ฃนฺนํจิจฺจํ ปาถิจฺจํ วถฺติคฺ-
 คฺจตา ฃายฺโน สํหานิ ฃินฺทฺริยานํ ปวิปาโก ฯ มรณฺนํติ ยา เคสํ เคสํ
 สํคฺตฺตานํ คฺมฺหา คฺมฺหา สํคฺตฺตนิกาเย จฺติ จวนฺตา เกโท ฃนฺตฺร-
 ฃานํ มจฺจุ มรณํ กาลกิริยา ฃนฺธานํ เกโท กเพวรสฺสํ นิฏฺเฆโป
 ฃวิคฺคินฺทฺริยสฺสํ อุปจฺเจโต ฯ โส วิคคณโห อนินฺโฆ นิราโส อตฺตาริ
 โส ฃาติฃรณฺติ พุทฺธมฺมฺติ โย โส วิคคณโห ฯ อนินฺโฆ ฯ นิราโส
 ฯ โส ฃาติฃรณฺมรณํ อตฺตาริ ปตฺริ สํมคฺติกฺกมิ วิคฺคิวิคฺคิ พุทฺธิ

ธากิจฺจามิ เทเสมิ ปณฺณเปมิ ปญฺสเปมิ วิจฺจามิ วิภฺจามิ อุตฺตนา-
กโรมิ ปกาเสมฺมิตฺติ โส วัตฺตณฺโห อนิโฆ นิราโส อุตฺตาริ โส
ชาติชฺรนฺติ พุํมฺมิ ฯ เตนาค ภาควา

จิตฺตวา จ โย เวทฺฐ นโร อธิ

ภาวภาเว สงฺกมิมิ วิสฺสชฺช

โส วัตฺตณฺโห อนิโฆ นิราโส

อุตฺตาริ โส ชาติชฺรนฺติ พุํมฺมิตฺติ ฯ

สํห คากาปวฺริโยธานา ฯ เป ฯ สตุถา เม ภนฺเต ภาควา สํวโก-
หมสฺมิตฺติ ฯ

เมตตคุมมานวกปญหานิทเทโส จตุตฺถโถ ฯ

— — —

តៃតកមាណវកបណ្ណហានិពុតេតៃ

[២០៣] បុរុណមិ គំ ភក្ខា វុរុតិ មេ គំ (ចិរុយាយត្ថុមា តៃតក)
 ទាមាភិក្ខុទាមិ មតេតិ គុម្ភំ
 គវ ឥតុទាវ មិកុតៃត្ថំ
 តិកុចេ មិវុហាវមតុតៃ ។

[២០៤] បុរុណមិ គំ ភក្ខា វុរុតិ មេ គុតិ បុរុណមិគិ
 តិស្ថតៃ បុរុណ ចិវុត្ថុតៃត្ថា បុរុណ តិវុត្ថុតៃត្ថា បុរុណ វិមតិកុ
 តេតា បុរុណ ។ បេ។ ចិមា តិស្ថតៃ បុរុណ ។ បេ។ មិវុហា
 បុរុណ ។ បុរុណមិ គុតិ បុរុណមិ គំ យាមិ គំ ចុត្ថេតាមិ គំ
 បតាតេមិ គំ កតត្ថុ មេតិ បុរុណមិ គំ ។ ភក្ខាតិ ការវាទិវា
 មេតំ ។ បេ។ ឥតុទិកា បណ្ណេតុតិ មិកុត ភក្ខាតិ ។ វុរុតិ មេ
 គុតិ វុរុតិ ចាទិកុតាមិ តេតេតិ បណ្ណេបេតិ បណ្ណេបេតិ វិវាតិ វិក
 តាមិ ចុតុតាត្ថកវិ បកាតេតិ បុរុណមិ គំ ភក្ខា វុរុតិ មេ
 គំ ។ ចិរុយាយត្ថុមា តៃតកិ ចិរុយាតិ បតត្ថុតិ ។ ចាមត្ថុមាតិ
 បិយទាវ ។ តៃតកិ តត្ថុត វុរុតាមុតត្ថុត មាវ ។ បេ។ ចិកាតៃ
 ចិរុយាយត្ថុមា តៃតក ។

[២០៥] ទាមាភិក្ខុទាមិ មតេតិ គុម្ភុតិ គុម្ភំ ទាវ មុបត្ថំ
 តេតំ ចុត្ថុត្ថុ កុតាមិ ចិកុតាមិ ចិរុយាមិ តាមិ បតុតាមិ
 មិមេតិ ចិកុបតាមិ ។ មតេតិ តេតុតេត មតេត ។ ភក្ខា មតុត

ตั้งกฐนฺธิ์ เติสสิ กเวสสิ ปริเยสํติ มเหสํ ๑ เป ๑ กหํ นราสโกติ
มเหสํติ วาจาภิกงฺขามิ มเหสสิ คฺยุหํ ๑

[๒๐๖] ทว สํตุวาน นิกฺโขสํนฺติ คฺยุหํ วณํ พุชฺฌํ เทสํ
ชนฺตํนฺธิ์ สํตุวาน สํณฺติคฺวา อุกฺคณฺหิตฺวา อฺปฺชารยิตฺวา อฺปฺลทฺช-
ยิตฺวาติ ทว สํตุวาน นิกฺโขสํ ๑

[๒๐๗] สิกฺขเ นิกฺขณมคฺตโนติ สิกฺขเชติ ทิสฺโส สิกฺขา
อริสํสํสิกฺขา อริจิตฺตสิกฺขา อริปณฺณาสิกฺขา ๑ เป ๑ อญํ อริ-
ปณฺณาสิกฺขา ๑ นิกฺขณมคฺตโนติ รากสํสํ นิกฺขพาปนาย โทสํสํ
นิกฺขพาปนาย โมหสํสํ นิกฺขพาปนาย โกรสํสํ นิกฺขพาปนาย อฺปฺนา-
หสํสํ นิกฺขพาปนาย ๑ เป ๑ สํพุทฺธกุตฺตภาสํสํขารานํ สํมาย อฺปฺสํมาย
วฺฐสํมาย นิกฺขพาปนาย ปฏฺฐินสํสํคฺคากาย ปฏฺฐิปปสํสํทฺธิยา อริสํสํมํมี
สิกฺขเชยฺย อริจิตฺตมํมี สิกฺขเชยฺย อริปณฺณมํมี สิกฺขเชยฺย อิมํ
ทิสฺโส สิกฺขา อวชฺเชนฺโต สิกฺขเชยฺย ชานนฺโต สิกฺขเชยฺย ปสํสํนฺโต
สิกฺขเชยฺย ปจฺจเวกฺขณฺโต สิกฺขเชยฺย จิตฺตํ อธิวฺจฺชนฺโต สิกฺขเชยฺย
สํทฺธาย อธิมฺจฺจนฺโต สิกฺขเชยฺย วิริยํ ปคฺคณฺหนฺโต สิกฺขเชยฺย สํคํ
อฺปฺนฺจฺเชนฺโต สิกฺขเชยฺย จิตฺตํ สํมาทหนฺโต สิกฺขเชยฺย ปณฺณาย
ปชานนฺโต สิกฺขเชยฺย อภินฺณาย อภิชานนฺโต สิกฺขเชยฺย ปริณฺณาย
ปริชานนฺโต สิกฺขเชยฺย ปหาตพฺพํ ปชหนฺโต สิกฺขเชยฺย ภาเวตพฺพํ
ภาเวนฺโต สิกฺขเชยฺย สจฺฉนิกาตพฺพํ สจฺฉนิโรนฺโต สิกฺขเชยฺย สํมาทาย
จเรยฺย สํมาทาย วคฺคเตยฺยาติ สิกฺขเ นิกฺขณมคฺตโน ๑ เตนหา

โส พราหมณ

ปจฺจนามิ ตํ ภควา พุรุหิ เม ตํ (อิจฺจายสฺมา โธตโก)

วจาภิกขุขามิ มเหธี คฺยุหํ

ตว สัจฺจวาน นิกฺขโมสํ

สัจฺจเช นินฺพพานมคฺคโนติ ฯ

[๒๐๘] เทนหาตปฺปํ กโรหิ (โธตกาทิ ภควา)

อิเชว นินฺปโก สโต

อิโต สัจฺจวาน นิกฺขโมสํ

สัจฺจเช นินฺพพานมคฺคโน ฯ

[๒๐๙] เทนหาตปฺปํ กโรหิตฺติ อาตปฺปํ กโรหิ อุตฺตสาหํ กโรหิ
 อุตฺตโสฬหิ กโรหิ วายามํ กโรหิ ฐิตํ กโรหิ วิริยํ กโรหิ ฌนํ
 ชเนหิ สณฺณชเนหิ อปฺปฏฺฐเปหิ นินฺพพฺพเตหิ อภินินฺพพฺพเตหิตฺติ เทนหา-
 ตปฺปํ กโรหิ ฯ โธตกาทิ ภควาติ โธตกาทิ ภควา ตํ พราหมณํ
 นามเณ อาตปฺปติ ฯ ภควาติ คารวาวิจฺจนเมตํ ฯ เป ฯ สัจฺจนิกา-
 ปญฺญคฺคิตฺติ ยทิตํ ภควาติ โธตกาทิ ภควา ฯ

[๒๑๐] อิเชว นินฺปโก สโตติ อิธาคิ อิมิสฺสสา ทิฏฺฐิจิยา
 อิมิสฺสสา ขนฺติยา อิมิสฺสสา รุจิยา อิมิสฺสํ อาทาเย อิมิสฺสํ ฌมฺเม
 อิมิสฺสํ วิณเย อิมิสฺสํ ฌมฺมวิณเย อิมิสฺสํ ปาวจเน อิมิสฺสํ พฺรหฺม-
 จริเย อิมิสฺสํ สคฺคธฺมฺมสํ เณ อิมิสฺสํ อคฺคตภาเว อิมิสฺสํ มนุสฺสสโถเก ฯ
 นินฺปโกติ นินฺปโก ปณฺณชิตो ปณฺณววา พุทฺธมา ฌานํ วิภาวํ เมธาวํ ฯ

สโตติ จตุหิ การณฺเห สโต กาเย กายานุปสฺสํหาสติปฏฺฐานํ
ภาเวเนโต สโต ฯ เป ฯ โส อจฺจุติ สโตติ อีเชว นิปโก สโต ฯ

[๒๑๑] อีโต สุตฺตฺวาน นิคุฆเณติ อีโต มยฺหํ วจฺนํ พุยฺสํ
เทสํ อนุสฺสํหํ สุตฺตฺวาน สุตฺตฺวา อจฺจุทิตฺวา อปรารมฺยิตฺวา อป-
ลภฺยิตฺวาติ อีโต สุตฺตฺวาน นิคุฆเณติ ฯ

[๒๑๒] สิกฺขฺเช นิพฺพานมคฺตโนติ สิกฺขฺเชติ ทิสฺโส สิกฺขา
อริสฺสํสิกฺขา อริจิตฺตสิกฺขา อริปณฺณาสิกฺขา ฯ เป ฯ ธมฺมํ อริ-
ปณฺณาสิกฺขา ฯ นิพฺพานมคฺตโนติ ราคสฺสํ นิพฺพาปนํ ไทสฺสํ
นิพฺพาปนํ โมหสฺสํ นิพฺพาปนํ โกรสฺสํ นิพฺพาปนํ อปรํหาสฺสํ
นิพฺพาปนํ ฯ เป ฯ สํพุทฺธากุสลาภิสฺสํจฺวารานํ สํมา อปรํสํมา อปร-
สํมา นิพฺพาปนํ ปฏิณิสฺสํคฺคํ ปฏิปฺปสฺสํทริยา อริสฺสํมมํ
สิกฺขฺเขยฺย อริจิตฺตมมํ สิกฺขฺเขยฺย อริปณฺณมมํ สิกฺขฺเขยฺย อีมา
ทิสฺโส สิกฺขา อวชฺเชนโต สิกฺขฺเขยฺย ฆานนโต สิกฺขฺเขยฺย ฯ เป ฯ
สจฺจุณิกาทพฺพํ สจฺจุณิกโรนฺโต สิกฺขฺเขยฺย สํมาทาย จเรยฺย สํมาทาย
วตฺเตยฺยาติ สิกฺขฺเช นิพฺพานมคฺตโน ฯ เสนาห ภาควา

เคนหาตปฺปํ กโรหิ (โศกกาติ ภาควา)

อีเชว นิปโก สโต

อีโต สุตฺตฺวาน นิคุฆเณติ

สิกฺขฺเช นิพฺพานมคฺตโนติ ฯ

[๒๑๓] ปสฺสํสามหํ เทว มนุสฺสํโลเก

อภิญญานํ พุราหมณํ อริยมาหนํ

คนุทํ นมสฺสํามิ สมนุทจกฺขุ

ឯមុនៗ អំពី ឥរុក កន្ទុកពាហិ ។

[๒๓๔] ปลั่งสามหมื่น เทว มนุสส์โสเกติ เทวาคิ ทโย เทวา
 สัมมุติเทวา ฯ อุปปลกฺติเทวา ฯ วิสฺสุทฺธิเทวา ฯ ๑ กตเม สัมมุติ-
 เทวา ฯ สัมมุติเทวา อรุณนฺติ ราชานโน ฯ ราชกุมารวา ฯ เทวีย
 ฯ ๑ กตเม อุปปลกฺติเทวา ฯ อุปปลกฺติเทวา อรุณนฺติ จาคุมฺมหา-
 ราชิกา เทวา ดาวตฺตํสา เทวา ยามา เทวา ศุติศา เทวา นิมนฺมา-
 นรตฺติ เทวา ปรมิณฺมิทวสฺสวตฺติ เทวา พุทฺธุมกายิกา เทวา เย ฯ
 เทวา คคฺคฺรปฺริ ฯ กตเม วิสฺสุทฺธิเทวา ฯ วิสฺสุทฺธิเทวา อรุณนฺติ
 ตถาคคฺคฺวากา อรหฺนฺโต ชฺฌินาสฺวา เย ฯ ปจฺเจกสम्मฺพุทฺธา ฯ
 ภควา สัมมุติเทวานนฺนจ อุปปลกฺติเทวานนฺนจ วิสฺสุทฺธิเทวานนฺนจ เทโว
 ฯ อติเทโว ฯ เทวาคิเทโว ฯ สํหิสฺสํโห นาคนาโถ คณฺณคณฺณ มุณิมนฺ
 ราชราชวา ฯ ปลั่งสามหมื่น เทว มนุสส์โสเกติ มนุสส์โสเก เทว
 ปลั่งสามิ อติเทว ปลั่งสามิ เทวาคิเทว ปลั่งสามิ ทกฺขามิ โสโสเกมิ
 นิชฌณฺณามิ อุปปวิทฺขามิติ ปลั่งสามหมื่น เทว มนุสส์โสเก ฯ

[๒๐๕] อภิฌาณํ พุราหุณณํ อธิริยमानนุติ อภิฌาณนุติ ภาค-
 ภิฌาณํ ไทสทภิฌาณํ โมหภิฌาณํ มานภิฌาณํ ทิฏฐิภิฌาณํ ปิเลศ-
 ภิฌาณํ ทุละยวติภิฌาณํ เต อภิฌาณา พุทฺธสฺส ภควโต ปทัंना
 อัญญิณนุตฺตา ตาถาถคตฺถกฺตา อนภาวญฺญคฺตา อายตฺติณฺนปฺปาทมนฺมา

อโธ อภิณฺเฑตามชานิตพฺพํ
 สพฺพํ อภิณฺเฑวสึ ยทตฺติ เณยฺยํ
 ตถาคโค เตน สมนุตฺตจกฺขฺติ ฯ

ตนฺตํ นมสฺสํวามิ สมนุตฺตจกฺขฺติ ฯ

[๒๓๗] ปมฺมุญฺจ มํ สกฺก กถฺกถาหํติ สกฺกกาติ ภคฺวา สกฺก-
 กุตา ปพฺพชฺชิตฺติมิ สกฺโก ๑ อถฺวา อทฺโธ มหทฺธโน ธนฺวาติมิ
 สกฺโก ๑ ตสฺสํวามิ ธนํวามิ เณยฺยถํทํ สทฺธธานํ สทฺธธนํ หิริธนํ
 โยคฺคตฺตปฺปณํ สทฺธธนํ จาคธนํ ปณฺณวณํ สติปฺปญฺจํธนํ สมนุ-
 ปฺปณธนํ อิทฺธิปฺปาทธนํ อิทฺธิทฺธิธนํ พตฺธนํ โพชฺฌณฺธนํ มคฺคธนํ
 ผตฺธนํ นิพฺพุตธนํ ๑ อิมฺเหติ อเนกวิธฺเหติ ธนฺวตฺตเนติ อทฺโธ มหทฺธโน
 ธนฺวาติมิ สกฺโก ๑ อถฺวา สกฺโก ปทฺธ วิธวํ อตฺมคฺโค สโร
 วโร วิกฺกณฺโตะ อภิรฺ อจฺจณฺมภํ อนุคฺราตํ อปฺตํวํ ปทฺธนฺนํภเวโร
 วิคฺคโตมฺหํโสติมิ สกฺโก ๑ กถฺกถา อจฺจณฺมภํ วิคฺคิจฺจนา ทฺกฺกชฺเช
 กจฺจนา ทฺกฺกชฺชํมทฺธเย กจฺจนา ทฺกฺกชฺชนิโรธฺเย กจฺจนา ทฺกฺกชฺชนิโรธฺคามินิยา
 ปฏฺธิปทฺธาย กจฺจนา ปุพฺพทฺธเต กจฺจนา อปฺรทฺธเต กจฺจนา ปุพฺพทฺธตา-
 ปฺรทฺธเต กจฺจนา อิทฺธิปฺปจฺจยตาปฏฺธิจฺจณฺมปฺปณฺเนตฺถํ ธมฺเมตฺถํ กจฺจนา
 ยา เชวรูปา กจฺจนา กจฺจายนา กจฺจายิตฺตํ วิมฺติ วิคฺคิจฺจนา เทวพฺ-
 หกํ เทวธฺวาปโธ สทฺธโย อเนกํสทฺธคาโธ ธาตฺตปฺปนา ปฺริตฺตปฺปนา
 อปฺริโยคาหนา ธมฺมิกตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิทฺเต ๑ ปมฺมุญฺจ มํ สกฺก
 กถฺกถาหํติ มุญฺจ มํ โมเจติ มํ ปโมเจติ มํ อทฺธธ มํ สมนุทฺธธ

มํ อฏฺฐาเปหิ มํ กถงฺกถาสฺสตุตฺโตติ ปมฺมุญฺจ มํ สกฺก กถงฺกถาหิ ฯ
เตนาท โส พฺราหฺมณฺโณ

ปสฺสํสามหิ เทว มนุสฺสํโลเก
ชกฺกิณฺญํ พฺราหฺมณํ อิริยมาณํ
คณฺหํ มนุสฺสํสามิ สมนุสฺสจฺจุ
ปมฺมุญฺจ มํ สกฺก กถงฺกถาหิติ ฯ

[๒๑๘] นาทํ สมิสฺสํสามิ ปโมจนาย
กถงฺกถํ โสทก กณฺจํ โสเก
รํมณฺญํ เสฏฺฐํ อาชาวนมาโน
เอวํ ตวํ โอสมิมิ ตเรสิ ฯ

[๒๑๘] นาทํ สมิสฺสํสามิ ปโมจนายาติ นาทนฺทํ สกฺโกมิ
มฺมุญฺจํ ปมฺมุญฺจํ โมเจตฺ ปโมเจตฺ อฏฺฐจฺจุ อฏฺฐราเปตฺ อฏฺฐาเปตฺ
กถงฺกถาสฺสตุตฺโตติ เอวมฺปิ นาทํ สมิสฺสํสามิ ปโมจนาย ฯ อถวา
น อีสํสามิ น สํสามิ น อุตฺตํสามิ น วายมามิ น อุตฺตํสามิ กโรมิ
น อุตฺตํสามิ กโรมิ น ถาไม กโรมิ น อิตฺติ กโรมิ น อิริยํ กโรมิ
น คณฺหํ ชเนมิ น สณฺชเนมิ น นิพฺพุตฺเตมิ น อภินิพฺพุตฺเตมิ
อตฺตํสามิ ปุคฺคเก อจฺฉนฺทิกเก กุตฺตํสามิ หีนวิริเย อปฺปปฏิปชฺชมาเน
รํมณฺญํ นาทํ สมิสฺสํสามิ ปโมจนาย ฯ อถวา
นคฺคณฺจํ โสทก โมเจตฺ เต ยถิ มฺมุญฺเจยฺยํ สเทณ ถาเมณ

๓ กคฺคณฺจํ สยามไปคฺคณฺจํ โมเจตฺตํ ปาโง

ສເຄນ ພເຄນ ສເຄນ ວິຣິເຍນ ສເຄນ ປຣກຸກເມນ ສເຄນ ປຣິສຖາເມນ
 ສເຄນ ປຣິສຖເຄນ ສເຄນ ປຣິສຖິວິເຍນ ສເຄນ ປຣິສຖປຣກຸກເມນ ອຕຸຕນາ
 ສມຸນາປຣືປທ໌ ອນຸໂຄມປຣືປທ໌ ອນຸວຕຸປຣືປທ໌ ສມຸນານຸສມປຣືປທ໌
 ປຣືປຊຸສມານາ ມຸນເຍຍຸນຸຕິ ເຂວມຸນີ ນາທ໌ ສມິສຸສາມິ ປໂມຈນາຍ າ
 ວຸຕຸຕຸນຸເທຕ໌ ກາວຕາ ໂສ ວຕ ຈຸນຸທ ອຕຸຕນາ ປຣິປປຣິປນໂ
 ປຣ໌ ປຣິປປຣິປນ໌. ອຸທຸຣິສຸສຸຕິ ເນຕ໌ ຈານ໌ ວິຊຸສຕິ ໂສ ວຕ ຈຸນຸທ
 ອຕຸຕນາ ອກຸໂຕ ອວິນ໌ໂຕ ອປຣິນຸພຸໂຕ ປຣ໌ ທເມສຸສຕິ ວິເນສຸສຕິ
 ປຣິນຸພຸພາເປສຸສຕິ ເນຕ໌ ຈານ໌ ວິຊຸສຕິ າ ເຂວມຸນີ ນາທ໌ ສມິສຸສາມິ
 ປໂມຈນາຍ າ ວຸຕຸຕຸນຸເທຕ໌ ກາວຕາ

ອຕຸຕນາວ ກຕ໌ ປາປ໌ ອຕຸຕນາ ສຸງິຕິສຸສຕິ

ອຕຸຕນາ ອກຕ໌ ປາປ໌ ອຕຸຕນາວ ວິສຸຊຸນຕິ

ສຸທຸຕິ ອສຸທຸຕິ ປຈຸຈຸຕ໌ ນາໂຍ ອໂຍ ວິໂສຣເຍຕິ າ

ເຂວມຸນີ ນາທ໌ ສມິສຸສາມິ ປໂມຈນາຍ າ ວຸຕຸຕຸນຸເທຕ໌ ກາວຕາ ເຂວ-
 ເມວ ໂສ ພຸຣາຸມຸນ ຕິງຊເຕວ ນິພຸພານ໌ ຕິງຊຕິ ນິພຸພານມຸໂ
 ຕິງຊາມທ໌ ສມາທເປຕາ ອຄ ຈປນ ມມ ສາວກາ ມຍາ ເຂວໂອວ-
 ທິຍມານາ ເຂວໂອວາສິຍມານາ ອປເປກຈຸເຈ ອຈຸຈຸນຕນິງຈ໌ ນິພຸພານ໌
 ອາຣາເຣນຕິ ເອກຈຸເຈ ນາຣາເຣນຕິ ເຂຕຸຄ ກຸຍາທ໌ ພຸຣາຸມຸນ ກໂວມິ
 ມຸກຸກຸຊາຍ໌ ພຸຣາຸມຸນ ຕຄາກໂຕ ມຸກ໌ ປຸງໂຈ ອາຈິກຸວຕິ ອຕຸຕນາ
 ປຣືປຊຸສມານາ ມຸນເຍຍຸນຸຕິ າ ເຂວມຸນີ ນາທ໌ ສມິສຸສາມິ ປໂມຈນາຍ າ

໑ ວິໂມຈເຍຕິນີ ປາໂຈ

[๒๒๐] กถงฺกถิ โสคก กณฺจิ โสเกติ กถงฺกถิ ปุคฺคถิ สกฺขชฺ
 สขิถิ เทวพุทฺธํ สวิจฺจิกิณฺโณ ๑ กณฺจติ กณฺจิ ชฺคฺคิยํ วา พุทฺธาหุณฺณ
 วา เวสฺสํ วา สุกฺกํ วา คหฺนุจฺ วา ปพฺพชฺชิตํ วา เทวํ วา
 มนุสฺสํ วา ๑ โสเกติ อปายโสเก ๑ เป ๑ อายตนโสเกติ กถงฺกถิ
 โสคก กณฺจิ โสเก ๑

[๒๒๑] ชมฺมณฺจ เสงฺฆจฺ อชานมาโนติ ชมฺมํ เสงฺฆจฺ อจฺจติ
 อมคิ นิพฺพุทฺธํ โย โส สพุทฺธสงฺฆารสมฺโภ สพุทฺธปรีปฺปนิสฺสํโก
 ทนฺทกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพุทฺธํ ๑ เสงฺฆจฺนติ อคฺคํ เสงฺฆจฺ
 จิสงฺฆจฺ ปาโมกฺขํ อุตฺตมํ ปจวํ ชมฺมํ ๑ อชานมาโนติ อชาน-
 มาโน วิชานมาโน ปฏฺวิชานมาโน ปฏฺวิชณฺณมาโนติ ชมฺมณฺจ
 เสงฺฆจฺ อชานมาโน ๑

[๒๒๒] เหวํ ฑุวํ โยฆมิมี คเรสฺสํติ เหวํ ฑุวํ กาโมฆํ ภโวฆํ
 ทิฏฺฐโฆฆํ อวิฏฺฐโฆฆํ คเรยฺยาสฺสิ สมตฺติกุกฺกเมยฺยาสฺสิ จิตฺตคฺคเตยฺยาสฺสํติ
 เหวํ ฑุวํ โยฆมิมี คเรสฺสิ ๑ เตนหา ภคฺวา

นาหิ สมิสฺสํตํมิ ปโมจนาย

กถงฺกถิ โสคก กณฺจิ โสเก

ชมฺมณฺจ เสงฺฆจฺ อชานมาโน

เหวํ ฑุวํ โยฆมิมี คเรสฺสํติ ๑

[๒๒๓] ธนุสฺสาธ พุทฺธเม กรรุณายมาโน

วิเวกชมฺมํ ยมฺหิ วิชณฺณ

ยถาหิ อากาโส ๑ อพฺยาปชฺฌมาโน

อิเธว สฺมุโต อสฺสโต ๑เรยฺยํ ๑

[๒๒๔] อนุสาธ พฺรเหฺม กรุณายมาโนติ อนุสาธ พฺรเหฺมติ
อนุสาธ พฺรเหฺม อนุคฺคณฺห พฺรเหฺม อนุกมฺป พฺรเหฺมติ อนุสาธ
พฺรเหฺม ๑ กรุณายมาโนติ กรุณายมาโน อนุทฺทพฺมาโน อนุรฺกฺช-
มาโน อนุคฺคณฺหมาโน อนุกมฺปมาโนติ อนุสาธ พฺรเหฺม กรุณาย-
มาโน ๑

[๒๒๕] วิเวกธมฺมํ ยมฺหิ วิชฌณฺณติ วิเวกธมฺมํ วุจฺจติ
อมตํ นิพฺพานํ โย โส สํพฺพุตฺตฺวารตมฺโถ สํพฺพุตฺตฺปฏินิสฺสํคฺโค
คณฺหกฺขโย วิราโค นิโรธํ นิพฺพานํ ๑ ยมฺหิ วิชฌณฺณติ ยํ อหิ
ชาเนยฺยํ วิชาเนยฺยํ ปฏฺวิชาเนยฺยํ ปฏฺวิชฺฌเนยฺยณฺติ วิเวกธมฺมํ
ยมฺหิ วิชฌณฺ ๑

[๒๒๖] ยถาหิ อากาโส ๑ อพฺยาปชฺฌมาโนติ ยถา อากาโส
นปฺปชฺชติ น พชฺชติ น ปตฺติพชฺชติ เหวํ อปชฺชมาโน อพชฺช-
มาโน อปตฺติพชฺชมาโนติ เหวํ อากาโส ๑ อพฺยาปชฺฌมาโน ๑
ยถา อากาโส น รชฺชติ ตาชาเย วา หตฺติทฺเทน วา นีเถน วา
มณฺเฏเรญฺชว วา เหวํ อรชฺชมาโน อทฺตสฺสมาโน อมุญฺหมาโน
อภิกฺกียมาโนติ เหวมฺมํ อากาโส ๑ อพฺยาปชฺฌมาโน ๑ ยถา
อากาโส น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปฏฺฐิตฺยติ น ปฏฺธิทฺตฺตฺติ
เหวํ อกุปฺปมาโน อพฺยาปชฺฌมาโน อปฺปฏฺฐิตฺยมาโน อปฺปฏฺธิทฺตฺตฺติ-

อนฺธํ พุทฺธเม ภรณายมาโน
 วิเวกธมฺมํ ยมํ วิชฌณํ
 ยถาหํ อากาโส จ อพฺยาปชฺฌมาโน
 อีเรว ธมฺมโต อสฺสโต จเรยฺยนฺติ ฯ

[๒๒๘] กิตฺติยสุตฺตํ เต ธมฺมํ (โรตฺถกาทิ ภควา)

ทิจฺเจ ฐมฺเม อนฺตฺริหํ
 ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ
 คเว โถเก วิสคฺติกํ ฯ

[๒๒๘] กิตฺติยสุตฺตํ เต ธมฺมคินฺติ ภาสสุตฺตํ ธมฺมํ โทสสุตฺตํ
 ธมฺมํ โมหสุตฺตํ ธมฺมํ โภจสุตฺตํ อปฺนาหสุตฺตํ มกุฏสุตฺตํ ปฬาสสุตฺตํ
 อิตฺถาย มจฺจนียสุตฺตํ มายาย สํเจยฺยสุตฺตํ กมฺภสุตฺตํ สํวรมฺภสุตฺตํ
 มานสุตฺตํ อคิमानสุตฺตํ มทสุตฺตํ ปมாதสุตฺตํ สํพฺพกิเลสานํ สํพฺพทฺฐจริ-
 ตานํ สํพฺพทรรณํ สํพฺพปริพาหานํ สํพฺพสฺนตฺตาปานํ สํพฺพากุสฺสตา-
 ภิสฺสขารานํ ธมฺมํ อปฺปสฺสํ อปฺปสฺสํ นิพฺพุตํ ปฏฺฐิปปสฺสํทฺธํ กิตฺติ-
 ยสุตฺตํ อจฺจิกฺขสุตฺตํ เทสิสุตฺตํ ปณฺณเปสฺสสุตฺตํ ปฏฺฐเปสฺสสุตฺตํ
 วิวริสฺสสุตฺตํ วิภสิสฺสสุตฺตํ อุตฺตคานํกิริสฺสสุตฺตํ ปกาสสิสฺสสุตฺตํ กิตฺติ-
 ยสุตฺตํ เต ธมฺมํ ฯ โรตฺถกาทิ ภควาติ โรตฺถกาทิ ภควา ตํ
 พุทฺธาหุณฺณํ นามเณ อถปติ ฯ ภควาติ คารวาทิจจนเมตํ ฯ เปฯ
 สจฺจนิกา ปณฺณคฺติ ยทิตํ ภควาติ โรตฺถกาทิ ภควา ฯ

[๒๓๐] ทิจฺเจ ฐมฺเม อนฺตฺริหฺนฺติ ทิจฺเจ ฐมฺเมติ ทิจฺเจ

ธมฺเม ฌาเต ธมฺเม ศุติเต ธมฺเม ติริเต ธมฺเม วิภาวिते ธมฺเม
 วิภุตฺเต ธมฺเม สํพเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ ๑ เป ๑ ยงฺกิญฺจิ สํ-
 ทยธมฺมํ สํพพฺพตํ นิโรธธมฺมนฺติ ทิฏฺฐเฐ ธมฺเม ฌาเต ธมฺเม ศุติเต
 ธมฺเม ติริเต ธมฺเม วิภาวिते ธมฺเม วิภุตฺเต ธมฺเมติ เอวมนฺนํ
 ทิฏฺฐเฐ ธมฺเม ๑ อถวาทุ กุชฺเช ทิฏฺฐเฐ กุชฺชํ กถยิสฺสํมํ สํ-
 ทเย ทิฏฺฐเฐ สํทกํ กถยิสฺสํมํ มคฺเค ทิฏฺฐเฐ มคฺคํ กถยิสฺสํมํ
 นิโรธเฐ ทิฏฺฐเฐ นิโรธํ กถยิสฺสํมํ เอวมนฺนํ ทิฏฺฐเฐ ธมฺเม ๑
 อถวาทุ ทิฏฺฐเฐ ธมฺเม สํทกฺกํ อกาถํ เอหิปสฺสํกํ โยปนํยิกํ
 ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺพํ วิญญูหิตํ เอวมนฺนํ ทิฏฺฐเฐ ธมฺเมติ ทิฏฺฐเฐ
 ธมฺเม ๑ อนนฺตนิหิตํ น อิตฺถํ น อิตฺถิกราย น ปรมฺปราย น
 นีฏกสํปทาย น ตกฺกเหตุ น นยเหตุ น อาการปรีวิตกฺกเกน น
 ทิฏฺฐนิชฺชฌานกฺขณฺติยา สํมํ สยมนภินฺนาตํ อคฺคปจฺจกฺขํ ธมฺมํ
 กถยิสฺสํมํ ทิฏฺฐเฐ ธมฺเม อนนฺตํ ๑

[๒๓๓] ยํ วิทิตฺวา สโต จรณฺติ ยํ วิทิตํ กตฺวา ศุติยิตฺวา
 ติริยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภุตํ กตฺวา สํพเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ
 ๑ เป ๑ ยงฺกิญฺจิ สํทกยธมฺมํ สํพพฺพตํ นิโรธธมฺมนฺติ วิทิตํ กตฺวา
 ศุติยิตฺวา ติริยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภุตํ กตฺวา ๑ สโตติ จตฺตนิ
 การณฺเห สโต กาเย กายานุปสฺสํสนาตฺตปฏฺฐาณํ ภาเวนฺโต สโต
 ๑ เป ๑ โส อจฺจติ สโต ๑ จรณฺติ จรณฺโต วิจรณฺโต อิริยณฺโต
 วตฺเตนฺโต ปาเตนฺโต ยเปณฺโต ยาเปณฺโตติ ยํ วิทิตฺวา สโต

ຈຳ າ

[๒๓๒] ດຣ ໂຄເ ວິສຸຕິກນຸຕິ ວິສຸຕິກາ ວຸຈຸຈຕິ ດຣຸນາ
ໂຍ ຣາໂ ສຳຣາໂ າເປ າ ອືຣຸມາ ໂຄໂ ອຸສຸສຸມຸຕໍ າ ວິສຸ-
ຕິກາຕິ ເກນຕຸເກນ ວິສຸຕິກາ າເປ າ ວິສຸວາ ວິສຸຕາຕິ ວິສຸຕິກາ າ
ໂຄເຕຕິ ອປາຍໂຄເ າເປ າ ອາຍຕນໂຄເ າ ດຣ ໂຄເ ວິສຸຕິ-
ກນຸຕິ ຍາ ສາ ໂຄເ ວິສຸຕິກາ ໂຄເ ຕໍ ວິສຸຕິກໍ ສໂຕ ດຣຍຸຍ
ອຸຕຸດຣຍຸຍ ປດຣຍຸຍ ສມຕິກຸເກຍຸຍ ວິຕິວຕຸເຍຍາຕິ ດຣ ໂຄເ
ວິສຸຕິກໍ າ ຕະນາ ກວາ

ກິດຸຍິສຸສາມິ ຕະ ສຸຕິ (ໂຣຕາຕິ ກວາ)

ທິງເ ຮຸມເ ອນິຕິ

ຍໍ ວິທິຕຸວາ ສໂຕ ຈຳ

ດຣ ໂຄເ ວິສຸຕິກນຸຕິ າ

[๒๓๓] ດຣຸຈາ ອືນນຸທາມິ ມເສຕິ ສຸຕິມຸຕຸຕມິ

ຍໍ ວິທິຕຸວາ ສໂຕ ຈຳ ດຣ ໂຄເ ວິສຸຕິກໍ າ

[๒๓๔] ດຣຸຈາ ອືນນຸທາມິຕິ ຕນຸຕິ ຕຸຍຸ ຈຈນ ພຸຍປຕິ
ເຕສນໍ ອນຸສຸນຸຕິ າ ອືນນຸທາມິຕິ ນຸທາມິ ອືນນຸທາມິ ໂມທາມິ ອນຸ-
ໂມທາມິ ສາທິຍາມິ ປຕຸຍາມິ ບິທິຍາມິ ອືຣຸປາມິຕິ ດຣຸຈາ
ອືນນຸທາມິ າ ມເສຕິ ສຸຕິມຸຕຸຕມນຸຕິ ມເສຕິຕິ ກວາ ມນຸຕິ
ຕິດຸກຸນຸ ເອຕິ ຕເວຕິ ປຣິເຍຕິຕິ ມເສຕິ າ ມນຸຕິ ສຸມາຣິກຸນຸ
ຳເປ າ ກໍ ທຸເວເວ ກໍ ນຸຣາຕິກິຕິ ມເສຕິ າ ສຸຕິມຸຕຸຕມນຸຕິ

สันติ อรุจติ อมตํ นิพพานํ โย โส สัพพสงฆารตมโก สัพพ-
 ปริปฐินิสัสสโก ฅณฺหกุชโย วิราโค นิโรโธ นิพพานํ ฯ อุตฺต-
 มนฺติ อคฺคํ เสงฺฆํ วิสงฺฆํ ปาโมกฺขํ อุตฺตมํ ปวณฺติ มเหสฺส
 สันติมุตฺตมํ ฯ

[๒๓๕] ทํ วิทิตฺวา สโต จรณฺติ ยํ วิทิตํ กตฺวา ตฺถยิตฺวา
 ติรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิมฺุตํ กตฺวา สัพเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ
 ฯ เป ฯ ยงฺกิญฺจิ สมฺพุทฺธมฺมํ สัพพนฺตํ นิโรธมฺมณฺติ ยํ วิทิตํ
 กตฺวา ตฺถยิตฺวา ติรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิมฺุตํ กตฺวา ฯ สโตติ
 จตุหิ การณฺเห สโต กาเย กายานุปัสสณาสติปฏฺฐานํ ภาเวนฺโต
 สโต ฯ เป ฯ โส อรุจติ สโต ฯ จรณฺติ จรณฺโต วิจรณฺโต อิริ-
 ยณฺโต วตฺเตนฺโต ปาเลนฺโต ยเพนฺโต ยวเพนฺโตติ ยํ วิทิตฺวา
 สโต จรํ ฯ

[๒๓๖] ตเร โถเก วิสฺสฺสติกนฺติ วิสฺสฺสติกว อรุจติ ฅณฺหา
 โย ราโค สํวราโค ฯ เป ฯ อภิชฺฌมา โถโก อกฺุสฺสมฺมํ ฯ วิสฺสฺสติกาคิ
 เกนตฺถเกณ วิสฺสฺสติกว ฯ เป ฯ วิสฺสฺสา วิสฺสฺสคาคิ วิสฺสฺสติกว ฯ โถเกติ
 อปายโถเก ฯ เป ฯ อายตนโถเก ฯ ตเร โถเก วิสฺสฺสติกนฺติ ยา
 สํ โถเก วิสฺสฺสติกว โถเก ทํ วิสฺสฺสติกํ สโต ตเรยฺย อุตฺตเรยฺย
 ปตเรยฺย สมนฺติกกเมยฺย วิตฺติวตฺเตยฺยาคิ ตเร โถเก วิสฺสฺสติกํ ฯ
 เตนหา โส พฺรหฺมโน

ตณฺหาหิ อภินฺนทานิ มเหสฺส สันติมุตฺตมํ

យំ វិភិត្តោ ឥតោ ទវំ គរេ តោ វិសត្តិកុត្តោ ។

[២៣៧] ឃុំឃុំឃុំ ឥសាន្តនាម (ត្រៃកាតិ ភក្ខា)

ចុត្តរំ ចត្វា គិរិយន្តរាមី មធុរេ

ចេតំ វិភិត្តោ ឥតោ តោ តោ

ភក្ខាភក្ខា មាភាតិ គណ្ហំ ។

[២៣៨] ឃុំឃុំឃុំ ឥសាន្តនាម ឃុំឃុំឃុំ ឥសាន្តនាម វិសាន្តនាម
បរិវិសាន្តនាម បរិវិសាន្តនាម ឃុំឃុំឃុំ ឥសាន្តនាម ។ ត្រៃកាតិ
ភក្ខាភក្ខា ត្រៃកាតិ ភក្ខា គំ បុរាណុបនំ ណាមេន ចាតបតិ ។
ភក្ខាភក្ខា ការវារិវារិ ។ បេ ។ ឥតុត្តិកា បរិវិសាន្តនាម យតិកំ ភក្ខាភក្ខា
ត្រៃកាតិ ភក្ខា ។

[២៣៩] ចុត្តរំ ចត្វា គិរិយន្តរាមី មធុរេ ចុត្តរុត្តិ ទុត្តរុត្តិ
ចណាភិ ចត្វា ចត្វា គិរិយន្តរាមី មធុរេ បុត្តរុត្តិ ។
ចត្វា ចុត្តរុត្តិ ឥតោ ចេតនា ចត្វា ចុត្តរុត្តិ គិរិយន្តរាមី
មធុរេ ចុត្តរុត្តិ ឥតោ ចេតនា ។ ចុត្តរុត្តិ កុត្តរុត្តិ ចត្វា ចត្វា
ចុត្តរុត្តិ គិរិយន្តរាមី មធុរេ ចុត្តរុត្តិ គិរិយន្តរាមី មធុរេ ។
ចុត្តរុត្តិ ចេតនា ចត្វា ចត្វា គិរិយន្តរាមី មធុរេ មធុរេ
មធុរេ ចត្វា ។ ចុត្តរុត្តិ ចត្វា ចត្វា គិរិយន្តរាមី
មធុរេ ចត្វា ។ ចុត្តរុត្តិ ចុត្តរុត្តិ បាតភក្ខា ចត្វា ចត្វា
ចេតនា គិរិយន្តរាមី មធុរេ មធុរេ ចុត្តរុត្តិ ចត្វា
គិរិយន្តរាមី មធុរេ ។

[๒๔๐] เขต วิทิตฺวา สงฺโคติ โถเกติ สงฺโค เขตฺ ฤคฺชนํ
 เขตฺ พนฺชนํ เขตฺ ปติโพโร เขตฺติ ฌตฺวา ฌานิตฺวา ตฺยิตฺวา
 ติรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภฺตํ กตฺวาติ เขตฺ วิทิตฺวา สงฺโคติ
 โถเก ฯ

[๒๔๑] ภวภวาย มากาถิ คณฺหนฺติ รูปคณฺหา สํทฺทคณฺหา
 คณฺศคณฺหา รตฺคณฺหา โณฏฺสพฺพคณฺหา ฌมฺมคณฺหา ฯ ภวา-
 ภวายาติ ภวภวาย กมฺมภวาย ปฺนพฺภวาย กามภวาย กมฺม-
 ภวาย กามภวาย ปฺนพฺภวาย รูปภวาย กมฺมภวาย รูปภวาย
 ปฺนปฺภวาย อรูปภวาย กมฺมภวาย อรูปภวาย ปฺนพฺภวาย ปฺนปฺปฺนํ
 ภวาย ปฺนปฺปฺนํ คติยา ปฺนปฺปฺนํ อฺปฺปคฺติยา ปฺนปฺปฺนํ ปฺฏิสํหิยา
 ปฺนปฺปฺนํ อตฺตภาวณิพฺพคฺติยา คณฺหํ มากาถิ มา ชเนถิ มา
 สณฺชเนถิ มา นิพฺพคฺเตถิ มา อณิพฺพคฺเตถิ ปชฺหิ วิโนเทหิ
 พฺยณฺตํโกโรหิ อนภาวจฺกเมหิถิ ภวภวาย มากาถิ คณฺหํ ฯ
 เทนาห ภควา

ยงฺกิญฺจิ สํปชานาถิ (โรคกตติ ภควา)

อฺทฺธํ อโร ติรยญฺจาปํ มชฺฌเณ

เขตฺ วิทิตฺวา สงฺโคติ โถเก

ภวภวาย มากาถิ คณฺหนฺติ ฯ

สํห คาทาปริโยธานา ฯเปฯ สํคฺตา เม ภนฺเต ภควา ธาวัโกหมสฺมึติ ฯ

โรคกมณจกปญหานิทุเทโส ปญฺจโม ฯ

อุปสัจฺจมาณวกปณฺฑิตานิทฺเทโส

[๒๔๒] เอโก อหํ สกฺก มหฺนตฺโมฆํ (อิจฺจายสฺมา อุปสัจฺจโว)
อนิสฺสํโสโต โน วิสฺสํหามิ ทาวริคฺคํ
ธารณฺมณํ พฺรหฺมิ สมนฺตจกฺขุ
ยํ นิสฺสํโสโต โยจฺฉมิมํ ตเรยฺยํ ฯ

[๒๔๓] เอโก อหํ สกฺก มหฺนตฺโมฆนฺตฺติ เอโกติ ปุคฺคโต
วา เม ทฺตฺติโย นตฺติ ฆมฺโม วา เม ทฺตฺติโย นตฺติ ยํ วา
ปุคฺคตํ นิสฺสํสํสํ ฆมฺมํ วา นิสฺสํสํสํ มหฺนตํ กาโมฆํ ภาโวฆํ ทิฏฺฐสํสํ
อวิฏฺฐสํสํ ตเรยฺยํ อุตฺตเรยฺยํ ปตฺตเรยฺยํ สมนฺตฺตกฺกเมยฺยํ จิตฺตฺตฺเตยฺยนฺตฺติ
เอโก ฯ สกฺกภาติ สกฺโก ฯ ภคฺวา สกฺกยฺกฺกา ปพฺพชฺชิตฺติมี สกฺโก ฯ
อภฺวา อทฺโธ มหฺทฺธโน ฆนฺวาติมี สกฺโก ฯ คสฺสํสํมานิ ฆนฺวานิ
เสยฺยถํทํ สกฺกธารณํ สัถฺชนํ หิริชนํ โยคฺคตฺตปฺปณฺนํ สุตฺชนํ จาคชนํ
ปณฺณณารณํ สติปฺปญฺจานณํ ฯ เป ฯ นิพฺพานณํ ฯ อิมฺเห อเนก-
วิเรหิ ฆนฺตฺตเนหิ อทฺโธ มหฺทฺธโน ฆนฺวาติมี สกฺโก ฯ อภฺวา
สกฺโก ปหุ วิสฺสํวํ อตฺตมคฺคโต สฺสโร จัโร จิกฺกนฺตฺโต อภฺริ อจฺจนฺมํ
อนฺนฺตฺตราสํ อปฺถายํ ปทฺธนฺนภยเกวโร จิตฺตฺโตมฺหํโสติมี สกฺโกติ เอโก
อหํ สกฺก มหฺนตฺโมฆํ ฯ อิจฺจายสฺมา อุปสัจฺจโวติ อิจฺจาทิ
ปทฺธนฺตฺติ ฯ ขายสฺมาติ ปิยวจฺนํ ฯ อุปสัจฺจโวติ คสฺสํ พฺราหฺมณฺสฺส
นามํ ฯ เป ฯ อภฺิตาปฺติ อิจฺจายสฺมา อุปสัจฺจโว ฯ

[๒๔๔] อนิสฺสโต โน วิสฺสามิ ตาวิคฺคหิตฺติ อนิสฺสโตติ ปุคฺคตํ
 วา อนิสฺสโต ฐมฺมํ วา อนิสฺสโต ฯ โน วิสฺสามิตฺติ น อุตฺตํ
 น สกฺโกมิ น ปฏฺโงโต ฯ ตาวิคฺคหิตฺติ มหฺนํ กาลมฺหํ ภาวํ
 ทิฏฺฐิโสฬสํ อวิฏฺฐิโสฬสํ ตาวิคฺคํ อุตฺตํ ปตฺตํ สํมตฺติกฺกมิตฺตํ วัฏฺฐิตฺติคฺคหิตฺติ
 อนิสฺสโต โน วิสฺสามิ ตาวิคฺคํ ฯ

[๒๔๕] อารมฺมณํ พุทฺธิ สมนฺตจกฺขติ อารมฺมณํ พุทฺธิ
 อารมฺมณํ อารมฺมณํ นิสฺสํ อุปนีสฺสํ พุทฺธิ อากฺขาติ เทเสหิ
 ปณฺณเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิจฺจราหิ วิจฺจราหิ อุตฺตํ กโรหิ ปกาเสหิ
 อารมฺมณํ พุทฺธิ ฯ สมนฺตจกฺขติ สมนฺตจกฺข อจฺจุติ สํพฺพญฺต-
 ฌานํ ฯ ภคฺวา เตน สํพฺพญฺตฌานเณน อูเปโต สํเปโต อูปา-
 คโต สํปาคโต อุปฺปนฺโน สํปฺปนฺโน สมนฺนาคโต ฯ

น ตสฺส อทฺธิจฺฉมิตฺติ กิณฺนํ

อโธ อวิญฺญาตฺตมฺหานิตฺตํ

สํพฺพํ อภิญฺญาตี ยทฺตํ เณยํ

ตถาคโต เตน สมนฺตจกฺขติ ฯ

อารมฺมณํ พุทฺธิ สมนฺตจกฺข ฯ

[๒๔๖] ยํ นิสฺสโต โธมฺมิมํ ตเรยฺยนฺติ ยํ นิสฺสโตติ ยํ
 วา ปุคฺคตํ นิสฺสโต ฐมฺมํ วา นิสฺสโต ฯ โธมฺมิมํ ตเรยฺยนฺติ
 มหฺนํ กาลมฺหํ ภาวํ ทิฏฺฐิโสฬสํ อวิฏฺฐิโสฬสํ ตเรยฺยํ อุตฺตํ
 ปตฺตํ สํมตฺติกฺกเมยฺยํ วัฏฺฐิตฺติคฺคหิตฺติ ยํ นิสฺสโต โธมฺมิมํ

คเรยฺยํ ๑ เคนาห โส พฺราหฺมโณ

เอโก อหิ สกฺก มหฺนฺตโมฆํ (อิจฺจายสฺมา อุปสํโว)

อนิสฺสโต โน วิสฺสามิ คาริตุํ

ชารมฺมณํ พฺรหฺมิ สมนฺตจกฺขุ

ยํ นิสฺสโต โยสมิมิ คเรยฺยนฺติ ๑

[๒๔๗] อากิณฺณญญํ เปกฺขมาโน สติมา (อุปสํวาทิ ภควา)

นตฺถิถิ นิสฺสํสา ย ครสฺสํ โยสมิ

กาเม ปหาย วิรโต กถาหิ

คณฺหกฺขยํ รคฺคตมหาภิปลฺลสฺส ๑

[๒๔๘] อากิณฺณญญํ เปกฺขมาโน สติมาติ โส พฺราหฺมโณ

ปฏทียา อากิณฺณญญายตนสฺมาปคฺคํ ตาภึเยว นิสฺสํยํ น ชานาติ

อญํ เม นิสฺสํโยติ ๑ ครสฺสํ ภควา นิสฺสํยญฺจ อากิณฺณจติ อุตฺตคฺคิณฺณ

นียฺยานปถํ อากิณฺณจติ เหนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญายตนสฺมาปคฺคํ สฺมา

ปชฺชิตฺวา ตโต อฏฺฐสฺหิตฺวา ตตฺถ ชวาเต จิตฺตเจตตฺถเก ฐมฺเม

อนิจฺจโต เปกฺขมาโน ทฺถกฺขโต โรกโต คณฺหโต สลฺลโต อฆโต

อาพาธโต ปโลกโต อีตฺติโต อุปทฺทวโต อสํวาทโต ภยโต อุปสํคฺคโต

จตโต ปภงฺกฺขโต อทฺฐวโต อตาณโต อเตณฺโต อสฺสณฺโต อสฺสณฺ-

ภฺมฺมโต วิคฺคโต ตฺถกฺขโต สฺสญฺญโต อนคฺคโต อากัณฺโณโต วิปรีตนา-

มฺมโต อสํวาทโต อฆมฺมโต วิภวโต สํสวโต อรกโต สจฺจโต

มารามิสฺสโต ชาติฐมฺมโต ชราฐมฺมโต พฺยาธิฐมฺมโต มรณฐมฺมโต

๓๓๐ สุตฺตฺตมฺมํ ๒๒ ขุทฺทกนิกายสຸຕ໌ ຈຸພນິທຸທ໌ [๒๕๓]

ວຸຕຸກຸກາມາ າ ເປ າ ຍິເມ ດຸຈຸຈຸນຸຕິ ດິເຕສກາມາ າ ກາເມ ປາຍາທິ
ວຸຕຸກຸກາເມ ປຣິຊານິທຸວາ ດິເຕສກາເມ ປາຍ ປາຍິທຸວາ ວິໂນເທທຸວາ
ພຸຍຸນຸຕິກິທຸວາ ອນກາວຸກເມທຸວາຕິ ກາເມ ປາຍ າ ວິຣໂຕ
ກຣາທິຕິ ກຣຸກຸກາ ດຸຈຸຈຸຕິ ວິຈິກິຈຸນາ າ ທຸກເຂ ກຸຂາ າ ເປ າ
ຊນຸກິຕຸຕ໌ ຈິຕຸຕຸສຸຕ໌ ມໂນວິເຕໂຂ າ ກຣຸກຸກາຍ ອາຣໂຕ ວິຣໂຕ
ປຣົງວິຣໂຕ ນິກຸຂນໂຕ ນິສຸສຸໂສ ວິປປນຸຕໂຕ ວິສຸຍຸຕໂຕ ວິມຣິຍາທິກເຕນ
ເຈຕຸສາ ວິຫຣັຕິ ເຂວມຸນີ ວິຣໂຕ ກຣາທິ າ ອຸວາ ທຸວຸຕິສ່າຍ
ຕິຣຈຸຊານກຸກາຍ ອາຣໂຕ ວິຣໂຕ ປຣົງວິຣໂຕ ນິກຸຂນໂຕ ນິສຸສຸໂສ
ວິປປນຸຕໂຕ ວິສຸຍຸຕໂຕ ວິມຣິຍາທິກເຕນ ເຈຕຸສາ ວິຫຣັຕິ ເຂວມຸນີ
ວິຣໂຕ ກຣາທິຕິ ກາເມ ປາຍ ວິຣໂຕ ກຣາທິ າ

[๒๕๓] ຕຸນຸກຸຂຍ໌ ຣຕຸຕມກາກິປຸສຸຕ໌ ຕຸນຸກາຕິ ຮຸປຕຸນຸກາ
ສຸທຸຕຕຸນຸກາ ຕຸນຸຕຕຸນຸກາ ຣຕຕຸນຸກາ ໂຊງຸສພຸຕຕຸນຸກາ ຮນຸມຕຕຸນຸກາ າ
ຣຕຸຕນຸຕິ ຣຕຸຕິ າ ອໂຫິຕິ ທິວໂສ າ ຣຕຸຕເນຈ ທິວາ ຈ ຕຸນຸກຸຂຍ໌
ຣາຕຸກຸຂຍ໌ ໂຫສກຸຂຍ໌ ໂມກຸກຸຂຍ໌ ຄຕິກຸຂຍ໌ ອຸປປຕຕິກຸຂຍ໌ ປຣົງສຸນຸກຸຂຍ໌
ກວກຸຂຍ໌ ສຸຕາຣກຸຂຍ໌ ວຸຊຸກຸຂຍ໌ ປສຸສ ອກິປສຸສ ທກຸຂ ໂອໂດກຍ
ນິຊຸຸນາຍ ອຸປປຣິກຸຂາຕິ ຕຸນຸກຸຂຍ໌ ຣຕຸຕມກາກິປຸສຸຕ໌ າ ຕະນາ
ກວາ

ອາກິຸຈຸນຸໝ໌ ເປກຸຂມາໂນ ສຕິມາ (ອຸປສຸວາຕິ ກວາ)
ນຕຸຄຕິ ນິສຸສ່າຍ ຕຣສຸສຸ ໂອໝ໌
ກາເມ ປາຍ ວິຣໂຕ ກຣາທິ

คณหุขย์ รตุมหาภิปลัฏฐาติ ฯ

- [๒๕๒] สฬเพสฺส กามะสฺส โย วัตถาโค (อิชฺฐายสฺมา อุปถัมโว)
 อากิญจณฺณํ นิสฺสํโสโค หิตฺตวณฺณํ
 สณฺณาวินิมกฺเข ปรมะริมฺมฺโคติ^๑
 ทิฏฺฐะ นุ โส คตฺถ อหานุยาโย ฯ

[๒๕๓] สฬเพสฺส กามะสฺส โย วัตถาโคติ สฬเพสฺสฺส สฬเพน
 สฬพํ สฬพถา สฬพํ สฬสํ นิสฺสํโสโค ปริยาทายวณฺณเมตํ สฬเพสฺสฺส ๑
 กามะสฺสฺส อุตฺตทานโต เทว กามา วตฺถกามา ๑ กิเลตฺสกา มา ๑
 ๑ เป ๑ อิมะ อูจฺจนฺติ วตฺถกามา ๑ เป ๑ อิมะ อูจฺจนฺติ กิเลตฺส-
 กามา ๑ สฬเพสฺส กามะสฺส โย วัตถาโคติ สฬเพสฺส กามะสฺส โย
 วัตถาโค จตฺถวราโค วณฺทวราโค มุคฺตวราโค ปห็นวราโค ปฏินิสฺสํสฺส-
 วราโค วิภวฺมมิตฺตวราโคติ สฬเพสฺส กามะสฺส โย วัตถาโค ๑ อิชฺฐา-
 ยสฺมา อุปถัมโวติ อิชฺฐาติ ปทสฺสนิ ๑ อายสฺมาติ นียวณฺ ๑
 อุปถัมโวติ สฬสํ พุราหฺมณสฺส นามิ ๑ เป ๑ อภิธวาปติ อิชฺฐา-
 ยสฺมา อุปถัมโว ๑

[๒๕๔] อากิญจณฺณํ นิสฺสํโสโค หิตฺตวณฺณนฺติ เทวฺจิมะ น
 สฺมาปคฺติโย หิตฺตวา วชฺเชตฺตวา ปริจฺจชิตฺตวา อตฺติกมิตฺตวา สมนฺติ-
 กมิตฺตวา วัตถวตฺติตฺตวา อากิญจณฺณายตนสฺมาปคฺติ นิสฺสํโสโค สฬสํโสโค
 อุปาคโต สมนฺปาคโต อชฺโชนิสฺสํโสโค อธิมฺมฺโคติ อากิญจณฺณํ

๑ ย. วิมฺมฺโคติ ๑

[๒๕๗] สัพพะเพสุ กามะสุ โย อิตฺราโค (อุปถัมภ์วาติ ภควา)
 ธากินฺจณฺณํ นิสฺสํโต หิตฺตณฺณํ
 สมนฺวาวิโมกฺเช ปรมะมิคฺโค
 ตินฺจเยยฺย โส ตตฺถ อนานฺยาธิ ๑

[๒๕๘] สัพพะเพสุ กามะสุ โย อิตฺราโคติ สัพพะเพสุติ สัพพะเพ
 สัพพํ สัพพภา สัพพํ สดฺธํ นิสฺสํโต ปริยาทายวณฺเมตํ สัพพะเพสุติ ๑
 กามะสุติ อุตฺตทานโต เทว กามา วตฺตกามา ๑ กิเลตฺตกามา ๑
 ๑ เป ๑ อิมะ อุกฺกนฺติ วตฺตกามา ๑ เป ๑ อิมะ อุกฺกนฺติ กิเลต-
 ตกามา ๑ สัพพะเพสุ กามะสุ โย อิตฺราโคติ สัพพะเพสุ กามะสุ โย
 อิตฺราโค จตฺตราโค จนฺตราโค มุตฺตราโค ปทฺตราโค ปฏินิสฺสํจ-
 ราโค วิกฺขมฺภิตฺราโคติ สัพพะเพสุ กามะสุ โย อิตฺราโค ๑ อุปถัมภ์วาติ
 ภควาติ อุปถัมภ์วาติ ภควา ตํ พฺราหฺมณํ นามะเน ธาตฺปติ ๑
 ภควาติ ภาวธวณฺเมตํ ๑ เป ๑ สจฺฉิกา ปณฺณตฺติ ยทิํ ภควาติ
 อุปถัมภ์วาติ ภควา ๑

[๒๕๙] ธากินฺจณฺณํ นิสฺสํโต หิตฺตณฺณํ เทวจิมะ น
 สฺมาปคฺติโย หิตฺวา วชฺเชตฺวา ปริจฺจชิตฺวา อติกฺกมิตฺวา สฺมิตฺก-
 กมิตฺวา อิตฺติวคฺติคฺวา ธากินฺจณฺณายคณฺธมาปคฺติ นิสฺสํโต อตฺถํ
 อูปากโต สมนฺปากโต อชฺโณสํโต อธิมฺคฺโคติ ธากินฺจณฺณํ
 นิสฺสํโต หิตฺตณฺณํ ๑

[๒๖๐] สมนฺวาวิโมกฺเช ปรมะมิคฺโคติ สมนฺวาวิโมกฺชา อุกฺกนฺติ

ภเวถ" วิญญานัง ตถาวิสสุต ๑

[๒๖๓] ทิฏฐเส เจ โส ตตฺถ อนานุยายีติ ทิฏฐเส เจ โสติ สเจ
โส ทิฏฐะเยย สตฺถังกปฺปสฺสสฺสํ ๑ ตตฺถาติ อากิณฺณญายตเน ๑
อนานุยายีติ อนานุยายี อเวรมาโน อวิกจฺจมาโน อนนฺตรายมาโน
อปริหียมาโน อถวา อรชฺชมาโน อทฺถสฺมาโน อมุขฺหมาโน
อภิตฺถิยาโนติ ทิฏฐเส เจ โส ตตฺถ อนานุยายี ๑

[๒๖๔] ปุคฺคมี วสฺสํ สมนฺตจกฺขติ ปุคฺคมี วสฺสํนฺติ
ปุคฺคมี วสฺสํ พหุณฺณ วสฺสํ พหุณฺณ วสฺสสฺสํ พหุณฺณ วสฺส-
สฺสสฺสํ พหุณฺณ วสฺสสฺสสฺสสฺสํ พหุณฺณ กปฺปสฺสํ พหุณฺณ
กปฺปสฺสสฺสํ พหุณฺณ กปฺปสฺสสฺสสฺสํ ๑ สมนฺตจกฺขติ สมนฺต-
จกฺข จุจฺจติ สพฺพพญฺญตฺตวณฺ ๑ เป ๑ ตถาคโต เตน สมนฺตจกฺขติ
ปุคฺคมี วสฺสํ สมนฺตจกฺข ๑

[๒๖๕] ตตฺถเถว โส สํติ สียา วิมฺมุตฺโต ภเวถ วิญญานัง
ตถาวิสสุตํ ตตฺถเถว โส สํติภาวมนุปฺปตฺโต ชฺโฆ สสฺสโต อวิปริ-
ณามธมฺโม สสฺสสฺสํ ตตฺถเถว ทิฏฐะเยย ๑ อถวา สสฺส
วิญญานัง จเวยฺย อจฺจุตฺตเยยฺย วิณฺตฺตเยยฺย น ภเวยฺย น ปฏฺฐิณฺทริ-
วิญญานัง นิพฺพตฺตเยยฺย กามธาคฺญา วา รูปธาคฺญา วา อรูป-
ธาคฺญา วาติ อากิณฺณญายตเน อุปฺปนฺนสฺส สสฺสตฺตวณฺ อจฺจุ-
ตฺตวณฺ ปุจฺจติ อุกาหุ ตตฺถเถว อนุปาทิสํสํ นิพฺพานธาคฺญา

๑ จเวถาติมี ปาโง ๑

ปรีณิพพาเยย ๑ อถวา คตฺถ วิณฺณวณฺณํ จเวยฺย ปฺน
 ปฏีตฺถวิณฺณวณฺณํ นิพฺพุตฺเตยฺย กามธาคฺญา วา รูปธาคฺญา วา
 อรูปธาคฺญา วาติ อากิณฺณจณฺณายคเน อูปฺปนฺนคตฺถ ปรีณิพฺพานญฺจ
 ปฏีตฺถวิณฺณญฺจ ปุจฺจนติ ๑ ตถาวีรคตฺถาคิ ตถาวีรคตฺถ คาทิคตฺถ คตฺถคณ-
 จิตฺตคตฺถ คปฺปการคตฺถ คปฺปฏิกากคตฺถ อากิณฺณจณฺณายคเน อูปฺปนฺ-
 นคตฺถาคิ คตฺถเกว โส ตีติ ลียา วิมฺุตฺโต ภเวถ วิณฺณวณฺณํ
 ตถาวีรคตฺถ ๑ เทนาห โส พฺราหฺมโณ

คิฏฺฐเ จ โส คตฺถ อนานูยาโย

ปฺนคณฺนี วคตฺถานํ สมนุทจกฺข

คตฺถเกว โส ตีติ ลียา วิมฺุตฺโต

ภเวถ วิณฺณวณฺณํ ตถาวีรคตฺถาคิ ๑

[๒๖๖] อจฺจุ ยถา วาตเวเคน ชิตฺตํ (อูปคตฺถาคิ ภควา)

อจฺจุ ปเลติ น อฺเปติ สงฺขํ

เอวํ มุณี นามกาเยา วิมฺุตฺโต

อจฺจุ ปเลติ น อฺเปติ สงฺขํ ๑

[๒๖๗] อจฺจุ ยถา วาตเวเคน ชิตฺตคณฺติ อจฺจุ อจฺจุติ ชาต-
 ลีชา ๑ วาตาคิ ปุจฺจติมา วาตา ปุจฺจติมา วาตา อุตฺตวรา วาตา
 ทกฺขิณา วาตา สวรา วาตา อปฺปวรา วาตา ลีตา วาตา อฺนุหา
 วาตา อธิมฺุตฺตา วาตา เวรมฺภวาทา ปกฺขวาทา สุปฺปณฺณวาทา
 คาทปฺปณฺณวาทา วิฐฺปนวาทา ๑ วาตเวเคน ชิตฺตคณฺติ วาตเวเคน

ชิตุํ ชุกุชิตุํ มุณํ ปมุณํ ชมุณํ วิชมุณิกนฺติ อจฺจิ ยถา
 วาตเวเคน ชิตุํ ๑ อุปถฺวาติ ภควาติ อุปถฺวาติ ภควา ตํ
 พฺราหฺมณํ นามเนน ชาตปติ ๑ ภควาติ คารวาชฺวณเมตํ ๑ เป ๑
 สจฺจิกา ปณฺณคฺติ ยทิตํ ภควาติ . อุปถฺวาติ ภควา ๑

[๒๖๘] อตุํ ปเตติ น อฺเปติ สงฺฆนฺติ อตุํ ปเตตฺติ
 อตุํ ปเตติ อตุํ กเมติ อตุํ กจฺจติ นิรฺชฺเชติ วุปลสมฺติ ปฺริย-
 ปลสฺสมุทฺติ ๑ น อฺเปติ สงฺฆนฺติ อมุํ นาม ทิสํ กโตติ สงฺฆํ
 น อฺเปติ อฺทุเทสํ น อฺเปติ คณนํ น อฺเปติ ปณฺณคฺติ น
 อฺเปตฺติ อตุํ ปเตติ น อฺเปติ สงฺฆํ ๑

[๒๖๙] เอวํ มุํ นามกายา วิมฺุโตติ เอวมนฺติ โอบมุ-
 สมุปฺธิปาทนํ ๑ มุํนฺติ โมนํ อจฺจติ ฌาณํ ๑ เป ๑ สงฺกษาด-
 มติจฺจ โส มุํ ๑ นามกายา วิมฺุโตติ โส มุํ ปกตียา ปุพฺเพ
 นามกายา วิมฺุโต ๑ รูปกายา วิมฺุโต ๑ ตทฺทกสฺมตฺติกฺกม-
 วิชมุณภนปฺปหาเนน ปทฺธิโน ตสฺส มุํโน ภวณฺติ อากมฺม จตุคฺคาโร
 อริยมคฺคา ปฏฺธิตฺทสา โหณฺติ จตุณฺนํ อริยมคฺคานํ ปฏฺธิตฺทตฺตา
 นามกาโย ๑ รูปกาโย ๑ ปริณฺญาตา โหณฺติ นามกายสฺส
 ๑ รูปกายสฺส ๑ ปริณฺญาตตฺตา นามกายา ๑ รูปกายา ๑ มฺุโต
 วิมฺุโต อจฺจณฺตวิโมกฺเขนาติ เอวํ มุํ นามกายา วิมฺุโต ๑

[๒๗๐] อตุํ ปเตติ น อฺเปติ สงฺฆนฺติ อตุํ ปเตตฺติ
 อนฺุปาทิสํสา ย นิพฺพานชาตฺยา ปรินิพฺพายติ อนฺุปาทิสํสา ย นิพฺพาน-

ธาตุยา ประนิพพุโต ๑ น อูเปติ สังขมุตติ สังขม น อูเปติ อุกุเทส
 น อูเปติ กณน น อูเปติ ปณฺณตฺตํ น อูเปติ ชตฺติโยติ จา
 พฺรหฺมโณติ จา เวสฺโสติ จา สฺส
 สฺส
 สฺส
 สฺส
 สฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺส
 ส

๐๑๖ บณ วาตเวเคน ชิตุท (อุปลัฎฐาติ ภควา)

ចក្កា បពេទ្ធ អ ចុបេទិ ឥន្ទ្រ

เฮว่ มุณี นามกาชา วิมุตโต

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[๕๗๑] ขตุณฺจโต โส อุกฺวา โส นตฺติ

อูทาหุ เว สุตตคยา อโรโค

คมฺเม มฺหิ สํชา วิยากรโหติ

คณาธิ เต วิจิโต เอส ชมโม ฯ

[๒๗๒] อตุณฺทโค โส อุกฺวา โส นํตุถิติ โส อตุณฺทโค

ចុកាអុ តៃ អគ្គិ តៃ អិរុកៃ ចុកុនុនៃ វិណ្ឌុនៃតិ ចតុនុកតៃ

ได้ ชุทวา ได้ นตฺถิ ฯ

[๒๗๓] อุกาหุ เว สตุตฺติยา อโรโคติ อุกาหุ ชฺโฆ สตุตฺโต

อภิปริณามธมฺโม สุตฺตํ ตตฺถ ทิฏฺฐเชยฺยาติ อุกาหุ เณ

สัสติยา อโรโค ฯ

[๒๗๔] ตมเม มุณี สารุ วียากโรหิตี คมฺติ ยํ ปุณฺณามิ
 ยํ ยาจามิ ยํ อชฺฌเมตฺตมิมิ ยํ ปสาเทมิ ฯ มุณีติ โมนํ อจฺจุติ
 ฌานํ ฯ เป ฯ สงฺกษาลมตฺตจฺจ โส มุณี ฯ สารุ วียากโรหิตี สารุ
 อจฺจุตฺตมิมิ เทตฺตมิ ปณฺณเมมิ ปญฺจเปมิ อจฺจุตฺตมิ อจฺจุตฺตมิ
 อจฺจุตฺตมิ ปกาสติติ ตมเม มุณี สารุ วียากโรหิตี ฯ

[๒๗๕] ตถาหิ เต วิทิตฺโต เอส ธมฺโมติ ตถาหิ เต วิทิตฺโต
 ฌาโต ตฺถิตฺโต ตฺริตฺโต วิภาวิตฺโต วิญฺญิตฺโต เอส ธมฺโมติ ตถาหิ
 เต วิทิตฺโต เอส ธมฺโม ฯ เตนาห โส พฺราหฺมณ

อจฺจุตฺตมิมิ โส อจฺจุตฺตมิมิ โส นคฺติ

อจฺจุตฺตมิมิ โส สัสติยา อโรโค

ตมเม มุณี สารุ วียากโรหิตี

ตถาหิ เต วิทิตฺโต เอส ธมฺโมติ ฯ

[๒๗๖] อจฺจุตฺตมิมิ น ปมาณมคฺติ (อุปถัมภ์วาทะ กถา)

เยน นํ อจฺจุตฺตมิมิ ตํ ตสฺส นคฺติ

สพฺเพตฺตํ ธมฺเมตฺตํ สมนฺตํ

สมนฺตํ วาทปถาปิ สพฺเพ ฯ

[๒๗๗] อจฺจุตฺตมิมิ น ปมาณมคฺติ อจฺจุตฺตมิมิ อจฺจุตฺตมิมิ
 สัสติยา นิพฺพานชาตฺตยา ปรีนิพฺพุตฺตํ ฐปฺปมาณํ นคฺติ เวทนาป-
 ปรมาณํ นคฺติ สมนฺตปฺปมาณํ นคฺติ สงฺฆารปฺปมาณํ นคฺติ วิญ-

ฌาณูปปมาณํ นตฺถิ น สํวิชฺชติ น อุปตฺตพฺภติ ปทฺธี สํมุจฺฉินฺนํ
 อฺปฺสํนํ ปฏฺฐิปปตฺตํ อภพฺพปฺปตฺติกํ ฌาณกฺคินา ททฺธมนฺติ
 อตฺตจฺจกตฺตํ น ปมาณนตฺถิ ฯ อุปตฺตํวาติ ภคฺวาติ อุปตฺตํวาติ
 ภคฺวา ตํ พฺราหฺมณํ นามเนน อตฺตปฺติ ฯ ภคฺวาติ คารวาทิจฺจน-
 เมตํ ฯ เป ฯ สจฺฉนิกา ปณฺณตฺติ ยทฺธิ ภคฺวาติ อุปตฺตํวาติ
 ภคฺวา ฯ

[๒๗๘] เยน นํ อชฺชํ ตํ ตตฺถ นตฺถิ เยน ราเคน วเทยฺย
 เยน โทเสน วเทยฺย เยน โมนเนน วเทยฺย เยน มาเนน วเทยฺย
 ยาย ทิฏฺฐิยา วเทยฺย เยน อชฺชจฺเจน วเทยฺย ยาย วิจฺฉิยฺจฺฉาย
 วเทยฺย เยหิ อหฺมสฺสเยหิ วเทยฺย รตฺตโคติ วา ทฺวํโสติ วา มุขฺโหติ
 วา วิณฺญฺโหติ วา ปฺรามมฺโสติ วา วิกฺเขปคโคติ วา อนิฏฺฐจฺ-
 คโคติ วา ทามคโคติ วา เต อภิสํขารวา ปทฺธีนา อภิสํขาร-
 วานํ ปทฺธีนตฺตา คตฺติยา เยน วเทยฺย เนรียโกติ วา ติรจฺฉาน-
 โยนิโกติ วา มีตฺติวิธียโกติ วา มนุสฺสโสติ วา เทโวติ วา รุปฺปีติ
 วา อรฺุปฺปีติ วา สณฺณตฺติ วา อสณฺณตฺติ วา เนวสณฺณตฺติสสณฺณตฺติ
 วา โส เหตุ นตฺถิ ปจฺจโย นตฺถิ การณํ นตฺถิ เยน วเทยฺย
 กเถยฺย โวหเรยฺยนตฺติ เยน นํ อชฺชํ ตํ ตตฺถ นตฺถิ ฯ

[๒๗๘] สํพเพตฺถํ ธมฺเมตฺถํ สํมุหเตตฺถํ สํพเพตฺถํ ธมฺเมตฺถํ สํพเพตฺถํ
 ธนฺเรตฺถํ สํพเพตฺถํ อายคเนตฺถํ สํพเพตฺถํ ธาตุตฺถํ สํพเพตฺถํ กตฺถํ สํพเพตฺถํ
 อฺปฺปตฺติตฺถํ สํพเพตฺถํ ปฏฺฐิปปตฺติตฺถํ สํพเพตฺถํ ภเวตฺถํ สํพเพตฺถํ สํธํเรตฺถํ

สพฺเพสุ วฏฺเฐสุ อหฺมเตสุ สมนฺหเตสุ อหฺมฺเตสุ สมนฺหฺมเตสุ อุปฺปาทิตฺเตสุ
 สมนฺอุปฺปาทิตฺเตสุ ปทฺธีเนสุ สมนฺจฺฉินฺเนสุ วฏฺสฺนฺเตสุ ปฏิปฺปตฺตฺหฺมเตสุ
 อภพฺพปฺปคฺคิตฺเตสุ ฌานคฺคินา ททฺชฺเชตฺตฺติ สพฺเพสุ ฌมฺเมสุ
 สมนฺหฺมเตสุ ฯ

[๒๘๐] สมนฺหฺมตา วาทปถาภิ สพฺเพติ วาทปถา วุจฺจฺนฺติ ทิถธฺตา
 จ ฆนฺธา จ อภิสํฆาธา จ ฯ ตตฺถ วาทา จ วาทปถา จ
 อธิวจฺจานิ จ อธิวจฺจนปถา จ นิรฺรคฺติ จ นิรฺรคฺติปถา จ ปณฺณคฺติ
 จ ปณฺณคฺติปถา จ อหฺมตา สมนฺหฺมตา อหฺมฺมตา สมนฺหฺมฺมตา อุปฺปาทิตา
 สมนฺอุปฺปาทิตา ปทฺธีนา สมนฺจฺฉินฺนา วฏฺสฺนฺตา ปฏิปฺปตฺตฺหฺมตา อภพฺพป-
 ปคฺคิตา ฌานคฺคินา ททฺชฺมาติ สมนฺหฺมตา วาทปถาภิ สพฺเพ ฯ
 เตนานท ภคฺวา

อตุลฺลคฺคตฺถ น ปมาณมคฺคิ (อุปถัมภ์วาทิ ภคฺวา)

เยน นํ วชฺชฺ ตํ ตตฺถ นคฺคิ

สพฺเพสุ ฌมฺเมสุ สมนฺหฺมเตสุ

สมนฺหฺมตา วาทปถาภิ สพฺเพติ ฯ

สท คาทาปริโยธานา ฯ เป ฯ สคฺคา เม ภนฺเต ภคฺวา สวโก-
 หตฺถมฺมิติ ฯ

อุปถัมภ์วามานวาทปัญหานิทเทศ ฌญโส ฯ

อุปฺปนฺนํ สํอุปฺปนฺนํ สมนฺนาคํ มุํญฺหิ วทณฺติ กถณฺติ ภณณฺติ ที่ป-
ยณฺติ โวหณฺตํติ ฅาณูปฺปนฺนํ มุํญฺหิ โน วทณฺติ ฯ

[๒๘๕] อุกาหุ เว ชีวเณอุปฺปนฺนณฺติ อุกาหุ อนกวิวิธติ-
ปรมทูกกรการิกถฺวชีวีกาญโยเคน อูเปตํ สํอุปฺเปตํ อูปากํ สํอุป-
กํ อูปฺปนฺนํ สํอุปฺปนฺนํ สมนฺนาคํ มุํญฺหิ วทณฺติ กถณฺติ ภณณฺติ
ที่ปยณฺติ โวหณฺตํติ อุกาหุ เว ชีวเณอุปฺปนฺนํ ฯ เตนหา โส
พฺราหฺมณโน

สณฺติ โสเก มุนโย (อิจฺจายสฺมา นนฺโท)

ชนา วทณฺติ ตยิทํ กถํ

ฅาณูปฺปนฺนํ มุํญฺหิ โน วทณฺติ

อุกาหุ เว ชีวเณอุปฺปนฺนณฺติ ฯ

[๒๘๖] น ทิฏฺฐิยา น สุตฺติยา น ฅาณน

มุํญฺหิ นนฺท กุสฺสตา วทณฺติ

วิเลณิกกฺวา อนิชา นิราธ

จฺรณฺติ เข เท มุนโยติ พฺรุมิ ฯ

[๒๘๗] น ทิฏฺฐิยา น สุตฺติยา น ฅาณนาคิ น ทิฏฺฐิยาติ

น ทิฏฺฐสฺสทฺธิยา ฯ น สุตฺติยาติ น สุตฺสฺสทฺธิยา ฯ น ฅาณนาคิ

นบี อฏฺฐสฺสมาปคฺติฅาณน นบี มิจฺจาฅาณนาคิ น ทิฏฺฐิยา

น สุตฺติยา น ฅาณน ฯ

[๒๘๘] มุํญฺหิ นนฺท กุสฺสตา วทณฺตํติ กุสฺสตาติ เข เท

โย จตุตานํ สํมุกฺกัถํ ปเร จ ชวชานติ
 เสดา เต นมุจฺิ เสดนา กณฺหสฺสํสาภิปปฬารินํ
 น นํ อสฺสโร ชินาติ เชตฺวา จ ตมเต สฺสฺสนฺติ ฯ
 ยโต จตฺตฺติ อริยมกฺกเคหิ สํพพา จ มารเสนา สํพเพ จ กิเลสา
 ชิตา ปราชิตา ปภวชิตา วิปฺปตฺตฺตา ปรมมฺุชา เต อฺุจฺจนฺติ
 วิเสณิกตฺวา ฯ อนินฺชาติ ราโค นํโฆ โทโส นํโฆ โมโห นํโฆ
 โกโร นํโฆ อฺุปนาโห นํโฆ ฯ เป ฯ สํพพา กุสฺสลาภิสงฺฆารว นํชา ฯ
 เยถํ เอเต นํชา ปทํชา สํมฺุจฺฉินฺนา อฺุปสฺสนฺตา ปฏิปฺปตฺสฺสทฺธา
 อภพฺพปฺปตฺติกา ฌาณคฺคินา ททฺธมา เต อฺุจฺจนฺติ อนินฺชา ฯ
 นิราสาติ ชาสา อฺุจฺจติ ตณฺหา โย ราโค สํวารโค ฯ เป ฯ
 อภิชฺฌมา โถโก อกฺุสฺสตมฺุถํ ฯ เยถํ เสดา ชาสา ตณฺหา ปทํชา
 สํมฺุจฺฉินฺนา อฺุปสฺสนฺตา ปฏิปฺปตฺสฺสทฺธา อภพฺพปฺปตฺติกา ฌาณคฺคินา
 ททฺธมา เต อฺุจฺจนฺติ นิราสา ฯ วิเสณิกตฺวา อนินฺชา นิราสา
 จรฺนฺติ เย เต มฺุณโยติ พฺุรรมฺฺติ เย เต อรฺหฺนฺโต ชินฺนํสฺวา
 วิเสณิกตฺวา จ อนินฺชา จ นิราสา จ จรฺนฺติ อิริยฺนฺติ วตฺเตนฺติ
 ปาเตนฺติ ยเปเนติ ยาเปเนติ เต โถเก มฺุณโยติ พฺุรรมิ อจฺจุชฺฌามิ
 เทเสณิ ปณฺณเปมิ ปฏฺุชเปมิ จิฉวามิ จิฉชามิ อุตฺตฺตํกโรมิ ปกา-
 เสณํติ วิเสณิกตฺวา อนินฺชา นิราสา จรฺนฺติ เย เต มฺุณโยติ
 พฺุรรมิ ฯ เคนาห ภคฺวา

น ทฺิจฺฉิยา น สฺสฺติยา น ฌาณณ

អុន្ទី អនុត កុត្តា វត្តន្តិ
 វិសេនិកតុវា ឧបិវា និរាសា
 ឧរុតិ យេ គេ មុនិយតិ វុរុម្ពិ ។

[២៩០] យេភិមេ សមណបុរាហុណនោ (ឱទុយសុមា អនុតោ)
 វិទូសុតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ
 ស្ថិតុប្បតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ
 ឧបេក្ខបេន វត្តន្តិ សុត្តិ
 កុទិសុត្ត គេ (ភក្ខា) គតុត យកា ឧរុតា
 ឧតារុ ឧតិល្យ ឧរុល្យ ឧរុវិ
 ឧរុធារិ គំ ភក្ខា វុរុម្ពិ មេ គំ ។

[២៩១] យេភិមេ សមណបុរាហុណនោ យេភិមេ សុត្តិ
 សុត្តិ សុត្តិ សុត្តិ ឧតេនី និស្សេនី បរិយាយឧទនមេតំ យេភិមេ ។
 សមណនិ យេភិមេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។
 ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។
 ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។
 ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។
 ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។
 ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ឧតេ ។

[២៩២] វិទូសុតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ វិទូសុតេនាបី សុត្តិ វិទូសុតេនាបី
 វិទូសុតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ វិទូសុតេនាបី សុត្តិ វិទូសុតេនាបី
 វិទូសុតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ វិទូសុតេនាបី សុត្តិ វិទូសុតេនាបី
 វិទូសុតេនាបី វត្តន្តិ សុត្តិ វិទូសុតេនាបី សុត្តិ វិទូសុតេនាបី

១ ឬ វិទូសុតេនាបី ។

โฆหรนฺติ สฺสฺเตนมี สฺสฺทฺธํ วิสฺสฺทฺธํ ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ
 วทนฺติ กถเณติ ภณนฺติ ทปฺยนฺติ โฆหรนฺติ ทิฏฺฐสฺสฺเตนมี สฺสฺทฺธํ
 วิสฺสฺทฺธํ ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ วทนฺติ กถเณติ ภณนฺติ
 ทปฺยนฺติ โฆหรนฺตํติ ทิฏฺฐสฺสฺเตนมี วทนฺติ สฺสฺทฺธํ ฯ

[๒๘๓] สํถพฺพเตนามี วทนฺติ สฺสฺทฺธินฺติ สํถเณมี สฺสฺทฺธํ วิสฺสฺทฺธํ
 ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ วทนฺติ กถเณติ ภณนฺติ ทปฺยนฺติ
 โฆหรนฺติ วตฺเตนมี สฺสฺทฺธํ วิสฺสฺทฺธํ ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ
 วทนฺติ กถเณติ ภณนฺติ ทปฺยนฺติ โฆหรนฺติ สํถพฺพเตนมี สฺสฺทฺธํ
 วิสฺสฺทฺธํ ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ วทนฺติ กถเณติ ภณนฺติ
 ทปฺยนฺติ โฆหรนฺตํติ สํถพฺพเตนามี วทนฺติ สฺสฺทฺธํ ฯ

[๒๘๔] อเนกฐฺเปน วทนฺติ สฺสฺทฺธินฺติ อเนกวิชวตฺตกุกฺกุหล-
 มงฺกเตน สฺสฺทฺธํ วิสฺสฺทฺธํ ปริสฺสฺทฺธํ มุคฺคํ วิมุคฺคํ ปริมุคฺคํ วทนฺติ
 กถเณติ ภณนฺติ ทปฺยนฺติ โฆหรนฺตํติ อเนกฐฺเปน วทนฺติ สฺสฺทฺธํ ฯ

[๒๘๕] กจฺจุสฺสํ เต (ภควา) ตตฺถ ยตา จรณฺตาติ กจฺจุสฺ-
 สฺสฺติ สํถยปฺปจฺฉา วิมตฺติปฺปจฺฉา เทวพฺพหปฺปจฺฉา อเนกํปฺปจฺฉา เขว
 นฺ ไซ น นฺ ไซ กิณฺณฺ ไซ กถํ นฺ ไซติ กจฺจุสฺสํ ฯ
 เตติ ทิฏฺฐจิกฺกิตฺตา ฯ ภควาติ คารวาทิจจนเมตํ ฯ เป ฯ สจฺจุตฺตา
 ปณฺณตฺติ ยทิตํ ภควาติ กจฺจุสฺสํ เต ภควา ฯ ตตฺถ ยตา
 จรณฺตาติ ตตฺถาติ สํกาย ทิฏฺฐิจิยา สํกาย ฆนฺติยา สํกาย รุจิยา
 สํกาย ตทฺธิยา ฯ ยตาติ ยตา ปฏฺยิตา โคมีตา รกฺขิตา สํวตา ฯ

ทิฏฐสฺสฺเตนํ วทนฺติ สฺสฺสฺ
 สฺสฺสฺเตนํ วทนฺติ สฺสฺสฺ
 อเนกฺวเปน วทนฺติ สฺสฺสฺ
 กิณฺจํ เท คคฺค ยตา จรณฺติ
 นาทวํ ชาติชรณฺติ พุณฺนิ ฯ

[๒๘๘] เบเกจฺติ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ นิสฺสฺ
 ปริยาทายวจนเมตฺ เบเกจฺติ ฯ สมนฺตํ เบเกจฺติ อโธ พหิตฺ
 ปพฺพชฺชูปกตา ปริพฺพชฺชสฺมาปฺนนา ฯ พฺรหฺมณฺตํ เบเกจฺติ
 โภวาทิกํ เบเกจฺติเม สมนฺตพฺรหฺมณฺตํ ฯ นนฺทํ ภควาติ
 นนฺทํ ภควา ตํ พฺรหฺมณฺตํ นามเน อถปติ ฯ ภควาติ
 การวาชวจนเมตฺ ฯ เป ฯ สฺสฺสฺสฺ ปณฺณตฺติ ยทํ ภควาติ
 นนฺทํ ภควา ฯ

[๓๐๐] ทิฏฐสฺสฺเตนํ วทนฺติ สฺสฺสฺสฺ ทิฏฐสฺสฺ สฺสฺสฺ วิสฺสฺ
 ปริสฺสฺสฺ มุตฺติ วิมุตฺติ ปริมุตฺติ วทนฺติ กถณฺติ ภณฺติ ทปฺยณฺติ
 โวหฺรณฺติ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ วิสฺสฺสฺ ปริสฺสฺสฺ มุตฺติ วิมุตฺติ ปริ-
 มุตฺติ วทนฺติ กถณฺติ ภณฺติ ทปฺยณฺติ โวหฺรณฺติ ทิฏฐสฺสฺเตนํ
 สฺสฺสฺ วิสฺสฺสฺ ปริสฺสฺสฺ มุตฺติ วิมุตฺติ ปริมุตฺติ วทนฺติ กถณฺติ
 ภณฺติ ทปฺยณฺติ โวหฺรณฺตํ ทิฏฐสฺสฺเตนํ วทนฺติ สฺสฺสฺ ฯ

[๓๐๑] สฺสฺสฺเตนํ วทนฺติ สฺสฺสฺสฺ สฺสฺสฺ สฺสฺสฺ วิสฺสฺ
 ปริสฺสฺสฺ มุตฺติ วิมุตฺติ ปริมุตฺติ วทนฺติ กถณฺติ ภณฺติ ทปฺยณฺติ

เทเดิม ปณฺณเปมิ ปญฺจเปมิ วิจรามิ วิภงามิ อุตฺตตานํโกโรมิ ปกา-
 เตมฺมิตี นาควรีสุ ชาติชฺรณฺติ พุริมิ ฯ เตนหา ภควา

เยเกจิเม สมนพฺรหฺมณาเต (นันทาคิ ภควา)

ทิจฺจสุเตนํวํ วทนฺติ สฺสทฺธิ

สํตพฺพเตนํวํ วทนฺติ สฺสทฺธิ

อนนกรูปเน วทนฺติ สฺสทฺธิ

ภิกฺขุจามิ เต ตถฺถ ยตา จรณฺติ

นาควรีสุ ชาติชฺรณฺติ พุริมฺมิตี ฯ

[๓๐๕] เยเกจิเม สมนพฺรหฺมณาเต (อิรุจายสุมา นนฺโท)

ทิจฺจสุเตนํวํ วทนฺติ สฺสทฺธิ

สํตพฺพเตนํวํ วทนฺติ สฺสทฺธิ

อนนกรูปเน วทนฺติ สฺสทฺธิ

เต เจ มุนิ พุริสฺส อโนมฺมิตินฺนุณ

อถ โก จรฺหิ เทวมนุสฺสโตเก

อตาริ ชาติญฺจ ชฺรณฺญจ มารีธ

ปฺปุลฺลคามิ ทํ ภควา พุริหิ เม ทํ ฯ

[๓๐๖] เยเกจิเม สมนพฺรหฺมณาเตติ เยเกจฺจติ สฺสพฺเพน
 สฺสพฺพํ สฺสพฺพตา สฺสพฺพํ อเสถํ นิสฺสเสถํ ปริยาทายวจนเมทํ เยเกจฺจติ ฯ
 สมนนาติ เยเกจิ อิตฺโต พหิทฺฐา ปพฺพชฺชูปคฺคา ปริพฺพชาสธมาปฺนฺนา ฯ
 พฺรหฺมณาติ เยเกจิ โภวาทิกาทิ เยเกจิเม สมนพฺรหฺมณาเต ฯ

ทิจฺจสุตฺเตนํปี วทนฺติ สุทฺธึ
 สัตถพฺพเตนํปี วทนฺติ สุทฺธึ
 อเนกฐฺเปน วทนฺติ สุทฺธึ
 เต เจ มุนี พุรฺรสี อโฆสฺสิตฺตมฺเณ
 อถ โก จรฺหิ เทวมนุสฺสโตเก
 อคฺคาริ ชาตฺตมฺเญจ ชรณฺมฺเญจ มารีตํ
 ปุจฺฉามิ ตํ ภกฺวา พุรฺรสี เม ตนฺติ ฯ

[๓๓๓] นาคี สํพุเพ สํมณพฺรหฺมณฺณาเส (นนฺทาคี ภกฺวา)

ชาตฺตชฺราย นิจฺจาคี พุรฺรมิ
 เยสํ ทิจฺจํว สุตํ มุคํ วา
 สัตถพฺพตํ วามิ ปหาย สํพุ
 อเนกฐฺปมฺมํ ปหาย สํพุ
 ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวฺวา เย
 เต เว นรา โฆสฺสิตฺตมฺเณติ พุรฺรมิ ฯ

[๓๓๔] นาคี สํพุเพ สํมณพฺรหฺมณฺณาเส (นนฺทาคี ภกฺวา)

ชาตฺตชฺราย นิจฺจาคี พุรฺรมิ นาคี นนฺท สํพุเพ สํมณพฺรหฺมณฺณา
 ชาตฺตชฺราย อากุตา นิจฺจาคี โยมุฏฺฐา ปิฬิตา ปฏิจฺฉนฺนา ปฏิจฺฉชฺชิตฺตาคี
 วทามิ อตฺถิ เต สํมณพฺรหฺมณฺณา เยสํ ชาตฺติ จ ชรา-
 มรณฺมฺเญจ ปิฬินา อุกฺคินฺนมนฺตา ตาตวคฺคกฺกตา อนภาวจฺกตา อายตฺติ-
 อนุปฺปาทชฺมมาติ พุรฺรมิ อากิฏฺฐามิ เทเสมิ ปณฺณเปมิ ปฏฺฐเปมิ

จิวรามี วิภชามิ อุตฺตนาถักรมิตี นาทิ สัพเพ สมนพฺราหฺมณาเส
(นันทาติ ภควา) ชาติชฺราย นิเวทาติ พุริมิ ฯ

[๓๑๕] เยถึชฺช ทิฏฺฐจํ สุตํ มุตํ วา สัตถุพฺพํ วาปิ ปหาย
สัพฺพนฺติ เย สัพฺพา ทิฏฺฐสตุทฺธิโย ปหาย ปสฺสิติทฺวา วิโนเททฺวา
พฺยนฺตํกิริทฺวา อนภาวจฺกเมทฺวา เย สัพฺพา สุตสตุทฺธิโย เย
สัพฺพา ทิฏฺฐสตุทฺธิโย เย สัพฺพา มุตสตุทฺธิโย เย สัพฺพา
สัตถุทฺธิโย เย สัพฺพา วุตถสตุทฺธิโย เย สัพฺพา สัตถุพฺพตฺถุทฺธิโย
ปหาย ปสฺสิติทฺวา วิโนเททฺวา พฺยนฺตํกิริทฺวา อนภาวจฺกเมทฺวาติ
เยถึชฺช ทิฏฺฐจํ สุตํ มุตํ วา สัตถุพฺพํ วาปิ ปหาย สัพฺพํ ฯ

[๓๑๖] อเนกรูปมฺปี ปหาย สัพฺพนฺติ อเนกวิธวตฺตกฺกุหฺล-
มจฺกเถน สุตฺธิํ วิสุตฺธิํ ปริสุตฺธิํ มุตฺติํ วิมุตฺติํ ปริมุตฺติํ ปหาย
ปสฺสิติทฺวา วิโนเททฺวา พฺยนฺตํกิริทฺวา อนภาวจฺกเมทฺวาติ อเนก-
รูปมฺปี ปหาย สัพฺพํ ฯ

[๓๑๗] ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสฺวา เย เท เว นรา โอฆ-
ติณฺณนาติ พุริมิตี ตณฺหนฺติ รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา กฺขณตณฺหา
รตฺตตณฺหา โสจฺจสัพฺพตณฺหา ฐมฺมตณฺหา ฯ ปริณฺณายาติ ตณฺหํ
คฺหิ ปริณฺณายิ ปริชานิตฺวา ภาวตปริณฺณาย คิรณปริณฺณาย
ปหานปริณฺณาย ฯ

กตมา ภาวตปริณฺณา ฯ ตณฺหํ ปชานาติ อयํ รูปตณฺหา อयํ
สทฺทตณฺหา อยํ กฺขณตณฺหา อยํ รตฺตตณฺหา อยํ โสจฺจสัพฺพตณฺหา

๑๖๖

 ๑๖๖

กตมา ศิรณปริณญา ๑ เขว่ ฃาตํ ภคฺควา ตณฺหํ ทิเรติ
อนิรุจโต ทุฏฺฐโต โรคโต คณฺหาโต ๑ เป ๑ อนิสฺสณฺณโต ทิเรติ
อญํ ศิรณปริณญา ๑

กตมา ปทานปริณญา ฯ เหว่ ติเรกฺวา ตณฺหํ ปชฺหติ วิโน-
เทติ พุยนํตักโรติ อนภาวจฺกเมติ ฯ อุกฺกตํ เหตุํ ภกฺวตา โย
ภิกฺขเว ตณฺหาเย นนฺทราโธ ทํ ปชฺชถ เหว่ ตํ ตณฺหา ปทํหา
ภวิสฺสตี อุกฺกนิมนฺมฺตา ตาตวตฺตูกฺกตา อนภาวจฺกตา อายตฺตนิป-
ปาทชฺมมาติ ฯ อโย ปทานปริณญา ฯ ตณฺหํ อิมานิ คีทํ
ปริณญาหิ ปริชานิตฺวาติ . ตณฺหํ ปริณญาเย ฯ

อนาสวาทิ จตุตถาโร ชาติวา กามาตโธ ภวตโธ ทิฏฐาตโธ
อวิชชาตโธ เยถ อิมเ ชาติวา ปทีนา อัจฉินฺนมนฺตา ตาตา-
วตฺตกตา อนภาวจกตา ขายตีตฺตปฺปาทมนฺมา เต อัจฉนฺติ อนา-
ตฺวา ฯ เยติ อรหนโตะ ชีวนาตฺวา ฯ

๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

อนาสวา เย เต เว นรา โฆมตินุณนาติ พุรัมมิ ฯ เทนาห ภควา
 นาหิ สพุเพ สมนพฺราหฺมณาเต (นันทาติ ภควา)
 ชาติชราย นินฺนาคาติ พุรัมมิ
 เยตฺส ทิฏฺฐจํ สํคํ มุคํ วา
 สํตพฺพคํ วาปี ปหาย สพุพํ
 อนนฺทรูปมฺปี ปหาย สพุพํ
 ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวา เย
 เต เว นรา โฆมตินุณนาติ พุรัมมิติ ฯ

[๓๓๘] เอตาทินนุทามิ วโจ มเหตฺโน

สํกิตฺตํ โคตม นฺนุชํ
 เยตฺส ทิฏฺฐจํ สํคํ มุคํ วา
 สํตพฺพคํ วาปี ปหาย สพุพํ
 อนนฺทรูปมฺปี ปหาย สพุพํ
 ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวา เย
 อหฺมึ เต โฆมตินุณนาติ พุรัมมิ ฯ

[๓๓๙] เอตาทินนุทามิ วโจ มเหตฺโนติ เอตฺนํ ตฺยํ วจนํ พฺย-
 ปกํ เทสนํ อนฺตฺนุชํ นนุทามิ อนินนุทามิ โมทามิ อนฺนโมทามิ อิจฺฉามิ
 สํกิตฺตํ ปตฺตญามิ ปิฬญามิ อภิชปฺปามิ ฯ มเหตฺโนติ มเหตฺ ภควา ฯ
 มนฺนํ สํตพฺพคํ เตติ คเวติ ปริเยสํติ มเหตฺ ฯ เป ฯ กหํ เทวเทโว
 กหํ นรํสโกติ มเหตฺติ เอตาทินนุทามิ วโจ มเหตฺโน ฯ

ตณฺหํ ตํหิ ปริณฺญาหิ ปริชานิตฺวา ฌาตปริณฺญา ย ติรณปริณฺญา
ปหานปริณฺญา ๑

กตมา ฌาตปริณฺญา ๑ ตณฺหํ ปชานาติ อญํ รูปตณฺหา อญํ
สํทุกตณฺหา อญํ กนฺธตณฺหา อญํ รสตณฺหา อญํ โสภณตณฺหา
อญํ รสมฺมตณฺหาติ ปชานาติ ปสฺสตี อญํ ฌาตปริณฺญา ๑

กตมา ติรณปริณฺญา ๑ เหวํ ฌาตํ กตฺวา ตณฺหํ ติเรติ อนิรุ-
จโต ทุกฺขโต โรกโต คณฺหโต สลฺลโต อฆโต อาพารโต ปฺรโต
ปโลกโต อํติโต อุปฺปทฺวโต ภยโต อุปฺสํคฺคโต จโต ปภงฺคฺคโต
อทฺตรฺวโต อตาณโต อเตณโต อสฺสณโต อสฺสณํภฺตโต วิคฺคโต
ทฺวจฺจนโต สฺสณฺณโต อนทฺตโต อาทํนฺวโต วิปริณามรสมฺมโต อสว-
รโกโต อฆมฺมตฺตโต อรโกโต สํสํวโต สํวตฺตโต มารามิสฺสโต ชาติ-
รสมฺมโต ชรารสมฺมโต พฺยาริสมฺมโต มรณสมฺมโต โสภปริเทว-
ทุกฺขโทมนสฺสํปายาสสมฺมโต สมนุทยโต อตฺตณฺทกฺมโต อนสฺสํสาทโต
อาทํนฺวโต อนิสฺสํสฺสณโต ติเรติ อญํ ติรณปริณฺญา ๑

กตมา ปหานปริณฺญา ๑ เหวํ ติเรตฺวา ตณฺหํ ปชหตี วิโน-
เทติ พฺยณฺตํกโรติ อนภาวํกเมติ อญํ ปหานปริณฺญา ๑ ตํ
ตณฺหํ อิมายํ ตํหิ ปริณฺญาหิ ปริชานิตฺวาติ ตณฺหํ ปริณฺญา ๑

อนาสํวาติ จตฺตาโร อาสํวา กามาสํโว ภวาสํโว ทิฏฺฐาสาสํโว
อวิชฺชาสาสํโว ๑ เยสํ อิมํ อาสํวา ปหีนา อฺจุฉินฺนํมฺมตา คาตา-
วตฺตูกฺคา อนภาวํกตา อายตฺตํนุปฺปาทสมฺมตา เต อฺจุฉินฺนํ

๓๖๐ สุตตตบฏีฎเก ชุททกนิกายสุต สุนทิตุเทโส [๓๒๓

อนาสวา ฯ เยติ อรหุโต ชีณาสวา ฯ

ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวา เย อหฺมึ เต โชฆตฺตณฺณาคิ
พฺฐมฺมํติ เย ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวา อหฺมึ เต กาโมฆ
ตฺตณฺณ ภาโวฆ ตฺตณฺณ ทิฏฺฐโสฆ ตฺตณฺณ อวิชฺฐโสฆ ตฺตณฺณ
สพฺพํ สํสารปภํ ตฺตณฺณ อชฺฐตฺตณฺณ นิตฺตตฺตณฺณ อตฺติกกฺกนฺตา
สํมตฺติกกฺกนฺตา จิตฺตคฺคตฺตาคิ พฺฐมฺม ภาวนํติ ตณฺหํ ปริณฺณาย อนา-
สวา เย อหฺมึ เต โชฆตฺตณฺณาคิ พฺฐมฺม ภาวนา ห สํ พฺราหฺมณโน

เอตถาภินนฺทามิ วโจ มเหสีโน

สํกิตฺตํติ โคตม นุปรีกํ

เยสํ ทิฏฺฐจํ สํกํ มุคํ วา

สํสพฺพํติ วามิ ปหาย สพฺพํ

อเนกรูปมฺมํ ปหาย สพฺพํ

ตณฺหํ ปริณฺณาย อนาสวา เย

อหฺมึ เต โชฆตฺตณฺณาคิ พฺฐมฺมํติ ฯ

สํห คาทาปริโยธํนา ฯ เปว สํคฺคา เน ภาเต ภาควา สํวโกทมนสฺมํติ ฯ

นฺนทมาณวกปญฺหานิทฺเตโส สํคฺคโม ฯ

หมกมวดวกปลนทอนิททไส

[๓๒๔] เยเม ปุพเพ วียากัสสุ (อิจฺจายสฺมา เหมโก)

หุํ โคตมธำสนา

อิจฺจาติ อิติ ภวิสฺสตี

สพฺพนฺตํ อิตฺถิตฺตํ

สพฺพนฺตํ ตกฺกวฑฺฒนํ

นาหิ คคฺค อภินนํ ฯ

[๓๒๕] เยเม ปุพเพ วียากัสสุ เยติ โย จ พาวรี พฺราหฺมโน
 เย จณฺเณ ทสฺส อาริยา . เต สกํ ทิฏฺฐิํ สกํ ชนฺตํ สกํ ฐา-
 นํ สกํ อภินนํ สกํ อชฺชวสํ สกํ อธิปฺปายํ พฺยาการิํ อจฺจ-
 เทสยิํ ปรณฺณปฺปํ ปรณฺณปฺปํ วิวริํ วิภินฺนํ อุตฺตารนํกํ ปกฺก-
 สฺสนฺติ เยเม ปุพเพ วียากัสสุ ฯ อิจฺจายสฺมา เหมโกติ อิจฺจา-
 ปทสนฺนํ ฯ เปฯ ปทานุปฺพุทฺทเมตํ อิจฺจาติ ฯ อายสฺมาติ มียวณํ
 ปรวณํ สการวสฺสปรตฺติสฺสวณเมตํ อายสฺมาติ ฯ เหมโกติ นามํ
 ฯ เปฯ อภิตาปติ อิจฺจายสฺมา เหมโก ฯ

[๓๒๖] หุํ โคตมธำสนาติ หุํ โคตมธำสนา ปรํ โคตมธำสนา
 ปฺเร โคตมธำสนา ปจฺมตวํ โคตมธำสนา พุทฺธธำสนา ชินธำสนา
 ตถาคตธำสนา อรหณฺตธำสนาติ หุํ โคตมธำสนา ฯ

[๓๒๗] อิจฺจาติ อิติ ภวิสฺสตี เตวํ ทิร อติ เตวํ ทิร

រាវផ្គុំតំពី ឱទ្ធាតុ ចិត្ត រាវផ្គុំតំពី ។

[๓๒๘] สัพพนตํ อิติหิตินฺตํ สัพพนตํ อิติหิตินฺตํ อิติกราย
ปรนฺปราย ปิฏกสํปทาย ตกฺกเหตุ นยเหตุ ฉากาวปวิวิตกฺกเกณ
ทิจฺจนินฺตฺวานกฺขณฺติยา น สามี สยมนภินฺวาคํ น อตฺตปจฺจกฺข
ธมฺมํ กถิยํสูติ สัพพนตํ อิติหิตินฺตํ ฯ

[๓๒๘] สัพพันตํ ตกฺกวาทุคฺคํ นนฺติ สัพพันตํ ตกฺกวาทุคฺคํ วิตกฺก-
วาทุคฺคํ สงฺกปฺปวาทุคฺคํ กามวิทกฺกวาทุคฺคํ พยาปาทวิทกฺกวาทุคฺคํ
วิหิงสาวิทกฺกวาทุคฺคํ เมาตฺรวิทกฺกวาทุคฺคํ ชนปทวิทกฺกวาทุคฺคํ อมร-
วิทกฺกวาทุคฺคํ ปราณุกุทายตาปฐิธัมมุตตวิทกฺกวาทุคฺคํ ฉากสัฏการ-
ธโรโลกปฐิธัมมุตตวิทกฺกวาทุคฺคํ อนวณฺณมตฺตปฐิธัมมุตตวิทกฺกวาทุคฺคํ นนฺติ
สัพพันตํ ตกฺกวาทุคฺคํ ฯ

[๓๓๐] นาคิ คตถ อภิรมินุติ น วินุติ นาคิจุติ น ปฏิณินุติ
นาคิ คตถ อภิรมิ ฯ เตนาคิ โส พราหมโณ

เยเม ปุพฺเพ วิทยาภัง (อิชฺชายตุมา เทมโก)

หุ่ โคตมศาสนา

ឱកាស ឱក រាជ្យស័ក

ศัพท์พนฺต. อตฺตคตฺ

๔. พุพฺพคิ คกฺกวทมนิ

หน้า ศตฤ อภิรมินติ ฯ

[๓๓๓] ศุภวฺจ .เม ชมฺมมกฺขาทิ ตณฺหณิกฺขาตณฺ มฺหิ

ຍໍ ວິທີທຸວາ ສໂຕ ຈຸຣິ ຕເຣ ໂຕເກ ວິສຸຕິກໍ ॥

[໓໓໒] ຕຸວຸນຈ ເມ ຮມຸມມກຸຊາທິຕິ ຕຸວຸນຸຕິ ກຸຕວຸນຸຕິ ກຸຕນິຕິ ॥
 ຮມຸມມກຸຊາທິຕິ ຮມຸມນຸຕິ ອາທິກຸຕຸຍາຣ໌ ມຸຊຸເນເກຕຸຍາຣ໌ ປຣິໂຍສານ-
 ກຸຕຸຍາຣ໌ ສຳຕຸຄ໌ ສຸພຸຍຸນຸຊ໌ ເກວດປຣິປຸນຸຣ໌ ປຣິສຸທຸຊ໌ ພຸຣຸຸມຈຣິຍ໌
 ຈຕຸຕາໂຣ ສຕິປຸງຊາເນ ຈຕຸຕາໂຣ ສມຸມປປຣາເນ ຈຕຸຕາໂຣ ອິທຸຣິປ-
 ປາເທ ປຸນຸຈິນຸກຣິຍາຣ໌ ປຸນຸຈ ພຸຕາຣ໌ ສຕຸຕ ປໂຊຊຸນຸເກ ອຣິຍ໌
 ອຸງສຸຈິກິ ມຸຕຸຕ໌ ນິພຸພານຸນຸຈ ນິພຸພານກາມິນິນຸຈ ປຸງປຸກ໌ ອກຸຊາທິ
 ອາຈິກຸຊາທິ ເທເສທິ ປຸນຸເພເປທິ ປຸງສເປທິ ວິວຣາທິ ວິກຊາທິ ອຸຕຸຕາຣ໌-
 ດໂຣທິ ປກາເສທິຕິ ຕຸວຸນຈ ເມ ຮມຸມມກຸຊາທິ ॥

[໓໓໓] ຕຸນຸຮານິກຸຊາຕນ໌ ມຸນິຕິ ຕຸນຸຮາທິ ຮຸປຕຸນຸຮາ ສຕຸທ-
 ຕຸນຸຮາ ຕຸນຸຮຕຸນຸຮາ ຣສຕຸນຸຮາ ໂມງສຸພຸຕຸນຸຮາ ຮມຸມຕຸນຸຮາ ॥
 ຕຸນຸຮານິກຸຊາຕນ໌ຕິ ຕຸນຸຮານິກຸຊາຕນ໌ ຕຸນຸຮາປຸຮານ໌ ຕຸນຸຮາວຸປສມ໌
 ຕຸນຸຮາປຸງິນິສຸສຕຸຕ໌ ຕຸນຸຮາປຸງິປສຕຸສຕຸຕ໌ ອມຕ໌ ນິພຸພານ໌ ॥ ມຸນິຕິ
 ໂມນ໌ ວຸຈຸຈຕິ ພາຣ໌ ॥ ເປ ॥ ສຸກຊາຕມຕິຈຸ ໂສ ມຸນິຕິ ຕຸນຸຮາ-
 ນິກຸຊາຕນ໌ ມຸນິ ॥

[໓໓໔] ຍໍ ວິທີທຸວາ ສໂຕ ຈຸຣນຸຕິ ຍໍ ວິທີຕ໌ ກຸຕຸວາ ຕຸຍິຕຸວາ
 ຕິຣິຍິຕຸວາ ວິກາວິຕຸວາ ວິກຸຕ໌ ກຸຕຸວາ ສຸພຸເພ ສຸງຊາຣາ ອນິຈຸຈາຕິ
 ວິຕິຕ໌ ກຸຕຸວາ ຕຸຍິຕຸວາ ຕິຣິຍິຕຸວາ ວິກາວິຕຸວາ ວິກຸຕ໌ ກຸຕຸວາ ສຸພຸເພ
 ສຸງຊາຣາ ທຸກຸຊາຕິ ສຸພຸເພ ຮມຸມາ ອນຕຸຕາຕິ ॥ ເປ ॥ ຍຸງິກຸຍິຈິ
 ສມຸທຸຍຮມຸມ໌ ສຸພຸພຸຕ໌ ນິໂຣຣຮມຸນຸຕິ ວິຕິຕ໌ ກຸຕຸວາ ຕຸຍິຕຸວາ ຕິຣິຍິຕຸວາ

१८६

សុគតនុគមីរោ ឧត្តរាភិកាយស្ត ទូរេវតេ តៃ

[௪௪௩]

วิชาวยิตฺตวา วิมุตฺตํ กตฺตวา ฯ สโตติ จตุรหากาเรหิ สโต กาเย
 กายานุปสฺสณาสติปฏฺฐานํ ภาเวนฺโต สโต ฯ เป ฯ สโต อจฺจุจติ
 สโต ฯ จรฺนติ จรฺนฺโต วิจรฺนฺโต อธิวฺนฺโต วตฺเตนฺโต ปาเตนฺโต
 ยเปเนฺโต ยาเปเนฺโตติ ยํ วิทิตฺตวา สโต จรํ ฯ

[๓๓๕] ตเว โดเก วิสตุตฺติกนฺติ วิสตุตฺติกา วุจฺจติ ตณฺหา
โย วาโก สํวราโก ฯ เป ฯ อภิขฺเฌา โดโก อุกฺกตมฺมํ ฯ วิสตุ-
ตฺติกาติ เณตฺตฺเตน วิสตุตฺติกา ฯ เป ฯ วิสฺฐา วิสฺฐตาติ วิสตุตฺติกา ฯ
โดเกติ อปายโดเก มนุสฺสโดเก เทวโดเก ขนฺธโดเก ธาตุโดเก
อายตนโดเก ฯ ตเว โดเก วิสตุตฺติกนฺติ ยถา สํ โดเก วิสตุตฺติกา
โดเก ตํ วิสตุตฺติกํ สโต ตเรขฺย อุตฺตตเรขฺย ปตเรขฺย สํตติ-
กเมขฺย วิตฺติวตฺเตยฺยาติ ตเว โดเก วิสตุตฺติกํ ฯ เตนานํ โส
พฺรหฺมโน

คุณหญิง เม ธรรมมิกขาภิ

ศพนห่านึกษาตน มินิ

ບໍ່ ວິທີຫຼວງ ສະໂຫ ຈຳ

คเร โถเก วิสตุตติกนฺติ ฯ

[๓๓๖] อธิ ทิฏฐสัทธมมุต (วิญญาเตส) นียรเปส. เหมก

ฉันทราควิโนทน์

นิพพานปทมนุจตุ ๖

[๓๓๗] อธิ ทิฏฐสัจจมุตฺตํ วิญญาเตสฺสํ ทิฏฐจฺนฺติ จกฺขุณา
 ทิฏฐํ ๑ สัจจนฺติ โสเตน สัจจํ ๑ มุตฺตนฺติ มุตฺตํ ขาเนน ขายิตํ
 วิชฺชาหยา สํยิตํ กาเยน ผุฏฺฐํ ๑ วิญญาตนฺติ มนสา ฌาตนฺติ
 อธิ ทิฏฐสัจจมุตฺตํ วิญญาเตสฺสํ ๑

สพเพ สงฺขารว ทุกฺขาติ สพเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ๑ เป ๑ ยงฺกิญฺจิ
 สมุทฺยธมฺมํ สพฺพหนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ อญฺเวย ชานิตฺวา ตฺถยิตฺวา
 ติริยิตฺวา วิภาวิตฺวา วิภูตํ กตฺวา ๑ เขติ อรหฺนฺโต ชีณาสฺวา ๑
 สฺတာติ จตฺตฺหิ การณฺเหติ สฺตา กาเย กายานุปฺปตฺตํ นาสฺวาติ ปญฺจํ
 ภาเวนฺตา สฺตา ๑ เป ๑ เท อจฺจฺจฺนฺติ สฺတာติ เขตฺตทญฺเวย
 เป สฺตา ๑

[๓๔๓] ทิฏฺฐธมฺมาภินิพฺพุตาติ ทิฏฺฐธมฺมา ฌาตธมฺมา ตฺถิต-
 ธมฺมา ติริตธมฺมา วิภาวิตธมฺมา วิภูตธมฺมา สพฺเพ สงฺขารว
 อนิจฺจาติ ๑ เป ๑ ยงฺกิญฺจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพหนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ
 ทิฏฺฐธมฺมา ฌาตธมฺมา ตฺถิตธมฺมา ติริตธมฺมา วิภาวิตธมฺมา วิภูต-
 ธมฺมา ๑ อภินิพฺพุตาติ รากฺสฺสํ นิพฺพามีตฺตฺตา อภินิพฺพุตา โทสฺสํ
 นิพฺพามีตฺตฺตา อภินิพฺพุตา โมหฺสฺสํ นิพฺพามีตฺตฺตา อภินิพฺพุตา
 โกรสฺสํ อุปฺนาหฺสฺสํ ๑ เป ๑ สฺพฺพากุสฺสตาภิสงฺขารานํ นิพฺพามีตฺตฺตา
 อภินิพฺพุตาติ ทิฏฺฐธมฺมาภินิพฺพุตา ๑

[๓๔๔] อุปฺปตฺตา จ เท สฺတာติ อุปฺปตฺตาติ รากฺสฺสํ
 สฺนตฺตฺตา อุปฺปตฺตา โทสฺสํ สฺนตฺตฺตา อุปฺปตฺตา โมหฺสฺสํ
 สฺนตฺตฺตา อุปฺปตฺตา โกรสฺสํ อุปฺนาหฺสฺสํ ๑ เป ๑ สฺพฺพากุสฺสตา-
 ภิสงฺขารานํ สฺนตฺตฺตา สฺมิตฺตฺตา วิชฺฌาตฺตฺตา นิพฺพุตฺตฺตา วิคตฺตฺตา
 ปฏฺธิปฺปตฺตฺทฺธตฺตา สฺนตฺตา อุปฺปตฺตา อุปฺปตฺตา นิพฺพุตา ปฏฺธิ-
 ปตฺตฺทฺธตฺตาติ อุปฺปตฺตา ๑ เทติ อรหฺนฺโต ชีณาสฺวา ๑ สฺတာติ

โตเทยฺยมาณวกปณฺหานิทฺเตสํ

[๓๔๖] ยถฺมํ กามา น วสฺสํติ (อิจฺจายสฺมา โตเทยฺโย)
 ตณฺหา ยถฺสํ น วิชฺชติ
 กถฺกถา ฯ โย ตินฺโน
 วิโมกฺโข ตถฺสํ กัถิโส ฯ

[๓๔๗] ยถฺมํ กามา น วสฺสํตํติ ยถฺมํ กามา น วสฺสํติ
 น สํวสฺสํติ น อวสฺสํติ ฯ อิจฺจายสฺมา โตเทยฺโยติ อิจฺจาทิ
 ปทสฺสนํ ๑ เป ๑ ปทานุสฺสํพพกเมตํ อิจฺจาทิ ๑ อายสฺมาติ ปิย-
 วจํ ๑ ปรวจํ ๑ สํวสฺสํตํติ สํวสฺสํตํติ อายสฺมาติ ๑ โตเทย-
 โยติ ตถฺสํ พฺราหฺมณตถฺสํ นามํ ๑ เป ๑ อภิตาโปติ อิจฺจายสฺมา
 โตเทยฺโย ฯ

[๓๔๘] ตณฺหา ยถฺสํ น วิชฺชํตํติ ตณฺหา ยถฺสํ นคฺคิ น
 สํวิชฺชติ นุสฺสํพพกติ ปหีนา อวสฺสํตา ปฏิปฺปสฺสํทฺธา อภพฺพ-
 ปทฺติกา ฌาณคฺคิภา ททฺธมาติ ตณฺหา ยถฺสํ น วิชฺชติ ฯ

[๓๔๙] กถฺกถา ฯ โย ตินฺโนติ กถฺกถา ฯ โย ตินฺโน
 อุตฺตตินฺโน นิตฺตตินฺโน อตฺติกถฺกโต สํมตฺติกถฺกโต อตฺติกถฺกโต
 กถฺกถา ฯ โย ตินฺโน ฯ

[๓๕๐] วิโมกฺโข ตถฺสํ กัถิโสติ วิโมกฺโข ตถฺสํ กัถิโส
 กัถฺนํจํโต กัถฺนํจํโต กัถฺนํจํโต อิจฺจํคฺคิพฺโพติ วิโมกฺโข ปุจฺจํคฺคิ

วิโมกฺขสฺส ตสฺส กิํทิสฺส ๑ เทนาค ใส พุราหุณโน

ยถัมมิ กามา น วตฺตุนฺติ (อิจฺจายถมา โตเทยฺโย)

ตณฺหา ยถฺส น วิชฺชติ

กถงฺกถา ๑ โย ตินฺโน

วิโมกฺขสฺส ตสฺส กิํทิสฺส ๑

[๓๕๓] ยถัมมิ กามา น วตฺตุนฺติ (โตเทยฺยาติ ภควา)

ตณฺหา ยถฺส น วิชฺชติ

กถงฺกถา ๑ โย ตินฺโน

วิโมกฺขสฺส ตสฺส นวปโร ๑

[๓๕๔] ยถัมมิ กามา น วตฺตุนฺติ ยถัมมิ นิตฺติ อรหุเต ชีณา-
สเว ๑ กามาติ อุตฺตทานโต เทว กามา วตฺตุนฺติ กามา กิเถส-
กามา ๑ ๑เป ๑ อิมะ อจฺจนฺติ วตฺตุนฺติ กามา ๑เป ๑ อิมะ อจฺจนฺติ
กิเถสกามา ๑ น วตฺตุนฺติ ยถัมมิ กามา น วตฺตุนฺติ น สวตฺตุนฺติ
น อวตฺตุนฺติ ยถัมมิ กามา น วตฺตุนฺติ ๑ โตเทยฺยาติ ภควาติ
โตเทยฺยาติ ภควา ตํ พุราหุณฺณํ นวเมว อวตฺตุนฺติ ๑ ภควาติ
การววิจฺจนเมตํ ๑เป ๑ สจฺจิกา ปณฺณตฺติ ยทิํ ภควาติ โตเทย-
ยาติ ภควา ๑

[๓๕๕] ตณฺหา ยถฺส น วิชฺชติ ตณฺหาติ รูปตณฺหา
สทฺทตณฺหา กฺขตณฺหา รตฺตตณฺหา โสภณตณฺหา อมมตณฺหา ๑
ยถฺส ตณฺหา อรหุโต ชีณาสวตฺตุนฺติ ๑ ตณฺหา ยถฺส น วิชฺชติ ตณฺหา

ยตฺถ นตฺถิ น ตํวิชฺชติ นุปตฺตพฺภติ ปทํหา วุปรสฺสนฺตา ปฏฺธิ-
ปตฺถตฺถา อภพฺพปฺปตฺติกา ฌาณคฺคินา ททฺธมาติ ตณฺหา ยตฺถ
น วิชฺชติ ฯ

[๓๕๔] กถงฺกถา ฯ โย ตินฺนโนติ กถงฺกถา อจฺจุจติ วิจิ-
กิจฺจนา ทฺถุชฺช กงฺขา ฯ เป ฯ ฌมฺภิตตฺตํ จิตฺตตฺถ มโนวิเลโธ ฯ
โยติ โย โส ชฺฌนาสโธ ฯ กถงฺกถา ฯ โย ตินฺนโนติ กถงฺกถา
จ โย ตินฺนโน อุตฺตตินฺนโน นิตฺตตินฺนโน อตฺติกฺกนฺโต สมตฺติกฺกนฺโต
วตฺติวตฺติโกติ กถงฺกถา จ โย ตินฺนโน ฯ

[๓๕๕] วิโมกฺโข ตตฺถ นวปโรติ นตฺถิ ตตฺถ อปโร วิโมกฺโข
เยน วิโมกฺเชน วิมฺมุจฺเจยฺย กถํ ตตฺถ วิโมกฺเชน ภาณณฺยนฺติ
วิโมกฺโข ตตฺถ นวปโร ฯ เตหาห ภาควา

ยสฺมึ กามา น วตฺนฺติ (โคตเทยฺยาติ ภาควา)

ตณฺหา ยตฺถ น วิชฺชติ

กถงฺกถา จ โย ตินฺนโน

วิโมกฺโข ตตฺถ นวปโรติ ฯ

[๓๕๖] นีราสโส โส อุกฺก ชาตฺถาโน

ปญฺญาณวา โส อุกฺก ปญฺญกปฺปํ

มฺหึ อหํ สกฺก ยถา วิชฺฌณฺ

ตมฺเม วิทยาจิกฺข สมนฺตจกฺข ฯ

[๓๕๗] นีราสโส โส อุกฺก ชาตฺถาโนติ นิตฺตณฺโห โส

อุทาหุ สตมฺโห ฐปํ อาตீตติ ตทฺเท ทนฺเต รัส โสฏฺฐพฺเพ กุถํ
 คณํ อาวาสํ ฌาภํ ยถํ ปสํสํ สຸຂັ จັวรມີนฺนทฺປາຕເສນາສ-
 ฺຕິຕານປຈຸຍເກດຊຊປຣິກຸວາວໍ ກາມຣາຕຸ ຣູປຣາຕຸ ອຣູປຣາຕຸ ກາມກວໍ
 ຣູປກວໍ ອຣູປກວໍ ສັມມາກວໍ ອສັມມາກວໍ ເພວສັມມານາສັມມາກວໍ
 ເອກໂວກາກວໍ ຈຸຕໂວກາກວໍ ປມຸຈໂວກາກວໍ ອຕິຕິ ອນາຄຕິ
 ປຈຸປປນນໍ ທິຊຸສຸຕມຸຕວິນຸວາຕພຸ ຣມເນ ອາຕິສັຕຕິ ອິຈຸຕຕິ
 ສາທິຍຕິ ປຕຸເກຕິ ມິເທຕິ ອນິຊປປຕິຕິ ນິຣາສໂສ ໂສ ອຸ
 ອາສັດາໂນ າ

[๓๕๘] ปณฺณวณฺหา โส อุก ปณฺณกปฺปิตี ปณฺณวณฺหา
 โสติ ปณฺณโกโต ปณฺณวณฺหา พุทฺธิมา ฌานํ วิภาวํ เมธาวํ ฯ อุก
 ปณฺณกปฺปิตี อุกาหุ อฏฺฐสฺถมาปคฺคิตินาณนฺ วา ปณฺญาภินฺญา-
 ฌาณนฺ วา มิจฺจฌาณนฺ วา ตณฺหาภกปฺปํ วา ทิฏฺฐจิกปฺปํ วา
 กปฺเปติ ชเนติ สณฺนชเนติ นิพฺพุตฺเตติ อภินิพฺพุตฺเตตฺติ ปณฺณวณฺหา
 โส อุก ปณฺณกปฺปิตี ฯ

[๓๕๘] มุนี อหัง ชกุก ขดา วิชฌณณติ ชกุกาติ ชกุกโก ฯ
 ขดวา ชกุกขกุกดา ปพพชิตติมี ชกุกโก ฯ ขดวา ขกุกโส
 มหกกุโน ขนวาติมี ชกุกโก ฯ ศตถิมาณี ขนานิ แดษยถัก
 ชกุกธารนํ ชักชรนํ หิริชนํ โยชคปุปชนํ ชกุกชนํ จาชรนํ ปณณวาชนํ
 ศติปฏุจาชนนํ ชนมนปุปชานนํ อิกุชิปุปากชนํ อินุกุริยชนํ พดชนํ
 โพชฌงกชนํ มกกชนํ ผดชนํ นิพพานนํ ฯ เทหิ อเนกจิเรหิ

ชนรตเนหิ อทุโร มหฺตฺรโน ชนฺวาทิมี สกฺโก ๑ อถวํ ปหุ-
 วิสฺสํ อถมฺตฺโต สฺสโร วโร วิกกฺขนฺโต อภิรํ อจฺจมฺภี อหฺคฺราสฺสํ
 อปฺตํ ปถเนยฺยเกโร วิคตฺโตมฺหํโสติมี สกฺโก ๑ มฺหํ อหํ สกฺก
 ยถา วิชฌณฺนํ ยํ สกฺก มฺหํ ชาเนยฺยํ วิชาเนยฺยํ ปฏิวิชาเนยฺยํ
 ปฏิวิชฌณฺนํ มฺหํ อหํ สกฺก ยถา วิชฌณฺ ๑

[๓๖๐] ตมฺเม วิยาจิกฺข สมนฺตจกฺขฺติ คณฺติ ยํ ปุจฺฉามิ
 ยํ ยาจามิ ยํ อชฺเชตฺตํ ยํ ปสาเทมิ ๑ วิยาจิกฺขาติ อจฺจิกฺข
 เทเสหิ ปณฺณเปหิ ปญฺสเปหิ จิรราหิ วิจฺจราหิ อุตฺตํ นโรหิ ปกา-
 เสหิ ๑ สมนฺตจกฺขฺติ สมนฺตจกฺขฺ อจฺจติ สพุพฺพณฺตฺตวณฺ ๑ เป ๑
 คถาโกโต เตน สมนฺตจกฺขฺติ ตมฺเม วิยาจิกฺข สมนฺตจกฺขฺ ๑
 เทนาท โส พฺรหฺมโน

นิราสฺโส โส อุตฺตํ อสฺสํ
 ปณฺณวณฺวา โส อุตฺตํ ปณฺณกปฺปํ
 มฺหํ อหํ สกฺก ยถา วิชฌณฺ
 ตมฺเม วิยาจิกฺข สมนฺตจกฺขฺติ ๑

[๓๖๑] นิราสฺโส โส น จ อสฺสํ
 ปณฺณวณฺวา โส น จ ปณฺณกปฺปํ
 เอวํปิ โตเทยฺย มฺหํ วิชาน
 อภิณฺจํ กามภาเว อสฺสํ ๑

[๓๖๒] นิราสฺโส โส น จ อสฺสํ นติ นิตฺตฺตฺตฺโต โส น

๓๗๔ สุตฺตคณฺหมีฏเฐ ชุทฺທกณិកាយສຸຕ ຈູເໜີທຸເທໄສ [໓໖໓]

ສຕຸໜໂ ຮູປ໌ ນາສິດຕິ ສັທຸເທ ຄນຸເ າເປ າ ທິງສຸສຸຕມຸຕວິນຸວາ-
ຕພຸເ ສມເ ນາສິດຕິ ນ ອິຈຸຕິ ນ ສາທິຍຕິ ນ ປຕຸເຕຕິ ນ ມີເຕຕິ
ນາກິຊປປຕິຕິ ນິຣາສໄສ ໄສ ນ ຈ ອາສຳໂນ າ

[໓໖໓] ປຸນຸວານວາ ໄສ ນ ຈ ປຸນຸວກປຸມິຕິ ປຸນຸວານວາ
ໄສຕິ ປຸນຸຈິໂຕ ປຸນຸວວາ ພຸທຸຣິມາ ພາວ໌ ວິກາວ໌ ເມຣາວ໌ າ ນ
ຈ ປຸນຸວກປຸມິຕິ ຂງສຳມາປຕຸຕິພາເນນ ວາ ປຸນຸຈາກິນຸວາພາເນນ
ວາ ນິຈຸພາພາເນນ ວາ ຕຸນຸຮາກປຸປ໌ ວາ ທິງສິກປຸປ໌ ວາ ນ ກປເປຕິ
ນ ສເນຕິ ນ ສັວຸສເນຕິ ນ ນິພຸພຕຸເຕຕິ ນາກິນິພຸພຕຸເຕຕິຕິ ປຸນຸວາ-
ນວາ ໄສ ນ ຈ ປຸນຸວກປຸມິ າ

[໓໖໔] ເວມຸມິ ໂຕເທຍຍ ມຸນີ ວິຊານາຕິ ມຸນິນຸຕິ ໂມນ໌ ວຸຈຸຈຕິ
ພາວ໌ າເປ າ ສັງຄຊາຕມຕິຈຸຈ ໄສ ມຸນິ າ ເວມຸມິ ໂຕເທຍຍ ມຸນີ
ວິຊານາຕິ ໂຕເທຍຍ ເວວ໌ ມຸນີ ສານ ວິຊານ ປຸງິວິຊານາຕິ ເວມຸມິ
ໂຕເທຍຍ ມຸນີ ວິຊານ າ

[໓໖໕] ອກິນຸຈ໌ ກາມກເວ ອສັຕຸຕນຸຕິ ອກິນຸຈ໌ນຸຕິ ກາຕ-
ກິນຸຈ໌ ໂທສັກິນຸຈ໌ ໂມຮກິນຸຈ໌ ມານກິນຸຈ໌ ທິງສິກິນຸຈ໌ ກິເຕສ-
ກິນຸຈ໌ ທຸຈຸຈຸວັຕກິນຸຈ໌ ຍສັເຕ ກິນຸຈ໌ ປຸຮິນາ ສັມຈຸຕິນຸນາ
ວຸປສັນຕາ ປຸງິປປສັສັກຸຮາ ອກຸພຸປປຕຸຕິກາ ພາວຕຸຕິນາ ທຸຸຸຸຸ
ໄສ ວຸຈຸຈຕິ ອກິນຸຈ໌ໂນ າ ກາມກເວຕິ ກາມາຕິ ອຸທຸທຸວໂຕ ທຸວ
ກາມາ ວຕຸກຸກາມາ ຈ ກິເຕສກາມາ ຈ າເປ າ ອິເມ ວຸຈຸຈ໌ນຸຕິ ວຕຸກຸ-
ກາມາ າເປ າ ອິເມ ວຸຈຸຈ໌ນຸຕິ ກິເຕສກາມາ າ ກວາຕິ ທຸວ ກວາ

กมฺมภาโว จ ปฏิสันฺธิโก จ ปุณฺณภาโว ๑ เป ๑ ธมฺม ปฏิสันฺธิโก
 ปุณฺณภาโว ๑ อภิณฺจนํ กามภาเว อสฺสคฺคตฺตฺตฺติ อภิณฺจนํ กาม ๑
 ภาเว จ อสฺสคฺคํ อสฺสคฺคํ อสฺสคฺคิตํ อปฺปติพฺพุตํ นิฏฺฐนฺตํ นิสฺสํชฺฐจํ
 วิปฺปมฺมคฺคํ วิสํมฺมคฺคํ วิมฺมวาทิกเตน เจตสา วิหฺรณฺตตฺตฺติ อภิณฺจนํ
 กามภาเว อสฺสคฺคํ ๑ เณหาท ภาควา

นิราสโส โส น จ อสสาโน

ปณฺณมาณวา โส น จ ปณฺณกปฺปํ

เขวมฺมํ โตเทยฺย มฺหํ วิชาน

อภิณฺจนํ กามภาเว อสฺสคฺคตฺตฺติ ๑

สทฺ คาทาปริโยธานา ๑ เป ๑ สฺสคฺคา เม ภาวเต ภาควา สํวโก-
 หมสฺสํมิตฺติ ๑

โตเทยฺยมาณวกปณฺหาณิทุเทโส นวโม ๑

កប្បធម្មាណវកប្បណ្ឌនិកុតេសៃ

[៣៦៦] មធម្មេ ឥរត្ថមី គិរុត្ថតំ (ចិរុទាយតុនា កប្បនៃ)

ខៃធម្មេ ឆាគេ មហេកមេ

ឆរាមទុក្ខបរេតានំ

តំបំ បុរុតិ មារិតំ

តុល្យេ មេ តំបរុក្ខាហិ

យតាមិកំ ណាបរិ ឥតិយា ។

[៣៦៧] មធម្មេ ឥរត្ថមី គិរុត្ថនុត្ថមី ឥវ ទុក្ខទតិ ឥតាវ
 ចាកមនំ កមនំ កមណាកមនំ កាតំ ភតិ ភាវាភាវៃ ទុតិ ។ ចុប្បត្ថតិ
 ។ និពុត្ថតិ ។ ភោតិ ។ ឆាតិ ។ ឆរា ។ មរណេយ្យ ។ ឥតារត្ថតំ
 បុរិមាបី កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ បុរុតិមាបី កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ ។
 មធម្មេ ។ ឥតារេ ឥតុត្ថា ឆិកា បតិរុត្ថិកា ចតុត្ថនា ចុប្បត្ថា ចុប្បធម្ម-
 តិកា ចតុត្ថនា ។ កតំ ឥតារត្ថតំ បុរិមា កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ ។
 ចេតុត្ថកា ឆាតិយោ វុត្ថុនំ វុត្ថតិ គតិ បរិ មេ វុត្ថតិ ភេវំ មត្ថតិ
 ចេតុត្ថនំ ឥតារត្ថតំ បុរិមា កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ ។ ចេតុត្ថកា ឆាតិ-
 ត្ថនា វុត្ថុនំ វុត្ថតិ គតិ បរិ មេ វុត្ថតិ ភេវំ មត្ថតិ ចេតុត្ថនំ
 ឥតារត្ថតំ បុរិមា កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ ។ ចេតុត្ថកា ឆាតិឥតុត្ថនា
 វុត្ថុនំ វុត្ថតិ គតិ បរិ មេ វុត្ថតិ ភេវំ មត្ថតិ ចេតុត្ថនំ ឥតារត្ថតំ
 បុរិមា កិរុត្ថិ មេ បរុក្ខាយតិ ។ ចេតុត្ថកា ឆាតិឥតុត្ថនា វុត្ថុនំ

วตุติ ตโต ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส
 ปุริมา โภญฺญิ น ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกา ชาติโภญฺญิโย วุญฺญิ วตุติ
 ตโต ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ
 น ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ ชาติโภญฺญิสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต
 ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ น
 ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ ชาติโภญฺญิสฺสทสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต
 ปรั น วตุติ เหว-นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ น
 ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ ชาติโภญฺญิสฺสทสฺสทสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ
 ตโต ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา
 โภญฺญิ น ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ วสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต
 ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ
 น ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ วสฺสทสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต ปรั
 น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ น
 ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ วสฺสทสฺสทสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต
 ปรั น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ
 น ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกา วสฺสโภญฺญิโย วุญฺญิ วตุติ ตโต ปรั
 น วตุติ เหว นตุติ เขวมฺบี สํสารสฺส ปุริมา โภญฺญิ น
 ปณฺณายติ ฯ เขตฺตกานิ วสฺสโภญฺญิสฺสทานิ วุญฺญิ วตุติ ตโต ปรั

អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា វុស្សតិក្ខត្តសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ
 បរិ អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ
 អ បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា វុស្សតិក្ខត្តសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ
 គតិ បរិ អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ
 អ បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បាណិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ បរិ
 អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បឥតានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ បរិ
 អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បឥតសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ បរិ
 អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បកិច្ចិយ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ បរិ
 អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បកិច្ចិសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ គតិ
 បរិ អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បកិច្ចិសុត្តសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ
 បរិ អ វុគ្គតិ អេវំ អគុតិ ខេធុម្មី តំសារសុត្ត បុរិមា កិច្ចិ អ
 បណ្ណាយតិ ។ ខេតុកកា កប្បកិច្ចិសុត្តសុត្តានិ វុឡ្ខំ វុគ្គតិ

คโต ปรั น วตุตติ เหว นตุติ เขวมบี สัถารสัส ปุริมา
โกฏิ น ปณณายติ ฯ

วตุตฺ หนฺตํ ภกฺวตา อนนตฺกโคยํ ภิกฺขเว สัถารสัส ปุพฺพ-
โกฏิ น ปณณายติ อวิชฺชานํวณฺณํ สตุตฺตํ คณฺหาสณฺโณ-
ชนํ สนฺหาตํ สัถารํ เหวํ ทึมฺมวตุตฺ ไซ ภิกฺขเว ทฺวํ ปจฺจ-
นฺนํ ติพฺพํ พุสฺสํ กญฺจํววตฺตํ ยาวณฺจํ ภิกฺขเว อตฺตเมว
สพฺพสงฺฆาเรสุ นิพฺพินฺนํ ตํ วิรชฺชํ ตํ มุจฺฉิณฺนํ ฯ เขวมบี
สัถารสัส ปุริมา โกฏิ น ปณณายติ ฯ

กถํ สัถารสัส ปจฺฉิมา โกฏิ น ปณณายติ ฯ เขตฺตกา
ชาติโย วฏฺฐํ วตุตฺตํ คโต ปรั น วตุตฺตํ เหว นตุติ
เขวมบี สัถารสัส ปจฺฉิมา โกฏิ น ปณณายติ ฯ เขตฺตกา
ชาติสฺตานํ เขตฺตกา ชาติสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา ชาติสฺสํสฺสํสฺตานํ
ฯ เปฯ เขตฺตกา ชาติโกฏิโย เขตฺตกา ชาติโกฏิสฺตานํ เขตฺตกา
ชาติโกฏิสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา ชาติโกฏิสฺสํสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา
วสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา วสฺสํสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา วสฺสํสฺสํสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา
วสฺสํสฺสํสฺสํสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา วสฺสํโกฏิโย เขตฺตกา วสฺสํโกฏิสฺตานํ
เขตฺตกา วสฺสํโกฏิสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา วสฺสํโกฏิสฺสํสฺสํสฺตานํ
เขตฺตกา กปฺปานิ เขตฺตกา กปฺปสฺตานํ เขตฺตกา กปฺปสฺสํสฺตานํ
เขตฺตกา กปฺปสฺสํสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา กปฺปโกฏิโย เขตฺตกา
กปฺปโกฏิสฺตานํ เขตฺตกา กปฺปโกฏิสฺสํสฺตานํ เขตฺตกา กปฺป-

๑๘๐ สุตตมคัมภีระ เก ชุททกนิกายสุต สุนทิตุเล [๓๖๘]

โกฏิสทสหัสสานิ วฏฺฐิ วตฺติสฺสตี ตโต ปรี น วตฺติสฺสตี เหว
นตฺติ เหวมฺมี สํสารสฺส ปจฺจิมานิ โกฏิ น ปญฺญาติ ๑ เหวมฺมี
สํสารสฺส ปุริมาบี โกฏิ น ปญฺญาติ ปจฺจิมานิ โกฏิ น
ปญฺญาติ ๑ มชฺเฌ สํสारे สคฺคา จิตฺตา ปทิจฺจิตฺตา อตฺถํ
อุปกคฺคา อชฺโฌสํสคฺคา อธิมคฺคา มชฺเฌ สรณํ ทิฏฺฐํ ๑ อิจฺจา-
ยสฺมา กปฺโปติ อิจฺจาติ ปทณฺธิ ๑ เป ๑ ปทานุปฺพุพฺพเมตฺ
อิจฺจาติ ๑ อายสฺมา มียวณํ ฅวณํ สคฺการวสฺส ปทิสํสารวณ-
เมตฺ อายสฺมา ๑ กปฺโปติ สสฺส พุราหุณฺณสฺส นามํ ๑ เป ๑
อภิตาโปติ อิจฺจาตฺวา กปฺโป ๑

[๓๖๘] โอเช ชาเต มหพฺภเยติ กาโมเช ภโวเช ทิฏฺฐโจะ
อวิฏฺฐโจะ ชาเต สณฺชาเต นิพฺพุตฺเต อภินิพฺพุตฺเต ปาตุญฺเต ๑
มหพฺภเยติ ชาตฺถิเย ชรภเย พุยาธฺถิเย มรณฺภเยติ โอเช
ชาเต มหพฺภเย ๑

[๓๖๙] ชรามจุปฺเปตฺตานนฺติ ชรายน สุญฺจํ ปเรตํ สโม-
หิตํ สมนฺนาทคํ มจฺจุณา สุญฺจํ ปเรตํ สโมหิตํ สมนฺนา-
ทคํ ชาตฺถิยา อนุทคํ ชรายน อนุสฺสํ พุยาธินา อภิกฺขุตา
มรณฺเน อพฺภาหคํ อตฺถนํ อถณนํ อสฺสณนํ อสฺสณ-
นฺติ ชรามจุปฺเปตฺตํ ๑

[๓๗๐] ทปํ ปพฺพุตฺติ มาวีสํสคฺคา ทปํ คานํ เถณํ สรณํ คติ-
ปฺรายนํ พุทฺธิ อจฺจุชฺชา . เทเสหิ ปญฺณเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิจฺจหา

วิชาหิ อุตฺตทานักโรหิ ปกาเสหิ ฯ มาริสาติ บิยวณํ ทรฺวณํ
 สคารวสฺสปตติสฺสวริวณเมตํ มาริสาติ ทํปํ ปพฺพุหิ มาริส ฯ

[๓๗๓] ทวณฺญ เม ที่ปมกฺขาหิติ ทวณฺนํ ภาควณฺตํ ภณฺติ ฯ
 ที่ปมกฺขาหิติ ที่ปํ คานํ เถณํ สรณํ กคฺคิปฺราຍํ อทฺธาหิ ธาจิทฺธาหิ
 เทเสหิ ปณฺณเปหิ ปฏฺฐเปหิ จิวฺวาหิ จិภฺซาหิ ชุตฺตานํกโรหิ ปกา-
 เสหิตฺติ ทวณฺญ เม ที่ปมกฺขาหิ ฯ

[๓๗๒] ยถา ยิที่ นาวปร สียาติ ยถา อิทํ ทุกุขํ อีเชว นิสฺสุ-
 เณยฺย วุปลํเณยฺย อตฺถํ กฺขุเณยฺย ปฏฺธิปฺปสฺสํมฺเภยฺย ปฺน ปฏฺธิสํหิ-
 ทุกุขํ น นิสฺสุทฺเตยฺย กามธาคฺคฺยา วา รุปรธาคฺคฺยา วา อรุปรธาคฺคฺยา
 วา กามภเว วา รูปภเว วา อรุปรภเว วา สณฺณวาทภเว วา
 อสณฺณวาทภเว วา เหนวสณฺณวาทาสณฺณวาทภเว วา เอกโวกการภเว วา
 จตุโวกการภเว วา ปญฺจโวกการภเว วา ปฺน กตฺติยา วา ปฺน
 อปฺปตฺตฺติยา วา ปฺน ปฏฺธิสํหิยา วา ภเว วา สํสาเร วา อฏฺเฐ
 วา น ชเณยฺย น สณฺชเณยฺย น นิสฺสุทฺเตยฺย อีเชว นิสฺสุเณยฺย
 วุปลํเณยฺย อตฺถํ กฺขุเณยฺย ปฏฺธิปฺปสฺสํมฺเภยฺยาติ ยถา ยิที่ นาวปร
 สียา ฯ เทนาห โส พราหมโณ

ឯឧទាហរណ៍ ឥតស្មើ កិច្ចសន្យា (ចិត្តសាសនា ក្របខណ្ឌ)

โอเช ซาเต มหัพภะ

ชราวมจุจุปเรตานิ .

ที่ ๑ ปพฺพธิ มาวิต

គុណេ មេ តំបរកុមារិ

យតាមិ វាបរិ ឥយាទិ ។

[៣៧៣] មឌុលេ ឥវស្ថំ ឥធិស្ថំ (កប្បាទិ ភក្ខា)

ចិយេ ឆាគេ មហេសេ

ឆរាមរុក្ខបរេតានំ

តំបំ បុរុសំ កប្ប គេ ។

[៣៧៤] មឌុលេ ឥវស្ថំ ឥធិស្ថំ ឥវ ឧត្តរិ ឥតារិ
 ឆាគមំ គមំ គមនាគមំ កាតំ ភតិ ភាវាវៃ កុតិ ។ ឧប្បត្ថិ
 ។ ឥធិស្ថំ ។ មេតោ ។ ឆាតិ ។ ឆរា ។ មរណេ ។ ឥតា-
 វស្ថំ បុរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ ឧត្តរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ
 ។ បេ ។ មឌុលេ ។ ឥតាវេ ឥតុតា ឥតា ឥតុតុតា ឧត្តរិ ឧប្បត្ថា
 ឧត្តរិឥតា ឧត្តរិឥតា ។ កតំ ឥតាវស្ថំ បុរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ
 ។ បេ ។ ឧត្តរិមា ឥតាវស្ថំ បុរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ ។ កតំ
 ឥតាវស្ថំ ឧត្តរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ ។ បេ ។ ឧត្តរិមា ឥតាវស្ថំ
 ឧត្តរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ ។ ឧត្តរិ ឥតាវស្ថំ បុរិមា កិច្ចិ
 ម បណ្ណាយតិ ឧត្តរិមា កិច្ចិ ម បណ្ណាយតិ ។ មឌុលេ ឥតាវេ
 ឥតុតា ឥតា ឥតុតុតា ឧត្តរិ ឧប្បត្ថា ឧត្តរិឥតា ឧត្តរិឥតា
 មឌុលេ ឥវស្ថំ ឥធិស្ថំ ។ កប្បាទិ ភក្ខាទិ កប្បាទិ ភក្ខា កំ
 បុរាណំ វាមេ ឆាគបិ ។ ភក្ខាទិ ការាវិច្ឆាណេតំ ។ បេ ។
 ឥតុតិកា បណ្ណេតុតិ យតិ ភក្ខាទិ កប្បាទិ ភក្ខា ។

[๓๗๕] โอฆะ ชาเต มหพุกะเยติ กามโฆฆะ ภโวฆะ ทิฆุโสฆะ
อวิฆุโสฆะ ชาเต สัมปะชาเต นิพพุตเต อภินิพพุตเต ปาตุญญเต ฯ
มหพุกะเยติ ชาตีกะเย ชรารากะเย พุยาธิกะเย มรณกะเยติ โอฆะ
ชาเต มหพุกะเย ฯ

[๓๗๖] ชรามจุปปเรตวานนุติ ชราย มุญฺหุชานํ ปเรตวานํ สโม-
หิตานํ สมนนุวาทานํ มจุจฺจนํ มุญฺหุชานํ ปเรตวานํ สโมหิตานํ
สมนนุวาทานํ ชาตียา ออนุคฺคานํ ชราย ออนุตฺถวานํ พุยาธินา อภิภู-
ตานํ มรณเณ อพฺภากฺคานํ อตฺถานํ อเถณานํ อสฺสณานํ อสฺสณ-
ญตฺวานนุติ ชรามจุปปเรตวานํ ฯ

[๓๗๗] ทิํปํ ปพฺพุตฺติ กบฺปํ เตติ ทิํปํ ตาณํ เถณํ สฺสณํ
คฺคิปปรายนํ พฺพุตฺติ อากิฏฺฐามิ เทเสมิ ปณฺณเปมิ ปญฺจเปมิ จิวรามิ
วิภฺษามิ อุตฺตฺตฺถานํกโรมฺหิติ ทิํปํ ปพฺพุตฺติ ฯ กบฺปํ เตติ กบฺปปาติ
ภคฺควา ตํ พฺรหฺมาหุณฺณํ นามเณ อตฺตปตฺติ ทิํปํ ปพฺพุตฺติ กบฺปํ เค ฯ
เตนาค ภคฺควา

มชฺชเณ สฺสณํมฺหิ ทิฆุจฺจํ (กบฺปปาติ ภคฺควา)

โอฆะ ชาเต มหพุกะเย

ชรามจุปปเรตวานํ

ทิํปํ ปพฺพุตฺติ กบฺปํ เตติ ฯ

[๓๗๘] อภิณฺจณํ อนาทานํ เอตํ ทิํปํ อนาปวํ

นิพฺพานํ อิติ นํ พฺพุตฺติ ชรามจุปปริกฺขณํ ฯ

เตนาค ภคฺวา

อภินฺจํ อณาทนํ เขตํ ทํปํ อณาวรํ
นิพฺพานํ อิติ นํ พุทฺธิ ชรามจุจฺปฺริกฺขณฺติ ฯ

[๓๘๓] เขตทณฺณาย เป สฺตา ทิฏฺฐจฺมมํภินิพฺพุตา

น เต มารวธํานุตา น เต มารธํ ปฏฺฐจฺญ ฯ

[๓๘๔] เขตทณฺณาย เป สฺตาติ เขตฺตํ นิพฺพานํ
โย โส สํพฺพธํชารํมโก สํพฺพธิปฺปฏิณฺตํสํสํโค ตณฺหํชโย วิราโค
นิโรโธ นิพฺพานํ ฯ อณฺณายาติ อณฺณาย ชานิตฺวา ศุถฺยิตฺวา
ทริยิตฺวา วิภาวิตฺวา วิมฺมํ กตฺวา สํพฺเพ ธํชารํ อนิรุจฺตาติ
ฯ เปฯ ยงฺกนิจฺจ สํมฺภวญฺจํ สํพฺพนํ นิโรธญฺจํ อณฺณาย
ชานิตฺวา ศุถฺยิตฺวา ทริยิตฺวา วิภาวิตฺวา วิมฺมํ กตฺวา ฯ ยติ
อภินฺจํ ชินฺนํ ๑ สฺตาติ จตฺตํ การณํ สฺตา กาเย กายา-
นุปลํสํ
นุปลํสํ
เขตทณฺณาย เป สฺตา ฯ

[๓๘๕] ทิฏฺฐจฺมมํภินิพฺพุตาติ ทิฏฺฐจฺมมา ฌาตจฺมมา ศุติ-
จฺมมา ทริตจฺมมา วิภาวิตจฺมมา วิมฺมจฺมมา ฯ อภินิพฺพุตาติ
วาคธํสํ นิพฺพานํคตฺตา นิพฺพุตา โทสธํสํ นิพฺพานํคตฺตา นิพฺพุตา
โมหธํสํ นิพฺพานํคตฺตา นิพฺพุตา โกรธธํสํ อุปนํสํ ๑ เปฯ
สํพฺพากุสฺสํธํสํชารํนิ นิพฺพานํคตฺตา นิพฺพุตา ปฺฏิปฺปสํสํชารํ
ทิฏฺฐจฺมมํภินิพฺพุตา ฯ

๑๘๖ สุตตมปิฎกาทิ ชุทฺทกนิกายสุตฺต จุฬนิกายสุตฺต [๓๘๖]

[๓๘๖] น เต มारวตานุคาคิ มาราติ โย โส มาโร
กณฺโห อธิปติ อนฺตญฺ นมฺหิ ปมตฺตพฺพนฺตฺ ។ น เต มारวตานุ-
คาคิ น เต มारสฺสฺ วสฺสฺ วตฺเตนฺติ นมี มาโร เตสฺสฺ วสฺสฺ
วตฺเตนฺติ เต มारญฺญ มारปฺกฺชญฺญ มारปาสฺสญฺญ มारพฺพิสฺสญฺญ
मारามิสฺสญฺญ มारวิสฺสญฺญ มารนิวาสฺสญฺญ มारโคจฺรญฺญ มारพฺพน-
นญฺญ อภิภุญฺญ อภิภวิตฺตฺวา อชฺโฌตฺตวิตฺตฺวา ปริยาทิตฺตฺวา มหฺมิตฺตฺวา
วិหรนฺติ อิริยนฺติ วตฺเตนฺติ ปาเลนฺติ ยเปเนติ ยาเปเนตฺติ น เต
मारวตานุคาคา ។

[๓๘๗] น เต มारสฺสฺ ปฏฺฐสฺสฺ น เต มारสฺสฺ ปฏฺฐา
ปฏฺฐจฺจวา ปริจฺจริกา เปตฺติยา เต พุทฺธสฺสฺ ภกฺวโต ปฏฺฐา
ปฏฺฐจฺจวา ปริจฺจริกา เปตฺติยา น เต มारสฺสฺ ปฏฺฐสฺสฺ ។
เตนาห ภควา

เอตทญฺญาย เย สฺสคา ทิฏฺฐสมฺมาภินิพฺพุตา

น เต มारวตานุคาคา น เต มारสฺสฺ ปฏฺฐสฺสฺ ។
สฺสหา ทาถาปริโยธานา ។ เป ๑ สฺสคา เม ภนฺเต ภควา สฺสวาโก-
หมสฺสมีติ ។

กปฺปมาณวกปญฺหานิทฺเทโส ทสฺสโม ។

ชตุกณฺณี่มาณวกปณฺหานิทฺเตโส

[๓๘๘] สุตฺวานหํ อีร อกามกามิ (อิชฺจาเยตฺมา ชตุกณฺณี่)
 โธฆาติคํ ปุณฺณํสมกามมกมํ
 สมนฺติปทํ พุทฺธิ สหสฺสเนตฺต
 ยถาคจฺฉํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตํ ฯ

[๓๘๙] สุตฺวานหํ อีร อกามกามินฺติ สุตฺวา สุนฺนิตฺวา อุกฺก-
 เหตุวา อุปฺปาทเรตฺวา อุปฺปตฺตชฺชิตฺวา อิตฺถิมี โส ภคฺวา อรหํ ฯ เป ฯ
 พุทฺธโร ภคฺวาติ สุตฺวานหํ ฯ อีรติ อีโร ฯ ภคฺวา วิริยวาติ
 อีโร ฯ ปญฺหิตฺวา อีโร ฯ วิสํวตฺติ อีโร ฯ อตฺตมคฺคโตติ อีโร ฯ
 อีโร วิกฺกณฺโตนฺติ อภินฺนํ อจฺฉนฺนํ อญฺจเรตฺวา อปฺปตฺตํ ปทฺธินํภยเมวโ
 วิคฺคโตมฺหํโสติ อีโร ฯ

อีโรติ อีร สพุพฺพาปเกหิ
 นิรยทฺถุชฺชมตฺตจฺจ วิริยวาโส
 โส วิริยวา ปธานวา

อีโร ตาติ. ปจฺจุจฺเจเต ตถตฺตฺตาติ ฯ

สุตฺวานหํ อีร ฯ อกามกามินฺติ กามาคิ อุกฺกทานโต เทว กามา
 วตฺตูกามา จ กิเลตฺตูกามา จ ฯ เป ฯ อีเม จฺจุจฺจนฺติ วตฺตูกามา
 ฯ เป ฯ อีเม จฺจุจฺจนฺติ กิเลตฺตูกามา ฯ พุทฺธโรภคฺวาติ วตฺตูกามา
 ปรีณฺญาตา กิเลตฺตูกามา ปทฺธินา วตฺตูกามานํ ปรีณฺญาตคฺคตา

นิพฺพานํ ๑ อุตฺตมฺเหตํ ภคฺวตา สมนฺตเมตํ ปทํ ปณฺตเมตํ ปทํ
 ยทิตํ สํพฺพสํวาทสมฺโภ สํพฺพปรีปฺปฺนิสํสํโก ตณฺหํขโย วิราโค
 นิโรโธ นิพฺพานํ ๑ อถาปเรนาถาเรน เย ชมฺมา สมนฺตาริคมาย
 สมนฺตินฺตํนาย สํจฺฉิณฺณิยาย สํวตฺตุนฺติ เตยฺยถํ จตุตาโร สติ-
 ปฏฺฐาณา จตุตาโร สมนฺมปฺปชานา จตุตาโร อิทฺธิปฺปาทา ปณฺจิน-
 ทฺริยานิ ปณฺจ พฺถานิ สํสฺส โขชฺฌนฺจกา อริโย อฏฺฐจฺฉกฺโก มกฺโก
 อิมํ อจฺจุจฺฉติ สมนฺติปทา ๑ สมนฺติปทํ ตาณปทํ เตณปทํ สรรณปทํ
 อภยปทํ อจฺจุจฺฉปทํ อมตปทํ นิพฺพานปทํ พุทฺธิ อาริยฺฆาติ เทเสหิ
 ปณฺณเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิจฺฉาติ วิภฺชาติ อุตฺตํนํโกโรหิ ปกาเสหิ ๑
 สํหาชเนตฺตฺวาติ เนตฺตํ อจฺจุจฺฉติ สํพฺพณฺณตฺตวณฺณํ ๑ พุทฺธสํสํ ภคฺวโค
 เนตฺตฺตณฺณจ ชินฺภาโว จ โพธิยา มฺมเต อปฺพุทฺธํ อจฺฉริมํ เอกสฺมํ ชเน
 อปฺปณฺโน ทสฺมา พุทฺโธ สํหาชเนตฺตโคติ สมนฺติปทํ พุทฺธิ สํหา-
 ชเนตฺต ๑

[๓๘๒] ยถาตฺตจฺฉํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตนฺติ ยถาตฺตจฺฉํ อจฺจุจฺฉติ
 อมตํ นิพฺพานํ โย โส สํพฺพสํวาทสมฺโภ สํพฺพปรีปฺปฺนิสํสํโก
 ตณฺหํขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ ๑ ภคฺวาติ การวาชิจฺฉนเมตํ
 ๑ เป ๑ สํจฺฉิณฺณํ ปณฺณคฺติ ยทิตํ ภคฺวาติ ๑ พุทฺธิ เม ตนฺติ พุทฺธิ
 อาริยฺฆาติ ๑ เป ๑ ปกาเสหิยํ ยถาตฺตจฺฉํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตํ ๑
 เทนาห โส พุทฺธาหฺมโน

สํสฺสวณฺณํ อีร อถาณกามิ (อิจฺจุจฺฉายสฺมา ชตุกณฺณีนํ)

ໂອພາຕິກໍ. ປຸງສຸມກາມມາຄມໍ

ธนุติปที พุทธิ สหราชเนตต

ยถาคตฺถํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตนุติ ฯ

[๓๘๓] ภทฺวา หิ กามะ อภิภูษุ ชิริยติ

ចារិក្ខណៈ ឧបាសិទ្ធិ កេតិក កេតិកា

បរិគុតបណ្ណត្ថំ មេ ភូរិបណ្ណិយ

๑๖๖

ชาติสุธราย ธิธ วิปฺปหํ ๗

[๓๘๔] ภควา हि गामे अभिरुय्य चिर्यत्ति भक्वाति कारवा-
चिञ्जनमेत् १ पे १ क्षुद्रिका पण्डित्युति यत्ति भक्वाति १ गामेति
उत्तुतानतो तेव गामा वत्तुगामा १ गिर्लेत्तगामा १ १ पे १ चिमे
दुञ्जुञ्जुति वत्तुगामा १ पे १ चिमे दुञ्जुञ्जुति गिर्लेत्तगामा १ भक्वा
वत्तुगामे प्रिञ्जानिदुवा गिर्लेत्तगामे पहाय अभिरुय्य अभिरुदुवा
अञ्जोत्तुत्तुदुवा प्रियाथयिदुवा मत्तिदुवा ज्वति चिर्यति वत्तुत्ति
पात्ति यत्ति यात्ति भक्वा हि गामे अभिरुय्य चिर्यत्ति १

[๓๘๕] อากิจุโจว ปรังวี่ เตชี่ เตชธำถิ อากิจุโจว คุจุจิ
 สุริโย ฯ ปรังวี่ คุจุจิ ชรา ฯ ยถา สุริโย เตชี่ เตชธำ เตเชน
 สมนุนาคโต ปรังวี่ อภิภุຍุຍ อภิภิวิตฺวา อชฺโฌตฺถิตฺวา ปริยาท-
 ยิตฺวา สมนุตาปยิตฺวา สฬพํ อากาสกคํ อภิวิหจฺจ อนุทธาวํ วิธ-
 มิตฺวา อาโตถํ ทสฺสเสถวํ อากาเส อนคตฺถิเช คมนนปถे คจจติ

เอวเมว ภควา ฌาณเคสึ ฌาณเตเชน สมนฺนาคโต สัพฺพํ อภิ-
 สงฺขารสํหํ ๑ เป ๑ กิเลตฺตมํ อวิชฺชนุสการํ วิมิตฺตวา ฌาณา-
 โถกํ ทสฺสํเตตฺตวา วตฺตูกาเม ปริชานิตฺตวา กิเลตฺตกาเม ปหาย อภิ-
 ญฺญย อภิกวิตฺตวา อชฺโฌตฺตวริตฺตวา ปริยาทยิตฺตวา มทฺทิตฺตวา จรติ
 อริยติ วตฺตเตติ ปาเลติ ยเปติ ยทาเปตฺติ อาทิจฺจุใจว ปสฺสวึ เตสึ
 เทชธํ ๑

[๓๘๖] ปริตฺตปณฺณตฺส เม ภฺวิปณฺโณติ อหฺมตฺมึ ปริตฺต-
 ปณฺโณ โอมกปณฺโณ ชตุกปณฺโณ ตฺวํบี มหาปณฺโณ ปุณฺณปณฺโณ
 หาสฺปณฺโณ ชวนปณฺโณ ติกฺขปณฺโณ นิพฺเพชิตปณฺโณ ภฺวึ
 วุจฺจติ ปสฺสวึ ตาย ปสฺสวีสํมาย ปณฺณาย วิปฺลายน วิตฺตตายน
 สมนฺนาคโตติ ปริตฺตปณฺณตฺส เม ภฺวิปณฺโณ ๑

[๓๘๗] อาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชฺฌณฺนํ อาจิกฺข ฐมฺมํ
 อาทิกถฺยณํ มชฺฌเมกถฺยณํ ปริโยธานกถฺยณํ สํสํกํ สํพยุสฺสํ
 เกวลปฺริปฺนฺณํ ปฺริสํทฺธํ พุทฺธมฺจริยํ จตุตฺตารํ สฺติปฺนฺจํ
 ๑ เป ๑ นิพฺพานญฺจ นิพฺพานคามินิญฺจ ปฏฺธิปํ อาจิกฺขาหิ เทเสหิ
 ปณฺณเปหิ ปณฺจเปหิ จิวรหิ วิภฺชาหิ อุตฺตตํกโรหิ ปกาเสหิ
 อาจิกฺข ฐมฺมํ ๑ ยมํ วิชฺฌณฺนํ ยมํ ชาเนยฺยํ วิชฺชาเนยฺยํ
 ปฏฺธิวิชฺชาเนยฺยํ ปฏฺธิวิชฺฌเนยฺยํ อธิคฺจเนยฺยํ ญฺเจยฺยํ สจฺจนิกรเมยฺยํ
 อาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชฺฌณฺนํ ๑

[๓๘๘] ชาตฺตชฺชราย อธิ วิปฺปหานนฺติ อธิว ชาตฺติยา ชรา-

๓๘๒ สุตตฺถนุตฺตปฏิกะ ชุทฺทกนิกายสุตฺต จุฬนิกายสุตฺต [๓๘๘

มรณสุตฺต ปหานํ อูปตโม ปฏินิสสํสํโก ปฏีปปสุตฺตทริ อมตํ
นิพฺพานนุติ ชาติชฺชราย อิตฺถ วิปปหํ ๑ เทนาค โส พุราหุมน
ภคฺวา หิ กามะ อภิกฺขุยฺย อิริยติ
อาทิจฺจโจว ปจฺจํ เคสํ เคสสา
ปริตฺตปณฺณสุตฺต เม ภฺวิปณฺณ
อาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชณฺณํ
ชาติชฺชราย อิตฺถ วิปปหํ ๑

[๓๘๘] กามะ วินย เคสํ (ชุตฺตถนุตฺตปฏิกะ ภคฺวา)

เนกขมฺมํ ทฏฺฐํ เขมโต
อุกฺคหิตํ นิตฺตํ วา
มา เค วิชฺชิตฺตํ กิณฺณํ ๑

[๔๐๐] กามะสฺส วินย เคสฺสนุติ กามะสฺสทิ อุกฺกทานโต เทว
กามา อุตฺตูกามา ๑ กิเลตฺตกามา ๑ ๑เป ๑ อิมะ อุกฺกนุติ อุตฺตูกา
กามา ๑เป ๑ อิมะ อุกฺกนุติ กิเลตฺตกามา ๑ เคสฺสนุติ เคสํ อุกฺกนุติ
คณฺหา โย วาโค สํววาโค ๑เป ๑ อภิกฺขุมา โสโก อุกฺกตมฺมํ ๑
กามะสฺส วินย เคสฺสนุติ วินย ปฏีวินย ปชห วิโนเทหิ พุณฺณตํกโรหิ
อนภาวจฺจเมหฺหิติ กามะสฺส วินย เคสํ ๑ ชุตฺตถนุตฺตปฏิกะ ภคฺวา ตํ
พุราหุมนํ โคตฺเตน อาตปติ ๑ ภคฺวาติ คารวาทิจฺจณเมตํ ๑เป ๑
สจฺจนิกา ปณฺณคฺคฺติ ยทิตํ ภคฺวาติ ชุตฺตถนุตฺตปฏิกะ ภคฺวา ๑

[๔๐๑] เนกขมฺมํ ทฏฺฐํ เขมโต เนกขมฺมนุติ สํมาปฏีปํ

มา เต วิชฺชิตฺถ กิณฺณนฺติ ฯ

[๔๐๔] ยํ ปุพฺเพ ตํ วิไลเสหิ ปจฺจมา เต มาหุ กิณฺณํ

มชฺฌเณ เจ โน กเหสฺสตี อฺปฺสฺสโต จวิสฺสตี ฯ

[๔๐๕] ยํ ปุพฺพํ ตํ วิไลเสหิตฺติ อตฺเต สงฺฆาเว อารพฺภ
 เป กิเลสา อฺปฺปชฺชเยยฺยํ เต กิเลเส ไลเสหิ วิไลเสหิ สฺสฺสกา-
 เปหิ วิสฺสฺสกาเปหิ อวิสฺสํ กโรหิ ปชฺห วิโนเทหิ พฺยนฺตํกโรหิ อน-
 ภาวญฺจเมหิตฺติ เขวมฺมี ยํ ปุพฺเพ ตํ วิไลเสหิ ฯ อถวา เป
 อตฺตา กมฺมาภิสฺสฺสกาโร วิปฺกฺกวิปากา เต กมฺมาภิสฺสฺสกาโร ไลเสหิ
 วิไลเสหิ สฺสฺสกาเปหิ วิสฺสฺสกาเปหิ อวิสฺสํ กโรหิ ปชฺห วิโนเทหิ
 พฺยนฺตํกโรหิ อนภาวญฺจเมหิตฺติ เขวมฺมี ยํ ปุพฺเพ ตํ วิไลเสหิ ฯ

[๔๐๖] ปจฺจมา เต มาหุ กิณฺณนฺติ ปจฺจมา อจฺจุติ ธนา-
 กตํ กิณฺณํ ธนาเกเต สงฺฆาเว อารพฺภ ราคกิณฺณํ โทสฺสกิณฺณํ
 โมหกิณฺณํ มานกิณฺณํ ทิฏฺฐิกิณฺณํ กิเลสฺสกิณฺณํ ทฺวารวตฺตกิณฺณํ
 อิทํ กิณฺณํ คฺคฺคํ มา อหุ มา อโหสิ มา ชเนหิ มา สมนฺช-
 เนหิ มา นิพฺพุตฺเตหิ ปชฺห วิโนเทหิ พฺยนฺตํกโรหิ อนภาวญฺจเมหิตฺติ
 ปจฺจมา เต มาหุ กิณฺณํ ฯ

[๔๐๗] มชฺฌเณ เจ โน กเหสฺสตี มชฺฌเณ อจฺจุติ ปจฺจุ-
 ปฺปนฺนํ รูปํ เวทนา สมนฺญา สงฺฆาโร วิมฺภวณฺณํ ปจฺจุ-
 ปฺปนฺเน สงฺฆาโร คณฺหาเวสฺสํ ทิฏฺฐิเวสฺสํ โน กเหสฺสตี น คณฺหิ-
 สฺสฺสตี น ปราเมสฺสตี น นนฺทิสฺสตี น อชฺโฆสฺสตี อภินนฺทณฺ

ถํหํ ปาหํ ปรามาถํ อภินิเวถํ ปชหิตฺถสฺส วิโนทสฺสสฺส พุยนฺตํ-
กวิธฺสสฺส อณฺภาวญฺจเมธฺสสฺสสฺส มชฺชเม เจ โน คเหธฺสสฺส ๑

[๔๐๘] อุปฺปตฺตํ โท จริธฺสสฺสสฺส รากธฺสสฺส ธนฺตคฺคตา อุปฺปตฺตํ โท
โทธฺสสฺส ธนฺตคฺคตา อุปฺปตฺตํ โท โมหธฺสสฺส ธนฺตคฺคตา อุปฺปตฺตํ โท โกรธธฺส
อุปฺปนาหธฺสสฺส ๑ เป ๑ สํพุทฺทา กุสฺสตาภิธฺงฆารานํ ธนฺตคฺคตา สมิทคฺคตา
วฺฐสฺสมิทคฺคตา วิชฺชมาตคฺคตา นิพฺพุทฺตคฺคตา วิคคคฺคตา ปฏิปฺปตฺตํ ทุ-
รคฺคตา ธนฺโต อุปฺปตฺตํ โท วฺฐสฺสธฺสสฺส นิพฺพุตฺตํ ปฏิปฺปตฺตํ ทุโร จริธฺ-
สสฺส วิจริธฺสสฺส วคฺคิธฺสสฺส ปาเถธฺสสฺส ยเปธฺสสฺส ยาเปธฺสสฺสสฺส อุป-
ตฺตํ โท จริธฺสสฺส ๑ เตนหา ภคฺวา

ยํ ปุพฺเพ ทํ วิโสเสหิ ปจฺจวา เต มาหุ กิณฺณํ
มชฺชเม เจ โน คเหธฺสสฺส อุปฺปตฺตํ โท จริธฺสสฺสสฺส ๑

[๔๐๙] สํพุทฺโส นามรฺูปธฺมํ วิตฺตเคธฺสสฺส พฺราหฺมณ
ธาสวธฺสสฺส น วิชฺชนฺติ เยหิ มจฺจุวถฺ วเช ๑

[๔๑๐] สํพุทฺโส นามรฺูปธฺมํ วิตฺตเคธฺสสฺส พฺราหฺมณาคิ สํพุ-
โสติ สํพุเพน สํพุพํ สํพุพกา สํพุพํ อเสถํ นิธฺสเสถํ ปริยาทาย-
วจนเมทํ สํพุโสติ ๑ นามนฺติ จคฺคาโร อรฺุปีโน ชนฺธา ๑ รฺูปนฺติ
จคฺคาโร จ มหาภฺรตา จตฺตุนฺนญจ มหาภฺรตานํ อุปาทายรฺูปํ ๑
เคโร อจฺจุจติ คณฺหา โย ราโค สํราโค ๑ เป ๑ อภิชฺชมา
โตโก อกฺกตมฺมถํ ๑ สํพุทฺโส นามรฺูปธฺมํ วิตฺตเคธฺสสฺส พฺราหฺมณาคิ
สํพุทฺโส นามรฺูปธฺมํ วิตฺตเคธฺสสฺส วิคคเคธฺสสฺส จคฺคเคธฺสสฺส วณฺต-

ภทฺทวาทุมานวกปญฺหานิทฺเทโส

[๔๓๓] โยกณฺชหํ ตณฺหจฺจุตฺติํ อเนชํ (อิจฺจายสฺมา ภทฺทวาทุโ) ๑
 นนฺทิตฺตํ โยชฺชิตฺตํ วิมุตฺตํ
 กปฺปณฺชหํ อภียาเจ สฺสเมธํ
 สฺสจฺจวณฺ นาคสฺสํ อปฺปณฺมิตฺตํ อิตฺโต ๑

[๔๓๔] โยกณฺชหํ ตณฺหจฺจุตฺติํ อเนชนฺติ โยกณฺชหนฺติ ฐป-
 ชาติตฺตา โย จฺจุตฺโต โย วาโก ย นนฺทิตฺตํ ย ตณฺหา เย อปฺปาย-
 ญฺปาทานา เจตฺโต อธิจฺจํ นานาภินิเวสํ นานาเยเต พุทฺธสฺส ภกฺวโต
 ปทฺธินา อจฺจุตฺตํ นนฺดา ตาถา วตฺตํ ตา อณฺวจฺจุตฺตา ชยติ อปฺปาย-
 ญฺมา ตสฺมา พุทฺโธ โยกณฺชโ ๑ เวทนาชาติตฺตา สจฺจ-
 ชาติตฺตา สจฺจวาทชาติตฺตา วิญฺญาณชาติตฺตา โย จฺจุตฺโต โย วาโก
 ย นนฺทิตฺตํ ย ตณฺหา เย อปฺปายญฺปาทานา เจตฺโต อธิจฺจํ นานา-
 ภินิเวสํ นานาเยเต พุทฺธสฺส ภกฺวโต ปทฺธินา อจฺจุตฺตํ นนฺดา ตาถา
 วตฺตํ ตา อณฺวจฺจุตฺตา ชยติ อปฺปายญฺมา ตสฺมา พุทฺโธ
 โยกณฺชโ ๑ ตณฺหจฺจุตฺตํ ตณฺหาติ ฐปตณฺหา สจฺจตณฺหา
 กณฺธตณฺหา รตฺตตณฺหา โฉนฺตจฺจุตฺตํ ชยตณฺหา สจฺจ ตณฺหา
 พุทฺธสฺส ภกฺวโต จินฺนา อจฺจุตฺตํ สจฺจุตฺตํ วุทฺธสฺส ปฏฺธิ-
 ปรสฺสจฺจุตฺตา อภยฺยปฏฺธิกา ฌานคฺคิโน ททฺธมา ตสฺมา พุทฺโธ
 ตณฺหจฺจุตฺโต ๑ อเนชนฺติ เชชา วุจฺจติ ตณฺหา โย วาโก สจฺจวาโก

ตสฺส ปุณฺณโกติ นนฺทิตฺตํ โขมฺมิตฺตํ ๑ วิมุตฺตนิทฺติ ภทฺทโค
 ราคํ จิตฺตํ มุตฺตํ วิมุตฺตํ สํวิมุตฺตํ โทธํ จิตฺตํ มุตฺตํ วิมุตฺตํ
 สํวิมุตฺตํ โมหํ จิตฺตํ มุตฺตํ วิมุตฺตํ สํวิมุตฺตํ โทธํ อูปนาหา
 ๑เป ๑ สํพฺพาหุสฺสตาภิสงฺขาเวหิ จิตฺตํ มุตฺตํ วิมุตฺตํ สํวิมุตฺตนิทฺติ
 นนฺทิตฺตํ โขมฺมิตฺตํ วิมุตฺตํ ๑

[๔๓๖] กปฺปณฺทํ อภิยาเจ สํเมธนิทฺติ กปฺปณฺทํ เทว กปฺปณ
 ทนฺทากปฺโป ๑ ทิฏฺฐิจกปฺโป ๑ ๑เป ๑ อยํ ทนฺทากปฺโป ๑เป ๑
 อยํ ทิฏฺฐิจกปฺโป ๑ พุทฺธสฺส ภทฺทโค ทนฺทากปฺโป ปหิโน ทิฏฺฐิจ
 กปฺโป ปฏฺฐินิสฺสํโส ทนฺทากปฺปสฺส ปหิณฺตคา ทิฏฺฐิจกปฺปสฺส
 ปฏฺฐินิสฺสํสฺสคคา พุทฺโธ กปฺปณฺทํ ๑ อภิยาเจติ ยาจามิ อภิ
 ยาจามิ อชฺเชตฺตํ สํทียามิ ปตฺตยยามิ มียํ อภิชฺชปฺปามิ ๑
 สํเมธนิทฺติ เมธํ อจฺจุติ ปณฺณํ ยา ปณฺณํ ปชานนา ๑เป ๑
 อโมโห ธมฺมวิจโย สํมมาทิฏฺฐิ ๑ ภทฺทอ อิมาย เมธาย ปณฺณาย
 อูเปโต สํมเปโต อูปาทโต สํมปาทโต อูปปฺนโน สํมปปฺนโน
 สํมมฺนาคโต ตสฺมา พุทฺโธ สํเมธนิทฺติ กปฺปณฺทํ อภิยาเจ
 สํเมธํ ๑

[๔๓๗] สํจุจฺฉาน นาคสฺส อปฺนนิสฺสํนิทฺติ อิตฺติ นาคสฺสํ
 นาคโค ๑ ภทฺทอ อากุํ น กโรตฺติ นาคโค ๑ น กจฺจุตฺติ นาคโค ๑
 น อากจฺจุตฺติ นาคโค ๑เป ๑ เอวํ ภทฺทอ น อากจฺจุตฺติ นาคโค ๑
 สํจุจฺฉาน นาคสฺส อปฺนนิสฺสํนิทฺติ อิตฺติ คุยํ วจํ พุยฺยปถํ เทสํ

๒๐๐ สุตฺตคนฺตบิฏฺเฐ อทุกทกนิกายสฺส จุฬนิตฺตเตโส [๔๓๘

อนุสฺสํหิ สุตฺตวา สุตฺตนิทฺตวา อุกฺกເທတฺတວာ ဝုပ္ပဇာရိတုဝာ ဝုပ္ပဇ္ဇာ-
ရိတုဝာ ဝိတိ ဝပနမိတ္တန္တိ ဝရိတ္တန္တိ ဝိတိဝိတိန္တိ ဝပနမိတ္တန္တိ
သုတ္တဝာ နာကန္တံ ဝပနမိတ္တန္တိ ဝိတိ ၁ တေနာဟိ ဟိ ပုရာဟုမ္မာ

 ဝိဂ္ဂဟေတု တန္တုဟေတု တန္တု (ဝိဂ္ဂဟေတု ဟိ ပုရာဟုမ္မာ)

 နန္တုဟေတု ဝိဂ္ဂဟေတု ဝိဂ္ဂဟေတု

 နန္တုဟေတု ဝိဂ္ဂဟေတု ဝိဂ္ဂဟေတု

 သုတ္တဝာ နာကန္တံ ဝပနမိတ္တန္တိ ဝိတိ ၁

[๔๓๘] နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ

 တဝ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ

 တဝ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ

 တဝ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ

[๔๓၉] နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ

 ၁ ပုရာဟုမ္မာ ၁ ဝိတိ ၁ သုတ္တဝာ ၁ နာနာနာ ၁ ပုရာဟုမ္မာ

 ၁ တော ၁ နာနာနာ ၁ ၁ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ ၁ နာနာနာ

 ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁

 နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁ နာနာနာ ၁

 ၁ ၁ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ နာနာနာ

 နာနာ နာနာနာ နာနာနာ ၁

[๔၄၀] တဝ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ

 ဝိတိ ဝိတိ ဝိတိ ၁ ပုရာဟုမ္မာ ၁ ဝိတိ ဝိတိ ၁ ဝိတိ ဝိတိ ၁ ဝိတိ

อปลายโลก ๑ ติริยํ วามิ มชฺฌเมติ มนุสฺสโลก ๑ อุตฺตุนฺติ
 สฺฐา เวทนา ๑ อโรติ ทุกฺขา เวทนา ๑ ติริยํ วามิ มชฺฌเมติ
 อุตฺตมมฺสฺฐา เวทนา ๑ อุตฺตุนฺติ อรูปราตุ ๑ อโรติ กามราตุ ๑
 ติริยํ วามิ มชฺฌเมติ รูปราตุ ๑ อุตฺตุนฺติ อุตฺตํ ปาทคตา ๑
 อโรติ อโร เกสฺมคฺคกา ๑ ติริยํ วามิ มชฺฌเมติ เวณชฺฌเมติ
 อุตฺตํ อโร ติริยํ วามิ มชฺฌเม ๑

[๔๒๖] ยํ ยํ หิ โลกสฺมึ อุปาทิยนฺตํติ ยํ ยํ หิ รูปคตํ
 เวณาคตํ สณฺณาคตํ สงฺขารคตํ วิณฺณวณฺณคตํ อาทิยนฺติ อุปาทิ-
 ยนฺติ คณฺหนฺติ ปรมมฺสฺฐนฺติ อภินิวิสฺสนฺติ ๑ โลกสฺมินฺติ อปลายโลก
 ๑ เป ๑ อายตนโลกิยํ ยํ ยํ หิ โลกสฺมึ อุปาทิยนฺติ ๑

[๔๒๗] เทเนว มาโร อนฺเวติ ชนฺตุนฺติ เทเนว กมฺมมาภิสงฺขาร-
 วเสน ปฏิสฺสนฺติโก ชนฺตุมาริ ชาติุมาริ อายตนमारิ คติमारิ
 อุปปตฺติमारิ ปฏิสฺสนฺติमारิ ภวमारิ สํสّารमारิ วฏฺฐุมาริ
 อนฺเวติ อนฺนคฺคตํ อนฺนวาโยโก-โหติ ๑ ชนฺตุนฺติ สํคตํ นรํ มานวํ
 โปสํ ปุคฺคตํ สํวํ ชาตุํ ชนฺตุํ อินฺทคฺคํ มนุสฺสนฺติ เทเนว มาโร
 อนฺเวติ ชนฺตุํ ๑ เทนาห ภคฺวา

อาทานคณฺหํ วินยฺเถ สพฺพํ (ภทฺทวาทสูตํ ภคฺวา)

อุตฺตํ อโร ติริยํ วามิ มชฺฌเม

ยํ ยํ หิ โลกสฺมึ อุปาทิยนฺติ

เทเนว มาโร อนฺเวติ ชนฺตุนฺติ ๑

[๔๒๘] คตฺตมา ปชานํ น อปฺปาทิเยถ
 ภิกฺขุ สโต กิณฺณํ สหฺพโถเก
 อาทานสฺส เต อิติ เปกฺขมาโน
 ปชํ อิมํ มจฺจุเรยฺเย วิสฺสคํ ฯ

[๔๒๘] คตฺตมา ปชานํ น อปฺปาทิเยถาติ คตฺตมา คํการณา
 คํเหตุ คปฺปจฺจุยา คณิธานา เขตํ อาทํวํ สมนุสฺสมาโน อาทาน-
 คณฺหยาติ คตฺตมา ฯ ปชานนฺติ ชานนฺโต ปชานนฺโต อาชานนฺโต
 วิชานนฺโต ปฏิวิชานนฺโต ปฏิวิชฺฌนฺโต สหฺเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ
 ฯ เป ฯ ยงฺกิญฺจิ สมนุทฺตมมํ สหฺพนฺตํ นิโรธมฺมุนฺติ ชานนฺโต
 ปชานนฺโต อาชานนฺโต วิชานนฺโต ปฏิวิชานนฺโต ปฏิวิชฺฌนฺโต ฯ
 น อปฺปาทิเยถาติ ฐปํ นาทิเยยฺย น อปฺปาทิเยยฺย น คณฺเหยฺย น
 ปรามเสยฺย นาทินิวิเสยฺย เวทนํ สณฺณํ สงฺฆารว วิมฺภวณํ คคํ
 อปฺปคคํ ปฏิสฺสจฺจํ ภวํ สํสํวํ อฏฺฐํ นาทิเยยฺย น อปฺปาทิเยยฺย
 น คณฺเหยฺย น ปรามเสยฺย นาทินิวิเสยฺยาติ คตฺตมา ปชานํ
 น อปฺปาทิเยถ ฯ

[๔๓๐] ภิกฺขุ สโต กิณฺณํ สหฺพโถเกติ ภิกฺขุติ กถฺยาณ-
 ปุฏฺฐชโน วา ภิกฺขุ เสกฺโข วา ภิกฺขุติ ภิกฺขุ ฯ สโตติ จตุหิ
 การณฺเหติ สโต กาเย กายานุสฺสณาสติปฏฺฐานํ ภาเวนฺโต สโต
 ฯ เป ฯ โส จุจฺจติ สโตติ ภิกฺขุ สโต ฯ กิณฺณนฺติ กิณฺจิ
 ฐปคคํ เวทนาคคํ สณฺณาคคํ สงฺฆารคคํ วิมฺภวณคคํ ฯ สหฺพ-

โถเกติ สํพุทฺธปายโถเก สํพุทฺธเทวโถเก สํพุทฺธมนุสฺสโถเก สํพุทฺธ-
ฆนฺธโถเก สํพุทฺธอายตฺนโถเก สํพุทฺธธาตุโถเกติ ภิက္ขุ สโต กิณฺณํ
สํพุทฺธโถเก ฯ

[๔๓๓] อาทานสํตฺตเต อิตฺติ เปกฺขมานนฺติ อาทานสํตฺตา
วฺจฺจนฺตฺติ เย รุปํ อาทิยนฺตฺติ อูปาติยนฺตฺติ คณฺหนฺตฺติ ปฺรามสํนฺตฺติ
อภินิวิสํนฺตฺติ เวทํ สณฺณํ สงฺฆาเร วิณฺณวณฺณํ กตฺติ อูปปตฺตํ
ปฏิสันฺธิ ภาวํ สํสํวํ วฏฺฐํ อาทิยนฺตฺติ อูปาติยนฺตฺติ คณฺหนฺตฺติ ปฺราม-
สํนฺตฺติ อภินิวิสํนฺตฺติ ฯ อิตฺตํ ปทสํนฺธิ ฯ เป ฯ ปทานุปฺพุทฺธกเมตฺ
อิตฺตํ ฯ เปกฺขมานนฺติ ทกฺขมานนํ ทิสฺสํมานนํ ปสฺสํมานนํ โอล-
กยมานนํ นิชฺฌายมานนํ อูปปริกฺขมานนฺติ อาทานสํตฺตเต อิตฺติ
เปกฺขมานนํ ฯ

[๔๓๔] ปจฺจํ อิมํ มจฺจุเชยฺเย วิสํตฺตฺตฺติ ปจฺจนฺตฺติ สํตฺตฺต-
วจนํ ฯ มจฺจุเชยฺเยติ มจฺจุเชยฺยา วฺจฺจนฺตฺติ กิเลสา ๙ ฆนฺธา ๙
อภิสํฆาธา ๙ ฯ ปชา มจฺจุเชยฺเย มารเชยฺเย มรณเชยฺเย วิสํตฺตฺตา
อาสํตฺตฺตา ตกฺกฺตา ตกฺกิตฺตา ปติพฺพุทฺธา ฯ ยถา ภิกฺขุติชฺเชว วา นาค-
ทฺนฺเต วา ภาณฺทํ วิสํตฺตํ อาสํตฺตํ ตกฺกํ ตกฺกิตํ ปติพฺพุทฺธํ เหว-
เมว ปชา มจฺจุเชยฺเย มารเชยฺเย มรณเชยฺเย วิสํตฺตฺตา อาสํตฺตฺตา
ตกฺกฺตา ตกฺกิตฺตา ปติพฺพุทฺธาติ ปจฺจํ อิมํ มจฺจุเชยฺเย วิสํตฺตํ ฯ
เตนาค ภาคฺวา

ตสฺสํมา ปชานํ น อูปาติเยถ

ภิกขุ สโต กิณฺณํ สพุทฺธเก

อาทานสตฺตเก อิติ เปกฺขมาโน

ปจฺจ อิมํ มจฺจุเรยุเย วิสตฺตุนฺติ ฯ

สตฺถํ ภาวปฺริโยธานา ฯ เป ฯ สตฺถา เม ภนฺเต ภคฺวา สวโก-
หมสฺมาติ ฯ

ภทฺราวุชฺฌมาณวกปญฺหานิตุเทศํ ทฺวาทสโม ฯ

อุทฺทมาณวกปญฺหานิทฺเทโส

[๔๓๓] ฉายี วิรชมาสันํ (อิสุจายสุมา อุทโย)

ภคฺทิจุจํ ฆนาถวํ

ปารกํ สํพุพฺพมนานํ

อตุถิ ปญฺเหเน อากมนํ

อญฺญาวิโมกฺขํ สํพุทฺธิ

อวิชฺชราย ปภทหนํ ฯ

[๔๓๔] ฉายี วิรชมาสันนฺติ ฉายินฺติ ภควา ปจฺเจเนนํ
 ฉาเนน ฉายี ทฺติเยนํ ฉาเนน ฉายี ตติเยนํ ฉาเนน ฉายี
 จตุตฺเถนํ ฉาเนน ฉายี สวิตฺตกุกฺกสวิจาเรนํ ฉาเนน ฉายี อวิ-
 ตกฺกวิจารมตฺเตนํ ฉาเนน ฉายี อวิตฺตกุกกาวิจาเรนํ ฉาเนน ฉายี
 สंपฺปติเกนํ ฉาเนน ฉายี นิปปํปติเกนํ ฉาเนน ฉายี สํกตสํ-
 กเตนํ ฉาเนน ฉายี อูเปกฺขาสํกเตนํ ฉาเนน ฉายี สํญญ-
 เตนํ ฉาเนน ฉายี ฆนินฺตฺเตนํ ฉาเนน ฉายี อปฺปณฺธิเตนํ
 ฉาเนน ฉายี โลกิเยนํ ฉาเนน ฉายี โลกุตฺตเรนํ ฉาเนน ฉายี
 ฉานรโต เอกคฺคตมฺหุคฺคโต สํทตฺถกรุกฺติ ฉายี ฯ วิรชนฺติ ราโค
 รโห โทโส รโห โมโห รโห โกโห รโห อฺปนฺนาโห รโห ฯ เป ฯ
 สํพุพฺพาสํกตาสวาวา รัชชา ฯ เต รัชชา พุทฺธสํส ภควโต ปทึนา
 อฺจุณฺณนฺมฺตา ตาถาวตฺถกฺตา อนภาวํกฺตา ฆายคฺคิอนฺปฺปาทฐมนฺนา

คตฺตมา พุทฺโธ อวโธ วิวโธ ราชปคโต ราชวิปฺปทโน ราชวิปฺป-
มุตฺโต ฯ

ราโค รโธ น จ ปน เวณฺณํ อจฺจุจติ
ราชคตฺตํ อธิวณฺณํ รโธติ
เอตํ ราชํ วิปฺปชฺชิตฺตํ จกฺขมา
คตฺตมา ชินฺโน วิคตฺตวโรติ อจฺจุจติ
โทโส รโธ น จ ปน เวณฺณํ อจฺจุจติ
โทสคตฺตํ อธิวณฺณํ รโธติ
เอตํ ราชํ วิปฺปชฺชิตฺตํ จกฺขมา
คตฺตมา ชินฺโน วิคตฺตวโรติ อจฺจุจติ
โมโห รโธ น จ ปน เวณฺณํ อจฺจุจติ
โมหคตฺตํ อธิวณฺณํ รโธติ
เอตํ ราชํ วิปฺปชฺชิตฺตํ จกฺขมา
คตฺตมา ชินฺโน วิคตฺตวโรติ อจฺจุจติ ฯ

วิรัชํ ฯ ชาตฺตํ นนฺติ นิสินฺโน ภคฺวา ปาสาณเก เจตียะติ ชาตฺตโน ฯ

นคตฺตํ ปตฺตํ ชาตฺตํ มุนี ทุคฺคคตฺตํ ปารกฺกํ

ธาวกา ปยิริปาสนฺติ เทวชฺชา มจฺจุหายิโนติ ฯ

เขวมฺมํ ภคฺวา ชาตฺตโน ฯ ธคฺวา ภคฺวา สพัทฺตํ สกฺกปฺปวิปฺป-
ตฺตคฺคา ชาตฺตโน อจฺจุจวาโส จินฺนจฺจโรน ฯ เป ฯ ชาตฺตชราวมรณ-
ตฺตวาโร นนฺติ คตฺตํ ปุณฺณโกติ เขวมฺมํ ภคฺวา ชาตฺตโนติ ฌายี

วิธมาตํ ๑ อิจฺจายตฺมา อุทโยติ อิจฺจาทิ ปทตฺนํ ๑ เป ๑
 ปทานุप्พุทฺทเมตํ อิจฺจาทิ ๑ อายตฺมาติ มียวณํ ภรวณํ สการว-
 สปฺปิตฺตํสาวิจฺจนเมตํ อายตฺมาติ ๑ อุทโยติ ตตฺส พฺราหฺมณตฺส
 นามํ ๑ เป ๑ อภิตาโปติ อิจฺจายตฺมา อุทโย ๑

[๔๓๕] กตทิจฺจํ ธนาตฺตวณฺติ พุทฺธตฺส ภควโต ทิจฺจํ ภณฺณียา-
 ภณฺณํ ปทํ อฺจุฉินฺนํมฺมตํ ตาตาวตฺตฤทฺทํ ธนภาวจฺจกตํ อายตฺ-
 ธนุปรุปาทรมํ ตตฺมา พุทฺโธ กตทิจฺจํ ๑

ยตฺส ปริปตา นตฺถิ ฉินฺนํโสตตฺส ภิกฺขุโน
 ทิจฺจาทิจฺจํ ปทํตตฺส ปริพาโห น วิชฺชตฺติ ๑

กตทิจฺจํ ๑ ธนาตฺตวณฺติ ธาตฺวาติ จตฺตาโร ธาตฺวา กามา-
 ตฺวา ภวาตฺวา ทิฆฺฐาตฺวา อวิฆฺฐาตฺวา ๑ เต ธาตฺวา
 พุทฺธตฺส ภควโต ปทํ อฺจุฉินฺนํมฺมตา ตาตาวตฺตฤทฺทา ธนภาวจฺ-
 จกตา อายตฺธอนุปรุปาทรมฺมา ตตฺมา พุทฺโธ ธนาตฺตวณฺติ กตทิจฺจํ
 ธนาตฺตวณฺติ ๑

[๔๓๖] ปารกฺกํ สํพุทฺธมฺมานนฺติ ภควา สํพุทฺธมฺมานํ อภิญฺญา-
 ปารกฺกํ ปริณฺญาปารกฺกํ ปหานปารกฺกํ ภาวนาปารกฺกํ สํจุติกิริยาปารกฺกํ
 สฺมาปตฺติปารกฺกํ อภิญฺญาปารกฺกํ สํพุทฺธมฺมานํ ปริณฺญาปารกฺกํ
 สํพุทฺทกฺขณํ ปหานปารกฺกํ สํพุทฺธิเตธํ ภาวนาปารกฺกํ จตฺตุนํ
 นตฺตานํ สํจุติกิริยาปารกฺกํ นิโรธตฺส สฺมาปตฺติปารกฺกํ สํพุทฺ-
 สฺมาปตฺตํ ๑ โส วตฺติปรุทฺโต ปารมิตฺตปรุทฺโต อริยตฺมํ สํตตฺมํ

[๔๓๘] อวิชฺชาเย ปภทฺทณฺติ อวิชฺชาเย เกทนี ปภทฺทนี ปหานํ
 วุปลโม ปฏินิสฺสํกุโก ปฏิปฺปสฺสํทฺธิ อมตํ นิพฺพานณฺติ อวิชฺชาเย
 ปภทฺทนี ฯ เตนาค โส พุราหฺมณโน

ณายี วิชฺชมาตฺถํ (อิจฺจายตฺถมา อุทฺโย)

กตฺติจํ อนาคตํ

ปารํ สํพุทฺธมฺมานํ

อตุถิ ปณฺเฑน อากมํ

อณฺณาวิมกฺขํ สํพุทฺธิ

อวิชฺชาเย ปภทฺทณฺติ ฯ

[๔๔๐] ปหานํ กามฉนฺททานํ (อุทฺยาติ ภควา)

โทมนสฺสํชาน จูภยํ

ถีนสฺสํ ฯ ปนฺทนี

กุกฺกุจฺจํ นีวารณํ ฯ

[๔๔๑] ปหานํ กามฉนฺททานณฺติ ฉนฺทาทิ โย กาเมสุ กามจุ-
 ฉนฺโท กามราโค กามนฺทนิ กามตณฺหา กามสึเนโท กามบีปาสา
 กามปริพาโห กามมฺจุฉา กามชฺโชธณํ กาโมฆิ กามโยโค
 กามุปาทานํ กามจุฉนฺทนีวารณํ ฯ ปหานํ กามฉนฺททานณฺติ กามจุ-
 ฉนฺททานํ ปหานํ วุปลโม ปฏินิสฺสํกุโก ปฏิปฺปสฺสํทฺธิ อมตํ นิพฺพา-
 นณฺติ ปหานํ กามฉนฺททานํ ฯ อุทฺยาติ ภควาติ อุทฺยาติ ภควา
 ตํ พุราหฺมณํ นาคเมว อตฺตปติ ฯ ภควาติ คารวาทิจจนเมตํ

ឥន្ទប្បិ ។ តៃ ចាតិកោ តៃតិ ប្រតិ តៃតិ ប្បុប្បន្នតៃ តៃតិ ចណ្ឌា-
 វិណ្ឌន្តតៃតិ ចេន្ទប្បិ ធម្មតក្កប្បន្នតៃ ។ ចណ្ឌា ធម្មតក្ក
 ទុក្ខតិ ឥន្ទប្បិ ។ តៃ ចាតិកោ តៃតិ ប្រតិ តៃតិ ប្បុប្បន្នតៃ
 តៃតិ ចណ្ឌាវិណ្ឌន្តតៃតិ ចេន្ទប្បិ ធម្មតក្កប្បន្នតៃ ។ ចណ្ឌា
 ធម្មតក្ក ទុក្ខតិ ឥន្ទប្បិ មគ្គតៃ ប្បុប្បន្នតៃ វិបស្សនា ។ តៃ
 ចាតិកោ តៃតិ ប្រតិ តៃតិ ប្បុប្បន្នតៃ តៃតិ ចណ្ឌាវិណ្ឌន្តតៃតិ
 ចេន្ទប្បិ ធម្មតក្កប្បន្នតៃ ។

[៤៤៩] ចណ្ឌាវិណ្ឌន្ត ឥន្ទប្បិ ចណ្ឌាវិណ្ឌន្ត ទុក្ខតិ
 ចរតក្កវិណ្ឌន្ត ។ ចរតក្កវិណ្ឌន្ត ឥន្ទប្បិ ចាតិកាមិ តៃតិ
 បណ្ឌបេមិ បណ្ឌបេមិ វិចារិ វិចារិ ចុក្កតាន្តក្កវិណ្ឌន្ត ចណ្ឌា-
 វិណ្ឌន្ត ឥន្ទប្បិ ។

[៤៥០] ចិវិចារិ បណ្ឌបេមិ ចិវិចារិ តុក្កេ ចណ្ឌា
 ។ បេ ។ ចិវិចារិ តៃតិ តៃតិ ចុក្កតាន្តក្ក ។ ចិវិចារិ បណ្ឌបេមិ
 ចិវិចារិ បណ្ឌបេមិ បណ្ឌបេមិ ចុក្កតាន្តក្ក បណ្ឌបេមិ
 តៃតិ ចណ្ឌា បណ្ឌបេមិ ចិវិចារិ បណ្ឌបេមិ ។ តៃតិ តៃតិ

ចុក្កតាន្តក្ក ធម្មតក្កប្បន្នតៃ

ចណ្ឌាវិណ្ឌន្ត ឥន្ទប្បិ ចិវិចារិ បណ្ឌបេមិ ។

[៤៥១] តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ

តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ ។

[៤៥២] តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ តៃតិ

ถกฺกนํ พฺนุรณํ อูปกฺกิตฺเตโส เกณ โถโก ยุตฺโต ปยุตฺโต อายุตฺโต
 สฺมายุตฺโต ถกฺโก ถกฺกิตฺโต ปติพฺพุโรติ กิํสุ สณฺณเวยสโน โถโก ฯ

[๔๕๓] กิํสุ ตสฺส วิจารณนฺติ กิํ ตสฺส จารณํ วิจารณํ
 ปฏิวิจารณํ เกณ โถโก จรติ วิจรติ ปฏิวิจเรตฺติ กิํสุ ตสฺส
 วิจารณํ ฯ

[๔๕๔] กิํสุตฺต วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อฺจุจฺจติ กิํสุตฺต
 วิปฺปหาเนน อฺวุตฺตเมว ปฏิณฺตฺตคฺเคว ปฏิปฺปตฺตทฺธิยา นิพฺพานํ อิติ
 อฺจุจฺจติ ปอฺจุจฺจติ กถียติ ภณียติ ทํบียติ โวหริยตฺติ กิํสุตฺต
 วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อฺจุจฺจติ ฯ เตนหาโส พฺราหฺมโน

กิํสุ สณฺณเวยสโน โถโก กิํสุ ตสฺส วิจารณํ

กิํสุตฺต วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อฺจุจฺจติ ฯ

[๔๕๕] นนฺทิสณฺณเวยสโน โถโก วิตกฺกตฺต วิจารณา

ตณฺหาเยว วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อฺจุจฺจติ ฯ

[๔๕๖] นนฺทิสณฺณเวยสโน โถโกติ นนฺทิ อฺจุจฺจติ ตณฺหา โย
 ราโค สรรวาโค ฯ เปว อภิชฺฐา โถโก อกฺกตฺตมฺมํ ฯ ย นนฺทิ
 โถกตฺต สณฺณเวยสโน ถกฺกนํ พฺนุรณํ อูปกฺกิตฺเตโส อิมาย นนฺทียา
 โถโก ยุตฺโต ปยุตฺโต อายุตฺโต สฺมายุตฺโต ถกฺโก ถกฺกิตฺโต ปติ-
 พฺพุโรติ นนฺทิสณฺณเวยสโน โถโก ฯ

[๔๕๗] วิตกฺกตฺต วิจารณาติ วิตกฺกตาติ นว วิตกฺกา กาม-
 วิตกฺโก พฺยาปาทวิทกฺโก จิหฺส้าวิตกฺโก ฌาติวิทกฺโก ชนปทวิทกฺโก

อมรวิตกโก ปราณุกุทยตาปฐิตฺยฺกฺโข วิตกโก ตาภสฺสการสฺสโถก-
ปฐิตฺยฺกฺโข วิตกโก อนวณฺณคฺติปฐิตฺยฺกฺโข วิตกโก อิมํ อุกฺกนฺติ
นํ วิตกฺกา ๑ อิมํ นํ วิตกฺกา สฺสํ โถกสฺสํ จารณา วิจา-
รณา ปฏิวิจาร์ณา อิมํหิ นวฺหิ วิตกฺเกหิ โส โสโก จรติ
จิรติ ปฏิจิรตฺติ วิตกฺกสฺสํ วิจาร์ณา ๑

[๔๕๗] ตณฺหาหํ วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อุกฺกตฺติ ตณฺหา-
ยาติ รุปตณฺหา สํกฺกตณฺหา คณฺธตณฺหา รสฺตณฺหา โผฏฺฐพฺพ-
ตณฺหา ฐมฺมตณฺหา ๑ ตณฺหาหํ วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อุกฺก-
ตฺติ ตณฺหาหํ วิปฺปหาเนน อฺปฺสํเมน ปฏฺธิสฺสํกฺเคน ปฏิปฺสํสฺสํ-
จฺยา นิพฺพานํ อิติ อุกฺกติ ปอฺกฺกติ กถฺยติ ภณฺยติ ทํบฺยติ โวห-
ริยตฺติ ตณฺหาหํ วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อุกฺกติ ๑ เทนาห
ภกฺวา

นฺนุทิสฺสนฺนิชฺโช โสโก วิตกฺกสฺสํ วิจาร์ณา

ตณฺหาหํ วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ อุกฺกตฺติ ๑

[๔๕๘] กถํสฺสํ จรโต วิณฺณฺยานํ อฺปฺรสุตฺติ

ภกฺกนฺตํ ปฏฺฐสฺมาภกฺกนฺตา ทํ สฺสํโนมํ วโจ ทว ๑

[๔๕๙] กถํสฺสํ จรโตติ กถํสฺสํ สมนฺปฺชานสฺสํ จรโต
จิรโต อิริยโต วตฺตยโต ปาถยโต ยปฺยโต ยวปฺยโตติ กถ-
สฺสํ จรโต ๑

[๔๖๐] วิณฺณฺยานํ อฺปฺรสุตฺติติ วิณฺณฺยานํ นิรฺสุตฺติ อฺป-

๒๑๘ สุตฺตคฺคมีฏเฐ ชฺรุตฺตกนิกายสฺส จุฬนิกฺขายสฺส [๔๖๑]

สํมมตฺติ อคฺคํ ภจฺจตฺติ ปฏิปฺปตฺตํภคฺคํ วิญฺญาณํ อปรุชฺฌตฺติ ฯ

[๔๖๓] ภคฺคณฺทํ ปุณฺณสุํมาคฺคมหาตฺติ พุทฺธํ ภคฺคณฺทํ ปุณฺณํ ปุจฺจตฺติ
ยํจิตฺตํ อชฺชฌตฺติ ปสฺสํเทตฺตํ อคฺคมหา อคฺคตฺตมหา อปฺปาคคฺคมหา
สํมปฺปคฺคมหา ตฺวา สทฺธิํ สํมาคคฺคมหาตฺติ ภคฺคณฺทํ ปุณฺณสุํมาคฺคมหา ฯ

[๔๖๒] ตํ สฺสโณม วโจ ตฺวาตฺติ คณฺทํ ตฺยํหํ วจฺนํ พฺยปฺปตฺติ
เทสํ อนฺตํหํ สฺสโณม อคฺคคณฺทาม อปฺปชาเรม อปฺปตฺตชฺฌมาตฺติ
ตํ สฺสโณม วโจ ตว ฯ เตนํ สฺส พฺราหฺมโณ

ภคฺคตฺตสฺส จฺวโต วิญฺญาณํ อปรุชฺฌตฺติ

ภคฺคณฺทํ ปุณฺณสุํมาคฺคมหา ตํ สฺสโณม วโจ ตฺวาตฺติ ฯ

[๔๖๓] อชฺชฌตฺตคฺค พหิทฺธา จ เวทํ นามินฺนทฺโต

เอวํตฺตสฺส จฺวโต วิญฺญาณํ อปรุชฺฌตฺติ ฯ

[๔๖๔] อชฺชฌตฺตคฺค พหิทฺธา จ เวทํ นามินฺนทฺโตตฺติ อชฺชฌตฺตํ
เวทํ เวทํ นามินฺนทฺตํ วิหรนฺโต เวทํ นามินฺนทฺติ นามิ
วทฺติ น อชฺชฌตฺตํ ตฺยํจิตฺตํ อภินฺนทฺทํ อภิวทฺทํ อชฺชฌตฺตํ
คํ ปฺรามาณํ อภินิเวสํ ปชฺหตฺติ วิโนเทตฺติ พฺยนฺตํกโรตฺติ อนภาวจฺจ
คเมตฺติ พหิทฺธา เวทํ เวทํ นามินฺนทฺตํ วิหรนฺโต เวทํ นามินฺนทฺติ นามิ
วทฺติ น อชฺชฌตฺตํ ตฺยํจิตฺตํ อภินฺนทฺทํ อภิวทฺทํ อชฺชฌตฺตํ
คํ ปฺรามาณํ อภินิเวสํ ปชฺหตฺติ วิโนเทตฺติ พฺยนฺตํกโรตฺติ อนภาวจฺจ
คเมตฺติ อชฺชฌตฺตคฺคพหิทฺธา เวทํ เวทํ นามินฺนทฺตํ วิหรนฺโต เวทํ
นามินฺนทฺติ นามิ
วทฺติ น อชฺชฌตฺตํ ตฺยํจิตฺตํ อภินฺนทฺทํ อภิวทฺทํ

อชฺโฌสํ ภาหํ ปราสาทํ อภินิเวสํ ปชหติ วิโนเทติ พุยนฺตํ-
 กโรติ อนภาวญฺชเมติ ฯ อชฺฌตฺตํ สํมุกฺขธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ
 วิหรนฺโต อชฺฌตฺตํ วยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต อชฺฌตฺตํ
 สํมุกฺขวยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต พหิทฺธา สํมุกฺขธมฺมา-
 นุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต พหิทฺธา วยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ
 วิหรนฺโต พหิทฺธา สํมุกฺขวยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต
 อชฺฌตฺตพหิทฺธา สํมุกฺขธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต อชฺฌตฺต-
 พหิทฺธา วยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต อชฺฌตฺตพหิทฺธา สํมุก-
 ขวยธมฺมานุปสฺสํ เวทนาสุ วิหรนฺโต เวทนํ นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ
 น อชฺโฌสํย ติฏฺฐจฺติ อภินนฺทนํ อภิวทฺนํ อชฺโฌสํ ภาหํ
 ปราสาทํ อภินิเวสํ ปชหติ วิโนเทติ พุยนฺตํกโรติ อนภาวญฺชเมติ ฯ
 อิมํหิ ทฺวาทสํหากาเรหิ เวทนาสุ เวทนาณุปสฺสํ วิหรนฺโต เวทนํ
 นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ น อชฺโฌสํย ติฏฺฐจฺติ อภินนฺทนํ อภิวทฺนํ
 อชฺโฌสํ ๑ เป ๑ อนภาวญฺชเมติ ๑ ชตฺวา เวทนํ อนิจฺจุโต
 ปสฺสํนฺโต เวทนํ นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ น อชฺโฌสํย ติฏฺฐจฺติ
 อภินนฺทนํ อภิวทฺนํ อชฺโฌสํ ภาหํ ปราสาทํ อภินิเวสํ ปชหติ
 วิโนเทติ พุยนฺตํกโรติ อนภาวญฺชเมติ ๑ เวทนํ ทฺวาทสํ ไรคโต
 กณฺทโต สลฺลโต อฆโต อาพารโต ๑ เป ๑ อนิสฺสํรณโต
 ปสฺสํนฺโต เวทนํ นามินฺนุทฺติ นามิวทฺติ น อชฺโฌสํย ติฏฺฐจฺติ อภิ-
 นนฺทนํ อภิวทฺนํ อชฺโฌสํ ภาหํ ปราสาทํ อภินิเวสํ ปชหติ

๒๒๐ สุตตตตปิฏเก ชุททุกนิกายสุตฺต จุฬนิกเทโส [๔๖๕]

จิโนเทติ พุยนตักโรติ อนภาวญฺจเมติ ฯ อิมเหติ ทฺวาจตุตาฬิถาย
อากาเรหิ เวทนาสุ เวทนานุสุตฺต วิหรนฺโต เวทนํ นากินนฺทติ
นากิจฺจติ น อชฺโฌถาย ทิจฺจติ อกินนฺทนํ อกิจฺจนํ อชฺโฌ-
ถานํ กาหํ ปวรามาสํ อภินิเวสํ ปชหติ จิโนเทติ พุยนตักโรติ
อนภาวญฺจเมตฺติ . อชฺฌตฺตตฺต พหิทฺธา จ เวทนํ นากินนฺทโต ฯ

[๔๖๕] เขวฺธตฺตสฺส จรโตติ เขวฺธตฺตสฺส สมนุสฺซานสฺส จรโต
จิจรโต อิริยโต วตฺตยโต ปาถยโต ยปยโต ยยาปยโตติ เขว-
ธตฺตสฺส จรโต ฯ

[๔๖๖] วิญฺญาณํ อปรุชฺฌตฺติ ปุณฺณภาสิงฺขารสํหคํ วิญฺญาณํ
อปรุณฺณภาสิงฺขารสํหคํ วิญฺญาณํ อานเนชฺชาสิงฺขารสํหคํ วิญ-
ญาณํ นิรุชฺฌตฺติ วุปรตฺตมฺมตฺติ อตฺถํ กจฺจติ ปฏิปฺปสฺสํมฺมตฺติ วิญฺญาณํ
อปรุชฺฌตฺติ ฯ เตนาค ภาควา

อชฺฌตฺตตฺต พหิทฺธา จ เวทนํ นากินนฺทโต

เขวฺธตฺตสฺส จรโต วิญฺญาณํ อปรุชฺฌตฺติ ฯ

สํห คากาปวฺริยธานา ฯ เป ฯ สตุถา เม ภนฺเต ภาควา สํวโก-
ทมตฺตมฺมตฺติ ฯ

อชฺฌตฺตตฺต พหิทฺธา จ เวทนํ นากินนฺทโต

ໂປສາຄມານວກປວນານິທຸເໂສ

[໔໒໔] ໂຍ ອຕັຕ ອາທິສຕິ (ອີຈຸຈາຍສຸນາ ໂປສາໂຄ)

ອເໂໄ ດີນຸນສັໂຍ

ປາຣຸ ສພຸພຣມນາ

ອຕຸຕິ ປວນເນ ອາຄມີ າ

[໔໒໔] ໂຍ ອຕັຕ ອາທິສຕິ ໂຍຕິ ໂຍ ໂສ ກວາ ສຍມຸ
ອນາຈຽຍໂກ ປຸພຸເ ອນນຸສຸເສສຸ ຣມເນສຸ ສາມີ ສຈຸຈານີ ອກິສມຸພຸສຸມີ
ຕຕຸຕ າ ສພຸພຣມນາ ປຕຸໂຕ ພເສສຸ າ ວຸສິກາວີ າ ອຕັຕ ອາທິສຕິ
ກວາ ອຕຸຕໂນ າ ປເຣສຸມຸ ອຕັຕມຸມີ ອາທິສຕິ ອນາຄມມີ ອາທິສຕິ
ປຈຸຈຸປປນຸມມີ ອາທິສຕິ າ

ກຕິ ກວາ ອຕຸຕໂນ ອຕັຕ ອາທິສຕິ າ ກວາ ອຕຸຕໂນ ອຕັຕ
ເອກມຸມີ ສາຕິ ອາທິສຕິ ເຖວມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ ຕິສຸໂສມີ ສາຕິໂຍ
ອາທິສຕິ ຈຕຸສຸໂສມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ ປວນຈມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ
ທສມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ ວິສມມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ ຕິສມມີ ສາຕິໂຍ
ອາທິສຕິ ຈຕຸຕາພິສມມີ ສາຕິໂຍ ອາທິສຕິ ປວນຈາສມມີ ສາຕິໂຍ ອາທິ-
ສຕິ ສາຕິສຸຕມມີ ສາຕິສຸຕສມມີ ສາຕິສຸຕສສມມີ ອເໂເມີ ສົວຂຸຂຸ-
ກປເ ອເໂເມີ ວິວຂຸຂຸກປເ ອເໂເມີ ສົວຂຸຂຸວິວຂຸຂຸກປເ ອາທິສຕິ
ອມຸກຣາສິ ເອວິນາໂມ ເອວິໂຕຕຸໂຕ ເອວິວນໂນ ເອວມາທາໂ ເອວິ-
ສຸຂກຸຂປວິສຸວິ ເອວມາຍຸປຣິຍນຸໂຕ ໂສ ຕໂຕ ຈຸໂຕ ອມຸກຣ ອຸກປາທິ

คตฺตราปาสี เหว่นาโม เหวงฺโคตฺโต เหวงฺฉนฺโน เหวมาหาโร เหว-
 สุตฺตทฺทฺชปฺปฐิถฺวเอว เหวมายฺยปรียนฺโต โส คโต จโต อธิรฺรพฺปนฺโนติ
 อิติ สํการํ สุตฺตทฺทฺช อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวา สํ อาทิสฺสตี เหว
 ภควา อตฺตโน อตฺถํ อาทิสฺสตี ฯ

ภกฺโต ภควา ปเรสฺส อตฺถํ อาทิสฺสตี ฯ ภควา ปเรสฺส อตฺถํ เขมฺมํ
 ชาตํ อาทิสฺสตี เทวํ ชาตโย อาทิสฺสตี ฯ เป ฯ อเนเกสิ สํวฺชฺช-
 วิธฺชฺชกฺกปฺเป อาทิสฺสตี อมฺมคฺราสี เหว่นาโม เหวงฺโคตฺโต เหว-
 ฉนฺโน เหวมาหาโร เหวสุตฺตทฺทฺชปฺปฐิถฺวเอว เหวมายฺยปรียนฺโต โส
 คโต จโต อมฺมคฺร ชุทฺปาที คตฺตราปาสี เหว่นาโม เหวงฺโคตฺโต
 เหวงฺฉนฺโน เหวมาหาโร เหวสุตฺตทฺทฺชปฺปฐิถฺวเอว เหวมายฺยปรียนฺโต
 โส คโต จโต อธิรฺรพฺปนฺโนติ อิติ สํการํ สุตฺตทฺทฺช อเนกวิหิตํ
 ปุพฺพเพณิวา สํ อาทิสฺสตี เหว ภควา ปเรสฺส อตฺถํ อาทิสฺสตี ฯ

ภควา ปญฺจ ชาตกสฺสคานิ ภาสฺสนฺโต อตฺตโน จ ปเรสฺสญฺจ
 อตฺถํ อาทิสฺสตี มหารณียสฺสคฺคํ ภาสฺสนฺโต อตฺตโน จ ปเรสฺสญฺจ
 อตฺถํ อาทิสฺสตี มหาสฺสทฺถสฺสคฺคํ ภาสฺสนฺโต อตฺตโน จ ปเรสฺสญฺจ
 อตฺถํ อาทิสฺสตี มหาโควินฺทสฺสคฺคํ ภาสฺสนฺโต อตฺตโน จ ปเรสฺสญฺจ
 อตฺถํ อาทิสฺสตี มฆเทวสฺสคฺคํ ภาสฺสนฺโต อตฺตโน จ ปเรสฺสญฺจ
 อตฺถํ อาทิสฺสตี ฯ

อฺนฺตคฺคญฺเหตฺติ ภควตา อตฺถํ โห จุนฺท ชฺชชานํ ชารพฺภ
 ทถาคตสฺส สฺสคานุสฺสริ ฌานํ โหติ โส ยาวตํ อากฺขติ

ฉานน์ สักกานุกุลฉานน์ กถ์ เขยโย ศกาวีโร ฯ

[illegible]

[๔๗๔] สัพพกายปฺปหยาโมติ สพุโพ ตตฺถ สปฏิตันฺธิโก
 รูปกาโย ปหิโน ตทกฺคตฺมตฺติกุกมฺ วิกฺขมฺภณปฺปหานเนน ปหิโน ตตฺถ
 รูปกาโยติ สัพพกายปฺปหยาโม โห ๑

[๔๗๕] อชฺฌมคฺคตมฺหา พหิทฺธา ๑ นตฺถิ ภิณฺเจตฺติ ปรตฺถํโตตฺติ
 นตฺถิ ภิณฺเจตฺติ อภิณฺเจตฺตวณฺณายตฺถมาปฺตฺติ ๑ กิการณา นตฺถิ
 ภิณฺเจตฺติ อภิณฺเจตฺตวณฺณายตฺถมาปฺตฺติ ๑ วิณฺณวณฺณเจตฺตวณฺณายตฺถมาปฺตฺติ
 ตโต ตฺมาปฺตฺติวาทา ตโต วุจฺจํหิตฺวา ตณฺณเวท วิณฺณวณฺณํ อภาเวตฺติ
 วิภาเวตฺติ อหฺมตฺตวณฺณายตฺถมาปฺตฺติ ๑ นตฺถิ ภิณฺเจตฺติ ปรตฺถํโตตฺติ ๑
 กิการณา
 นตฺถิ ภิณฺเจตฺติ อภิณฺเจตฺตวณฺณายตฺถมาปฺตฺติ อชฺฌมคฺคตมฺหา พหิทฺธา
 ๑ นตฺถิ ภิณฺเจตฺติ ปรตฺถํโตตฺติ ๑

[๔๗๖] ญาณํ สกฺกานุปฺปจฺจนํมิตฺติ สกฺกาทิ สกฺโก ๑ ภคฺวา
 สกฺยภคฺวา ปพฺพชฺชิตฺติมฺมํ สกฺโก ๑ เป ๑ ปทฺทํภยภเวโร วิคคฺโตม-
 หํโสติมฺมํ สกฺโก ๑ ญาณํ สกฺกานุปฺปจฺจนํมิตฺติ ตสฺส ญาณํ ปุจฺจนํ

[600]

កិត្តិកំ កិត្តនុជិតំ កំពការំ កំបរិភារំ ចិន្ទនិព្វប្បនុតិ ឈានំ ឥន្ទុកា-
 ប្បនុតិ ។

[๔๗๗] กถิ เนญโย ตถาวโรติ กถิ โส เนตพฺโพ วิเนตพฺโพ
 อภิเนตพฺโพ ปณฺณนาเปตพฺโพ อภินิฐณาเปตพฺโพ เปกฺขิตพฺโพ ปตฺตา-
 เทตพฺโพ กถมุตฺตํ อุตฺตติวานํ อปฺปาทะตพฺพํ ฯ ตถาวโรติ
 ตถาวโร ตาภิโส ตตฺถณฺนํโธ ตปฺปกาโร ตปฺปฏิกาสโ โย โส
 อากิญจณฺณายตนสฺมาปคฺคิตถาภีติ กถิ เนญโย ตถาวโร ฯ เตนหา
 โส พราหมโณ

วิสูตรปฐมนิสูตร	สพฺพกายบุปฺพหยาโม
อชฺฌมคฺคตมฺภ พหิทฺธา ฯ	นตฺถิ ภิกฺขุจฺติ ปสฺสโต
ฉาณํ สกฺกาณฺบุปฺปฉามิ	กถํ เหนฺโย ตถาวิโรติ ฯ

[๔๗๘] วิญญาณฐิติโย สัพพา (ไปสู่ลาคติ ภควา)

อภิชาน์ .ศกาศโค

คิฏฐนุคฺคเมณํ ชานาติ

วิมุตตํ ตปฺปราชญํ ฯ

[๔๗๘] วิญญาณฐิติโย ตัพพาติ ภควา อภิสังขารวเสน
 จตฺสโส วิญญาณฐิติโย ชานาติ ปฏิสนฺธิวเสน ตตฺถ วิญญาณ
 ฐิติโย ชานาติ ฯ กถํ ภควา อภิสังขารวเสน จตฺสโส วิญญาณ
 ฐิติโย ชานาติ ฯ อุตฺตมเหตุํ ภควตา รูปปาย วา ภิกฺขเว
 วิญญาณํ คิञฺชมาณํ คิञฺจติ รูปารมฺมณํ รูปปฺปติञฺจํ นนฺทูปเสวนํ

[๔๘๓] ติฏฺฐนุทฺตเมนํ ชานาตีติ ภควา อธิชฺเฐนุເພວ ສານາຕິ
 ກມຸມາກິສັງຂາຣວເດັນ ອຍ໌ ປຸກຸຄໂຕ ກາຍສຸຕ໌ ເກຫາ ປຣມຸມຣນາ
 ອປາຍ໌ ທຸກຸທົ໌ ວິນິປາຕ໌ ນິຣຍ໌ ອຸປປະຊີສຸຕ໌ຕິຕິ າ ກຸວາ ອີຣູຈເນ-
 ເພວ ສານາຕິ ກມຸມາກິສັງຂາຣວເດັນ ອຍ໌ ປຸກຸຄໂຕ ກາຍສຸຕ໌ ເກຫາ
 ປຣມຸມຣນາ ຕິຣຈຸດານໂຍນ໌ ອຸປປະຊີສຸຕ໌ຕິຕິ າ ກຸວາ ອີຣູຈເນ-
 ເພວ ສານາຕິ ກມຸມາກິສັງຂາຣວເດັນ ອຍ໌ ປຸກຸຄໂຕ ກາຍສຸຕ໌ ເກຫາ
 ປຣມຸມຣນາ ມິຕຸຕິວິລັຍ໌ ອຸປປະຊີສຸຕ໌ຕິຕິ າ ກຸວາ ອີຣູຈເນເພວ
 ສານາຕິ ກມຸມາກິສັງຂາຣວເດັນ ອຍ໌ ປຸກຸຄໂຕ ກາຍສຸຕ໌ ເກຫາ ປຣມຸ-
 ມຣນາ ມຸສຸເສສຸ ອຸປປະຊີສຸຕ໌ຕິຕິ າ ກຸວາ ອີຣູຈເນເພວ ສານາຕິ
 ກມຸມາກິສັງຂາຣວເດັນ ອຍ໌ ປຸກຸຄໂຕ ກາຍສຸຕ໌ ເກຫາ ປຣມຸມຣນາ

สุกตัม สุกตัม โลกัม อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อุตฺตมเหตุํ ภควตา อธิ
 ปณฺหาหํ สํวรัปฺตํ เอกํจํ ปุคฺคํ เหวํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
 ปชานามิ ตถายํ ปุคฺคโต ปฏฺิปนฺโน ตถา ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ
 มคฺคํ สมารุพฺโห ยถา กายสฺสํ เกทา ปรมมฺรณา อปายํ ทุคฺคํ
 วินิปาคํ นิรยํ อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อธิ ปณฺหาหํ สํวรัปฺตํ เอกํจํ
 ปุคฺคํ เหวํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ ตถายํ ปุคฺคโต
 ปฏฺิปนฺโน ตถา ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ มคฺคํ สมารุพฺโห ยถา กายสฺสํ
 เกทา ปรมมฺรณา ทิรจฺจนายินํ อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อธิ ปณฺหาหํ
 สํวรัปฺตํ เอกํจํ ปุคฺคํ เหวํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ
 ตถายํ ปุคฺคโต ปฏฺิปนฺโน ตถา ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ มคฺคํ สมารุพฺโห
 ยถา กายสฺสํ เกทา ปรมมฺรณา ปิตฺติวีสยํ อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อธิ
 ปณฺหาหํ สํวรัปฺตํ เอกํจํ ปุคฺคํ เหวํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
 ปชานามิ ตถายํ ปุคฺคโต ปฏฺิปนฺโน ตถา ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ
 มคฺคํ สมารุพฺโห ยถา กายสฺสํ เกทา ปรมมฺรณา มนุสฺสํ
 อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อธิ ปณฺหาหํ สํวรัปฺตํ เอกํจํ ปุคฺคํ เหวํ
 เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ ตถายํ ปุคฺคโต ปฏฺิปนฺโน ตถา
 ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ มคฺคํ สมารุพฺโห ยถา กายสฺสํ เกทา ปรม
 มฺรณา สุกตัม สุกตัม โลกัม อุปปตฺติสฺสัจฺจํ ๑ อธิ ปณฺหาหํ สํว
 รฺปฺตํ เอกํจํ ปุคฺคํ เหวํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานามิ
 ตถายํ ปุคฺคโต ปฏฺิปนฺโน ตถา ๑ อธิวตฺติ ตมฺจ มคฺคํ สมารุพฺโห

ยถา ชาตฺวานํ ขยา อนาคตํ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเสว
 รมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกคฺควา อปฺปมฺปสฺส วิหริตฺตํ ติฏฺฐนฺต-
 เมนํ ชานาตี ๑

[๔๘๒] วิมุตฺตํ ตปฺปปรายนฺนํ วิมุตฺตญฺติ อากิณฺณญฺณายตเน
 วิมุตฺตํ ตทวิมุตฺตํ ตทวิปเตยฺยํ ๑ อถวา ภควา ชานาตี อยํ
 ปุคฺคโถ รุปรวิมุตฺโต สทฺทวิมุตฺโต ฌณฺณวิมุตฺโต รตฺถวิมุตฺโต
 โผฏฺฐพฺพวิมุตฺโต กุตฺตวิมุตฺโต ฌณฺณวิมุตฺโต ชาวณฺณวิมุตฺโต
 ตาภาวิมุตฺโต ยถวิมุตฺโต ปตฺตวิมุตฺโต สุตฺตวิมุตฺโต จีวรวิ-
 มุตฺโต มฺนิทฺทปาตวิมุตฺโต เสนาสนวิมุตฺโต คิถานปจฺจยเกสฺสชฺช-
 ปริกฺขารวิมุตฺโต สุตฺตญฺณวิมุตฺโต ฌินฺยวิมุตฺโต อภิมฺมววิมุตฺโต
 ปตฺตกฺกิตฺตวิมุตฺโต เตะจฺจวิมุตฺโต มฺนิทฺทปาตวิมุตฺโต
 สปฺทานจาริตฺตวิมุตฺโต เขกาสนิทฺตวิมุตฺโต ปตฺตมฺนิทฺตวิมุตฺโต
 ชตฺตปจฺจยเกสฺสวิมุตฺโต อารณฺณิกิตฺตวิมุตฺโต รุกฺขมฺนิทฺ-
 ตวิมุตฺโต อพฺโฆกาสิตฺตวิมุตฺโต โสธานิตฺตวิมุตฺโต ยถา-
 สนิทฺตวิมุตฺโต เนตฺตวิมุตฺโต ปจฺจยเกสฺสวิมุตฺโต
 ทฺตวิมุตฺโต ตตฺตวิมุตฺโต จตฺตวิมุตฺโต
 อากาสานญฺจายตนสฺมาปตฺตวิมุตฺโต วิณฺณวณฺณญฺจายตนสฺมาปตฺตวิ-
 มุตฺโต อากิณฺณญฺจายตนสฺมาปตฺตวิมุตฺโต เหนวสฺสวณฺณญฺจาย-
 ตนสฺมาปตฺตวิมุตฺโตติ วิมุตฺตํ ๑ ตปฺปปรายนฺนํ อากิณฺณญฺจาย-
 ตนมนฺนํ ตปฺปปรายนฺนํ กมฺมปรายนฺนํ วิปាកปรายนฺนํ กมฺมกรฺกํ

๒๓๒ สุตตหนตปิฏเก ชุททกนิกายสุต จุฬนิกายเทโส [๔๘๓]

ปฐิณฺหริกรุํ ๑ อถว ภาคว ฆานาติ อย์ มุคฺคโต รูป-
ปฺรายนโน ๑ เป ๑ เหนวตณฺณนาสณฺณายคณฺธมาปฺตติปฺปฺรายนโนติ
วิมุคฺคํ ตปฺปฺรายนํ ๑ เตนหา ภควา

 วิณฺณณณฺจิติโย สพุพา (โปธํถาติ ภควา)

 อภิชานํ ตถาคโต

 คฺธิญฺชนฺตเมณํ ฆานาติ

 วิมุคฺคํ ตปฺปฺรายนนฺติ ๑

[๔๘๓] อากิณฺจณฺณวาสมฺภวํ ฅตฺวา นนฺทิสณฺโณชนํ อิติ
 เชวเมตํ อภินฺณาย ตโต ตคฺคํ จิปลฺลสฺสติ
 เอตํ ฅาณํ ตถํ คลฺลํ พฺรหฺมณฺณสฺส วุสฺมโต ๑

[๔๘๔] อากิณฺจณฺณวาสมฺภวํ ฅตฺวาติ อากิณฺจณฺณวาสมฺภวโ
 วฺจุจฺจติ อากิณฺจณฺณายคณฺธํวคฺคณฺโโก กมฺมาภิสฺสงฺฆาโร ๑ อากิณฺ-
 จณฺณายคณฺธํวคฺคณฺโโก กมฺมาภิสฺสงฺฆาโร อากิณฺจณฺณวาสมฺภวโ
 ติ ฅตฺวา
 ถคฺคณฺนฺติ ฅตฺวา พนฺธณฺนฺติ ฅตฺวา ปฺลิตฺโฬโรติ ฅตฺวา ฆานิตฺวา
 คฺคณฺณิตฺวา ติริยิตฺวา วิภาวณฺณิตฺวา วิมุคฺคํ กตฺวาติ อากิณฺจณฺณ-
 วาสมฺภวํ ฅตฺวา ๑

[๔๘๕] นนฺทิสณฺโณชนํ อิตฺติ นนฺทิสณฺโณชนํ วฺจุจฺจติ อรูป-
 ราโค ๑ อรูปราเคน ตํ กมฺมํ ถคฺคํ ถคฺคิตํ ปฺลิตฺพุทฺธํ อรูปราคํ
 นนฺทิสณฺโณชนนฺติ ฅตฺวา ถคฺคณฺนฺติ ฅตฺวา พนฺธณฺนฺติ ฅตฺวา
 ปฺลิตฺโฬโรติ ฅตฺวา ฆานิตฺวา คฺคณฺณิตฺวา ติริยิตฺวา วิภาวณฺณิตฺวา

วิภูตํ กตฺวา ๑ อิตฺติ ปทสนฺธิ ๑ เป ๑ ปทานุပ္พุทฺทเมตํ อิตฺติ
 นนฺทิสณฺโณชนํ อิตฺติ ๑

[๔๘๖] เขวเมตํ อภิณฺณายาติ เขวํ เขตํ อภิณฺณาย ชานิตฺวา
 ศุณฺณิตฺวา ทิรณิตฺวา วิภาวณิตฺวา วิภูตํ กตฺวาติ เขวเมตํ
 อภิณฺณาย ๑

[๔๘๗] คโต ทตฺถ วิปสฺสํตฺติ อภิณฺณายาณํ สฺมาปชฺ-
 ฌิตฺวา คโต อฏฺฐงฺกิตฺวา ทตฺถ ชาทฺเต จิตฺตเจตตฺถเก ฐมฺเม อนิ-
 จโต วิปสฺสํตฺติ ทฺวชฺชโต วิปสฺสํตฺติ โรคโต ๑ เป ๑ อนิสฺสํรณโต
 วิปสฺสํตฺติ ทฺวชฺชติ โยโถเกติ นิชฺฌายติ อุปปฏิกฺขตฺติ คโต ทตฺถ
 วิปสฺสํตฺติ ๑

[๔๘๘] เขตํ ฌานํ ตถํ ตสฺสํตฺติ เขตํ ฌานํ ตจฺจนํ ภูตํ
 ยาทาณํ อวิปริตํ ตสฺสํตฺติ เขตํ ฌานํ ตถํ ตสฺสํ ๑

[๔๘๙] พุราหฺมณสฺส อสฺมํโตติ พุราหฺมณสฺสํตฺติ สตฺตทฺนํ
 ฐมฺมานํ พาทิตตฺตา พุราหฺมณโณ ๑ เป ๑ อนิสฺสํโต ตาติ ปจฺจุจฺเจ-
 ตํ พุทฺธมาติ พุราหฺมณสฺส ๑ อสฺมํโตติ กตฺถาณปฺปฏฺฐชเน
 อุปาทาย สตฺต เตถฺชา อปฺปตฺตสฺสํ ปตฺติยา อนนฺทิตสฺสํ อธิคฺมาย
 อสฺสํจฺฉิตสฺสํ สจฺฉิตกิริยาย วสฺสนฺติ สํวสฺสนฺติ อวสฺสนฺติ ปวิวสฺสนฺติ ๑
 อรหา อุตฺตวา กตฺถรณฺโณ โยหิตฺถาโร อปฺปตฺตสฺสํทตฺถโก ปฏิก-
 ษิณฺณวสฺสนฺโณชนํ สมนฺทณฺณว วิมฺบฺโต โส อฏฺฐงฺวาโส จินฺณ-
 จรโณ ๑ เป ๑ ชาติชฺรามรณสํสาโร นตฺถิ ตสฺสํ ปฺนพฺภาโวติ

พราหมณ์ผู้ดี วุฒิมโต ฯ เทนาห ภควา

ອາກິຣຸຈຣຸພາດສະນຸກວໍ ພຊຸວາ ນະນຸທິສໄຊໂພສນໍ ວິຕິ

[illegible]

เขต ฌานี คณิ ศลุต พุราหมณุตถ์ วุฒิมโคติ ๗

สห คาทาปริโยธานา ๑ เป ๑ สตุถา เม ภนุเต ภควา สวโก-
หมสมิทธิ ๑

ไปดำตมามณวณปัญหานิทุเทโส จุกุทตโม ฯ

โมฆราชมาณวกปัญหานิทเทโส

[๔๘๐] ทวาทิ สกุก อปฺปจฺฉิตฺตํ (อิจฺจายสฺมา โมฆราชา)
 น เม พฺยาภาติ จกฺขฺมา
 ยาวตติยญฺจ เทวีสึ
 พฺยาภโรตฺติ เม สฺสํ ฯ

[๔๘๑] ทวาทิ สกุก อปฺปจฺฉิตฺตํ ใต้ พฺราหฺมณฺโณ ทฺวิ-
 จฺจุํ พุทฺธํ ภควนฺตํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ ตสฺส ภควา ปณฺหํ ปุณฺโง
 น พฺยาภาติ จกฺขฺมณฺนฺตฺรา อิมสฺส พฺราหฺมณฺสสฺส อินฺทฺริย-
 ปรีปาทโก ภวิสฺสํตฺติ ฯ สกุกาติ สกุกโก ฯ ภควา สกุกฺกตา ปพฺพ-
 ชิตฺติเมวํ สกุกโก ฯ อถวา. อทฺโธ มหทฺธโน ฐนฺวาติเมวํ สกุกโก ฯ
 ตสฺสํมานิ ฐนานิ เตยฺยถิํ สทฺธารณํ สฺสณํ หิริณํ โยคฺตปฺป-
 ชนํ สฺสฺชนํ จาคชนํ ปณฺณารณํ สติปญฺจานณํ สมนมฺปฺปธานณํ
 อิทฺธิปฺปาทณํ อินฺทฺริยณํ พถณํ โภชณฺจฺจนํ มกฺกณํ ผลณํ
 นิพฺพานณํ ฯ อิมฺเห อเนกวิเรหิ ฐนฺตเนหิ อทฺโธ มหทฺธโน
 ฐนฺวาติเมวํ สกุกโก ฯ อถวา สกุกโก ปหุ วิสฺสํ อถมคฺคโต สฺสุโร
 วโร วิกฺกนฺโต อภิรฺ อจฺฉนฺนํ อนฺตฺราสํ อปถายิ ปหีนภยภโร
 วิคตโตมฺหํโสติเมวํ สกุกโกติ ทวาทิ สกุก ฯ อปฺปจฺฉิตฺตํ ทวาทิ
 สกุก อปฺปจฺฉิตฺตํ อยาจิตฺตํ อชฺฉเวสฺสิตฺตํ ปสาทยิตฺตํ - ทวาทิ
 สกุก อปฺปจฺฉิตฺตํ ฯ อิจฺจายสฺมา โมฆราชาติ อิจฺจาติ ปท-

สนธิ ๑ อายตุมติ มียวณ ๑ โมฆราชาติ ศสูตร พราหมณสูตร
นาม ๑ เป ๑ อภิตาไปติ อิจุจายตุมมา โมฆราชา ๑

[๔๘๒] น เม พุยาภาสี จกขุมติ น เม พุยาภาสีติ เม
น อากิณิ น เทเสสี น ปณณเปสี น ปฏุสเปสี น วิวริ น
วิภสิ น อุตตานิสมกาสี น ปกาเสสี ๑ จกขุมติ ภควา ปณจหิ
จกขุหิ จกขุมา มัตตจกขุณามิ จกขุมา ทิพพจกขุณามิ จกขุมา
ปณณจกขุณามิ จกขุมา พุทฺธจกขุณามิ จกขุมา สมนุต-
จกขุณามิ จกขุมา ๑

ภกั ภควา มัตตจกขุณามิ จกขุมา ๑ มัตตจกขุหิ ภควโต ปณจ
วณฺณา ตวิฐฺชนฺติ นีโต ๑ วณฺโณ ปิตโก ๑ วณฺโณ โถหิตโก
๑ วณฺโณ กณฺโห ๑ วณฺโณ โธทาโต ๑ วณฺโณ ๑ ยตุก ๑
อภฺชิโตมานิ ปติฏฺฐิตานิ ตํ นีตํ โหติ สุนีตํ ปาสาทิกํ ทสฺสเนยฺย
อุมมวรปฺปฺปสฺमानํ ๑ ศสูตร ปวโต ปิตกํ โหติ สุปิตกํ สวณฺณ-
วณฺณํ ปาสาทิกํ ทสฺสเนยฺย กณฺณการปฺปฺปสฺमानํ ๑ อุกฺกยโต ๑
อภฺชิทฺฐฺวานิ ภควโต โถหิตกานิ โหนฺติ สวฺโถหิตกานิ ปาสาทิกานิ
ทสฺสเนยฺยานิ อิทฺทโคปกสฺमानานิ ๑ มชฺเช กณฺหํ โหติ สุกณฺหํ
อฏฺฐํ สนิทฺธํ ปาสาทิกํ ทสฺสเนยฺย อพาริฏฺฐกสฺमानํ ๑ ศสูตร ปวโต
โธทาตํ โหติ สวฺโธทาตํ เสตํ ปณฺทวํ ปาสาทิกํ ทสฺสเนยฺย โธสฺริ-
ตวรกสฺमानํ ๑ เตน ภควา ปกฺติมัตตจกขุณา อุตฺตภาวปริยาปฺนฺเนน
ปฺริมฺสจฺริตกมฺมาภินิพฺพุตฺเตน สมนฺตา โยชนํ ปสฺสตี ทิฉา เจว

รตุติณฺณ ๑ ๖ ยถามี จตุรํศกสมนฺนาคโต อนฺธกาโร โหติ สุริโย ๑
 อตฺตงฺกมิตฺโต โหติ กภาพกฺโข ๑ อโปสโต โหติ ทิพฺโพ ๑
 วนสฺสโต โหติ มหา ๑ อกาตเมโฆ อพฺภุจฺจิตฺโต โหติ เขวรูป
 จตุรํศกสมนฺนาคเต อนฺธกาเร สมนฺนตา โยชนํ ปสฺสตี ๖ นตฺติ โส
 กฺโข วา กวาญฺญํ วา ปากาโร วา ปพฺพโต วา คจฺโฆ วา ตตา
 วา อาวรณํ รูปานํ ทสฺสนาย ๖ เขณฺณเจ ติตถสฺสํ นิमितฺตํ กตฺวา
 คิตฺวาเห ปกฺขิเปยฺย ตณฺณเณว ติตถสฺสํ อุตฺตเรยฺย ๖ เหวํ ปริสุทฺธํ
 ภควโต ปกฺคิมํสจฺจุ ๖ เหวํ ภควา มํสจฺจุชฺฌามิ จฺจุชฺฌมา ๖

กถํ ภควา ทิพฺพจฺจุชฺฌามิ จฺจุชฺฌมา ๖ ภควา ทิพฺพเพณ จฺจุชฺฌา
 วิสุทฺเธน อตฺตงฺกมฺมานุสฺสเกณ ๖ เป ๖ ยถากมฺมุเปเต สคฺเค ปชา
 นาคิ ๖ อากจฺชมาโน ๑ ภควา เขมฺมํ โถกธาตุํ ปสฺสเสยฺย เทวํ
 โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย คิสฺโสมี โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย จคฺโสมี
 โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย ปณฺจมี โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย ทสฺมี โถก
 ธาตุโย ปสฺสเสยฺย วิสฺสมํ โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย คิสมํ โถกธาตุโย
 ปสฺสเสยฺย จตฺตาสํ โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย ปณฺณาสํ โถก
 ธาตุโย ปสฺสเสยฺย สตมฺมํ โถกธาตุโย ปสฺสเสยฺย สหสฺสํ อุนฺนิกํ
 โถกธาตุํ ปสฺสเสยฺย ทฺวิสฺสํ อุนฺนิกํ โถกธาตุํ ปสฺสเสยฺย
 คิสฺสํ อุนฺนิกํ โถกธาตุํ ปสฺสเสยฺย มหาสํ อุนฺนิกํ โถกธาตุํ ปสฺสเสยฺย ๖
 ยาวคกํ วา ปน อากจฺชเมยฺย ตาวคกํ ปสฺสเสยฺย ๖ เหวํ วิสุทฺธํ
 ภควโต ทิพฺพจฺจุชฺฌา ๖ เหวํ ภควา ทิพฺพจฺจุชฺฌามิ จฺจุชฺฌมา ๖

ปรหมตฺโต วา สพุพฺพํ อนุโตพุทฺธวาทเน ปวิวตฺตติ ฯ สพุพฺพํ
 กายกมฺมํ พุทฺธสฺส ภควโต ฌานานุปวิวตฺตติ สพุพฺพํ วจฺจกมฺมํ
 ฌานานุปวิวตฺตติ สพุพฺพํ มโนกมฺมํ ฌานานุปวิวตฺตติ ฯ อตฺเตเต
 พุทฺธสฺส ภควโต อปฺปปฏิหตํ ฌานํ อเนกเต พุทฺธสฺส ภควโต
 อปฺปปฏิหตํ ฌานํ ปจฺจุปปนฺเน พุทฺธสฺส ภควโต อปฺปปฏิหตํ
 ฌานํ ฯ ยาวตกํ เหยยฺยํ ตาวตกํ ฌานํ ยาวตกํ ฌานํ ตาว-
 ตกํ เหยยฺยํ เหยยฺยปริยฺยนฺตีกํ ฌานํ ฌานปริยฺยนฺตีกํ เหยยฺยํ เหยยฺยํ
 อติฏกมิตฺวา ฌานํ นปฺปวตฺตติ ฌานํ อติฏกมิตฺวา เหยยฺยปโล
 นตฺถิ อญฺญมมฺมํ ปริยฺยนุตฺถุจายิโน เต ธมฺมา ฯ ยถา ภูริณฺโณ
 สํมุคฺคปฺปฏฺฐานํ นุตฺตารํ เหฏฺฐิมํ สํมุคฺคปฺปฏฺธํ อูปริมํ นาทิวตฺตติ
 อูปริมํ สํมุคฺคปฺปฏฺธํ เหฏฺฐิมํ นาทิวตฺตติ อญฺญมมฺมํ ปริยฺย-
 นุตฺถุจายิโน . เอวเมว พุทฺธสฺส ภควโต เหยยฺยญฺจ ฌานญฺจ
 อญฺญมมฺมํ ปริยฺยนุตฺถุจายิโน ยาวตกํ เหยยฺยํ ตาวตกํ ฌานํ
 ยาวตกํ ฌานํ ตาวตกํ เหยยฺยํ เหยยฺยปริยฺยนฺตีกํ ฌานํ ฌาน-
 ปริยฺยนฺตีกํ เหยยฺยํ เหยยฺยํ อติฏกมิตฺวา ฌานํ นปฺปวตฺตติ ฌานํ
 อติฏกมิตฺวา เหยยฺยปโล นตฺถิ อญฺญมมฺมํ ปริยฺยนุตฺถุจายิโน เต
 ธมฺมา ฯ สพุพฺพธมฺเมสุ พุทฺธสฺส ภควโต ฌานํ ปวตฺตติ ฯ สพุเพ
 ธมฺมา พุทฺธสฺส ภควโต อวชฺชชนปฺปฏิพฺพธา อวชฺชชนปฺปฏิพฺพธา มนสิ-
 การปฏิพฺพธา จิตฺตฺตปฺปาทปฏิพฺพธา ฯ สพุพฺพธมฺเมสุ พุทฺธสฺส
 ภควโต ฌานํ ปวตฺตติ ฯ สพุเพธํ สคฺคานํ ภควา อาสยํ ชานาติ

โลกิ โวโลกนุโต อทฺทสฺส สत्ตเต อปฺปฺรชฺชเช มหารชฺชเช ติกฺขิ-
 ญฺเห มุทฺธิญฺเห สฺวากาเร ทฺวากาเร สฺวิญญาปเย ทฺวิญญาปเย
 อปฺเปกฺขเจ ปฺรโลกวชฺชภยทสฺสํวโน วิหรนฺเต ฯ เสงฺฆถาปํ นาม
 อปฺปฺตินิยํ วา ปทฺมินิยํ วา ปุณฺทริกนิยํ วา อปฺเปกฺขจاني อปฺป-
 ถานิ วา ปทฺมานิ วา ปุณฺทริกานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํว-
 ฏฺฆานิ อุกฺกานุกฺตานิ อนฺโตนิมฺมกฺโขปสฺสิตานิ อปฺเปกฺขจاني อปฺป-
 ถานิ วา ปทฺมานิ วา ปุณฺทริกานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก
 สํวฏฺฆานิ สโมทกณฺฐิตานิ อปฺเปกฺขจاني อปฺปฺถานิ วา ปทฺมานิ
 วา ปุณฺทริกานิ วา อุกฺเก ชาตานิ อุกฺเก สํวฏฺฆานิ อุกฺกา อจฺจุ-
 คมฺม ติฏฺฐนฺติ อนฺตฺติตฺตานิ อุกฺเกเน เสงฺฆเมว ภควา พุทฺธจฺจุณา
 โลกิ โวโลกนุโต อทฺทสฺส สत्ตเต อปฺปฺรชฺชเช มหารชฺชเช ติกฺขิ-
 ญฺเห มุทฺธิญฺเห สฺวากาเร ทฺวากาเร สฺวิญญาปเย ทฺวิญญาปเย
 อปฺเปกฺขเจ ปฺรโลกวชฺชภยทสฺสํวโน วิหรนฺเต ฯ ชานาติ ภควา
 อยํ ปุคฺคโต รากฺขวิโต อยํ โทสฺสวิโต อยํ โมหวิโต อยํ
 วิตฺถกฺขวิโต อยํ สทฺธาวิโต อยํ ฌานวิโตติ ฯ ราก-
 ขวิตฺถสฺส ภควา ปุคฺคตสฺส อสฺสํภกํ กเถติ ฯ โทสฺสวิตฺถสฺส ภควา
 ปุคฺคตสฺส เมตฺตาภาวนํ อจฺจุชฺชติ ฯ โมหวิตฺถสฺส ภควา ปุคฺคตํ
 อุกฺกเทสฺสปริปฺปฺญา ย กาเถน ฌมฺมสฺสํวเน กาเถน ฌมฺมสํวณฺณาย
 ปรสฺสํวณฺณํ นิเวเสติ ฯ วิตฺถกฺขวิตฺถสฺส ภควา ปุคฺคตสฺส อานาป-
 นสฺสํวณฺณํ อจฺจุชฺชติ ฯ สทฺธาวิตฺถสฺส ภควา ปุคฺคตสฺส ปสฺสาทนํ

เขว มยา อุกุคหิต์ เขว มยา อุปชาริต์ เขว มยา อุปถกขิต์ ฯ
 เทวีสติ ภควา เทโว เจว อีสิ จาติ เทวีสิ ฯ ยถา ราชปพพชิตา
 อุกุณฺธิ ราชิสโย พุราหุณฺณปพพชิตา อุกุณฺธิ พุราหุณฺณสโย
 เขวเมว ภควา เทโว เจว อีสิ จาติ เทวีสิ ฯ ขถวา ภควา
 ปพพชิตกิมิ อีสิ ฯ มหนตฺ สัตถกฺขนฺธฺ เถสิ คเวสิ ปริเยสํคิมิ
 อีสิ ฯ มหนตฺ สมาริกฺขนฺธฺ มหนตฺ ปญฺญาภกฺขนฺธฺ มหนตฺ
 วิมุตติภกฺขนฺธฺ มหนตฺ วิมุตติภกฺขนฺธฺ เถสิ คเวสิ ปริเย-
 สํคิมิ อีสิ ฯ มหโต ตโมกายสฺส ปทาณํ มหโต วิปฺปุตฺตา-
 สฺส ปทาณํ มหโต ตณฺหาสฺส ตณฺหาสฺส อพฺพุพฺพนํ มหโต ทิฏฺฐิ-
 สฺส ฆาตสฺส วิณิพฺเพชนํ มหโต มานทฺตสฺส ปาตํ มหโต
 อภิสํขารสฺส อฺปฺปมํ มหโต โธฆสฺส นิคฺคณฺณํ มหโต ภารสฺส
 นิภฺเขปนํ มหโต สํสํวอฏฺฐสฺส อฺปฺปจฺเณทํ มหโต สมนฺตาปสฺส
 นิพฺพาปนํ มหโต ปริพาหสฺส ปฏฺิปปสฺสทฺธํ มหโต ธมฺมท-
 ฐสฺส อสฺสํสาปนํ เถสิ คเวสิ ปริเยสํคิมิ อีสิ ฯ มหนฺเต สติปฏฺฐาเน
 มหนฺเต สมนฺนปฺปชาเน มหนฺเต อิทฺธิปฺปาทเ มหนฺตานิ อินฺทฺริยานิ
 มหนฺตานิ พตฺตานิ มหนฺเต โพษณฺจเ มหนฺตํ อริยํ อฏฺฐจฺจุกกํ
 มคฺคํ มหนฺตํ นิพฺพานํ เถสิ คเวสิ ปริเยสํคิมิ อีสิ ฯ มเห-
 สฺสทฺเทหิ วา สฺสทฺเทหิ เถสิโต คเวสิโต ปริเยสํคิมิ กหํ พุทฺโธ
 กหํ ภควา กหํ เทวเทโว กหํ นราสํโกคิมิ อีสํคิ ยาวตฺตยณฺจ
 เทวีสิ พฺยาภโรคํคิ เม สฺสํ ฯ เตนาค โส พุราหุณฺณ

ທຸວາຮີ ສັກຍຸກ ອປຸຈຸນິຕຸສັ ອິຈຸຈາຍຕຸມາ ໂມຊຣາຊາ

น เม พุยาภาติ จกฺขมา

ຍາວກັດຍໝາຍ ເທວີດ

พวยากไรต์ติ เม สุตุนติ ฯ

[๔๘๔] ขย โดโก บโร โดโก พรหมโตโก สเทวโก

ทิฏฐิเจต นานิชา นาคิ โทคมตฺตํ ยตฺตํติโน ฯ

[๔๘๕] อยํ โถโก ปโร โถโกติ อยํ โถโกติ มนุสฺสํโถโก ฯ

ປໂຣ ໂຕໂກຕີ ມຸຸຸຸຸຸໂຕໂກ ຈເປຕຸວາ ສພຸໂພ ປໂຣ ໂຕໂກຕີ ອຍ໌
ໂຕໂກ ປໂຣ ໂຕໂກ າ

[๔๘๖] พุทฺหมโลกิ สเทวโลกิ พุทฺหมโลกิ สเทวโก สมารโก
 สตุสฺมณพฺราหฺมณั ปชา สเทวมนุสฺสชาติ พุทฺหมโลกิ สเทวโก ฯ

[๔๘๗] ทิฏฐินฺเต นภิชานาคັຕิ ตຸຍຫໍ່ ທິຖຸຈີ້ ພຸຕິ ກຸ້ຈິ ດທຸຈີ້
 ອຸຊຸມາດຍ໌ ອຸຕິປຸປາຍ໌ ໂລໂກ ນ ສານາຕິ ອຍ໌ ເວວັທິຖຸຈິໂກ ເວວັ-
 ພຸຕິໂກ ເວວັກຸຈິໂກ ເວວັດທຸຈິໂກ ເວວັອຸຊຸມາດໂຍ ເວວັອຸຕິປຸປາຍຕິ
 ນ ສານາຕິ ນ ປຣັດຕິ ນ ທກຸພຕິ ນາຣັກຈຸດຕິ ນ ວິນຸທຕິ ນ
 ປຸງິດກັຕຕິ ທິຖຸຈິນເຕ ນາຣິສານາຕິ າ

[๔๘๘] โคตมมุตฺต ยตฺตตฺถิโนติ ภควา ยตฺตปฺปตฺตติติ ยตฺตตฺถิ ๑
 ขตฺวา ภควา ตํกุกฺโข ตํกุกฺโข มานิโข ปุริโข อปฺปจโข ตาภิ
 จีวร ปิณฺฑปฺปาทเตนํตํน ทิถานปฺปจฺจยเกตฺตชฺชปฏิกฺขารานนฺติ โคต-
 มมุตฺต ยตฺตตฺถิโน ๑ เตนหาท โส พราหฺมโณ

ชยฺ โดโก ปโร โดโก พุทฺหมโดโก สเทวโก
ทิฏฐินเต นามิขานาคี โคตมสํส ยถาสติโนติ ฯ

[๔๘๘] เขว่ อภิภูกนฺตทศสํวํ อตฺถิ, ปญฺเณ อากมํ
 กถํ โถกํ อเวกชนตํ มจฺจราชา น ปสฺสติ ฯ

[៥០០] ខេវំ ឧបិក្កណ្ណតក្កត្ថាវិនិច្ឆ័យំ ខេវំ ឧបិក្កណ្ណតក្កត្ថាវិ
ចក្កតក្កត្ថាវិ តេជ្ឈតក្កត្ថាវិ វិតេជ្ឈតក្កត្ថាវិ បាណិក្កតក្កត្ថាវិ ចុត្តុគ្គម-
តក្កត្ថាវិ ឯវរាតត្ថាវិនិច្ឆ័យំ ខេវំ ឧបិក្កណ្ណតក្កត្ថាវិ ។

[๕๐๓] อตุถิ ปญฺเหน อากมนฺติ ปญฺหตุถิกมฺหา อากตา
 ๑เป ๑ สํนทตฺตํ ภาณิตฺตํ เอมมฺปี อตุถิ ปญฺเหน อากมฺ ๑

[๕๐๒] **กถํ โถกํ อเวกขณฺตุนฺทิตํ กถํ อเวกขณฺตํ ปรํ อเวกขณฺตํ**
ตฺถยນฺตํ ทิรยນฺตํ วิภาวณฺตํ วิภฺตํ กโรนฺตุนฺทิตํ กถํ โถกํ
อเวกขณฺตํ ฯ

[๕๐๓] มจฺจุราชา น ปตฺถํคํคิ มจฺจุราชา น ปตฺถํคิ น
ทกฺขคิ นาริขฺฌนคิ น วิญญคิ น ปฏฺธิกคํคิ มจฺจุราชา น
ปตฺถํคิ ฯ เตนนาถ โส พราหมณ

เขว่ อภิกขุณฑศุสงฆ์ ขตุติ ปณฺเฑน ธาตมํ
 กถํ โถกํ อเวกชนนํ มจฺจราชา น ปสฺสตีติ ฯ

[๕๐๔] สุนฺดโรโต โลกํ อเวกฺขสฺสํ โมฆราชํ สทา สโต
 อตฺตทานุทฺธิจํ อหุจฺจ เหวํ มจฺจุตฺตโร สฺติยา
 เหวํ โลกํ อเวกฺขนฺทํ มจฺจุราชานํ น ปรสฺสติ ฯ

๑ โธ น ถพภติ สงฺฆาเรสุ ๑ โธ น ถพภติ วิญญาเน ๑ โธ
 น ถพภติ ๑ อุตฺตมฺเหตํ ภควตา รูปํ ภิกฺขเว อนตฺตา รูปญจ
 หิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภิวิสฺสํ นยิํ รูปํ อาพาธาย สงฺกฺเตยฺย
 ถพฺเภถ ๑ รูปเ เชวํ เม รูปํ โหตุ เชวํ เม รูปํ มา อโหสฺสํติ
 ยสฺมา ๑ โธ ภิกฺขเว รูปํ อนตฺตา ตสฺมา รูปํ อาพาธาย
 สงฺกฺตติ น ๑ ถพภติ รูปเ เชวํ เม รูปํ โหตุ เชวํ เม รูปํ
 มา อโหสฺสํติ เวทนา อนตฺตา เวทนา ๑ หิํ ภิกฺขเว อตฺตา
 อภิวิสฺสํ นยิํ เวทนา อาพาธาย สงฺกฺเตยฺย ถพฺเภถ ๑ เวทนาย
 เชวํ เม เวทนา โหตุ เชวํ เม เวทนา มา อโหสฺสํติ ยสฺมา
 ๑ โธ ภิกฺขเว เวทนา อนตฺตา ตสฺมา เวทนา อาพาธาย
 สงฺกฺตติ น ๑ ถพภติ เวทนาย เชวํ เม เวทนา โหตุ เชวํ
 เม เวทนา มา อโหสฺสํติ สญฺญา อนตฺตา สญฺญา ๑ หิํ
 ภิกฺขเว อตฺตา อภิวิสฺสํ นยิํ สญฺญา อาพาธาย สงฺกฺเตยฺย
 ถพฺเภถ ๑ สญฺญาย เชวํ เม สญฺญา โหตุ เชวํ เม สญฺญา
 มา อโหสฺสํติ ยสฺมา ๑ โธ ภิกฺขเว สญฺญา อนตฺตา ตสฺมา
 สญฺญา อาพาธาย สงฺกฺตติ น ๑ ถพภติ สญฺญาย เชวํ เม
 สญฺญา โหตุ เชวํ เม สญฺญา มา อโหสฺสํติ สงฺฆารว อนตฺตา
 สงฺฆารว ๑ หิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภิวิสฺสํ นยิํ สงฺฆารว
 อาพาธาย สงฺกฺเตยฺย ถพฺเภถ ๑ สงฺฆาเรสุ เชวํ เม สงฺฆารว
 โหนตุ เชวํ เม สงฺฆารว มา อโหสฺสํติ ยสฺมา ๑ โธ ภิกฺขเว

ឥន្ទធារា ចនគុតា គតុំមា ឥន្ទធារា ចាបាធាយ ឥន្ទគុតនុតិ អ
 ។ តព្ភភតិ ឥន្ទធារេតុ ខេវំ មេ ឥន្ទធារា តៃនុតុ ខេវំ មេ ឥន្ទធារា
 មា ចត្តេសុតិ វិញ្ញណ្ណំ ចនគុតា វិញ្ញណ្ណេយ្យ អិកំ ភិក្ខុវេ
 ចគុតា ចភវិត្តំ អមិកំ វិញ្ញណ្ណំ ចាបាធាយ ឥន្ទគុតេយ្យ តព្ភភេត
 ។ វិញ្ញណ្ណេ ខេវំ មេ វិញ្ញណ្ណំ តៃតុ ខេវំ មេ វិញ្ញណ្ណំ មា
 ចត្តេសុតិ យតុំមា ។ ខៃ ភិក្ខុវេ វិញ្ញណ្ណំ ចនគុតា គតុំមា
 វិញ្ញណ្ណំ ចាបាធាយ ឥន្ទគុតិ អ ។ តព្ភភតិ វិញ្ញណ្ណេ ខេវំ
 មេ វិញ្ញណ្ណំ តៃតុ ខេវំ មេ វិញ្ញណ្ណំ មា ចត្តេសុតិ ។ ទុក្ខគឃ្លេតំ
 ភក្ខតា អាយំ ភិក្ខុវេ កាយិ គុម្ភាកំ អបិ ឯវេសំ ឫទ្ធានមិកំ
 ភិក្ខុវេ កម្មំ ឥន្ទគតំ ចភិស្សេយ្យេតិកំ វេកមិយំ តន្ត្រុសុវ្ភំ តត្រ
 ភិក្ខុវេ សុត្វា ចរិយសាវកោ ឫទ្ធិសុត្តន្តប្បាតឃ្លេយ្យេ ឥន្ទកំ យិនិស្ត
 មន្តិកវិរតិ មិទិ មិមត្តមំ សតិ មិកំ តៃតិ មិមត្តន្តប្បាតា មិកំ
 ចុប្បឥន្ទតិ មិមត្តមំ ចត្តិ មិកំ អ តៃតិ មិមត្តំ និរោចា មិកំ
 អិរុទ្ធអតិ មិកំ ចវិទ្យាឫទ្ធិយា ឥន្ទធារា ឥន្ទធារឫទ្ធិយា វិញ្ញណ្ណំ
 វិញ្ញណ្ណឫទ្ធិយា អារុរូបំ អារុរូបឫទ្ធិយា ឥវាយកំ ឥវាយក-
 ឫទ្ធិយា ឥន្ទតៃ ឥន្ទតឫទ្ធិយា វេកមា វេកមាឫទ្ធិយា តត្តហា តត្តហា-
 ឫទ្ធិយា ចុប្បាតា ចុប្បាតាឫទ្ធិយា ភាវិ ភាវឫទ្ធិយា ឆាតិ ឆាតិ-
 ឫទ្ធិយា ឆរាមរណំ តៃកបរិវេទកុក្ខតៃមន្តសុបាយាសា សមុភវនុតិ
 ខេវមេតត្តំ ខេវមេតត្តំ កុក្ខកុក្ខនតត្តំ សមុត្តិ តៃតិ ចវិទ្យាធាយ
 កេវា ចត្តេសុតិវិរាតិវិរោចា ឥន្ទធារនិរោច ឥន្ទធារនិរោចា វិញ្ញណ្ណ-

นิโรธ วิญญานนิโรธ นามรูปนิโรธ นามรูปนิโรธ สฬายตน-
 นิโรธ สฬายตนนิโรธ ผัสสฺสนิโรธ ผัสสฺสนิโรธ เวทนานิโรธ
 เวทนานิโรธ ตณฺหานิโรธ ตณฺหานิโรธ อุปาทานนิโรธ อุปา-
 ทานนิโรธ ภวนิโรธ ภวนิโรธ ชาตินิโรธ ชาตินิโรธ ชราม-
 มรณํ โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสํปายาสํ นิรุชฺชนฺติ เอวเมตสฺส
 เกวตสฺสํ ทุกฺขทฺฆณฺธสฺสํ นิโรธ โหคํติ ฯ เอวํ อวสฺสํติปวตฺต-
 สตฺถกฺขณวเสน สํญฺญโต โลกํ อเวกฺขติ ฯ

กถํ ตุจฺจนฺตํชารสํนุสฺสํนาวเสน สํญฺญโต โลกํ อเวกฺขติ ฯ
 รูปํ สํโร น ถพฺภติ เวทนาย สํโร น ถพฺภติ สญฺญาย
 สํโร น ถพฺภติ สจฺจวเรตฺถํ สํโร น ถพฺภติ วิญฺญาเณ
 สํโร น ถพฺภติ ฯ รูปํ อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ นิจฺจํสํว-
 สํวํ วา สจฺจํสํวํ วา อตฺตํสํวํสํวํ วา นิจฺเจน วา
 ชฺเชน วา สสฺสํเตน วา อวิปริณามมฺมุเนน วา ฯ เวทนา อสฺสํสํวํ
 นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ สญฺญา อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ
 สจฺจํวํ อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ วิญฺญาณํ อสฺสํสํวํ
 นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ นิจฺจํสํวํสํวํ วา สจฺจํสํวํ วา อตฺต-
 สํวํสํวํ วา นิจฺเจน วา ชฺเชน วา สสฺสํเตน วา อวิปริณาม-
 มฺมุเนน วา ฯ ยถา นโฬ อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ ยถา
 จ เภรณฺโฑ อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ ยถา จ อุกฺกุณฺโฬ
 อสฺสํสํวํ นิสฺสํสํวํ สํวํปคํ ยถา จ เตคคฺคฺโค อสฺสํสํวํ

สุธมฺมโต อนนฺตโต อสงฺวโต วรฺกโต วิภวโต ขมฺมโต สาส-
 วโต สงฺฆโต อเวกฺขติ เวทนี สณฺณํ สงฺฆาเร วิญฺญาณํ
 วิตฺตโต ตฺยจฺจโต สุธมฺมโต อนนฺตโต อสงฺวโต วรฺกโต วิภวโต
 ขมฺมโต สาสวโต สงฺฆโต อเวกฺขติ ฯ เหวํ ทสฺสหากาเรหิ
 สุธมฺมโต โลกํ อเวกฺขติ ฯ อมฺิฯ ทฺวาทสฺสหากาเรหิ สุธมฺมโต
 โลกํ อเวกฺขติ รูปํ น สกฺโต น ชฺวีโว น โปโส น นโร น
 มานโว น อิตฺถิ น ปฺริโส น อตฺตา น อตฺตนิยํ น อหํ น มม
 น โกจิ อตฺถิ เวทนา สณฺญา สงฺฆารา วิญฺญาณํ น
 สกฺโต น ชฺวีโว น โปโส น นโร น มานโว น อิตฺถิ น ปฺริโส
 น อตฺตา น อตฺตนิยํ น อหํ น มม น โกจิ อตฺถิ ฯ เหวํ
 ทฺวาทสฺสหากาเรหิ สุธมฺมโต โลกํ อเวกฺขติ ฯ

อุตฺตมฺเหตํ ภควตา ยํ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺห
 ตํ โว ปหฺนํ ทิสฺสวตฺตํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสํติ ทิณฺญํ ภิกฺขเว
 น ตุมฺหากํ รูปํ ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺห ตํ โว
 ปหฺนํ ทิสฺสวตฺตํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสํติ เวทนา ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ
 ตํ ปชฺห สว โว ปหฺนา ทิสฺสวตฺตํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสํติ
 สณฺญา ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺห สว โว ปหฺนา ทิส-
 สวตฺตํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสํติ สงฺฆารา ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ เท
 ปชฺห เท โว ปหฺนา ทิสฺสวตฺตํ หิตาย สฺขาย ภวิสฺสํติ วิญฺญาณํ
 ภิกฺขเว น ตุมฺหากํ ตํ ปชฺห ตํ โว ปหฺนํ ทิสฺสวตฺตํ หิตาย

ສຸຂາຍ ກວີສຸຕຕິ ॥ ຕໍ່ ກໍ່ ມຸນຸພຸ ກິຊເວ ຍໍ ອີມສຸມີ ເສຕວເນ
 ຕິນກຊສຳຂາປຣາດໍ ຕໍ່ ສໂນ ຫຣຍຍ ວາ ທເຍຍ ວາ ຍຄາ-
 ປຈຸຍໍ ວາ ກເຍຍ ອມີນຸ ຕຸມຸຫາກໍ ເວມສຸຕ ອມເ ສໂນ ຫຣຕິ
 ວາ ທຫຕິ ວາ ຍຄາປຈຸຍໍ ວາ ກໂວຕິຕິ ॥ ໂນເທຕໍ ກນຸເຕ ॥ ຕໍ່
 ກິສຸຕ ເທຕຸ ॥ ມ ໂນ ເວວໍ ກນຸເຕ ອຕຸຕາ ວາ ອຕຸຕນິຍໍ ວຳຕິ ॥
 ເວວເມວ ໄຂ ກິຊເວ ຍໍ ນ ຕຸມຸຫາກໍ ຕໍ່ ປສຸທ ຕໍ່ ໂວ ປຳຜິນ
 ທໍຣຕຸຕໍ ຫິຕາຍ ສຸຂາຍ ກວີສຸຕຕິ ກິຣຸຈ ກິຊເວ ນ ຕຸມຸຫາກໍ
 ຮູປໍ ກິຊເວ ນ ຕຸມຸຫາກໍ ຕໍ່ ປສຸທ ຕໍ່ ໂວ ປຳຜິນ ທໍຣຕຸຕໍ ຫິຕາຍ
 ສຸຂາຍ ກວີສຸຕຕິ ເວທນາ ສຸພຸພາ ສຸຂາວາ ວິຣຸພານໍ
 ກິຊເວ ນ ຕຸມຸຫາກໍ ຕໍ່ ປສຸທ ຕໍ່ ໂວ ປຳຜິນ ທໍຣຕຸຕໍ ຫິຕາຍ
 ສຸຂາຍ ກວີສຸຕຕິຕິ ॥ ເວມມີ ສຸພຸພໂຕ ໂຕກໍ ອເວກຊຕິ ॥

ຂາຍສຸມາ ອານຸໂທ ກວນຸຕໍ ເອຕທໂວຈ ສຸພຸໂພ ໂຕໂກຕິ
 ກນຸເຕ ວຸຈຸຈຕິ ກິຕຸຕາວຕາ ນຸ ໄຂ ກນຸເຕ ສຸພຸໂພ ໂຕໂກຕິ ວຸຈຸຈຕິ ॥
 ຍສຸມາ ໄຂ ອານຸທ ສຸພຸພໍ ອຕຸເຕນ ວາ ອຕຸຕນິເຍນ ວາ ຕສຸມາ
 ສຸພຸໂພ ໂຕໂກຕິ ວຸຈຸຈຕິ ກິຣຸຈານຸທ ສຸພຸພໍ ອຕຸເຕນ ວາ ອຕຸຕ-
 ນິເຍນ ວາ ॥ ຈກຊ ສຸພຸພໍ ຮູປາ ສຸພຸພາ ຈກຊວິຣຸພານໍ ສຸພຸພໍ
 ຈກຊສຸມສຸໂຕ ສຸພຸໂພ ຍມຸມີທໍ ຈກຊສຸມສຸຕປຈຸຍາ ອຸປປຊຊຕິ
 ເວທຍິຕໍ ສຸຂໍ ວາ ທຸກຊໍ ວາ ອທຸກຊມສຸຂໍ ວາ ຕມມີ ສຸພຸພໍ
 ອຕຸເຕນ ວາ ອຕຸຕນິເຍນ ວາ ໂສຕໍ ສຸພຸພໍ ສຸທຸກ ສຸພຸພາ ພານໍ
 ສຸພຸພໍ ກນຸຈາ ສຸພຸພາ ສິວຸກ ສຸພຸພາ ຣຳ ສຸພຸພາ ກາໂຍ

จากขุททกสูตร คโต ปาณินโต ปุณฺณปร ภิภูเว ภิภูช วิตถก-
 วิจารณ์ วุฒมา อชฺฐตฺตํ สมฺปสาทน์ เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตถกํ
 อวิจารณ์ สมาริธิ ภิภูชํ ทุติยํ ฌานํ ทุติยํ ฌานํ จตุตฺตํ ฌานํ
 อุปฺปมฺปชฺช วิหริติ อโย ภิภูเว ภิภูช อนุสมภาสิ มาวํ ฌนํ
 วจิตฺวา มารจากขุททกสูตร คโต ปาณินโต ปุณฺณปร ภิภูเว
 สัพพโส ฐปฺปณฺณํ สมตฺติกกมา ปฏฺฐสณฺณํ อตฺตงฺกมา นานตฺต-
 สณฺณํ อนนตฺตการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสาณญายคณํ อุป-
 สมฺปชฺช วิหริติ อโย อจฺจุติ ภิภูเว ภิภูช อนุสมภาสิ มาวํ
 ฌนํ วจิตฺวา มารจากขุททกสูตร คโต ปาณินโต ปุณฺณปร ภิภูเว
 ภิภูช สัพพโส อากาสาณญายคณํ สมตฺติกกมม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ
 วิญฺญาณณญายคณํ อุปฺปมฺปชฺช วิหริติ สัพพโส วิญฺญาณณญายคณํ
 สมตฺติกกมม นตฺติ ภิภูชํ อากิณฺณญายคณํ อุปฺปมฺปชฺช วิหริติ
 สัพพโส อากิณฺณญายคณํ สมตฺติกกมม ฌนสณฺณานาณญายคณํ
 อุปฺปมฺปชฺช วิหริติ สัพพโส ฌนสณฺณานาณญายคณํ สมตฺติกกมม
 สณฺณาวะทียคณโร อุปฺปมฺปชฺช วิหริติ ปณฺณาย จตฺตํ ภิภูช
 ฌนํ วจิตฺวา มารจากขุททกสูตร คโต ปาณินโต ติณฺโณ
 โถเก วิตฺตติ โส วิตฺตตฺตํ อจฺจุติ วิตฺตตฺตํ ติณฺณจติ วิตฺตตฺตํ
 นิสฺสทติ วิตฺตตฺตํ ฌนํ กปฺเปติ ติ ภิภูชํ ฌนํ ฌนํ ปาณินโต
 ภิภูเว ปาณินโตติ มจฺจุราชา น ปตฺตติ ฯ เทนาห ภควา

สุธมฺมโต โลกํ อเวกฺขสฺสํ โมฆราช สทา สโต
 อตฺตานุทฺติจํ อหฺมจฺจ เขวํ มจฺจุตฺตโร สียา
 เขวํ โลกํ อเวกฺขนฺคํ มจฺจุราชา น ปตฺตํคํติ ฯ
 สห คาถาปริโยสานา ฯ เป-ฯ สตุถา เม ภนฺเต ภควา สวโก-
 ทมสฺสํมิตฺติ ฯ

โมฆราชมาณวกปัญหานิทฺเทโส ปณฺณรตฺโม ฯ

ปึงคิยมาณวกปญฺหานิทฺเทโส

[๕๓๑] ชินฺโนหมธัมมํ อพโล จิณฺณโน (อิจฺจายธฺมา มึงฺคิโย)

เนตฺตา น สฺสทฺธา ธวณํ น ฆาตฺ

มาหฺนปฺนสฺสํ โมมุโห อหฺนตฺรา ย

อาจิกฺข ชมฺมํ ยมฺหํ วิชฺฌณฺ

ชาติชฺชตฺรา ย อธิ วิปฺปหาณํ ฯ

[๕๓๒] ชินฺโนหมธัมมํ อพโล จิณฺณโนติ ชินฺโน จุฑฺโถม
มหตฺตโต อทฺตคโต วโยชนฺุปฺปคโต วิสฺสวสฺสสฺสคิตฺโต ชาติยา ฯ
อพโลติ กุพฺพโล อปฺปพโล อปฺปภาโม ฯ จิณฺณโนติ วิสฺสวณฺโน
วิสฺสวณฺโน ยา ธา ปุริมา สฺสกา จณฺณนิภา ธา อหฺนตฺริตา
อาทณฺโว ปาตุญฺโหติ ชินฺโนหมธัมมํ อพโล จิณฺณโน ฯ อิจฺจา-
ยธฺมา มึงฺคิโยติ อิจฺจาติ ปทสฺสนฺธิ ฯ อายธฺมาติ มียวณํ ฯ
มึงฺคิโยติ ตสฺส พฺราหฺมณสฺส นามํ ฯ เปฯ อภิตาไปติ อิจฺจา-
ยธฺมา มึงฺคิโย ฯ

[๕๓๓] เนตฺตา น สฺสทฺธา ธวณํ น ฆาตฺติ เนตฺตา อสฺสทฺธา
อวิสฺสทฺธา อปฺริสฺสทฺธา อโวทาคา โน ตถา จกฺขฺมา รูปํ ปสฺสํสามิตฺติ
เนตฺตา น สฺสทฺธา ฯ ธวณํ น ฆาตฺติ โสคํ อสฺสทฺธํ อวิสฺสทฺธํ อปฺริ-
สฺสทฺธํ อโวทาคํ โน ตถา โสเคน สทฺทํ สฺสโนมิตฺติ เนตฺตา น
สฺสทฺธา ธวณํ น ฆาตฺ ฯ

[๕๑๔] มาหมุปนฺตํ โมมุโห อนฺตรายาติ มาหํ นตฺถํ ปนตฺถํ
 วนตฺถํ ๑ โมมุโหติ อวิตฺถวา อวิชฺชาคโค อฉาณํ อวิภาวํ
 ทุปฺปญฺโญ ๑ อนฺตรายาติ ทุยฺหํ ฐมฺมํ ทิฏฺฐิจํ ปฏฺฐิปกํ มคฺคํ อนนฺต-
 ฌาย ฌนาวิกิตฺวา อวิทิตํ ภคฺวา อปฏฺฐิตภิตฺวา อมุสฺสยิตฺวา อสฺสจุ-
 ฌิตฺวา อนฺตรายาเยว กาลํ ภเรยฺยนฺติ มาหมุปนฺตํ โมมุโห
 อนฺตราย ๑

[๕๑๕] ธาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชฌณฺนํ ธาจิกฺข ฐมฺมํ
 ธาติกถฺยาณํ มชฺเชกถฺยาณํ ปริโยธานถฺยาณํ ธาตุกํ สํพยุญฺชนํ
 เกวตปริปฺปณฺณํ ปริตฺตํ พุทฺทมจฺริยํ จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน
 จตฺตาโร สํมมปฺปชานาเน จตฺตาโร อิทฺธิปฺปาเท ปณฺจอินฺทฺริยาणि ปณฺจ
 พถาणि สํคต โภชณฺเจว อริยํ อฏฺฐสํกตํ มคฺคํ นิพฺพานญฺจ นิพฺพาน-
 คามินิญฺจ ปฏฺฐิปกํ ธาจิกฺข เทเสหิ ปณฺณเปหิ ปฏฺฐเปหิ วิจารณ์
 วิชาหิ อุตฺตานํโกโรหิ ปกาเสหิ ธาจิกฺข ฐมฺมํ ๑ ยมํ
 วิชฌณฺนํ ยมํ ฌาเนยฺยํ วิชาเนยฺยํ ปฏฺฐิวิชาเนยฺยํ ปฏฺฐิวิชฺฌเนยฺยํ
 อธิคฺคฺเขยฺยํ มุเสยฺยํ สจฺจุฌิกเรยฺยนฺติ ธาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชฌณฺ ๑

[๕๑๖] ชาติชฺชรวาย อธิ วิปฺปหานฺติ อธิเชว ชาติชฺชวามรณตฺถํ
 ปหานํ วุปลโม ปฏฺฐินิสฺสํคโค ปฏฺฐิปฺปตฺตํทฺธิ อมตํ นิพฺพานนฺติ
 ชาติชฺชรวาย อธิ วิปฺปหานํ ๑ เณวาท โส พุทฺทมโน

ชินฺโนนฺทรมํ อพโต วิวณฺโณ (อิจฺจายสฺมา บึงคิโย)
 เนตฺตา น สฺสฺสา สวณํ น ฌาส

มาหมุปนัสสํ โมมุโห อนุคราย
 อากิฏฐ ธมฺมํ ยมห์ วิชณฺณํ
 ชาติชฺชราย อิชฺ วิปฺปหานนฺติ ฯ

[๕๓๗] ทิฏฺฐวณฺ ฐุเปสฺ วิหณฺณมานเ (มิจฺฉิกิยาติ ภคฺวา)

ฐุเปปนฺติ ฐุเปสฺ ชนา ปมตฺตา
 ตสฺมา ทฺวํ มิจฺฉิย ฐุเปปนฺตฺโต
 ชหสฺสํ ฐุเป ฐุเปปนฺตฺตวาย ฯ

[๕๓๘] ทิฏฺฐวณฺ ฐุเปสฺ วิหณฺณมานนฺติ ฐุเปสฺติ จตุตาโร
 ๑ มหาภูตา จตุณฺณญ ๑ มหาภูตานํ ๑ อุปาทายฐุเป ๑ สจฺจตา ฐุเปสฺ
 ฐุเปปฺปจฺจยา ฐุเปการณฺนา ๑ หณฺณนฺติ ๑ วิหณฺณนฺติ ๑ ฐุเปหณฺณนฺติ ๑ ฐุเปชาติ-
 ยนฺติ ๑ ฐุเป สติ ๑ วิวิธกมฺมกาวรณฺนา ๑ กาวรณฺติ ๑ กสฺสํหิมี ๑ ตาเพนฺติ
 เวตฺตเคหิมี ๑ ตาเพนฺติ ๑ อทฺธมทณฺฑกเคหิมี ๑ ตาเพนฺติ ๑ หตฺถกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ
 ปาทกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ ๑ หตฺถปาทกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ ๑ กณฺณณกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ
 นาสกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ ๑ กณฺณณนาสกมฺม ๑ ฉินฺทนฺติ ๑ พิตฺตจฺจกถาติกมฺม ๑ กโรนฺติ
 สจฺจชฺฌนฺทกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ ราหุชฺฌนฺทกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ โสติมาติกมฺม ๑ กโรนฺติ
 หตฺถปชฺชโสติกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ เชรกจฺจกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ จิรวาติกมฺม ๑
 กโรนฺติ ๑ เณณยฺยกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ พิตฺตมัสสีกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ กหาปณิกมฺม ๑
 กโรนฺติ ๑ ชารวปคฺคจฺจกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ ปติชฺชปวิวตฺตจฺจกมฺม ๑ กโรนฺติ
 ปถาตปัสสจกมฺม ๑ กโรนฺติ ๑ ตตฺตเตนฺท ๑ เทเตน ๑ โอตฺติจฺจจกมฺม ๑ สุนฺทเวหิมี
 ๑ ชาทาเปนฺติ ๑ สจฺจกมฺม ๑ สจฺจเต ๑ จตุตาเตนฺติ ๑ อตฺตินา ๑ สจฺจ-ฉินฺทนฺติ ๑

เอวํ สํตฺตา รูปเหตุ รูปปจฺจยา รูปการณํ ฬยณฺหนิ วิหณฺหณฺหนิ
 อฺปฺฬยณฺหนิ อฺปฺฬยณฺหนิ ๑ เอวํ ฬยณฺมาเน วิหณฺหณฺมาเน ทิสฺวา
 ปตฺตํติคฺวา ตฺถยิตฺวา ตริยิตฺวา วิภาวียิตฺวา วิมฺภํ กตฺวาติ ทิสฺวาน
 รูปํ วิหณฺหณฺมาเน ๑ มัจจุคิยาคิ ภคฺวาติ มัจจุคิยาคิ ภคฺวา คํ
 พุราหุณฺณํ นามเน อถปฺติ ๑ ภคฺวาติ คารวาทิจฉนเมตํ ๑ เป ๑
 ยทิตํ ภคฺวาติ มัจจุคิยาคิ ภคฺวา ๑

[๕๓๘] รูปปฺนฺติ รูปํ ๑ ฆนา ปมตฺตาคิ รูปปฺนฺตํติ รูปปฺนฺติ
 กฺปฺปฺนฺติ ปิฬยณฺหนิ ฆณฺณยณฺหนิ พฺยตฺติกา โทมนสฺสํติกา โหณฺติ จกฺขุ-
 โรเคน รูปปฺนฺติ กฺปฺปฺนฺติ ปิฬยณฺหนิ ฆณฺณยณฺหนิ พฺยตฺติกา โทมนสฺ-
 สํติกา โหณฺติ โสตโรเคน ๑ เป ๑ ทํสมกถวาทาตปตฺติวิธํ-
 สมนฺตํเตหิ รูปปฺนฺติ กฺปฺปฺนฺติ ปิฬยณฺหนิ ฆณฺณยณฺหนิ พฺยตฺติกา
 โทมนสฺสํติกา โหณฺตํติ รูปปฺนฺติ รูปํ ๑ อถวา จกฺขุสฺมึ ทิย-
 มาเน หายมาเน ปริหายมาเน เวมาเน วิคจฺจมาเน อนฺตรราย-
 มาเน รูปปฺนฺติ ๑ เป ๑ โทมนสฺสํติกา โหณฺติ โสตสฺมึ ฆานสฺมึ
 ชิวฺหาเย กายสฺมึ รูปสฺมึ สทฺทสฺมึ กนฺธสฺมึ รสสฺมึ โฉฏฺจพฺพสฺมึ
 กุสฺมึ คณฺธสฺมึ อวาสสฺมึ ตาภสฺมึ ยสฺสํ ปตฺตําย สฺสสฺมึ
 จิวฺรสฺมึ ปิณฺทุปาทสฺมึ เสมาสนสฺมึ คิถานปจฺจยภาสฺสชฺชปฏิกฺขารสฺมึ
 ทิยมาเน หายมาเน ปริหายมาเน เวมาเน วิคจฺจมาเน อนฺตรราย-
 มาเน รูปปฺนฺติ กฺปฺปฺนฺติ ปิฬยณฺหนิ ฆณฺณยณฺหนิ พฺยตฺติกา โทมนสฺสํติกา
 โหณฺตํติ เอวมนิ รูปปฺนฺติ รูปํ ๑ ฆนาติ ชตฺติยา ๑ พุราหุณฺนา

จ เวรุตถา จ สุกกทา จ กนฺธุจฺจา จ ปพฺพชิตา จ เทวา จ
 มนุสฺสตา จ ๑ ปมตฺตาทิ ปมาโท วตฺตทฺพฺโพ กายทฺจฺจวิเต วา
 จจฺทฺจฺจวิเต วา มโนทฺจฺจวิเต วา ปณฺจสฺส วา กามกฺขณสฺส จิตฺตสฺส
 ไวธตฺสโก ไวธตฺสคฺคานุปฺปทามํ กุสฺสณํ วา ธมฺมามํ ภาวณาย
 ธตฺตจฺจกิริยตา ธนฺนุจิตกิริยตา โยถินฺนวุตฺติตา นิภิตฺตจฺจธนฺนทตา
 นิภิตฺตจฺจจฺจรตา ธนาเสวณา ธภาวณา อพหุตฺถิภมฺมํ ธนฺนุจฺจํ ธนฺนุ-
 โยโก ปมาโท โย เถวรูป ปมาโท ปมชฺชณา ปมชฺชิตฺตํ
 ธมฺมํ วุจฺจติ ปมาโท ๑ อิมินา ปมาเทน สมนฺนาคตา ชนา ปมตฺตาทิ
 รูปปฺปตฺติ รูปสฺส ชนา ปมตฺตาทิ ๑

[๕๒๐] ทสฺมา ตุํ มัจฺฉิย อปฺปมตฺโตติ ทสฺมาติ ทสฺมา
 คํการณา คํเหตุ คปฺปจฺจยา คณิทานา เขวํ อาทํนํ สมฺปสฺส-
 มาโน รุเปสฺสุติ ทสฺมา ตุํ มัจฺฉิย ฯ อปฺปมตฺโตติ สกฺกจฺจการี
 สํสจฺจการี ฯ เป ฯ อปฺปมตฺโต กุสฺสเสสฺส จมฺเมสฺสุติ ทสฺมา ตุํ
 มัจฺฉิย อปฺปมตฺโต ฯ

[๕๒๓] สหสฺสํ รูปํ อปฺนพฺกวยาติ รูปนฺติ จตฺตาริ จ
 มหาภูตา จตุมนฺนํ มหาภูตานํ อปฺปาทายรูปํ ๑ สหสฺสํ รูปนฺติ
 รูปํ สหสฺสํ รูปํ ปสหสฺสํ รูปํ วิโนทเทหิ รูปํ พฺยนฺตักโรหิ รูปํ
 อนภาวงฺกเมหฺติ สหสฺสํ รูปํ ๑ อปฺนพฺกวยาติ ยถา เต รูปํ
 อธิเชว นินฺรุชฺฌเยยฺย ปฺน ปฏฺฐนฺธิโกโฉ น นินฺพพฺตเตยฺย กามธาคฺชยา
 วา รูปธาคฺชยา วา อรูปธาคฺชยา วา กามภเว วา รูปภเว วา

อรูปภเว วา สณฺณวาทภเว วา ธตฺตณฺณวาทภเว วา เหนวธณฺณวาท-
 ภาสณฺณวาทภเว วา เชตวโถการวาทภเว วา จตุวโถการวาทภเว วา ปณฺญา-
 วโถการวาทภเว วา ปุณฺ คตฺติยา วา อูปปคตฺติยา วา ปฏฺฐิณฺหิตฺติยา วา
 ตํสาเร วา จฏฺฐเฐ วา น ชนฺเนยฺย น สณฺณชนฺเนยฺย น นิพฺพุตฺเตยฺย
 นวณฺนิพฺพุตฺเตยฺย อิชฺเว นิสฺสุณฺเนยฺย วุปรตฺตเมยฺย ธตฺถํ ภจฺจเมยฺย
 ปฏฺฐิปปตฺตสมฺภะยยาติ สหตฺตํ ฐมฺ ฐปฺนพฺภวายาติ ฯ เทนาค ภาควา
 ทิสฺสุวาน ฐปฺเลตฺ ฐิหณฺณมาเน (มิ่งกษิยาคติ ภาควา)

ฐปฺปนฺนติ ฐปฺเลตฺ ฐนฺวา ปมตฺตวา
 คตฺตมา ตฺถวํ มิ่งกษิย ฐปฺปนฺนตฺตโค
 สหตฺตํ ฐมฺ ฐปฺนพฺภวายาติ ฯ

[๕๒๒] ทิสฺวา จตฺตโส วิทิสฺวา จตฺตโส
 อุกฺกํ อโร ทสฺ ทิสฺวา อิมาย
 น ตฺถุหํ อทฺธิจฺจํ อตฺตคามุตฺ ภา
 อโถ อวิณฺณวาทํ กิณฺณจิ นมตฺติ โถเถ
 อวจิกฺข ฐมฺมํ ยมฺมํ วิชฺณวํ
 ชาติชฺชวราย อธิ วิปฺปหานํ ฯ

[๕๒๓] ทิสฺวา จตฺตโส วิทิสฺวา จตฺตโส อุกฺกํ อโร ทสฺ ทิสฺวา
 อิมายติ ทสฺ ทิสฺวา น ตฺถุหํ อทฺธิจฺจํ อตฺตํ อมุตฺ อวิณฺณวาทํ
 กิณฺณจิ อตฺตคตฺตโค ภา ปรมตฺตโค ภา อุกฺกยตฺตโค ภา ทิณฺณจฺจมฺมิโก
 ภา อตฺตโค สมนฺปราชิโก ภา อตฺตโค ฯ เปฯ ปรมตฺตโค ภา นตฺติ

๒๖๔. สุตฺตคฺคນฺตมฺปิฏเก ชฺชทกฺกนิกายสุตฺต จุฬนิกฺขายោ [๕๒๔]

น สฺนฺติ น สฺวิชฺชนฺติ นุปฺปฬนฺตํ น ตฺยหํ อทฺธิจฺจํ อตฺตตามุคฺคํ
วา อโถ อวิจฺจวาทํ กิลฺยจิ นมฺคฺคิ โถเก ฯ

[๕๒๔] อาຈິກුຂ ຮມຸມໍ ຍມຫໍ ວິຊໄພນຸຕິ ອາຈິກຸຂ ຮມຸມນຸຕິ
ອາທິກຄູຍາຣຸນໍ ຯເປຯ ນິພຸພານຄາມິນິຍາ ປຼືປຫໍ ອາຈິກຸຂ ທເດທິ
ປໄພເປຫິ ປຼຸຈເປຫິ ວິວຣາຫິ ວິກຊາຫິ ອຸຕຸຕານິກໂວຫິ ປກາເສຫິຕິ
ອາຈິກຸຂ ຮມຸມໍ ຯ ຍມຫໍ ວິຊໄພນຸຕິ ຍມຫໍ ສາເນຍຸຍໍ ວິສາເນຍຸຍໍ
ປຼືວິສາເນຍຸຍໍ ປຼືວິຊເນຍຸຍໍ ອຸຕິຈເນຍຸຍໍ ຜຸເສຍຸຍໍ ສຈຸຕິກເຣຍຍນຸຕິ
ອາຈິກຸຂ ຮມຸມໍ ຍມຫໍ ວິຊໄພນໍ ຯ

[๕๒๕] ชาติขุขราย อธิ วิปฺปหฺมานนฺติ อธิเรว ชาติขรามรณสุตฺต
ปฺหານํ อຸປສໄມ ປຼືນິສຸສກຸໂກ ປຼືປປສຸສທຸຕິ ອມຕໍ ນິພຸພານນຸຕິ
ชาติขุขราย อธิ วิปฺปหฺมานํ ຯ ເຕນາຫ ໄສ ພຸຣາຸມໂນ

 ทิสฺวา จตฺตໄສ ວິທິສฺวา ຈຕໄສ
 ອຸທຸຂໍ ອໂຫ ທສ ທິສັວ ອີມາຍໂ
 ນ ຕຸຍຫໍ ອທັງຈໍ ອຕັຕາມຸຕໍ ວາ
 ອໂຄ ອວິຈັຈວາຕໍ ກິລຍຈິ ນມັຄຕິ ໂຄເກ
 ອາຈິກຸຂ ຮມຸມໍ ຍມຫໍ ວິຊໄພນໍ
 ชาติขุขราย อธิ วิปฺปหฺมานนฺติ ຯ

[๕๒๖] คณฺหาธิປນຸເນ ມນຸເຊ ເປກຸຂມາໂນ (ນິງຸຕິຍາຕິ ກວາ)
 ສນຸຕາປສາເຕ ສຣດາ ປເກເຕ
 ຕສຸມາ ຕຸວໍ ນິງຸຕິຍ ອປປມຕຸໂຕ

ชหตฺถํ ตณฺหํ อปฺนพฺภวาย ฯ

[๕๒๗] ตณฺหาธิปฺนฺเน มนุเช เปกฺขมาโนติ ตณฺหาติ รูป-
ตณฺหา สํททตณฺหา กัณฺธตณฺหา รสฺตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา ชมฺม-
ตณฺหา ฯ ตณฺหาธิปฺนฺเนติ ตณฺหาธิปฺนฺเน ตณฺหานุคเต ตณฺหา-
นุสฺสเฏ ตณฺหาयाปฺนฺเน อภิภูเต ปรียาทินฺนจิตฺเต ฯ มนุเชติ สํกฺตา-
ริวณํ ฯ เปกฺขมาโนติ เปกฺขมาโน ทกฺขมาโน โอโลกยมาโน
นิชฺฌายมาโน อุปฺปริกฺขมาโนติ ตณฺหาธิปฺนฺเน มนุเช เปกฺข-
มาโน ฯ มิ่งคิยาติ ภควา พฺราหฺมณํ นามเน ชาตปติ ฯ

[๕๒๘] สันฺตาปฺชาเต ชรตฺถา ปเรเตติ สันฺตาปฺชาเตติ ชาติยา
สันฺตาปฺชาเต ชราย สันฺตาปฺชาเต พุยาธินา สันฺตาปฺชาเต มรณฺเน
สันฺตาปฺชาเต โสภปรีเทวทฺทกฺขโทมนุสฺสํปายาเสหิ สันฺตาปฺชาเต เนร-
ยิเกน ทกฺขเนน สันฺตาปฺชาเต ฯ เป ฯ ทิฏฺฐิจิพฺยสฺสเนน ทกฺขเนน สันฺตาป-
ชาเต อิตฺติชาเต อุปฺททวชาเต อุปฺสํกฺคชาเตติ สันฺตาปฺชาเต ฯ
ชรตฺถา ปเรเตติ ชราย ฉฺชฺชฺ ปเรเต สโมหิตฺเต ชาติยานุคเต ชราย
อนุสฺสเฏ พุยาธินา อภิภูเต มรณฺเน อพฺภาหเต อตาเนน อเถเน
อธฺรเวเน อธฺรณฺญเฏติ สันฺตาปฺชาเต ชรตฺถา ปเรเต ฯ

[๕๒๙] ตสฺมา ตฺวํ มิ่งคิย อปฺปมตฺโตติ ตสฺมาติ ตสฺมา
คํการณา คํเหตุ คปฺปํจฺจุยา คณิทานา เอวํ ชาทึนํ สัมปสฺสํมาโน
ตณฺหาयाติ ตสฺมา ตฺวํ มิ่งคิย ฯ อปฺปมตฺโตติ สํกฺกจฺจการี
สํคจฺจการี ฯ เป ฯ อปฺปมตฺโต กุสฺสเถสฺสุ ชมฺเมสฺสุติ ตสฺมา ตฺวํ

บิณฑิย อปฺปมคฺโต ฯ

[๕๓๐] สหสฺสํ ตณฺหํ อปฺนพฺภวายาติ ตณฺหาติ รุปตณฺหา
 สหสฺสํ ตณฺหา คณฺสคณฺหา รตฺตคณฺหา โฉนฺสพฺพตณฺหา ธมฺมตณฺหา ฯ
 สหสฺสํ ตณฺหาติ ตณฺหํ สหสฺสํ ตณฺหํ ปสฺสสฺสํ ตณฺหํ วิโนทฺเท
 ตณฺหํ พุณฺณตฺกโรหิ ตณฺหํ อณฺภวจฺกเมหิตี สหสฺสํ ตณฺหํ ฯ
 อปฺนพฺภวายาติ ยถา เต รุปํ อีริเย นิรุชฺฌเมยฺย ปฺน ปฏฺฐิณฺหิ-
 ภโว น นิพฺพุตฺเตยฺย กามธาคฺคยา วา รุปธาคฺคยา วา อรูปธาคฺคยา
 วา กามภเว วา รุปภเว วา อรูปภเว วา สณฺณวภเว วา
 อสณฺณวภเว วา เหนวสณฺณวภเว วา เอกโวจการภเว วา
 จตุโวจการภเว วา ปญฺจโวจการภเว วา ปฺน คตฺติยา วา อปฺปคฺติยา
 วา ปฏฺฐิณฺหิยา วา ตํสาเร วา อฏฺฐเญ วา น สเนยฺย น สณฺข-
 เนยฺย น นิพฺพุตฺเตยฺย นานิพฺพุตฺเตยฺย อีริเย นิรุชฺฌเมยฺย อปฺ-
 สฺสเมยฺย อตฺถํ กจฺเจยฺย ปฏฺฐิปปสฺสสฺมเกยฺยยาติ สหสฺสํ ตณฺหํ อปฺนพฺ-
 ภวาย ฯ เตนาค ภาควา

ตณฺหาธิปฺนเน มนุเส เปกฺขมาโน (บิณฑิยาติ ภาควา)

สณฺคาปฺสาเต สรสา ปเรเต

ตสฺมา คฺวํ บิณฑิย อปฺปมคฺโต

สหสฺสํ ตณฺหํ อปฺนพฺภวายาติ ฯ

[๕๓๑] สห คากาปวิโยธานา เตน พฺราหฺมณฺเนน สหจฺจํ เอกจ-
 ญฺหา เอกปฺปโยคา เอกาธิปฺปายา เอกวาสนฺวาตีตา เตสํ อนน-

ปาณสหัสฺสํ วิรชํ วัฑฒณํ ฐมฺมจกฺขํ อุตฺตปาที ยงฺกิญฺจิ สํนุท-
 ฐมฺมํ สํพุพฺพตํ นิโรธฐมฺมนฺติ ตสฺส ๑ พุราหุณฺณสฺส วิรชํ วัฑฒณํ
 ฐมฺมจกฺขํ อุตฺตปาที ยงฺกิญฺจิ สํนุทฐมฺมํ สํพุพฺพตํ นิโรธฐมฺมนฺติ ๑
 สห จกฺขุปฏิตาภา อชินชฺชวากจฺรทณฺฑกมณฺฑลฺลเกสสา ๑ มลฺล-
 ๑ อนฺตรหิตา ๑ ภณฺฑกาธายวตฺถวสโน สงฺฆาฐิปตฺตจฺจวรโร
 ภิกฺขุ อนฺวตฺถปฺปิปฺปติยา ปณฺชติโก ภกฺขณฺตํ นมสฺสํมาโน นิสฺสินโน
 โหติ สํตฺถา เม ภนฺเต ภกฺขา สํวโกหมสฺสํมิตฺติ ๑

ปัจจุคิยมาณวกปญหานิทฺเทโส โสฬสโม ๑

โศปสมานวรกปญหานิคมนิทุเท โส

[๕๓๒] อิทมโวจ ภควา มกเชตุ วิหรูปโต ปาธานเก เจติเย
ปริจจาริกโสฬสนัน^๑ พุราหุมนาน^๒ อชฺฌนิชฺฐโส^๓ ปชฺฐโส^๔ ปชฺฐโส^๕ ปณฺห^๖
พฺยาภาติ ฯ

[๕๓๓] อิทมโวจ ภควาติ อิมំ ปารายณំ ธโวจ ។ ภควาติ
 การวาทิวนเมตំ ។ เป ។ สจฺฉิกา ปญฺญตฺติ ยทิทํ ภควาติ อิท-
 มโวจ ภควา ។

[๕๓๔] มกเชตุ วิหรนุโตติ มกชนามเก ชนปเท ฯ วิหรนุโตติ
 วิหรนุโต อิริยนุโต วตฺเตนุโต ปาถนุโต ยเปนุโต ยายเปนุโต ฯ
 ปาธานเก เจติเยติ ปาธานเจติยํ อูจฺจติ พุทฺธธานนุติ มกเชตุ
 วิหรนุโต ปาธานเก เจติเย ฯ

[๕๓๕] ปริจาริกโสฬสนัน พราหมณานนติ บึงคิโย พราหมโณ
 พาวธิตต พราหมณตต เตชโส เตชชวโร ปริจาริกอ บึงคิเยน
 เต โสฬสาคิ เขมมบี ปริจาริกโสฬสนัน พราหมณาน ๑ อทวา
 เต โสฬส พราหมณา พุทฺธตต ภคฺวโต เตชชา เตชชวรา ปริ-
 จาริกา ติยฺนติ เขมมบี ปริจาริกโสฬสนัน พราหมณาน ๑

[៥៣៦] ចន្ទធិនៃ បុត្រនៃ បុត្រនៃ បណ្ណំ វេយាភាគីតិ ចន្ទ-
ធិនៃ ចន្ទលោកិត ។ បុត្រនៃ បុត្រនៃ បុត្រនៃ បុត្រនៃ បុត្រនៃ បុត្រនៃ

๑ ยุ. ปุริวารกโศฬสฺสนํ ฯ ๒-๓ พ. ปาสทวณํ นตฺถิ ฯ

២៧០ ឥតុត្ថក្កបិដ្ឋានេ ឧត្តក្កនិកាយស្ត ទូតិកុតោ [៥៤០]

តិរិយិតុវា វិរាទិតុវា វិភូតំ ភកុវាតិ ចតុត្ថមឈាយ ។ ធម្ម-
មឈាយាតិ ធម្មំ ចឈាយ ឆានិតុវា តុត្ថិតុវា តិរិយិតុវា វិរាទ-
ិតុវា វិភូតំ ភកុវាតិ ធម្មមឈាយ ។

[៥៤០] ធម្មនាមុធម្មំ ប្បិបឌុយេយាតិ សម្មាប្បិបតំ ចន្ទ្រៃ-
ប្បិបតំ ចឡាន្តិកប្បិបតំ ចន្ទ្រៃប្បិបតំ ធម្មនាមុធម្មប្បិបតំ ប្បិ-
បឌុយេយាតិ ធម្មនាមុធម្មំ ប្បិបឌុយេយ ។

[៥៤១] កុដ្ឋេយេ ឆរាមរណស្ត ឋានុតិ ឆរាមរណឋានំ ទុក្ខតិ
ចមតំ និពុដ្ឋានំ យោ តោ សុវុស្សន្ទឆរាស្តមិកោ សុវុស្សប្បិប្បិន្ទសុក្កិកោ
តណ្ហកុដ្ឋាយោ វិរាតិកោ និរោតិកោ និពុដ្ឋានំ ។ កុដ្ឋេយេ ឆរាមរណស្ត
ឋានុតិ ឋានំ កុដ្ឋេយេ ឋានំ ចតិកុដ្ឋេយេ ឋានំ ផុតេយេ ឋានំ
សុទ្ធិករេយាតិ កុដ្ឋេយេ ឆរាមរណស្ត ឋានំ ។

[៥៤២] ឋានកម្មនីយា ចិវេ ធម្មាតិ ចិវេ ធម្មា ឋានកម្មនីយា
ឋានំ ឋានេវេតិ ឋានំ សម្មឋានេវេតិ ឋានំ សម្មឋានេវេតិ ឆរាមរណស្ត
តារណាយ សំវត្ថុត្ថិតិ ឋានកម្មនីយា ចិវេ ធម្មា ។

[៥៤៣] តស្មា ចិវេស្ត ធម្មបរិយាស្តសាតិ តស្មា តំការណា
តំភេតុ តប្បឡាយា តនិកាណាតិ តស្មា ។ ចិវេស្ត ធម្មបរិយា-
ស្តសាតិ ចិវេស្ត ឋានាយស្តសាតិ តស្មា ចិវេស្ត ធម្មបរិយាស្ត ។

[៥៤៤] ឋានាយស្តសាតិ ចិវេស្ត ឋានំ ទុក្ខតិ ចមតំ
និពុដ្ឋានំ យោ តោ សុវុស្សន្ទឆរាស្តមិកោ សុវុស្សប្បិប្បិន្ទសុក្កិកោ តណ្ហកុ-
ដ្ឋាយោ វិរាតិកោ និរោតិកោ និពុដ្ឋានំ ។ ឆាយនំ ទុក្ខតិ មកុក្កោ សេយ្យ-

ถัก สมนาทิฏฐิ ๑ เป ๑ สมนาสมาธิ ๑ อธิวจนนุติ นามัง สงฺขา
 สมนุญา ปณฺณตฺติ ๑ เป ๑ อภิตาโปติ ปารายนฺนุเตวอ อธิ-
 วจัน ๑

[๕๔๕] อชิตฺ ทิสฺสเมตฺเตโย ปุณฺณโก ชถ เมตฺตฺต
 ไรตโก อุปสํโว ๑ นนฺโท ๑ ชถ เหมโก
 ไตฺเตยฺยกปฺปา ทฺภโย ชตฺตณฺณํ ๑ ปณฺทิตฺ
 ภทฺวาวุโร อฺภโย ๑ โปธํโถ จามิ พฺราหฺมณ
 โมฆวราชา ๑ เมธาวํ มิจฺฉิโย ๑ มหาอิสิ
 เอเต พุทฺธํ อฺปาคณฺณํ สมนุพฺนจฺจณํ อธิ
 ปุจฺจนฺตา นิปุณฺเน ปณฺเห พุทฺธเสวฺจํ อฺปาคมํ ๑

[๕๔๖] เอเต พุทฺธํ อฺปาคณฺณนฺติ เอเตติ พฺราหฺมณฺนา ๑
 พุทฺธนฺติ โย ไส ภควา สยมฺภู อนาจฺริยโก ปุพฺเพ อนนฺตํเตสํ
 ธมฺเมสํ สํมํ สจฺจจันนิ อภิสํพุชฺฌิ ตตฺถ ๑ สํพุพฺพณฺตํ ปคฺโค
 พเตสํ ๑ วสฺสํภาวํ ๑ พุทฺธโรติ เกนตฺถเกน พุทฺธโร ๑ พุชฺฌิตา
 สจฺจจันนํติ พุทฺธโร ๑ โพธเตา ปชายาติ พุทฺธโร ๑ สํพุพฺพณฺตาย
 พุทฺธโร ๑ สํพุพฺพสํสาวิตาย พุทฺธโร ๑ อภินฺนุญฺยตฺตํ พุทฺธโร ๑
 วิกิตฺตํ พุทฺธโร ๑ ฐีณาตํสงฺขาเตน พุทฺธโร ๑ นิรฺูปกฺกิตฺเต
 สงฺขาเตน พุทฺธโร ๑ เอณนฺตํวิตฺตราโคติ พุทฺธโร ๑ เอณนฺตํวิตฺโทโสติ
 พุทฺธโร ๑ เอณนฺตํวิตฺโหมโสติ พุทฺธโร ๑ เอณนฺตํนิกฺกิตฺเตโสติ พุทฺธโร ๑
 เอกายนมฺคฺคํ คโคติ พุทฺธโร ๑ เอโก อนนฺตํวิตฺตํ สมนุพฺนจฺจณํ

ภาตพหุ คดา ชุตตทานันภาติ ยภา ปภาเสตพหุ คดา ปภาเสตีติ
 ปณหิ ปญโไซ ยภาตถံ ฯ

[๕๕๓] ปณฺหํ เวยฺยากรณนํ ปณฺหํ เวยฺยากรณนํ
 อากิณฺณ เทถเนน ปณฺวปเนน ปณฺวปเนน วิจเรณ วิชชเนน
 อุตฺตารํกมฺเมน ปภาสํเนน ปณฺหํ เวยฺยากรณนํ ฯ

[๕๕๔] ไทเสถสี พุราหุมนเณ มุณีติ ไทเสถสีติ ไทเสถสี วิไทเสถสี
ปฐาเทสี ชาราสเอสี อตุตมเน อกาสิ ๑ พุราหุมนเณติ โสฬส ปาราย-
นิเย พุราหุมนเณ ๑ มุณีติ โมนํ อุกุจติ ฌาณํ ยา ปญญา
ปชานนา ๑ เป ๑ -ตังฆชาตมคิจุจ โส มุณีติ ไทเสถสี พุราหุมนเณ
มุณี ๑ เทเนคํ อุกุจติ

เตตฺ ํ พุทฺโธ พุยาภาติ ปรหมํ ปญฺโง ยถาคตํ
ปรหมานํ เวชฺยากรณณ โตเตสฺสิ พราหฺมณ-มุนีติ ฯ

[๕๕๕] เต โคธิตา จกฺขุมตา พทุธោทิจฺຈພຸຖຸນາ
 ພຸຖຸຸມຈວຍມຈຸວັຖຸ ວຽປຽນຜັດ ສຸນຕິເກ ។

[๕๕๖] เต โทติตา จกฺขุมตาคิ เตติ โสฬส ปารายณียา
 พฺรាหฺมណา ។ โตติตาคิ โตติตา วិโตติตา ປຣຳທິຕາ ອາຣາຣິຕາ
 ອຕຕມນາ ກຕາຕິ ເຕ ໂຕຕິຕາ ។ ຈກຊຸມຕາຕິ ກຄວາ ປນຸຈິ
 ຈກຊຸຫິ ຈກຊຸມາ ມິດຊກຊຸນາມີ ຈກຊຸມາ ທິພຸພຈກຊຸນາມີ ຈກຊຸມາ
 ປນຸພາຈກຊຸນາມີ ຈກຊຸມາ ພຸທຸຈກຊຸນາມີ ຈກຊຸມາ ສມນຸຕຈກຊຸ
 ນາມີ ຈກຊຸມາ ។ ຄຕໍ ກຄວາ ມິດຊກຊຸນາມີ ຈກຊຸມາ ។ ເປ ។ ເວ

มกุโธ โส ปารกมนาย ตตุมา ปารายนํ อิติ ฯ

[๕๖๖] ขปารว ปารํ กกุณฺเษยาติ ขปารํ อุกุณฺหติ กิเลสา
 ๑ ขนฺธว ๑ อภิสํขารว ๑ ฯ ปารํ อุกุณฺหติ อมตํ นิพฺพวณํ
 โย โส สัพฺพสํขารสํโก สัพฺพปฺริยวฺธินิสํสกุโธ ตณฺหกุชโย วิราโค
 นิโรโธ นิพฺพวณํ ฯ ขปารว ปารํ กกุณฺเษยาติ ขปารว ปารํ
 กกุณฺเษย ปารํ อภิกกุณฺเษย ปารํ มุเตยฺย ปารํ สกฺขิกเรยฺยาติ
 ขปารว ปารํ กกุณฺเษย ฯ

[๕๖๗] ภาเวนฺโธ มกฺขมฺมุตฺตมฺหติ มกฺขมฺหติ มกุโธ อุกุณฺหติ
 อวิโย อวฺชงฺกโก มกุโธ เตยฺยถิํ สํมมาทิฏฺฐิํ ฯ เป ฯ สํมมา-
 สมาทิ ฯ อุตฺตมฺหติ อกฺกํ เตยฺยํ วิเตยฺยํ ปาโมกฺขํ อุตฺตมํ ปจฺ-
 วัณฺหติ มกฺขมฺมุตฺตมํ ฯ ภาเวนฺโธติ ภาเวนฺโธ อวเสเวนฺโธ พหุส-
 กโรนฺโธติ ภาเวนฺโธ มกฺขมฺมุตฺตมํ ฯ

[๕๖๘] มกุโธ โส ปารกมนายาติ มกุโธ ปนฺโธ ปโก ปชฺโช
 อญฺชสํ อญฺญายนํ นาวา อุตฺตรเสตฺถ ปกฺกโต สํกโม ฯ ปาร-
 กมนายาติ ปารกมนาย ปารสํมปาปนาย ปารสํมปาปนาย ชรา-
 มรณสฺส ตรณายาติ มกุโธ โส ปารกมนาย ฯ

[๕๖๙] ตตุมา ปารายนํ อิตฺติ ตตุมา ตํการณา ตํเหตฺถ ตป-
 ปจฺจยา ตนิทานา ฯ ปารํ อุกุณฺหติ อมตํ นิพฺพวณํ โย โส สัพฺพ-
 สํขารสํโก สัพฺพปฺริยวฺธินิสํสกุโธ ตณฺหกุชโย วิราโค นิโรโธ
 นิพฺพวณํ ฯ ขายนํ อุกุณฺหติ มกุโธ ฯ อิตฺติ ปทสฺสฺหิ ฯ เป ฯ

ปกาเสตฺตี ยถา อทุกฺกชฺชิตฺตา อทุกฺชาลํ ฯ

[๕๗๓] วิมฺโล ภูริเมธโสติ วิมฺโลติ ราโค มถํ โทโส
มถํ โมโห มถํ โกลโห มถํ อูปนาโห มถํ ฯ เป ฯ สพุทฺธากุสลา-
ภิสังฆาราว มถา ฯ เต มถา พุทฺธสฺส ภควโต ปหีนา อุกฺคินฺหา-
มฺมูตา ตาตาวตฺถุกตา อนภาวจฺจุคตา อายตฺต้อนุปฺปาทสมฺมา ตสฺมา
พุทฺโธ อมฺโล วิมฺโล นิมฺมโล มถาปคฺโต มถวิปฺปทฺธิโน มถวิปฺป-
มฺมฺวโต สพุทฺธมถวฺตฺตฺวคฺโต ฯ ภูริ อุกฺกชฺชิตฺติ ปจฺฉํ ฯ ภควา อิมาย
ปจฺฉวีสํมาย วิปฺปตฺตาย วิคฺคตฺตาย ปณฺณาย สมนฺนาคโค ฯ เมธา
อุกฺกชฺชิตฺติ ปณฺณาย ยา ปณฺณาย ปชานนา ฯ เป ฯ อโมโห สมฺม-
วิจโย สมนฺนาทิกฺขสิจิ ฯ ภควา อิมาย เมธาย ปณฺณาย อูปโต
สํมูเปโต อูปาคโค สํมูปาคโค อูปปฺนโน สํมูปปฺนโน สมนฺนาคโค
ตสฺมา พุทฺโธ ภูริเมธโสติ วิมฺโล ภูริเมธโส ฯ

[๕๗๔] นิฏฺฐาโม นิพฺพุโน นาคโคติ กามาติ อุกฺกทานโค
เทว กามา จตุฏฺฐกามา ฯ กิเลสํกามา ฯ เป ฯ อิมะ อุกฺกชฺชิตฺติ
จตุฏฺฐกามา ฯ เป ฯ อิมะ อุกฺกชฺชิตฺติ กิเลสํกามา ฯ พุทฺธสฺส ภควโต
จตุฏฺฐกามา ปรีณฺณวตา กิเลสํกามา ปหีนา ฯ จตุฏฺฐกามานํ ปรีณฺณา-
ตคฺคตา กิเลสํกามานํ ปหีนคฺคตา ภควา น กามะ กามะติ น กามะ
ปคฺคเถติ น กามะ มีเหติ น กามะ อภิชฺชปฺปติ ฯ เป กามะ กามะนฺติ
กามะ ปคฺคเถนฺติ กามะ มีหยนฺติ กามะ อภิชฺชปฺปนฺติ เต กาม-
กามิโน วาควาจิโน สณฺณสณฺณิโน ฯ ภควา น กามะ กามะติ

น กาเม ปตฺตเถติ น กาเม มี่เหติ น กาเม อภิชปฺปติ ตตฺมา
 พุทฺโธ อกาโม นิกฺกาโม จตฺตกาโม วนฺตกาโม มุตฺตกาโม ปหี-
 กาโม ปฏินิสฺสํวฺรกาโม วิตฺตราโค วิคตฺตราโค จตฺตตราโค วนฺตตราโค
 มุตฺตตราโค ปหีตราโค ปฏินิสฺสํวฺรตราโค นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สํคิฏฺโธ
 สฺสํปฏินิสฺสํวฺเร พุทฺธมฺมฺเตน อตฺตนา วิหระตี นิกฺกาโม ๑ นิพ-
 พฺโนติ ภาโค วนํ โทโส วนํ โมโห วนํ โภโก วนํ อฺปนฺนาโห
 วนํ ๑ เป ๑ สํพฺพาภุสฺสํวฺรภาวํ วนา ๑ เต วนา พุทฺธสฺส
 ภกฺวโต ปหีนา อจฺจุฉินฺนํมฺตา ตาตฺถาจฺจุตฺตกา อนภาวจฺจุตฺตา ชายตี-
 อนฺนปฺปาทธมฺมา ตตฺมา พุทฺโธ อวโน นิพฺพุโน วนาปฺปโต วน-
 วิปฺปหีโน วนวิปฺปมฺมุโต สํพฺพวนํวิตฺตวฺตฺโตติ นิพฺพุโน ๑ นาคิ-
 ทิภาวํ อากุ น กโรตีติ นาคิ ๑ น จจฺจุฉิตฺติ นาคิ ๑ น
 อจจฺจุฉิตฺติ นาคิ ๑ เป ๑ เถวํ ภกฺวา น อจจฺจุฉิตฺติ นาคิ-
 ทิภาวํ นิกฺกาโม นิพฺพุโน นาคิ ๑

[๕๗๕] กิธฺสํ เหตุ มุตา ภณฺเติ กิธฺสํ เหตุ กิธฺสํ เหตุ
 กิการณํ กิปฺปจฺยาติ กิธฺสํ เหตุ ๑ มุตา ภณฺเติ โมธวชฺชํ
 ภณฺเณ มุตาจาทํ ภณฺเณ อนฺนิจฺจาทํ ภณฺเณ ๑ อธิเรกฺกฺโข
 สภกฺกโต วา ปริสฺสภกฺกโต วา ฌาติมฺชฺชณฺนคฺกโต วา ราชภกฺกมฺชฺช-
 นคฺกโต วา อภินิโค สภกฺกปฺปฺปฺปฺโง เถหิ โภ ปริสฺส ยํ ชานาสิ ตํ
 วเทหิตํ อชานํ อาห ชานามิตํ ชานํ วา อาห น ชานามิตํ
 อปฺปสฺสํ วา อาห ปสฺสํ ปสฺสํ วา อาห น ปสฺสํ

อิตฺติ อตฺตเหตุ วา ปฺรเหตุ วา อามิสฺสกณฺณิจฺจเหตุ วา สมนฺปชาน-
 มุตา ภณฺติ อิทํ อุกฺกุชฺชํ โมถวชฺชํ ๑ อมฺปึ ตํหากาเรหิ มุตา-
 วาโท โหติ ปุพฺพเหตุสฺส โหติ มุตา ภณฺติสฺสํนฺติ ภณฺนุสฺสํ
 โหติ มุตา ภณามํติ ภณฺติสฺสํ โหติ มุตา มยา ภณฺติสฺสํ
 อิมฺเหหิ ตํหากาเรหิ มุตาวาโท โหติ ๑ อมฺปึ จตฺตหากาเรหิ มุตา-
 วาโท โหติ ปุพฺพเหตุสฺส โหติ มุตา ภณฺติสฺสํนฺติ ๑ เป ๑ ปญฺจหา-
 กาเรหิ ฉหากาเรหิ สํตฺตหากาเรหิ อชฺชหากาเรหิ มุตา-
 วาโท โหติ ปุพฺพเหตุสฺส โหติ มุตา ภณฺติสฺสํนฺติ ภณฺนุสฺสํ
 โหติ มุตา ภณามํติ ภณฺติสฺสํ โหติ มุตา มยา ภณฺติสฺสํ
 วินิธาย ทิฏฺฐํ วินิธาย ชนฺตํ วินิธาย รุจํ วินิธาย สมนฺนํ
 วินิธาย ภาวํ อิมฺเหหิ อชฺชหากาเรหิ มุตาวาโท โหติ ๑ กิสฺสํ
 เหตุ มุตา ภณฺนุสฺส กณฺณุสฺส ทํเปยฺย โฉหเรยฺยาติ กิสฺสํ เหตุ
 มุตา ภณ ๑ เตนหาท มิจฺฉิยฺยคฺคเหโร

ปารายณมนุคฺคายิสฺสํ (อิจฺจายิสฺมา มิจฺฉิโย)

(ยถา อทฺตทฺฐิ ตถา อกฺขาสํ)

วิมฺโต ภฺริเมธโส

นิกฺกามา นิพฺพนฺนา นาคา

กิสฺสํ เหตุ มุตา ภณฺติ ๑

[๕๗๖] ปทํมตฺตโมหุสฺสํ มานมกฺขปฺปหยาโย

หนฺนทาหํ กิตฺตยิสฺสํมามิ ภิรํ วณฺณนฺตฺตมฺหิตํ ๑

[๕๗๗] ปห็นมถโมหสฺสาคิ มถาคิ ราโค มถํ โทโส มถํ
 โมโห มถํ มาโน มถํ ทิฏฺฐิ มถํ กิเถโส มถํ สัพพทฺฐจฺจวํ
 มถํ ๑ โมหาคิ ทฺถุเช อธฺวณํ ๑ เป ๑ อวิชฺชาตฺถํ โมโห อภุสฺส-
 มฺมํ อภํ อจฺจุจฺจ โมโห ๑ มถญจ โมโห ๑ พุทฺธสฺส ภควโต
 ปห็นหา อจฺจุจฺจมนฺนํ ตาถาตฺถกฺกํ อนภาวจฺจคฺคา อายคฺคิอนุปฺปา-
 ทยมา ตสฺมา พุทฺโธ ปห็นมถโมโหติ ปห็นมถโมหสฺส ๑

[๕๗๘] มานมกฺขปฺปหาณินฺติ มานาคิ เอกวิเรน มาโน
 โย จิตฺตสฺส อฺญณฺติ ๑ ทฺวิเรน มาโน อตฺตกฺกํสํมาโน
 ปรวมฺภนมาโน ๑ ตฺวิเรน มาโน เสยฺโยหฺมสมฺมํติ มาโน สทฺธิโส-
 หฺมสมฺมํติ มาโน หีนฺโหหฺมสมฺมํติ มาโน ๑ จตฺตพฺพิเรน มาโน ตาเกน
 มานํ ชเนติ ยเสณ มานํ ชเนติ ปสฺสํสา ย มานํ ชเนติ สฺสเรณ มานํ
 ชเนติ ๑ ปญฺจวิเรน มาโน ตาภิมฺหิ มนํมํกานํ ฐปฺพานนฺติ
 มานํ ชเนติ ตาภิมฺหิ มนํมํกานํ สทฺทฺธานํ คณฺฐานํ ฐานํ
 โฉฏฺฐพฺพานนฺติ มานํ ชเนติ ๑ จตฺตพฺพิเรน มาโน จตฺตสฺสํปฺปาย
 มานํ ชเนติ สโตสฺสํปฺปาย ฆานสฺสํปฺปาย ฐิตฺทาสฺสํปฺปาย
 กายสฺสํปฺปาย มโนสฺสํปฺปาย มานํ ชเนติ ๑ สทฺทฺทฺวิเรน มาโน
 มาโน อติมาโน มานาคิมาโน โอมานํ อวมาโน อสฺสํมิมาโน
 นิจฺจุมาโน ๑ อจฺจุจฺจวิเรน มาโน ตาเกน มานํ ชเนติ อตาเกน
 โอมานํ ชเนติ ยเสณ มานํ ชเนติ อยเสณ โอมานํ ชเนติ
 ปสฺสํสา มานํ ชเนติ นิณฺทาย โอมานํ ชเนติ สฺสเรณ มานํ

ชเนติ ทฺฤเชน โอมานํ ชเนติ ฯ นววิเชน มาโน เสงฺยยสฺส
 เสงฺโยหมสฺมิมฺติ มาโน เสงฺยยสฺส สทฺธิสฺสหมสฺมิมฺติ มาโน เสงฺยยสฺส
 หีนหมสฺมิมฺติ มาโน สทฺธิสฺส เสงฺโยหมสฺมิมฺติ มาโน สทฺธิสฺส
 สทฺธิสฺสหมสฺมิมฺติ มาโน สทฺธิสฺส หีนหมสฺมิมฺติ มาโน หีนสฺส
 เสงฺโยหมสฺมิมฺติ มาโน หีนสฺส สทฺธิสฺสหมสฺมิมฺติ มาโน หีนสฺส
 หีนหมสฺมิมฺติ มาโน ฯ ทสฺสวิเชน มาโน อีเรกฺขุโ จ มานํ ชเนติ
 ชาตียา วา โคตฺเตน วา โกลปฺตฺติเกน วา วณฺณนโปทฺตรตาย
 วา ชเนน วา อชฺชเนเนน วา กมฺมมยตฺเตน วา สิปฺปายตฺเตน วา
 วิชฺชชฺชสาเนน วา สุตฺเตน วา ปฏฺธิภาเนน วา อณฺณตฺตวณฺณตฺตวณ
 วา วตฺตุนา โย เอวฺวโร มาโน มณฺณนา มณฺณนิคฺคตฺตํ อุนฺณนิ
 อุนฺนโง ฐโง สมนฺนปฺกฺกาทโง เกตฺตุนฺนตฺตา จิตฺตสฺส อโย วุจฺจติ
 มาโน ฯ มกฺกชาติ มกฺกโง มกฺกชาเยนา มกฺกชาเยนิคฺคตฺตํ นิฏฺฐริยกมฺมํ
 อโย วุจฺจติ มกฺกโง ฯ พุทฺธสฺส ภคฺวโต มาโน ฯ มกฺกโง ฯ
 ปทฺธินา อฺจุณฺณนฺนฺนา ตาตาอฺตฺตฺตฺตา อนฺนาอฺจฺจตฺตา อายตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ชมนฺนา ตสฺสมา พุทฺธโง มานมกฺกชฺชปฺปหัยยิตฺติ มานมกฺกชฺชปฺปหัยยิโน ฯ

[๕๗๘] หนฺนทาหํ กิตฺตฺตยิสฺสํสามิ คิริ วณฺณนฺนปฺปสฺสทฺทิตฺติ หนฺนทา-
 หนฺนติ ปทฺธนฺนํ ๑เป ๑ ปทฺธนฺนปฺปพฺพกเมตฺติ หนฺนทาติ ฯ กิตฺตฺตยิสฺส-
 สํมิมฺติ วณฺณเนน อฺเปตฺติ สมนฺนเปตฺติ อฺปาคตฺติ สมนฺนปาคตฺติ อฺปปฺพนํ
 สมนฺนปฺพนํ สมนฺนนาทตฺติ คิริ วาจํ พุชฺชปถํ โอยทฺธนํ กิตฺตฺตยิสฺสํสามิ
 เทสฺสํสามิ ปณฺณนเปสฺสํสามิ ปณฺณนเปสฺสํสามิ วิวรฺตฺตํสามิ วิภจฺตฺตํสามิ

५८६

ឥតុតនុគម្បិកេ ឧតុតករណិកាយឥតុត ទូតិកុតេ តៃ

[୧୧୦]

อตุตฺตานํกริสุตํมิ ปกาสิสุตํมิติ หนุทาหํ กิตฺตยิสุตํมิ ทิวิ วณฺณ-
ปตฺตนิหิตํ ๖ เตนหา ปิงคียตเถโร

ปิ่นมดโมหตุต มานมกฤษปฺปหาโย

หนุทาห์ กิตฺติยสังคามิ กิรี วณฺณปัสสวหิตนุติ ๗

[๕๘๐] ตโมนุโท พุกุโธ สมนุคากุช

โถกนุคฺค สัพพภวาทิวคฺโค

อนาสไว สัพพทุกขุปปattiโน

ตจจวฺหโย พุทฺหมุปาติโต เม ฯ

[๕๘๓] ตโมนุโท พุทฺโธ สมนุตจกฺขฺติ ตโมนุโทติ ภควา
 ราคคฺมํ โทสคฺมํ โมหคฺมํ มานคฺมํ ทิฏฐิคฺมํ ถิเณสคฺมํ ทฺวํสจิตคฺมํ
 อนุชกรณํ อจกฺขกรณํ อฆาณกรณํ ปญฺเฑานิโรธกํ วิฆาตปฏิกิ
 อนุพฺพานสํวตฺตนิกํ นุทฺติ ปฺนุทฺติ ชฺหิ วิโนทฺยิ พฺยนุคฺคํกาสิ อนุ
 ภาวจฺกเมสฺสํติ ตโมนุโท ๑ พุทฺโธติ โย โส ภควา ๑เป ๑
 สจฺฉนิกา ปญฺเฑนฺตฺติ ยทฺทํ พุทฺโธติ ๑ สมนุตจกฺขฺติ สมนุตจกฺข
 ญฺจติ สพฺพพญฺญตฺตวณํ ๑เป ๑ ตถาคโค เตน สมนุตจกฺขฺติ
 ตโมนุโท พุทฺโธ สมนุตจกฺขฺ ๑

[๕๘๒] โลกนุตฺตฺย สພຸພກວ່າຕົວຕຸໂສຕິ ໂລກາຕິ ເຂໂກ ໂລໂກ
 ກວໂລໂກ າ ເທວ ໂລກາ ສຸມປຕຸຕິ ຈ ກວໂລໂກ ວິປຕຸຕິ ຈ
 ກວໂລໂກ າ ຕໂຍ ໂລກາ ຕິສຸໂສ ເວທນາ າ ຈຕຸຕາໂຣ ໂລກາ
 ຈຕຸຕາໂຣ ອາຫາຣາ າ ປຣຸຈ ໂລກາ ປຣຸຈຸປາທານກຸຊຸຊາ າ

ณ โลกกา ณ ชยฺมตฺติกานิ ชายตฺตานานิ ๑ สํตฺต โลกกา สํตฺต
 วิญฺญาณฐฺจิติโย ๑ อฏฺฐ โลกกา อฏฺฐ โลกธมฺมา ๑ นว
 โลกกา นว สํตฺตาวาสา ๑ ทส โลกกา ทส อุปฺปทฺธิเตสา ๑
 เขกาทส โลกกา เขกาทส กามภวา ๑ ทฺวาทส โลกกา ทฺวา-
 ทสชยตฺตานานิ ๑ อฏฺฐารส โลกกา อฏฺฐารส ชาติโย ๑ โลกนฺต-
 คุติ ภควา โลกธฺตํ อนฺตคฺโค อนฺตปฺปคฺโค โกฏฺธิคฺโค โกฏฺธิปฺปคฺโค
 ๑ เป ๑ นิพฺพานคฺโค นิพฺพานปฺปคฺโค โส วุฏฺฐวาโส จินฺต-
 จรณ ๑ เป ๑ ชาติชฺรามรณธฺตํโร นคฺติ คธฺตํ ปฺนพฺภโวติ
 โลกนฺตคฺค ๑ สํพฺภวาทิวคฺโคติ ภวาทิ เทว ภวา กมฺมภโว
 ๑ ปฺนฺธิสํนฺธิโก ๑ ปฺนพฺภโว ๑ กตโม กมฺมภโว ๑ ปุณฺณ-
 ภิสํชาโร อปฺนฺณภวิสํชาโร ชาเนญฺชภวิสํชาโร อยํ กมฺม-
 ภโว ๑ กตโม ปฺนฺธิสํนฺธิโก ปฺนพฺภโว ๑ ปฺนฺธิสํนฺธิกา รุปา เวทนา
 สํนฺนสา สํชาโร วิญฺญาณํ อยํ ปฺนฺธิสํนฺธิโก ปฺนพฺภโว ๑ ภควา
 กมฺมภวญฺจ ปฺนฺธิสํนฺธิกญฺจ ปฺนพฺภวํ อตฺตวคฺโค อตฺติกนฺตคฺโค อตฺติ-
 วคฺโคติ โลกนฺตคฺค สํพฺภวาทิวคฺโคติ ๑

[๕๘๓] ธนาธโว สํพฺพทฺทฺชปฺปทฺธิโนติ ธนาธโวติ จตฺตารो
 ธาธวา กามาธโว ภวาธโว ทิฏฺฐาธโว อวิชฺฐาธโว ๑ เต ธาธวา
 พุทฺธธฺตํ ภควคฺโค ปทฺธินา อสุคฺคินฺนฺมฺมฺตา ตาถาตฺตคฺคตฺตา ธนภาว-
 คตฺตา ชายตฺตฺธิอนฺตปฺปาทธมฺมา คธฺมา พุทฺโธ ธนาธโว ๑ สํพฺพ-
 ทฺทฺชปฺปทฺธิโนติ สํพฺพํ คธฺตํ ปฺนฺธิสํนฺธิกํ ชาติทฺทฺชํ ชฺราทฺทฺชํ พฺยาธิ-

๒๘๖ สุตฺตคฺคมีฏเฐ ชฺชทกฺกนิกายสฺส จุฬนิกายเฬ [๕๘๔

ทฺดขํ มรณทฺดขํ โสภปริเทวทฺดขโทมนสฺสํปายาสทฺดขํ ๑ เป ๑ ทิฏฺฐิ-
พฺยสณทฺดขํ ปหีนํ สมฺมจฺฉินฺนํ ปฏิปฺปสฺสทฺดขํ อภพฺพปฺปคฺคิกํ ฃาณคฺคิ-
กิณา ททฺธมํ คตฺตมา พุทฺโธ สพฺพทฺดขปฺปทีโน ๑

[๕๘๔] สจฺจวฺชโย พุทฺธมฺปาสีโต เมติ สจฺจวฺชโยติ สจฺจ-
สฺสทฺธวฺชโย ๑ วิปฺสฺสํ ภคฺวา สฺสํ ภคฺวา เวสฺสํ ภคฺวา กกฺ-
กฺกํ ภคฺวา โภณาคมโน ภคฺวา กสฺสํไป ภคฺวา พุทฺธา ภคฺวโนโต
สฺสทฺธนามา สจฺจสฺสทฺธวฺชยา ๑ ภคฺวา สกฺกยมนิ เตสํ พุทฺธานํ
ภคฺวโนตานํ สฺสทฺธนาโม สจฺจสฺสทฺธวฺชโยติ คตฺตมา พุทฺโธ สจฺจ-
วฺชโย ๑ พุทฺธมฺปาสีโต เมติ โส ภคฺวา มยา ฃาสีโต อฺปาสีโต
ปฺยิรฺปาสีโต ปฺริรฺปจฺฉิตโต ปฺริรฺปณฺหิตโตติ สจฺจวฺชโย พุทฺธมฺปาสีโต
เม ๑ เตนหาห มิจฺฉิยคฺคเถโร

คโมนฺโท พุทฺโธ สมนฺนคจฺจ

โถกนฺนคจฺจ สพฺพภวาคิรฺคโต

ฃนาสํโว สพฺพทฺดขปฺปทีโน

สจฺจวฺชโย พุทฺธมฺปาสีโต เมติ ๑

[๕๘๕] ทิโส ยถา กุพฺพนกํ ปหาย

พฺพปฺปสฺสํ กานนํ ฃาวเสยฺย

เชวมาหํ ฃปฺปทสฺสํ ปหาย

มโหทธี หัสสิวชฺฃณปคฺคโต ๑

[๕๘๖] ทิโส ยถา กุพฺพนกํ ปหาย พฺพปฺปสฺสํ กานนํ ฃาว-

เสยฺยาติ ทิโส อุกฺกุจฺติ ปกฺกฺขี ๑ กัการณา ทิโส อุกฺกุจฺติ ปกฺกฺขี ๑
 ทฺวิกฺกฺขตฺตํ ชายติ ทิโส มาตฺตฺกฺกุจฺจิมฺหา ๑ ฅนฺทโกธฺมฺหา ๑ ตั-
 การณา ทิโส อุกฺกุจฺติ ปกฺกฺขีติ ทิโส ๑ ยถา กุพฺพพณํ ปฬายาติ
 ยถา ทิโส กุพฺพพณํ วิสฺสวณํ ฅปฺปภกฺขํ ฅปฺโปภกํ ปฬาย สหิตฺวา
 ฅติกกฺกมิตฺวา ฅตฺติวคฺคเตสฺวา ฅณฺณํ พหุพฺผณํ พหุภกฺขํ พหุภกฺขํ มหฺนํ
 กานนํ ฅนฺตณฺทํ ฅตฺติคฺคเจยฺย ฅินฺทเจยฺย ปฏฺธิเกยฺย ตสฺมึ ฅน-
 ตณฺทเฑ วาสํ กปฺเปยฺยาติ ทิโส ยถา กุพฺพพณํ ปฬาย พหุพฺผณํ
 กานนํ ฅาวเสยฺย ๑

[๕๘๗] ฅวมาทํ ฅปฺปทสฺสํ ปฬาย มโหทฺธํ หัสมฺวสฺสณฺทตฺติ
 ฅวณฺติ โอบมฺมสฺมฺปฏฺธิปาทํ ๑ ฅปฺปทสฺสํ ปฬายาติ โย ๑
 พาวรี พฺราหฺมโณ เย ฅณฺเฑ ตสฺส ฅาจริยา พุทฺธํ ภกฺกณฺทํ
 ฅุปาทาย ฅปฺปทสฺสํ ปฏฺธิทสฺสํ โลกทสฺสํ โอบกทสฺสํ ตามก-
 ทสฺสํ สฺสทฺกทสฺสํ ๑ เท พฺราหฺมณ ฅปฺปทสฺสํ ปฏฺธิทสฺสํ
 โลกทสฺสํ โอบกทสฺสํ ตามกทสฺสํ สฺสทฺกทสฺสํ ปฬาย ปสฺหิตฺวา
 ฅติกกฺกมิตฺวา สฺมตฺติกกฺกมิตฺวา พุทฺธํ ภกฺกณฺทํ ฅตฺกทสฺสํ ฅตฺกทสฺสํ
 ฅตฺกทสฺสํ ฅตฺกทสฺสํ ปวรี ฅตฺมํ ฅตฺมสฺมํ ฅปฺปฏฺธิกํ ฅปฺปฏฺธิ-
 ปฏฺกตํ เทวาติเทวํ นรทสฺสํ ปุริสสํ ปุริสสํ ปุริสสํ ปุริสสํ ปุริส-
 นิสํ ปุริสโรยฺยํ ทสฺสํ ตาที่ ฅตฺติคฺคณฺทํ ฅินฺทณฺทํ ปฏฺธิณํ ๑ ยถา
 หัสมํ มหฺนํ มานุสฺสณฺทํ วา สวํ ฅโนตฺตํ วา ทํ มหฺนํ มหฺนํ
 วา ฅกฺกโรยฺยํ ฅมิตฺกํ ฅตฺติคฺคเจยฺย ฅินฺทเจยฺย ปฏฺธิเกยฺย ฅว-

เทธยัสสํ ปณฺณบิํสํ ปญฺชบิํสํ วิวรัสสํ วิภัสสํ อุตฺตาทมมกํสํ ปกาเส-
สฺสนฺติ เย เม ปุพฺเพ วียากํสํ ฯ

[๕๘๐] หุํ โคตมธำสนาติ หุํ โคตมธำสนา ปฺรํ โคตม-
ธำสนา ปฺเร โคตมธำสนา . ปจฺมทฺรํ โคตมธำสนา พุทฺธธำสนา
ชินธำสนา ตถาคคธำสนา เทวธำสนา อรหณฺตธำสนาติ หุํ
โคตมธำสนา ฯ

[๕๘๑] อิจฺจาสิ อิติ ภวิสฺสํคํติ เขวํ กิร อสํ เขวํ กิร
ภวิสฺสํคํติ อิจฺจาสิ อิติ ภวิสฺสํติ ฯ

[๕๘๒] สํพฺพนฺตํ อิตฺถิํคํคํติ สํพฺพํ ตํ อิตฺถิํคํคํ อิตฺถิกราย
ปรมฺปราย มีฏฺกสํปทาย ตถกฺเหตุ นยเหตุ อาการปรีวิตกฺเกน
ทิจฺฉินฺชฺฌานกฺขณฺติยา น สํมํ สยมภินฺนวาตํ น อตฺตปจฺจุจฺจ
ธมฺมํ ภณฺยัสสํติ สํพฺพนฺตํ อิตฺถิํคํคํ ฯ

[๕๘๓] สํพฺพนฺตํ ตถกฺกวทฺธมฺมนฺติ สํพฺพนฺตํ ตถกฺกวทฺธมํ วิตถก-
วทฺธมํ สํกฺกปฺปวทฺธมํ กามวิทถกฺกวทฺธมํ พฺยาปาทวิหิตวิทถก-
วทฺธมํ ฌาตฺยวิทถกฺกวทฺธมํ ชนปทวิทถกฺกวทฺธมํ อมรวิทถกฺกวทฺธมํ
ปฺราณทฺถยตฺวาปฺริยํคํคํวิทถกฺกวทฺธมํ ตาภสํกฺการสํติโลกปฺริยํคํคํ-
วิทถกฺกวทฺธมํ อนวณฺณคํคํปฺริยํคํคํวิทถกฺกวทฺธมฺมนฺติ สํพฺพนฺตํ
ตถกฺกวทฺธมํ ฯ เตนหา ปิจฺฉิยตฺเถโร

เย เม ปุพฺเพ วียากํสํ (หุํ โคตมธำสนา)
อิจฺจาสิ อิติ ภวิสฺสํติ

สัพพพณฺตํ อิติหิํคิหิ

สัพพพณฺตํ ตกฺกฉวทฺธมฺมนฺตํ ฯ

[๕๘๔] เอโก ตมนุทาสโน ชุติมา โส ปภังโกโร
โคตโม ภูริปณฺณนาโณ โคตโม ภูริเมธโส ฯ

[๕๘๕] เอโก ตมนุทาสโนติ เอโกติ ภควา ปพฺพชฺชาสงฺขา-
เตน เอโก ชุติยฺชฺเชน เอโก ตณฺหาปหานฺนฺเชน เอโก เขณฺดู-
วັตรวโคติ เอโก เขณฺดูวັตโทโสติ เอโก เขณฺดูวັตโมโหติ
เอโก เขณฺดูนิภฺกิเตโสติ เอโก เขกายนมคฺคํ คโคติ เอโก
เอโก อนุตฺตวํ สมนฺตมฺโพธิํ อภิสํพุทฺโธติ เอโก ฯ

กถํ ภควา ปพฺพชฺชาสงฺขาเตน เอโก ฯ ภควา ททโรว สมนานิ
สัจฺจกาพเกโส ภทฺเรน โยพฺพณฺณเณ สมนฺนาคโค ปจฺเมน วยสา
ชกามกานํ มาตานิคมฺ ฆสฺสํมฺชานํ โรทฺทนํ วิถปนฺนํ ฃาติ-
สงฺฆํ ปหาย สพฺพํ ฆรวาสปติโพธิํ ฉินฺทิตฺวา ปุคฺคทวารปติโพธิํ
ฉินฺทิตฺวา ฃาติปติโพธิํ ฉินฺทิตฺวา มิตฺตามจฺจปติโพธิํ ฉินฺทิตฺวา
เกสฺมสฺสํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺวา อภิชฺฃนภาวํ อุปคฺคฺชิตฺวา เอโก จรติ วิจรติ
อิริยติ วตฺเตติ ปาเลติ ยเปติ ยาเปตฺติ เอวํ ภควา ปพฺพชฺชา-
สงฺขาเตน เอโก ฯ

กถํ ภควา ชุติยฺชฺเชน เอโก ฯ โส เอวํ ปพฺพชฺชิตฺวา สมนานิ
ชรณฺณวณฺณปคฺคานิ ปนฺนํ เสนาสฺนํ ปฏฺฐิเสวติ อปฺปสทฺททานิ

อปฺปนิกุโฆตฺตานิ วิชนวาทานิ มนุสฺสวราหเสยฺยกาณิ ปฏิสถฺตาน-
 ธารูปฺพานิ โส เอโก ศกฺขตฺติ เอโก ตฺวิขฺสติ เอโก นิธฺตติ เอโก
 เสยฺยํ กปฺเปติ เอโก คามํ ปิณฺฑาย ปวิสฺสติ เอโก ปฏิกุมฺมติ
 เอโก รโห นิธฺตติ เอโก จงฺกมํ อธิวฺชาติ เอโก จรติ วิจรติ
 อิริยติ วตฺเตติ ปาเลติ ยเปติ ยาเปตฺติ เหวํ ภควา อทฺตฺติย-
 ฺเชน เอโก ฯ

กถํ ภควา ตณฺหาปหานญฺเชน เอโก ฯ โส เหวํ เอโก
 อทฺตฺติโย อปฺปมคฺโค ตาตปฺปํ ปหิตคฺโค วิหรนฺโค นชฺชา เพรณ-
 ฺชราย ตํเร โพธิรูกฺขมฺมูเต มหาปธานํ ปทหนฺโค มารํ สฺสณฺณํ มมุจฺ
 ฺปมคฺตพฺพนฺธุ วิชฺมิคฺควา ตณฺหํ ชาตฺถิํ สฺสริตํ วิสฺสคฺคิกํ ปชฺหิ วิโน-
 ฺเทสิ พฺยณฺตัมภาสิ อนภาวจฺกเมสิ ฯ

ตณฺหาทฺตฺติโย ปุริโส	ทํชฺมทฺธาน สฺสวํ
อิตฺถภาวณฺณตภาวํ	สฺสวํ นาทิอคฺคตฺติ
เขตมทํทณฺวํ ฌตฺวา	ตณฺหา ทฺกฺขณฺตํ สมฺภวํ
วีสฺสคณฺโห อนาทาโน	สฺสโค ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ ฯ

เอวํ ภควา ตณฺหาปหานญฺเชน เอโก ฯ

กถํ ภควา เขณฺหวีสฺสวราโคติ เอโก ฯ ราคสฺสํ ปหีนฺตฺวา
 เขณฺหวีสฺสวราโคติ เอโก ฯ โทสฺสํ ปหีนฺตฺวา เขณฺหวีสฺสวราโคติ
 เอโก ฯ โมหสฺสํ ปหีนฺตฺวา เขณฺหวีสฺสวราโคติ เอโก ฯ กิเลสํ
 ปหีนฺตฺวา เขณฺหวีสฺสวราโคติ เอโก ฯ

กถิ ภควา เขกายนหมคฺคํ คโตติ เอลโก ๑ เขกายนหมคฺโค
 วุจฺจนาติ จตฺตาวโร สติปฏฺจนาภา ๑ เป ๑ อวิโย อฏฺจงฺกโก มคฺโค ๑

เขกายนํ ชาติชยนตทสฺส
 มคฺคํ ปชานาติ หิตานุกมฺป
 เอลเคน มคฺเคน ตวิสฺส ปุพฺเพ
 ตวิสฺสเนติ เจว ตวเนติ โอสเนติ ๑

เฮว ภควา เขกายนหมคฺคํ คโตติ เอลโก ๑

กถิ ภควา เอลโก อนุคฺตวํ สมนาสมนุโพธิ อภิสมฺพุทฺธโรติ
 เอลโก ๑ โพธิ วุจฺจนาติ จตฺตํ มคฺเคสฺส ฌานํ ปญฺญา ปญฺณินุ-
 ทฺธิยํ ปญฺญาพถํ ๑ เป ๑ สมฺมวึจยสมนุโพธิณฺจโค วมฺมสา วิปสฺสณา
 สมนาทิฏฺฐิ ๑ ภควา เทน โพธิฌาเนน สพุเพ สจฺจาวา อนิ-
 จาติ พุชฺฌนิ ๑ เป ๑ ยงฺกิลฺลจฺจิ สมนุทฺถสมฺมํ สพุพนฺตํ นิโรธสมฺมเนติ
 พุชฺฌนิ ๑ อถวา ยํ พุชฺฌนิตพฺพํ อนุพุชฺฌนิตพฺพํ ปฏฺธิพุชฺฌนิตพฺพํ
 สมนุพุชฺฌนิตพฺพํ อธิคฺคตพฺพํ สุตฺตคพฺพํ สจฺจนิคคตพฺพํ สพุพนฺตํ เทน
 โพธิฌาเนน พุชฺฌนิ อนุพุชฺฌนิ ปฏฺธิพุชฺฌนิ สมนุพุชฺฌนิ อธิคฺคจฺจิ สุตฺต-
 สจฺจนิคคตพฺพํ ๑ เฮว ภควา เอลโก อนุคฺตวํ สมนาสมนุโพธิ อภิสมฺ-
 พุทฺธโรติ เอลโก ๑

ตมฺนุโถติ ภควา ราคตมํ โทสฺสตมํ โมหตมํ มานตมํ ทิฏฺฐิ-
 ตมํ ทิเลสฺสตมํ ทฺวํจฺจริตตมํ อนุชฺชกรณํ อจฺจุชฺชกรณํ อฌานกรณํ
 ปญฺญานวิโรธกํ วิฆาตปฏฺธิกํ อนิพฺพานสํวตฺตนิกํ นุทฺติ ปนุทฺติ ปชฺหิ

วิโนเทติ พุยนุตัมภาติ อณฺภาวจฺจนฺตํ ๑ ชาตฺสโนติ นิสฺสินโน ภควา
ปาสาณเก เจติเยติ ชาตฺสโน ๑

นทสฺส ปสฺสเส ชาตฺสนํ มุํนี้ ทฺถุชฺสสฺส ปารกฺ

สวภา ปยิริปาสฺสนติ เทวชฺชา มจฺจุหาโยนิติ ๑

เขวํ ภควา ชาตฺสโน ๑ ชลฺวา ภควา สพัโพสฺสตุกฺกปฏฺธิปฺปสฺสทฺชตฺตา
ชาตฺสโน โส อฏฺฐชฺวาโส จินฺนจฺรโน ๑ เป ๑ ชาติชฺรามรณ-
สํสํโร นตฺถิ ทสฺส ปฺนพฺภาวติ เขวมฺบี ภควา ชาตฺสโนติ เขโก
ตมฺนุทาสฺสโน ๑

[๕๘๖] ชฺฐติมา โส ปภงฺกโรติ ชฺฐติมาติ ชฺฐติมา ปณฺทิตฺโต
ปณฺณวํ พุทฺธิมา ฌาณํ วิภาวํ เมธาวํ ๑ ปภงฺกโรติ อาโลก-
โกโร โธภาสโกโร ทํปงฺกโร อชฺชชฺชตฺกโร ปชฺชชฺชตฺกโรติ ชฺฐติมา โส
ปภงฺกโร ๑

[๕๘๗] โคตโม ภูริปณฺณวาโนติ โคตโม ภูริปณฺณวาโน
ฌาณปณฺณวาโน ปณฺณวาทฺโธ ปณฺณวาเกตุ ปณฺณวาทิปปเคยฺโย วิจย-
พฺพุโต ปวิจยพฺพุโต โยเกชฺชายนพฺพุโต สโมเกชฺชายนมฺโม วิภูตฺติหาวี
ตจฺจวโร ตพฺพพฺพุโต ตคฺคตฺรโก ตนฺนินฺโน ตปฺโปโน ตปฺปพฺภาโร
ตทริมฺมุโต ตทาทิปปเคยฺโย ๑

ชฺชโร รทสฺส ปณฺณวาณํ ชฺฐโม ปณฺณวาณมคฺคิโน

ราชา รฏฺฐสฺส ปณฺณวาณํ ภตฺตา ปณฺณวาณมิตฺถิยาติ ๑

เขวเมว โคตโม ภูริปณฺณวาโน ฌาณปณฺณวาโน ปณฺณวาทฺโธ

คามินิณฺจ ปฏฺฐิพทํ อากิณฺธิ เณเสถสิ ปณฺณเปสํ ปณฺณสเปสํ วิวริ
 วจิณฺธิ อุตฺตทานํมกาสํ ปภาเสถสํติ โย เม ฐมฺมมเทเสถสิ ฯ

[๖๐๑] สํหติญฺจิกมกาสิกนฺติ สํหติญฺจิกํ อกาสิกํ เขหิปฺสํติกํ
 โยปณฺธิกํ ปจฺจกฺกํ เวทิตพฺพํ วิณฺณหิตํ เขวํ สํหติญฺจิกมกาสิกํ ฯ
 อถวา โย ทิฏฺฐเชว ฐมฺเม อริยํ อฏฺฐังกิกํ มกฺกํ ภาวะติ ทสฺส
 มกฺกทสฺส อนนฺตฺรา สมนนฺตฺรา อธิกฺกฺกเตว ผลํ วิญฺญํติ ปฏฺฐิตภักติ
 เขวมฺมํ สํหติญฺจิกมกาสิกํ ฯ ยถา มนุสฺสํ กาสิกํ ฐนํ ทคฺวา
 อนนฺตฺรา น ตณฺหํติ กาสํ อากเมนฺติ เหนวํ ฐมฺโม ฯ โย
 ทิฏฺฐเชว ฐมฺเม อริยํ อฏฺฐังกิกํ มกฺกํ ภาวะติ ทสฺส มกฺกทสฺส
 อนนฺตฺรา สมนนฺตฺรา อธิกฺกฺกเตว ผลํ วิญฺญํติ ปฏฺฐิตภักติ น ปวตฺต
 น ปวโลเก เขวํ อกาสิกนฺติ สํหติญฺจิกมกาสิกํ ฯ

[๖๐๒] ตณฺหกฺขยมนํติกนฺติ ตณฺหาติ รูปตณฺหา สํห-
 ตณฺหา กนฺธตณฺหา รสฺตณฺหา โสฬสํพฺพตณฺหา ฐมฺมตณฺหา ฯ
 ตณฺหกฺขยนฺติ ตณฺหกฺขยํ ราคกฺขยํ โทสํกฺขยํ โมหกฺขยํ ทฺติกฺขยํ
 อูปปตฺติกฺขยํ ปฏฺฐิสํหิณฺทกฺขยํ ภวกฺขยํ สํสํารกฺขยํ วฏฺฐกฺขยํ ฯ อนฺติ-
 กนฺติ อํติ อจฺจนฺติ กิเลสา อ ชนฺธา อ อภิสํจฺจาวา อ ฯ
 อํติปฺปหานํ อํติวฺรตํโม อํติปฏฺฐินิสฺสํคฺโค อํติปฏฺฐิปปสฺสํทฺธิ อมคํ
 นิพฺพานนฺติ ตณฺหกฺขยมนํติกํ ฯ

[๖๐๓] ยสฺส นคฺคิ อูปมา กุวํจํติ ยสฺสํติ นิพฺพานสฺส ฯ
 นคฺคิ อูปมาติ อูปมา นคฺคิ อูปนิชา นคฺคิ สํทิสํ นคฺคิ ปฏฺฐิกาสิ

นตฺถิ น ตวีจฺจตฺติ นุปตฺตพฺภตฺติ ๑. กุจฺจตฺติ กุจฺจ กิมนฺทิจิ กตฺถกฺจ
 อชฺชเมตฺตํ วา พหิทฺธา วา อชฺชเมตฺตพหิทฺธา วาติ ยตฺถ นตฺถิ
 อูปมา กุจฺจ ๑ เตนนาห ปิจฺจิกยตฺถเกโร

ตณฺหกุชฺชมนีติกํ ยสฺสํ มคฺคิ อปฺปมา กุวํจฺจิ ฯ^๑

โคตมา ภุริยปัญณา โคตมา ภุริเมธธา ฯ

[๒๐๒] มุหุตฺตมฺหี นิงฺคิยาติ มุหุตฺตมฺหี ฆณฺมฺหี ตยฺมฺหี วสฺสํมฺหี

[๒๐๗] โคตมา ภุริยปัญณานาติ โคตมา ภุริยปัญณา ฌาน-

[๒๘๘] โคตมา ภริเมธดาติ ภริ กุญจติ ปรังวี่ ฯ ภควา

อิมาย ปจฺวีสํมาย วิปฺลวฺย วิตฺตคฺลวฺย ปณฺณวฺย สมนฺนาคโต ฯ
 เมธา อจฺจุตฺติ ปณฺณวฺยา ยา ปณฺณวฺยา ปชานนา ฯ เป ฯ อโมโห
 รมฺมวฺชโย สมนฺนาคฺคิ ๑ ภควา อิมาย เมธาย ปณฺณวฺย อฺเปโต
 สมนฺนเปโต อฺปาคโต สมนฺนปาคโต อฺปฺปนฺโน สมนฺนปฺปนฺโน สมนฺนาคโต
 คตฺตมา พุทฺโธ ภูริเมธโสติ โคตมา ภูริเมธสา ฯ เตนาท โส
 พาวรี พฺราหฺมโณ

กิณฺหุ ตมฺหา วิปฺลวสฺส มุหฺตมฺบี บิํจฺกฺย

โคตมา ภูริปณฺณวณฺนา โคตมา ภูริเมธสาติ ฯ

[๖๐๘] โย เท รมฺมมเทเสสฺส สมนฺนาคฺคิกมกาทิกํ

ตณฺหกฺขยมนฺนํคิกํ ยสฺสํ นคฺคิ อฺปมา กุวฺจิ ฯ

[๖๓๐] โย เท รมฺมมเทเสสฺสํติ โยติ โย โส ภควา

๑ เป ฯ คคฺค ๑ สพฺพพณฺณคฺคํ ปคฺคโต พเสสฺ ๑ วสฺสํภาวํ ๑ รมฺม-
 มเทเสสฺสํติ รมฺมนฺนํติ อาทิกถฺยณํ ๑ เป ฯ นิพฺพานคามินิณฺจ
 ปฏฺธิปทํ อจฺจุตฺติ เทเสสฺส ปณฺณวเปสฺส ปณฺณวเปสฺส วิวริ วิภฺชิ อฺคฺคตานิ-
 มกาสฺส ปกาเสสฺสํติ โย เท รมฺมมเทเสสฺสํ ๑

[๖๓๓] สมนฺนาคฺคิกมกาทิกนฺนํติ สมนฺนาคฺคิกํ อกาทิกํ เขหิปสฺสํ

โอบนํยิกํ ปจฺจุตฺตํ เวทิตพฺพํ วิณฺญหิตฺติ เขวํ สมนฺนาคฺคิกมกาทิกํ ๑
 อถวา โย ทิฏฺฐเจว รมฺเม อริยํ อฏฺฐจฺจุตฺติกํ มคฺคํ ภาเวติ คสฺสํ
 มคฺคคสฺสํ อนนฺตรว สมนฺนนฺตรว อธิคจฺจุตฺเตว ฌถํ วิณฺญหิตฺติ ปฏฺธิ-
 ทกตฺติ เขวมนฺนํ สมนฺนาคฺคิกมกาทิกํ ๑ ยถา มนฺตฺตสา กาทิกํ ฌนํ

๒๘๘ สุตฺตคฺคปิฏกเก ชฺชทกฺกนิกายสฺสํ จุฬนิกฺขายสฺสํ [๒๓๒]

ทศฺวา ชนฺนคฺครา น ตณฺหติ กถํ อากฺเขนฺติ เหนวํ ชมฺโม ๑
โย ทิฏฺฐเชว ชมฺเม อริยํ อชฺชชฺชกิกํ มคฺคํ ภาเวติ ๑ สฺสํ มคฺคสฺส
ชนฺนคฺครา สมนฺนคฺครา อธิคฺคจฺเจว ๑ สฺสํ จินฺนทฺติ ปฏฺธิกฺกนิกํ น ปฺรตฺถ
น ปฺรโลเก ๑ เณวํ อคฺคกนฺติ สฺนทฺธิจฺฉิสมกฺกนิกํ ๑

[๒๓๒] ตณฺหทฺชยมนฺนิกนฺติ ตณฺหาติ รุปตณฺหา สฺชทกฺกนฺหา
กนฺธตณฺหา รสฺตณฺหา โสภณฺตณฺหา ๑ ตณฺหทฺช
ยมนฺติ ตณฺหทฺชํ รากทฺชํ โทสฺททฺชํ โมหทฺชํ คคฺคทฺชํ อปฺปทฺ
คฺคทฺชํ ปฏฺธิสฺสทฺชํ ภวทฺชํ สฺสํ สฺสํ ๑ สฺนทฺธิกนฺติ
อฺธิคฺค จุจฺจกนฺติ กิเลสํ ๑ ชนฺนคฺค ๑ อภิสฺสจฺจจฺจ ๑ ๑ อฺธิคฺคปฺปหานํ
อฺธิคฺคปฺปหานํ อฺธิคฺคปฏฺธิสฺสทฺคโค อฺธิคฺคปฏฺธิสฺสทฺคทฺธิ ชมคํ นิพฺพานนฺติ
ตณฺหทฺชยมนฺนิกนฺติ ๑

[๒๓๓] ยสฺสํ นทฺธิ อปฺปมา กุจฺฉิตฺติ ยสฺสํ นทฺธิ นิพฺพานสฺสํ ๑
นทฺธิ อปฺปมาติ อปฺปมา นทฺธิ อปฺปนิชา นทฺธิ สฺสํ นทฺธิ ปฏฺธิภาโค
นทฺธิ น สฺสํ นทฺธิ นุสฺสทฺคคฺคิตฺติ นทฺธิ อปฺปมา ๑ กุจฺฉิตฺติ กุจฺ
กิมฺหิสิ กคฺคกคฺคิ อชฺชคคฺคคฺค ๑ พหิทฺธา ๑ อชฺชคคฺคคคฺคคคฺค ๑ วาติ
ยสฺสํ นทฺธิ อปฺปมา กุจฺฉิ ๑ เทนาค โส พาววํ พฺรหฺมณฺ

โย เท ชมฺมมเทสฺสํ สฺนทฺธิจฺฉิสมกฺกนิกํ

ตณฺหทฺชยมนฺนิกนฺติ ยสฺสํ นทฺธิ อปฺปมา กุจฺฉิตฺติ ๑

[๒๓๔] นาคํ ตณฺหา วิปฺปวสฺสํ มุคฺคตณฺมี พฺรหฺมณฺ

โคตมา ภูริปณฺณานา โคตมา ภูริเมชฺสา ๑

[๖๓๕] นาทิ ตมฺหา วิปฺปวตฺถามิ อหิ ตมฺหา พุทฺธมฺหา
 น วิปฺปวตฺถามิ น อเปมิ น อปฺกจฺญามิ น วิณา โหมีติ นาทิ
 ตมฺหา วิปฺปวตฺถามิ ฯ

[๖๓๖] มุหุตฺตมฺมี พุราหฺมณฺนาติ มุหุตฺตมฺมี ชณฺมฺมี ถยฺมฺมี
 วตฺถมฺมี อตฺถมฺมีติ มุหุตฺตมฺมี ฯ พุราหฺมณฺนาติ การเวน มาตุตฺ
 ธาตฺปติ ฯ

[๖๓๗] โคตมา ภูริปญฺญาณาติ โคตมา ภูริปญฺญาณา ฌาณ-
 ปญฺญาณา ปญฺญาธรา ปญฺญาเกตุมฺหา ปญฺญาธิปเตยฺยมฺหา วิจย-
 พหฺงตา ปวิจยพหฺงตา โอภฺชายนพหฺงตา สโมภฺชายนธมฺมา วิภูตฺติหา-
 วิมฺหา ตจฺจริตา ตพฺพพหฺงตา ตคฺคฺรฺกตา ตนฺนิหฺนา ตปฺโปณา ตปฺปพุ-
 ฏารว ตทริมฺมฺกตา ตทฺธาธิปเตยฺยมฺหาติ โคตมา ภูริปญฺญาณา ฯ

[๖๓๘] โคตมา ภูริเมธฺสฺวาติ ภูริ อฺจุจฺจติ ปจฺจวฺ ๑ ภควา
 อิมาย ปจฺจวฺตฺมาย วิปฺปตฺตาย วิตฺถตฺตาย ปญฺญาย สมนฺนาคโต ฯ
 เมธา อฺจุจฺจติ ปญฺญา ยา ปญฺญา ปชานนา ๑ เป ๑ อโมโห
 ธมฺมฺวิจโย สมนฺนาทิฏฺฐิ ๑ ภควา อิมาย เมธาย ปญฺญาย อฺเปโต
 สมนฺเปโต อฺปาคโต สมนฺปาคโต อฺปฺปนฺโน สมนฺปฺปนฺโน สมนฺนาคโต
 ตสฺมา พุทฺโธ ภูริเมธฺโสติ โคตมา ภูริเมธฺสา ฯ เตนฺนาห มิงฺกฺยฺตฺเตโร

นาทิ ตมฺหา วิปฺปวตฺถามิ มุหุตฺตมฺมี พุราหฺมณ
 โคตมา ภูริปญฺญาณา โคตมา ภูริเมธฺสฺวาติ ฯ

[๖๓๙] โย เม ธมฺมมเทเสติ สนฺทิฏฺฐิจิคมกาทิกิ.

[๖๒๒] ตณฺหกุชฺชมนัตติกนฺติ ตณฺหาติ รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา
 กนฺธตณฺหา รสฺตณฺหา โผฏฺฐพฺพตณฺหา รสมฺมตณฺหา ฯ ตณฺหกุ-
 ชฺชนฺติ ตณฺหกุชฺชํ ราคกุชฺชํ โทสฺสกุชฺชํ โมหกุชฺชํ คตฺติกุชฺชํ อูปฺปะ-
 ตฺติกุชฺชํ ปฏฺฐิณฺณกุชฺชํ ภวกุชฺชํ สํสํารกุชฺชํ วฏฺฐกุชฺชํ ฯ อนัตติกนฺติ
 อํตฺติ อุกฺกุณฺนํ กิเลสา ๑ ขนฺธธา ๑ อภิสํขารธา ๑ ฯ อํตฺติปฺปหานํ
 อํตฺติวุปฺปาสโม อํตฺติปฏฺฐิณฺณสํสํารโก อํตฺติปฏฺฐิปปฺปสํสํารุทฺธิ อมตํ นิพฺพุทฺธานนฺติ
 ตณฺหกุชฺชมนัตติกํ ฯ

[๖๒๓] ยสฺสํ นตฺถิ อูปฺปมา กุวํจฺจิ ยสฺสํตฺติ นิพฺพุทฺธานสฺสํ ฯ
 นตฺถิ อูปฺปมาติ อูปฺปมา นตฺถิ อูปฺปนิชา นตฺถิ สทฺทํ นตฺถิ ปฏฺฐิภาโค
 นตฺถิ น สํวิจฺจสฺสํ นุปฺปลพฺภตฺตํ นตฺถิ อูปฺปมา ฯ กุวํจฺจิ กุวํจิ
 กิมนฺทิจิ กตฺถุจิจิ อชฺชเมตฺถํ วา พหิทฺฐา วา อชฺชเมตฺถพหิทฺฐา วาติ
 ยสฺสํ นตฺถิ อูปฺปมา กุวํจิ ฯ เทนาห ปิณฺฑิตฺตยตฺเตโร

โย เม รสมฺมเทเสถ สํนุทฺธิจฺจิกมกาทิกํ

ตณฺหกุชฺชมนัตติกํ ยสฺสํ นตฺถิ อูปฺปมา กุวํจฺจิ ฯ

[๖๒๔] ปสฺสํสํมิ นํ มนฺธํ จกฺขุณา วา

รตฺถิตินฺทวิ พฺราหฺมณ อปฺปมตฺตโต

มมสฺสํมาโน วิวสํมิ รตฺถํ

เตเนว มุณฺณณามิ อวิปฺปวํสํ ฯ

[๖๒๕] ปสฺสํสํมิ นํ มนฺธํ จกฺขุณา วาติ ยถา จกฺขุณา
 ปุริโส ธาโถเกยฺย รุปคตานิ ปสฺสํเสยฺย ทกฺขะยฺย โอโถเกยฺย

นิชฺฌาเปยฺย อุปฺปทิกฺขេยฺย เหวเมวาทิ พุทฺธํ ภคฺคณฺทํ มนฺธํ
ปสฺสํสามิ ทกฺขามิ โยโถเกมิ นิชฺฌาปยามิ อุปฺปทิกฺขามํติ ปสฺสํสามิ
นํ มนฺธํ จกฺขุณา วา ฯ

[๖๒๖] รตฺติคฺคิณฺทํ พุราหุมนฺน อุปฺปมตฺโตติ รตฺติคฺคิณฺจ ทิฉา
จ มนฺธํ ภาเวนฺโต อุปฺปมตฺโตติ รตฺติคฺคิณฺทํ พุราหุมนฺน อุปฺป-
มตฺโต ฯ

[๖๒๗] นมสฺสํมาโน วิวสํมิ รตฺติคฺคิณฺทํ นมสฺสํมาโนติ กาเยน
วา นมสฺสํมาโน วาจาเย วา นมสฺสํมาโน จิตฺเตน วา นมสฺสํ-
มาโน ธนฺวตฺตลปฺปฏิปตฺติยา วา นมสฺสํมาโน ฌมฺมานุฌมฺมปฺปฏิปตฺติยา
วา นมสฺสํมาโน สกฺกาเรมาโน ฌรฺกการมาโน มานยมาโน ปุชฺช-
มาโน รตฺติคฺคิณฺทํ วสํมิ วิตฺตินาเมมํติ นมสฺสํมาโน วิวสํมิ รตฺติคฺคิ
๑

[๖๒๘] เทเนว มณฺเฑณามิ อวิปฺปวาสํนฺติ ตาย พุทฺธานุสฺสํติยา
ภาเวนฺโต อวิปฺปวาสํติ ตํ มณฺเฑณามิ อวิปฺปวฺจฺจํติ ตํ มณฺเฑณามิ
ชานามิ เอวํ ชานามิ เอวํ อชานามิ เอวํ วิชานามิ เอวํ ปฺฏิ-
วิชานามํติ เทเนว มณฺเฑณามิ อวิปฺปวาสํ ๑ เทนาห ปิฏฺคิยตฺตเถโร

ปสฺสํสามิ นํ มนฺธํ จกฺขุณา วา

รตฺติคฺคิณฺทํ พุราหุมนฺน อุปฺปมตฺโต

นมสฺสํมาโน วิวสํมิ รตฺติคฺคิ

เทเนว มณฺเฑณามิ อวิปฺปวาสํนฺติ ๑

[๖๒๘] สกฺกาโร จ ปิฏฺคิ จ มโน สติ จ

นาเมนฺติเม โคตมธํสาณฺมหา
 ยํ ยํ ทิสํ วชฺชติ ภูริปณฺโณ
 ส เตเน เตเนว นโตหฺมณฺมิ ฯ

[๖๓๐] สทฺธา ๑ มิตฺติ ๑ มโน สติ จาติ สทฺธาติ ยา
 ๑ ภควนฺตํ อารพฺภ สทฺธา สทฺทหนา โอภปฺปนา อภิปฺปสาโท
 สทฺธา สทฺธิณฺทฺธิยํ สทฺธาพฺลํ ฯ มิตฺติติ ยา ๑ ภควนฺตํ อารพฺภ
 มิตฺติ ปามุชฺชํ โมทนา ปโมทนา วิตุติ โอทกฺขํ อตุตฺตมนฺตา อติปฺ-
 ปสาทหนฺตา จิตฺตสฺสํ ๑ มโนติ ยนฺน ๑ ภควนฺตํ อารพฺภ จิตฺตํ มโน
 มานสํ ททํ ปณฺทวํ มโน มนายคณํ มนินฺทฺธิยํ วิญฺญาณํ วิญฺญา-
 ณกฺขณฺโร คชฺชา มโนวิญฺญาณธาตุ ฯ สติติ ยา ๑ ภควนฺตํ
 อารพฺภ สติ อนุสฺสติ ฯ เป ๑ สมนาสติติ สทฺธา ๑ มิตฺติ ๑ มโน
 สติ ๑ ฯ

[๖๓๑] นาเมนฺติเม โคตมธํสาณฺมหาติ อิมे จตุตฺตาริ ฐมฺมา
 โคตมธํสาณฺนา พุทฺธธํสาณฺนา ชินธํสาณฺนา ตถาคคธํสาณฺนา อรหนฺต-
 ธํสาณฺนา . นาเมนฺติ นาคจฺจนฺติ น วิชฺชนฺติ น วินาเสนฺตฺติ
 นาเมนฺติเม โคตมธํสาณฺมหา ฯ

[๖๓๒] ยํ ยํ ทิสํ วชฺชติ ภูริปณฺโณติ ยํ ยํ ทิสฺนฺติ
 ปุรฺตฺถิมํ วา ทิสํ ปจฺจิมํ วา ทิสํ ทกฺขิณํ วา ทิสํ อุกฺกตวํ วา
 ทิสํ วชฺชติ คจฺจติ กมฺมิ อติกกมฺมิ ฯ ภูริปณฺโณติ ภูริปณฺโณ
 มหาปณฺโณ ติกฺขปณฺโณ ปุณฺณปณฺโณ หาสปณฺโณ ชวนปณฺโณ

๓๐๔ สุตตมคปิฏเก ชุตตกนิกายสุต จุฬนิทเทโส [๒๓๓]

นิพฺเพชิกปณฺณโยติ ยํ ยํ ทิสํ วชฺชติ- ภูริปณฺณโย ๑

[๒๓๓] ส เตน เตเนว นโตหมตฺถมํติ โส เยน พุทฺโธ
เตน เตเนว นโต ตณฺหิโน โคปโปโน คปฺปพฺภาโร ตทธีมฺมุคฺโค
ตททธีปเตยฺโยติ ส เตน เตเนว นโตหมตฺถมิ ๑ เสนาห มิจฺฉิ-
ยตุเถโร

สํทฐา จ ปิํติ จ มโน ตติ จ

นาเมหฺติเม โคตมธํสาณมหา

ยํ ยํ ทิสํ วชฺชติ ภูริปณฺณโย

ส เตน เตเนว นโตหมตฺถมํติ ๑

[๒๓๔] ชินฺนตฺถํ เม ทุพฺพตถามกตฺถํ

เตเนว กาโย น ปเถติ ตตฺถ

ตฺถกปฺปยนฺคาย วชฺชามิ นิจุจํ

มโน หิ เม พฺราหฺมณ เตน ยุตฺโต ๑

[๒๓๕] ชินฺนตฺถํ เม ทุพฺพตถามกตฺถํสํติ ชินฺนตฺถํสํติ

ชินฺนตฺถํ อุกฺกตฺถํ มหตฺถกตฺถํ อทฺธกตฺถํ วโยนุปฺปตฺถตฺถํสํติ

ชินฺนตฺถํ ๑ ทุพฺพตถามกตฺถํสํติ ทุพฺพตถามกตฺถํ อปฺปตถามกตฺถํ

ปฺริตฺถตถามกตฺถํสํติ ชินฺนตฺถํ เม ทุพฺพตถามกตฺถํ ๑

[๒๓๖] เตเนว กาโย น ปเถติ ตตฺถาติ กาโย เยน พุทฺโธ

เตน น ปเถติ น วชฺชติ น ตจฺฉติ นามิกฺกมตฺถิ เตเนว กาโย

น ปเถติ ตตฺถ ๑

[๖๓๗] สํกุปฺปยฺนุตฺตาย วชามิ นิจฺจนฺติ สํกุปฺปคมฺเนน วิตกฺก-
คมฺเนน ฉาณคมฺเนน ปญฺญาคมฺเนน พุทฺธิคมฺเนน วชามิ กจฺฉามิ
ชภิฏกฺกมามีติ สํกุปฺปยฺนุตฺตาย วชามิ นิจฺจํ ฯ

[๖๓๘] มโน หิ เม พุราหุมนฺ เตน ยุตฺโตติ มโนติ ยํ
จิตฺตํ มโน มานสํ ททํ ปณฺฑรํ มโน มนายนํ มนินฺทริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขณฺโธ คชฺชา มโนวิญฺญาณธาคู ฯ พุราหุมน
เตน ยุตฺโตติ มโน มมฺ เยน พุทฺโธ เตน ยุตฺโต สยฺยุตฺโตติ
มโน หิ เม พุราหุมนฺ เตน ยุตฺโต ฯ เตนาท บิํจฺคิยตุเถโร

ชินฺณตฺถํ เม ทฺวพฺพตถามกตฺถํ

เตเนว กายเณ ปเลติ ตตฺถ

สํกุปฺปยฺนุตฺตาย วชามิ นิจฺจํ

มโน หิ เม พุราหุมนฺ เตน ยุตฺโตติ ฯ

[๖๓๙] ปงฺเก สยฺยานิ ปริณฺหุมาโน

ทีปํ ทีปํ อฺปฺลตฺตวํ

ชถทฺทสํสํ สมนฺพฺพุทฺธํ

โฆมฺมตินฺนมนาสวํ ฯ

[๖๔๐] ปงฺเก สยฺยานิ ปริณฺหุมาโนติ ปงฺเก สยฺยานิ
กามปงฺเก กามกทฺทเม กามกิตฺเตเส กามพฺพิเตเส กามปริพาเห กาม-
ปติโพเช เสมาโน อวเสมาโน ปริเสมาโนติ ปงฺเก สยฺยานิ ฯ
ปริณฺหุมาโนติ ตณฺหาณฺนทนาย ฌณฺทมาโน ทิฏฺฐิฌณฺทนาย ฌนฺท-

มาโน กิเลตฺตผนฺทนาย ผนฺทมาโน ปโยคผนฺทนาย ผนฺทมาโน วิปาก-
 ผนฺทนาย ผนฺทมาโน ทฺวารจิตฺตผนฺทนาย ผนฺทมาโน วจฺจโต ราเคน
 ผนฺทมาโน ทฺวารโส โทเสน ผนฺทมาโน มุฬฺหโต - โหมเสน ผนฺทมาโน
 วิณฺณโส มาเนน ผนฺทมาโน ปราณทฺวารโส ทฺวารจิตฺต ผนฺทมาโน
 วิกฺเขปคฺโค อุตฺตรจฺเจน ผนฺทมาโน อนฺนิทฺตจฺจคฺโค วิจิตฺตจฺเจน ผนฺท-
 มาโน ภาวคฺโค อนุสฺสเยหิ ผนฺทมาโน ภาวเนน ผนฺทมาโน อภาวเนน
 ผนฺทมาโน ยเสน ผนฺทมาโน อายเสน ผนฺทมาโน นิหิตาย ผนฺท-
 มาโน ปสฺสํสา ผนฺทมาโน สฺสเนน ผนฺทมาโน ทฺวารเนน ผนฺทมาโน
 ชาตียา ผนฺทมาโน ชวาย ผนฺทมาโน พฺยาธินา ผนฺทมาโน มรณเณ
 ผนฺทมาโน โสภปฺริเทวทฺวารโทมนสฺสํสาเยหิ ผนฺทมาโน เณรียเนน
 ทฺวารเนน ผนฺทมาโน ติรจฺเจน โยนิเนน ทฺวารเนน ผนฺทมาโน ปิตฺติ-
 วิสฺสเยเนน ทฺวารเนน ผนฺทมาโน - มานุสฺสเนน ทฺวารเนน คพฺโปกฺกณฺติมฺมตฺเตน
 ทฺวารเนน คพฺภวฺจฺจิตฺติมฺมตฺเตน ทฺวารเนน คพฺภวฺจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจ
 ชาตสฺสํสาปฺนิพฺพุตฺเตน ทฺวารเนน ชาตสฺสํสาปฺราเชยฺเยเนน ทฺวารเนน อตฺต-
 ปกฺกเมเนน ทฺวารเนน ปฺรปฺกเมเนน ทฺวารเนน ทฺวารทฺวารเนน สํชาวาทฺวารเนน
 วิปริณามทฺวารเนน จกฺขโรเคน ทฺวารเนน โสภโรเคน ทฺวารเนน ฆาน-
 โรเคน ทฺวารเนน ฐิวิหาโรเคน ทฺวารเนน กายโรเคน ทฺวารเนน สํสโรเคน
 ทฺวารเนน กณฺณโรเคน ทฺวารเนน มุขโรเคน ทฺวารเนน ทนฺตรโรเคน ทฺวารเนน
 กาสฺเสน สํสาเสน ปีนํสาเสน จาเนน ชเวเน กุจฺจโรเคน มุจฺจนาเยน ปกฺกณ-
 ทิกาย สฺสํสาเยน วิสฺสํจิกาย กุจฺจเนน คณฺณเนน กิเลตฺตเสน โสภเสน อป-

มาเรณ ททฺทฺยา กณฺทฺยา กจฺจุยา ราชาย วิตฺตจฺฉิยา โถหิเตน
 บิฑฺเตน มรฺเมเหณ ชฺธาย บิฑฺทาย ภคฺนทฺทาย บิฑฺตสฺสมฺมุจฺจาเนหิ
 อาพาเรหิ เสฺมุหสฺสมฺมุจฺจาเนหิ อาพาเรหิ วาตสฺสมฺมุจฺจาเนหิ อาพาเรหิ
 สฺนฺนิปาติเกหิ อาพาเรหิ อฺอุปริณามเซหิ อาพาเรหิ วิสฺมปฺริหาร-
 เซหิ อาพาเรหิ โยปฏกฺมิเกหิ อาพาเรหิ กมฺมวិปากเซหิ อาพาเรหิ
 สฺเตเน อฺญฺเหณ ฐิฆจฺฉาย บิปฺปาย อฺจุจฺจาเรณ ปสฺสํสาเวณ ทํสํมกฺส-
 วาตาตปฺปสฺสํสํมฺมุจฺเจหิ มาตฺมรเณณ ทฺฤเชณ บิฑฺมรเณณ ทฺฤเชณ
 ภาตฺมรเณณ ทฺฤเชณ ภคิณฺมรเณณ ทฺฤเชณ ปฺตฺตมรเณณ ทฺฤเชณ
 ชฺชิตฺมรเณณ ทฺฤเชณ ฌาติพฺยสฺสเนณ ทฺฤเชณ โภคพฺยสฺสเนณ ทฺฤเชณ
 โรคพฺยสฺสเนณ ทฺฤเชณ สฺถิตพฺยสฺสเนณ ทฺฤเชณ ทิฏฺฐิพฺยสฺสเนณ ทฺฤเชณ
 สฺนฺทมาโน ปริสฺนฺทมาโน ปเวธมาโน สํปเวธมาโนติ ปจฺเฏ
 สฺยาโน ปริสฺนฺทมาโน ฯ

[๖๔๑] ทํปา ทํปํ อฺปฺตฺตวินฺติ สฺตฺถารโต สฺตฺถารํ ชฺมฺมกฺ-
 ขานโต ชฺมฺมกฺขานํ คณฺโต คณํ ทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิํ ปฏฺธิปทาโต ปฏฺธิ-
 ปทํ มคฺคโต มคฺคํ อฺปฺตฺตวํ สํปฺตฺตวินฺติ ทํปา ทํปํ อฺปฺตฺตวํ ฯ

[๖๔๒] อถทฺทสํสํ สํมฺพุทฺธนฺติ อถาติ ปทสฺนฺธิ ฯ เป ฯ
 ปทานุปฺพุทฺธเมตํ อถาติ ฯ อทฺทสํสํนฺติ อทฺทสํ อทฺททฺฐิ อปฺสํสํ
 ปฏฺธิวฺชฺฉนํ ฯ สํมฺพุทฺธนฺติ โย โส ภควา ฯ เป ฯ สจฺฉิกา ปณฺณตฺติ
 ยทํ พุทฺโธติ อถทฺทสํสํ สํมฺพุทฺธํ ฯ

[๖๔๓] โยชฺชิตินฺนฺนฺติ ภควา กาโมจฺฉํ คิณฺโณ ภาโวจฺฉํ คิณฺโณ

๓๐๘ สุกตมตบิฏเฐ ชุททกนิกายสุต จุฬนิกเทโส [๖๔๔

ทัญชเฬ ติณฺโณ อวิชฺชเฬ ติณฺโณ อุตฺตติณฺโณ นิทฺตติณฺโณ
อติฏฺเณโต สมนติฏฺเณโต จิตฺตโต โส อญฺเฐวาโส จินฺนจฺวโร
๑ เป. ๑ ชาตฺชวามรณธํธํโร นตฺถิ ตสฺส ปุณฺณภโวติ โชชฺติณฺณ ๑
อนาสวณฺติ จตฺตาริ อาสวา กามาโส ภวาสโว ทัญชาสโว
อวิชฺชาสโว ๑ เท. อาสวา พุทฺธสฺส ภกฺวโต ปเทฺนํ อจฺจุตฺตนิมฺมิตฺตา
ตถาวตฺตฤคฺคตา อนภาวจฺจตฺตา อายตฺตํ อปฺปาทรมฺมา ตสฺมา พุทฺโธ
อนาสโวติ โชชฺติณฺณมณาสโว ๑ เทนํท นิจฺจํคฺคิตฺตํโร

ปจฺเฐ สยํโน ปริณฺหตฺตมาโน

ทํปํ ทํปํ อปฺปตฺตํ

อถทตฺตํ สมนฺพุทฺธํ

โชชฺติณฺณมณาสวณฺติ ๑

[๖๔๕] ยถา อหุ อฏฺกตฺติ มุคฺตสฺสทฺโธ

ภทฺทวาทฺโธ อภวโณคฺคโม จ

เชวเมว ตฺวมนิ ปณฺณจฺสสฺส สทฺธํ

คฺมิสฺสสฺสี (ตฺว) นิจฺจํคฺคิตฺตํ มจฺจุเรยฺยสฺส ปารํ ๑

[๖๔๕] ยถา อหุ อฏฺกตฺติ มุคฺตสฺสทฺโธ ภทฺทวาทฺโธ อภวโณคฺคโม

จาทิ ยถา อฏฺกตฺติ มุคฺตสฺสทฺโธ สทฺธํคฺคโร สทฺธํคฺคปฺปพฺพคฺคโม
สทฺธํคฺคิมุคฺคโต สทฺธํคฺคิปปคฺคโย อรหตฺตปฺปคฺคโต ยถา ภทฺทวาทฺโธ
มุคฺตสฺสทฺโธ สทฺธํคฺคโร สทฺธํคฺคปฺปพฺพคฺคโม สทฺธํคฺคิมุคฺคโต สทฺธํคฺคิ
ปปคฺคโย อรหตฺตปฺปคฺคโต ยถา อภวโณคฺคโม มุคฺตสฺสทฺโธ

สทฺธราครุโก สทฺธราปฺพุทฺทโม สทฺธราธิมฺกุโธ สทฺธราธิปเตยฺโย อรหฺตฺ-
คปฺปคฺโคติติ ยถา อหฺม วฏฺกถิ มุทฺตสทฺโธ ภทฺรารุโธ อापฺวิ-
โคคโม จ ๑

[๒๔๖] เอวเมว ตฺวมนฺปี ปมฺญจสฺสํ สทฺธนฺติ เอวเมว ตฺวํ
สทฺธํ มฺญจสฺสํ ปมฺญจสฺสํ สมนฺปมฺญจสฺสํ อธิมฺญจสฺสํ โสภปฺเปหิ
สทฺเพ สทฺธาวา อธิจฺจาทิ ๑ เป ๑ ยจฺกณฺจิ สมนฺทยธมฺมํ สทฺพพฺพตํ
นิโรธธมฺมนฺติ สทฺธํ มฺญจสฺสํ ปมฺญจสฺสํ สมนฺปมฺญจสฺสํ อธิ-
มฺญจสฺสํ โสภปฺเปหิติ เอวเมว ตฺวมนฺปี ปมฺญจสฺสํ สทฺธํ ๑

[๒๔๗] คมิตฺถสฺสิ (ตฺวํ) มิจฺจกฺขิ มจฺจุเรยฺยสฺสํ ปารนฺติ มจฺจุ-
เรยฺยา วุจฺจนฺติ กิเลสา จ ฆนฺธา จ อภิสทฺธาวา จ ๑ มจฺจุ-
เรยฺยสฺสํ ปารํ วุจฺจติ อมคํ นิพฺพานํ โย โส สทฺพสทฺธาวา-
สโมโส สทฺพพฺพตฺตนิสฺสคฺโคติ คณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ ๑
คมิตฺถสฺสิ (ตฺวํ) มิจฺจกฺขิ มจฺจุเรยฺยสฺสํ ปารนฺติ ตฺวํ ปารํ คมิตฺถสฺสิ
อธิกมิตฺถสฺสิ มุตฺถสฺสิ สจฺฉิกิริสฺสสฺสิ คมิตฺถสฺสิ (ตฺวํ) มิจฺจกฺขิ
มจฺจุเรยฺยสฺสํ ปารํ ๑ เทนาห ภคฺวา

ยถา อหฺม วฏฺกถิ มุทฺตสทฺโธ

ภทฺรารุโธ อापฺวิโคคโม จ

เอวเมว ตฺวมนฺปี ปมฺญจสฺสํ สทฺธํ

คมิตฺถสฺสิ (ตฺวํ) มิจฺจกฺขิ มจฺจุเรยฺยสฺสํ ปารนฺติ ๑

[๒๔๘] เอตฺถ ภิกฺขุโย ปสฺสทามิ สุตฺวาน มฺหิโน วโจ

๓๑๐ สุตตตฺถปิฏกេ ชฺชุตฺถกนิกายສຸຕ ຈຸທນິກຸເທໂສ [໒໔໔

ວິວຊຸດໂທ ສມຸພຸໂຮ ອຣິໂຕ ປຣິຖາຣວາ າ

[໒໔໔] ເອສ ກິຍໂຍ ປັສຳມິຕິ ເອສ ກິຍໂຍ ປັສຳມິ ສຸທ-
ຫາມິ ອຣິມຸຈຸຈາມິ ໂອກປເປມິ ສພຸເພ ສຸຂາຣາ ອຣິຈຸຈາຕິ າເປ າ
ຍງຕິໝຸຈິ ສມຸທຍຣມຸມິ ສພຸພຸຕິ ນິໂຣຣຣມຸມຸຕິ ກິຍໂຍ ປັສຳມິ
ສຸທຫາມິ ອຣິມຸຈຸຈາມິ ໂອກປເປມິຕິ ເອສ ກິຍໂຍ ປັສຳມິ າ

[໒໔໕] ສຸຕຸວາ ມຸນິໂນ ວໂຈຕິ ມຸນິຕິ ໂມນິ ວຸຈຸຈຕິ ພາຣ໌
ຍາ ປພຸພາ ປຊານາ າເປ າ ສຸຕຸຂາຕມຕິຈຸ ໂສ ມຸນິ າ ສຸຕຸວາ
ມຸນິໂນ ວໂຈຕິ ຕຸຍຸທິ ວຈນິ ພຸຍປຕິ ເທສນິ ອຸນຸສນຸຣິ ສຸຕຸວາ ສຸຕິຕຸວາ
ອຸຕຸເທຕຸວາ ອຸປຣາຣຍຕິວາ ອຸປຣຸຍຕິວາຕິ ສຸຕຸວາ ມຸນິໂນ ວໂຈ າ

[໒໔໖] ວິວຊຸດໂທ ສມຸພຸໂຮຕິ ດທນຸຕິ ປພຸຈ ດທນານິ
ຕຸດຸທາດທນິ ຕິຊຸຈິດທນິ ຕິເດສດທນິ ທຸຈຸຈວິດທນິ ອວິຊຸຂາດທນິ າ
ຕານິ ດທນານິ ພຸທຸຣສຸສ ກຸວໂຕ ວິວຊານິ ວິທຸຣສິຕານິ ສມຸຊຸຂາຕິຕານິ
ປັຖິນານິ ສມຸຈຸຊິນຸນານິ ວຸປສຸນຸຕານິ ປຣິປຸປສຸສຸທານິ ອກພຸພຸປຕຸຕິ-
ການິ ພາຣ໌ຕຸຕິນາ ທຸທຸຊມານິ ຕສຸມາ ພຸໂຮ ວິວຊຸດໂທ າ ພຸໂຮຕິ
ໂຍ ໂສ ກຸວາ າເປ າ ສຸຈຸຕິກາ ປພຸພຕຸຕິ ຍທິທິ ພຸໂຮຕິ ວິວ-
ຊຸດໂທ ສມຸພຸໂຮ າ

[໒໔໗] ອຣິໂຕ ປຣິຖາຣວາຕິ ອຣິໂຕຕິ ຣາໂຕ ອິໂຕ ໂກໂສ
ອິໂຕ ໂມໂຫ ອິໂຕ ໂກໂຣ ອິໂຕ ອຸປຸນາໂຫ ອິໂຕ າເປ າ ສພຸພາ-
ກຸສຸຣາກິສຸຂາຣາ ອິຕາ າ ເຂ ອິຕາ ພຸທຸຣສຸສ ກຸວໂຕ ປັຖິນາ
ອຸຈຸຊິນຸນຸຊາ ຕາດາວຕຸຕຸຕາ ອຸນຸກາວຸຕາ ອາຍຕິອຸນຸປາທຣມຸມາ

อตุตฺโท อธิเทวกรา ฐมา ๑ ฐมาปฏิปทา ธนฺโตมปฏิปทา
 อปฺปจฺจนิกปฏิปทา ฐมานุฐมปฏิปทา สํเสฏฺฐํ ปริปริการิตา อินฺทริ-
 เยสํ กุตฺตทวารตา โภชเน มตฺตณฺณตา ชาคริยานุโยโค สติ-
 ฐมฺปชณฺณํ จตฺตาวโร สติปฏฺฐาณา ๑ เป ๑ อวิโย ธฺวชฺงคิโก มคฺโค
 อิมํ อจฺจุณฺติ อตุตฺโท อธิเทวกรา ฐมา ๑ กตฺเม ปเรสํ อธิ-
 เทวกรา ฐมา ๑ ฐมาปฏิปทา ๑ เป ๑ อวิโย ธฺวชฺงคิโก
 มคฺโค อิมํ อจฺจุณฺติ ปเรสํ อธิเทวกรา ฐมา ๑ เถว ภาควา
 อตุตฺโท ๑ ปเรสฺสจฺ อธิเทวกรํ ฐมํ เวทํ อณฺณาสํ อมุสํ
 ปฏฺฐิตชฺฉตฺติ สพุพฺพํ เวทํ ปโรวโร ๑

[๖๕๖] ปณฺหณนฺตฺกโร สํตฺถาติ ภาควา ปารายณิกปณฺหณํ
 ธนฺตฺกโร ปริยณฺตฺกโร ปริจฺเจทกโร ปริวฏฺฐนฺกโร ปริสํปณฺหณํ
 ธนฺตฺกโร ปริยณฺตฺกโร ปริจฺเจทกโร ปริวฏฺฐนฺกโร ปิงฺกียปณฺหณํ
 ธนฺตฺกโร ปริยณฺตฺกโร ปริจฺเจทกโร ปริวฏฺฐนฺกโร สํกุกปณฺหณํ
 ธมฺมุสํสํปณฺหณํ ภิกฺขุชฺอุปณฺหณํ ภิกฺขุชฺนํปณฺหณํ อฺปาสก-
 ปณฺหณํ อฺปาสกํปณฺหณํ ราชปณฺหณํ จตฺตียปณฺหณํ
 พุราหฺมณปณฺหณํ เวสฺสํปณฺหณํ สํกุกปณฺหณํ พุทฺธมปณฺ-
 หณํ ธนฺตฺกโร ปริยณฺตฺกโร ปริจฺเจทกโร ปริวฏฺฐนฺกโรติ ปณฺหา-
 นนฺตฺกโร ๑ สํตฺถาติ ภาควา สํตฺถวาโ ๑ ยถา สํตฺถวาโ
 สํตฺถเก กนฺตาวํ ตาเวติ โจรกนฺตาวํ ตาเวติ วาพกนฺตาวํ ตาเวติ
 ทุพฺพภิกฺขุกนฺตาวํ ตาเวติ นิรฺรูกกนฺตาวํ ตาเวติ อุตฺตฺตาวาเวติ นิ-

คาเรติ เขมมุตฺตมมึ สมนฺปาเปติ เหวเมว ภควา สุตฺตวาโห สุตฺเต
 กนฺตวํ คาเรติ ขาติชราพฺยาธิมรณโธกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสสุปฺยาสา-
 กนฺตวํ คาเรติ รากกนฺตวํ คาเรติ โทสโมหมานทิจฺฉิเกธสฺสทฺทจฺฉริ-
 กนฺตวํ คาเรติ รากคหนํ คาเรติ โทสคหนํ คาเรติ โมหคหนํ
 คาเรติ ทิจฺฉิเกธสฺสทฺทจฺฉริคคหนํ คาเรติ อุตฺตคาเรติ นิุตฺตคาเรติ เขมมุต-
 ตมมึ อมตํ นิพฺพหานํ สมนฺปาเปตฺติ เหว ภควา สุตฺตวาโห ฯ
 อถวา ภควา เนตา วิเนตา อนฺเนตา สมนฺปาเปตา นิชฺฐา-
 เปตา เปกฺขตา ปสาเทตาติ เหวมมึ ภควา สุตฺตวาโห ฯ อถวา
 ภควา อนฺุปปนฺนสฺส มคฺคสฺส อฺุปปาเทตา อสฺสชฺชาตสฺส มคฺคสฺส
 สมนฺชเนตา อนกฺขชฺชาตสฺส มคฺคสฺส อกฺขชฺชาตา มคฺคณฺณ มคฺควิทฺฐ
 มคฺคโกวิโท มคฺคานุกา จ ปนฺ เอตฺรหิ สํวกา จิหรนฺติ ปจฺจนา
 สมนฺนาคตาติ เหวมมึ ภควา สุตฺตวาโหติ ปณฺหานนฺตฺกโร
 สุตฺตา ฯ

[๖๕๗] กงฺขณํ ปฏิชานนฺติ สกฺงฺขา อากนฺตฺวา นิกกฺงฺขา
 สมนฺปชฺชนฺติ สเถชา อากนฺตฺวา นิถฺเถชา สมนฺปชฺชนฺติ สเทว-
 พฺหกา อากนฺตฺวา นิเทวพฺหกา สมนฺปชฺชนฺติ สเวจิจฺฉิชา อากนฺ-
 ตฺวา นิพฺเพจิจฺฉิชา สมนฺปชฺชนฺติ สรชฺชา อากนฺตฺวา วิตรชฺชา
 สมนฺปชฺชนฺติ สโทสา อากนฺตฺวา วิตฺโทสา สมนฺปชฺชนฺติ สโมหา
 อากนฺตฺวา วิตฺโมหา สมนฺปชฺชนฺติ สกฺกิเถสา อากนฺตฺวา นิกกฺกิเถสา
 สมนฺปชฺชนฺตฺติ กงฺขณํ ปฏิชานนฺติ ฯ เตนหา มิจฺฉิยตฺถเกโร

ขุทฺตวิสาณสูตรกถาเทศ

[๖๖๓] สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺหา
 อเสชํ อญฺเฏตมมํ เสด
 น ปุคฺคมิจุญฺญ กุโธ สหาย
 เถโก จเร ขุทฺตวิสาณกถาโป ๑

[๖๖๔] สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺหาทณฺหา สัพเพสุติ สัพเพน
 สัพพํ สัพพภา สัพพํ อเสธํ นิสฺเสธํ ปริยาทายวจนเมตํ สัพเพสุติ ๑
 ภูเตสุติ ภูตา อฺจุจฺจนฺติ ตถา ๑ ถาวรา ๑ ๑ ตถาติ เยธ
 ตณฺหา อปฺปหีนา เยธมฺจ ภยภเววา อปฺปหีนา ๑ กิการณา
 อฺจุจฺจนฺติ ตถา ๑ เตะ ตณฺหาติ อุตฺตตณฺหาติ ปริตตณฺหาติ สมนฺตาธํ อปฺปชฺชนฺติ
 ตํการณา อฺจุจฺจนฺติ ตถา ๑ ถาวราติ เยธ ตณฺหา ปหีนา
 เยธมฺจ ภยภเววา ปหีนา ๑ กิการณา อฺจุจฺจนฺติ ถาวรา ๑ เตะ
 น ตณฺหาติ น อุตฺตตณฺหาติ น ปริตตณฺหาติ น สมนฺตาธํ อปฺปชฺชนฺติ
 ตํการณา อฺจุจฺจนฺติ ถาวรา ๑ ทณฺหาติ ตโย ทณฺหา ทายทณฺหา
 ๑ วจฺทณฺหา ๑ มโนทณฺหา ๑ ๑ ทิวิธํ กายทฺจุจฺจวิธํ กายทณฺหา
 จตุพฺพิธํ วจฺทฺจุจฺจวิธํ วจฺทณฺหา ทิวิธํ มโนทฺจุจฺจวิธํ มโนทณฺหา ๑
 สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺหาทณฺหา สัพเพสุ ภูเตสุ ทณฺหา นิธาย
 นิทฺทิตฺวา โวโรปยิตฺวา นิทฺธิมิตฺวา ปฏิปฺปสฺสํมกิตฺวาติ สัพเพสุ
 ภูเตสุ นิธาย ทณฺหา ๑

[๖๖๕] อหะยัง อณฺณตมมบี เตสํนติ เอกมตฺตมบี สัจจํ ปาณินา วา เตชฺชทฺตนา วา ทณฺเฑน วา สัจฺเจน วา อรฺยา วา ราชฺยา วา อวิหะยังนฺโต สหฺเพมี สัจฺเจ ปาณินา วา เตชฺชทฺตนา วา ทณฺเฑน วา สัจฺเจน วา อรฺยา วา ราชฺยา วา อวิหะยังนฺโตติ อหะยัง อณฺณตมมบี เตสํ ฯ

[๖๖๖] น ปุคฺคตมิจุญฺเยย กุโธ สหายนฺติ นาคิ ปฏิกฺขเฬโป ฯ ปุคฺคตาติ จตฺตาริ ปุคฺคตา อตฺตสฺส ปุคฺคโต เวตฺตสฺส ปุคฺคโต ทินฺนโก ปุคฺคโต อนฺเตวาสโก ปุคฺคโต ฯ สหายนฺติ สหายา จุจฺจนฺติ เยหิ สห คมนํ ฆาตํ อากมนํ ฆาตํ คมนากมนํ ฆาตํ นิสฺสขณํ ฆาตํ นิสฺสขณํ ฆาตํ ชาตปนํ ฆาตํ สลฺลตปนํ ฆาตํ สมฺมุตฺตปนํ ฆาตํ ฯ น ปุคฺคตมิจุญฺเยย กุโธ สหายนฺติ ปุคฺคตมบี น อิจฺจุญฺเยย น สาทิเยญฺเยย น มียเยญฺเยย นากิขปฺเปญฺเยย กุโธ นิตฺตํ วา สหฺนทฺธิจฺจํ วา สหฺนทฺตํ วา สหายนํ วา อิจฺจิสฺสํ สาทิยิสฺสํ มียิสฺสํ อภิสปฺมียิสฺสํติ น ปุคฺคตมิจุญฺเยย กุโธ สหายนํ ฯ

[๖๖๗] เอโก จเร อคฺคตวิสาณกปโปติ เอโกติ โส ปจฺเจก-สมฺพุทฺโธ ปพฺพชฺชาสงฺฆาเคน เอโก อทฺทียจฺเจน เอโก คณฺหา-ปหานจฺเจน เอโก เอกนฺตวตฺตราโคติ เอโก เอกนฺตวตฺโทโสติ เอโก เอกนฺตวตฺโมโหติ เอโก เอกนฺตนิกฺกิตฺเตโสติ เอโก เอกา-ยนฺนํคํ คโคติ เอโก เอโก อนฺตฺตํ ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ อภิ-สมฺพุทฺโธติ เอโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํพุทฺธโร ปพฺพชฺชาตฺถาเตน เอยโก ฯ โส
 ปจฺเจกสํพุทฺธโร ชฺรราวาสปติโพธํ ฉินฺทิตฺวา ปุคฺคทวารปติโพธํ
 ฉินฺทิตฺวา ฌาติปติโพธํ ฉินฺทิตฺวา สันนิธิปติโพธํ ฉินฺทิตฺวา เกส-
 มสฺสํ โอหาเรตฺวา กาธายานิ วตฺถานิ อจฺจุทาเทตฺวา อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา อภิณฺจนภาวํ อปฺปนฺนตฺวา เอยโก จรติ วิจรติ
 อิริยติ วตฺเตติ ปาเลติ ยเปติ ยทาเปตฺติ เอยํ โส ปจฺเจกสํพุทฺธโร
 ปพฺพชฺชาตฺถาเตน เอยโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํพุทฺธโร อทฺธิยฆฺเฐน เอยโก ฯ โส เอยํ
 ปพฺพชิตฺวา สมานเอยโก อรณฺณฉวนปคฺคณานิ ปนฺทณานิ เสนาสนานิ
 ปฏฺฐิเสวติ อปฺปปลฺลทฺธานิ อปฺปนิคฺคฆเณสนานิ วิชนวาทานิ มนุสฺสสฺราห-
 เสยฺยกานิ ปฏฺฐิสถฺถานถารุปลานิ โส เอยโก คจฺจุตฺติ เอยโก ติฆฺฐตฺติ
 เอยโก นิสฺสํทติ เอยโก เสยฺยํ กปฺเปติ เอยโก คามํ ปิณฺฑาทาย ปวิสฺสติ
 เอยโก ปฏฺฐิกุมฺมตฺติ เอยโก รโห นิสฺสํทติ เอยโก จงฺกมํ อธิฏฺฐาตฺติ เอยโก
 จรติ วิจรติ อิริยติ วตฺเตติ ปาเลติ ยเปติ ยทาเปตฺติ เอยํ โส
 ปจฺเจกสํพุทฺธโร อทฺธิยฆฺเฐน เอยโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํพุทฺธโร ตณฺหาปหานฆฺเฐน เอยโก ฯ โส
 เอยํ เอยโก อทฺธิโย อปฺปปมคฺคโต อาตมมํ ปหิตคฺคโต วิหรนฺโต
 มหาปธานํ ปทหนฺโต มาวํ สเสนํ นมฺมุจํ ปมคฺคตพฺพนฺตํ วิธมิตฺวา
 ตณฺหาํ ชาตฺถิ สํวิคํ วิสคฺคิกํ ปชฺชิ วิโนเทสิ พฺยนฺตัมภาสิ อน-
 ภาวจฺจุคฺคเมสิ ฯ

คณหาหุติโย ปุริโส ที่สมทุธาน สํสว
 อิตถภาวณณณณณณณณณ สํสว นาคิตตตติ
 เขวมาทํนํ ฌตฺวา คณหา ทุทตตต สํมว
 วิตคณโห อมาทาโน สโต ภิกขุ ปรีพพเชติ ฯ

เขว โส ปจฺเจกสํมพุทฺโธ คณหาปหานนฺจเณ เถโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํมพุทฺโธ เขกนฺตวิคฺตราโคติ เถโก ฯ ราคสํส
 ปหีนตฺตา เขกนฺตวิคฺตราโคติ เถโก ฯ โทสสํส ปหีนตฺตา เขกนฺต-
 วิคฺทโทสสํส เถโก ฯ โมหสํส ปหีนตฺตา เขกนฺตวิคฺทโมโหติ เถโก ฯ
 ภิกฺเคสํส ปหีนตฺตา เขกนฺตนิภิกฺเคสํส เถโก ฯ เขว โส ปจฺเจก-
 สํมพุทฺโธ เขกนฺตวิคฺตราโคติ เถโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํมพุทฺโธ เขกายนฺนคฺคํ คโคติ เถโก ฯ
 เขกายนฺนคฺโค จุจฺจนฺติ จตฺตาโร สติปฏฺจํนา จตฺตาโร สํมมฺป-
 ปรํนา จตฺตาโร อธิฐปฺปาทา ปณฺจินทฺริยานิ ปณฺจ พตานิ สคฺค
 โพชนฺจคา อริโย อฏฺฐจฺจโคโก มคฺโค ฯ

เขกายนํ ชาติชยฺนตทสํส
 มคฺคํ ปชานาติ หิตานุกมฺปิ
 เขเตน มคฺเคน ตริสํส ปุพฺเพ
 ตริสํสนฺติ เจว ตรณฺติ โธชนฺติ ฯ

เขว โส ปจฺเจกสํมพุทฺโธ เขกายนฺนคฺคํ คโคติ เถโก ฯ

กถํ โส ปจฺเจกสํมพุทฺโธ เถโก อนฺตฺตวํ ปจฺเจกสํมโพธิ อภิ-

สมนุพุทโธติ เอลโก ๑ โพรธิ อุกุจติ จตุตฺถ มกฺเคตฺถ ฌาณํ ปณฺณมา
 ปณฺณินทฺริยํ ปณฺณมาพถํ ฌมฺมวិจยสฺมนุโพชฌณฺโก วัณฺณสา วิปสฺสํหา
 สมนฺมาทิกฺขสิ ๑ โส ปจฺเจกสฺมนุพุทโธ ปจฺเจกพุทฺธฌาณေန สจฺจานิ
 พุชฺฌมิ สพุเพ สํชารวา อนิจฺจาติ พุชฺฌมิ สพุเพ สํชารวา
 ทุกฺขาคิ พุชฺฌมิ สพุเพ ฌมฺมา อนทฺตาติ พุชฺฌมิ อวิชฺชาปจฺจยา
 สํชารวาติ พุชฺฌมิ สํชารวปจฺจยา วิมฺบวณนฺติ พุชฺฌมิ วิมฺบวณ-
 ปจฺจยา นามรูปนฺติ พุชฺฌมิ นามรูปปจฺจยา สํพายตนนฺติ พุชฺฌมิ
 สํพายตนปจฺจยา ผลฺโลตฺติ พุชฺฌมิ ผลฺลสฺปจฺจยา เวทนาติ พุชฺฌมิ
 เวทนาปจฺจยา ตณฺหาติ พุชฺฌมิ ตณฺหาปจฺจยา อฺปปาทานนฺติ พุชฺฌมิ
 อฺปปาทานปจฺจยา ภโวติ พุชฺฌมิ ภวปจฺจยา ชาตฺติ พุชฺฌมิ ชาติ-
 ปจฺจยา ชรามรณนฺติ พุชฺฌมิ อวิชฺชานโรธา สํชารนโรธติ พุชฺฌมิ
 สํชารนโรธา วิมฺบวณนโรธติ พุชฺฌมิ วิมฺบวณนโรธา นาม-
 รูปนโรธติ พุชฺฌมิ นามรูปนโรธา สํพายตนนโรธติ พุชฺฌมิ
 สํพายตนนโรธา ผลฺลสฺนโรธติ พุชฺฌมิ ผลฺลสฺนโรธา เวทนานโรธติ
 พุชฺฌมิ เวทนานโรธา ตณฺหานโรธติ พุชฺฌมิ ตณฺหานโรธา
 อฺปปาทานนโรธติ พุชฺฌมิ อฺปปาทานนโรธา ภวนโรธติ พุชฺฌมิ
 ภวนโรธา ชาตินโรธติ พุชฺฌมิ ชาตินโรธา ชรามรณนโรธติ
 พุชฺฌมิ อิทํ ทุกฺขนฺติ พุชฺฌมิ อยํ ทุกฺขสํมุกฺโขติ พุชฺฌมิ อยํ
 ทุกฺขนโรธติ พุชฺฌมิ อยํ ทุกฺขนโรธคามินํ ปฏฺฐิปาติ พุชฺฌมิ
 อึเน ชาตฺวาติ พุชฺฌมิ อยํ ชาตฺวสํมุกฺโขติ พุชฺฌมิ อยํ ชาตฺว-

จริยา ๑ อปฺปมาทวิหารัน ๑ สมาริจริยา ๑ อธิจิตฺตมณฺญุตฺตานํ
 ฌานจริยา ๑ พุทฺธัสสํปยุตฺตํ มคฺคจริยา ๑ สมนฺวาปฏิปนฺนํ
 ปฏิปตฺติจริยา ๑ อธิคตผลํ โสภิตจริยา ๑ ตถาคตา
 อรหันตํ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ ปเทสโต ปจฺเจกตมฺพุทฺธานํ ปเท-
 สโต ตถากา ๑ อิมํ อชฺช จริยาโย ๑ อปรามิ อชฺช จริยาโย
 อธิมฺหุจฺจโต ตทฺธาย จรติ ปกฺกณฺหโต วิริเยน จรติ อฺปชฺช-
 เปนฺโต สติยา จรติ อวิกฺเขปํ กโรนฺโต สมารินา จรติ ปชา-
 นนฺโต ปณฺณาย จรติ วิชานนฺโต วิญฺญาเนน จรติ เขวํ
 ปฏิปนฺนํ กุสฺสตา ฐมา อายาเปนํ ตีติ อายตนจริยาย จรติ
 เขวํ ปฏิปนฺโน วิเสสํมริคจฺจนํตํ วิเสสจริยาย จรติ อิมํ อชฺช
 จริยาโย ๑ อปรามิ อชฺช จริยาโย ทสฺสจฺจจริยา ๑ สมนฺวา-
 ทิฏฺฐิยา อภิโรปนจริยา ๑ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ ปกฺกณฺหจริยา ๑
 สมนฺวาจฺจาย สมนฺวาจฺจจริยา ๑ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ วิทฺธาน-
 จริยา ๑ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ ปกฺกณฺหจริยา ๑ สมนฺวาจฺจายตมฺพุทฺธานํ
 อฺปชฺชจฺจจริยา ๑ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ อวิกฺเขปจริยา ๑ สมนฺวาตมฺพุทฺธานํ
 อิมํ อชฺช จริยาโย ๑

ขุทฺทกวิสสาณกถาปิ ยถา ขุทฺทกสูตรํ นาม วิสาณํ เขวํ โหติ
 อทฺฐกํ เขวเมว โส ปจฺเจกตมฺพุทฺธานํ ตถากาปิ ตสฺสทิสํ ตปฺปปฏิ-
 ภาโต ๑ ยถา อติโตณํ อจฺจุจติ โตณกถาปิ อติคิตฺติกํ อจฺจุจติ
 ทิตฺติกถาปิ อติคิตฺติ อจฺจุจติ มคฺคกถาปิ อติคิตฺติ อจฺจุจติ อทฺฐ-

๓๒๔ สุตตตบฏีฏเก ชุตตทกนิกายสุต จุฬนิกายเตโธ [๖๖๘]

กบฏไป อติธัตถิ อรุจติ หิมกบฏไป มหาชุตตกฏชนุโซ อรุจติ
สมชุตตกบฏไป มหาภิกขุญาพตปฏโต สวโก อรุจติ สชุตตกบฏไป
เอว โธ ปจเจกธมพทุโธ ตกฏกบฏไป ตสสทิส ตปฏฏิกาท เอโก
ชุตติโย มุคตพณฺโณ สมนมา โธเก จรติ วิจรติ อิริยติ วตฺเตติ
ปาทติ ยเปติ ยาเปตฺติ เอโก จเร ชุตตทวิสาณกบฏไป ๑ เตนาท
โธ ปจเจกธมพทุโธ

 สพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺหา
 อหะยัง อณฺณตรมบี เตส
 น ปุคฺคมิจุญฺเยย กุโต สหาย
 เอโก จเร ชุตตทวิสาณกบฏไปติ ๑

[๖๖๘] สัตตคฺคชาตสุต ภวนฺติ เสนหา
 เสนหนฺวณํ ทุฏฺฐมิทํ ปโหติ
 ธาที่นํ เสนหํ เปกฺขมาโน
 เอโก จเร ชุตตทวิสาณกบฏไป ๑

[๖๖๘] สัตตคฺคชาตสุต ภวนฺติ เสนหาติ สัตตคฺคาติ เทว
 สัตตคฺคา ทสฺสณสัตตคฺโค จ สวณสัตตคฺโค จ ๑

 กตโม ทสฺสณสัตตคฺโค ๑ อีเธกจฺโจ ปสฺสตี อิตฺถิ วา กุมาริ
 วา อภิรฺบุ ทสฺสณํ ปาสาทิกํ ปรมาย วณฺณนโปกฺขรตาย สมนุ-
 นาคํ ทิสฺสุวา ปสฺสตีตฺตุวา อนุพฺพณฺชนโธ นิमितฺตํ คณฺหาติ เกสา
 วา โสภณา มุขํ วา โสภณํ อกฺขิ วา โสภณํ กณฺณา วา

โสภณา นาสา วา โสภณา โอฆุจ วา โสภณํ ทนฺตา วา
 โสภณา มุขํ วา โสภณํ คิวา วา โสภณา ฌนา วา โสภณา
 อูรํ วา โสภณํ อุกฺกัร วา โสภณํ กญฺญิ วา โสภณา อูรฺร วา
 โสภณา ชงฺखा วา โสภณา หตุตา วา โสภณา อังกุฏโย วา
 โสภณา นขา วา โสภณาติ ทิสฺสวา ปสฺสิตฺตฺวา อภินนฺทติ อภิ-
 วทติ อภิปตฺถเกติ อนุปฺปาเทติ อนุปฺนุชฺติ รากพฺพณฺนํ อยํ
 ทสฺสณฺตสฺสกุโ ๑

กตโม ส่วนตสฺสกุโ ๑ อธิเรจฺจุโ สฺสณาติ อมฺกสฺสุมิ นาม
 คาเม วา นิทเม วา อิตฺถิ วา กุมาริ วา อภिरูปา ทสฺสณฺนียา
 ปาสาทิกา ปรมาย วณฺณนโปกฺขรตาย สมนฺนาคตาคิ สฺสตุวา
 สฺสณฺนิคฺวา อภินนฺทติ อภิวทติ อภิปตฺถเกติ อนุปฺปาเทติ อนุปฺนุชฺติ
 รากพฺพณฺนํ อยํ ส่วนตสฺสกุโ ๑

เสฺนหาติ เทว เสฺนหา ตณฺหาเสฺนโ ๑ ทิจฺจเสฺนโ ๑ ๑

กตโม ตณฺหาเสฺนโ ๑ ยาวตา ตณฺหาสงฺขาเทน สัมมกตํ
 มริยาทิกตํ โอริกตํ ปริยนฺตฺกตํ ปริกฺคหิตํ มมายิตํ อิทํ มม
 เขตํ มมฺ เอตฺถกํ มมฺ เอตฺถาวตม มมฺ มม รูปา สทฺททา กนฺธา
 รสา โฉฆุจฺพฺพา อตฺถรณฺนา ปาปฺรณฺนา ทาสีทาสา อเชพฺเพกา กุกฺกฏ-
 สฺสกรว หตฺถิกวาสฺสวพฺวา เขตฺตํ อตฺถกฺ หิริณฺณํ สฺสวณฺณํ ความ-
 นิกมฺวราชานโย รวฺจณฺ ๑ ชนปโ ๑ โกลโส ๑ โกลฺลจฺจการณฺ ๑
 เกวณฺณมฺ ๑ มหาปจฺฉิ ตณฺหาเสฺน มมายติ ยาวตา อวฺจสฺส-

คณฺหาวิปริตฺตา อหํ คณฺหาเสฺนโห ฯ

กตโม ทิฏฺฐิเสฺนโห ฯ วัฏฺฐิตฺวตฺตกา สกฺกายทิฏฺฐิ ทสฺสวตฺตกา
มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทสฺสวตฺตกา อเนกตฺตกาหิตา ทิฏฺฐิ ยา เสวธฺวา ทิฏฺฐิ
ทิฏฺฐิภัก ทิฏฺฐิภิกฺขุ ทิฏฺฐิภิกฺขุตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺธายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺตํ
ทิฏฺฐิสณฺโณชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุณฺณคฺโค
มิจฺฉาปโล มิจฺฉคฺคํ ติตฺถายคฺคํ วิปริเยสฺสคฺคาโห วิปริตคฺคาโห
วิปฺปตฺตาสคฺคาโห มิจฺฉาคาโห อยาถาถกฺคํ ยาทาถกฺคํ คาโห
ยาวตา ทฺวาธฺวํ ทิฏฺฐิกตานิ อหํ ทิฏฺฐิเสฺนโห ฯ

ธัมมคฺคชาตฺถสฺส ภวณฺติ เสฺนหาติ วิปฺปตฺตาสคฺคาจฺจา ฯ ทสฺสธมฺม-
สวณฺธธัมมคฺคาจฺจา ฯ คณฺหาเสฺนโห ฯ ทิฏฺฐิเสฺนโห ฯ ภวณฺติ
ชายนฺติ สณฺชายนฺติ นีพฺพตฺตณฺติ อภินีพฺพตฺตณฺติ ปาตฺถภวณฺตฺติ
ธัมมคฺคชาตฺถสฺส ภวณฺติ เสฺนหา ฯ

[๖๗๐] เสฺนหนฺวํ ทฺกฺขมิตํ ปโหตฺติ เสฺนโหติ-เทว เสฺนหา
คณฺหาเสฺนโห ฯ ทิฏฺฐิเสฺนโห ฯ ๑ เป ๑ อหํ คณฺหาเสฺนโห ฯ ๑ เป ๑
อหํ ทิฏฺฐิเสฺนโห ฯ ทฺกฺขมิตํ ปโหตฺติ อีเชกฺกุจฺโจ กาเยน ทฺกฺกฺจฺจํ
จฺจติ วาจาเย ทฺกฺกฺจฺจํ จฺจติ มนฺธํ ทฺกฺกฺจฺจํ จฺจติ ปาณมฺมํ
หนฺติ อภินมฺมํ อาทิยติ สณฺนิมฺมํ ฉินฺนํ วิโตปมฺมํ หรติ
เชกาทาริกมฺมํ กโรติ ปริปนฺนํ คิฏฺฐติ ปรรทารมฺมํ กจฺจติ
มฺมํ ภวณฺติ ฯ ตเมวํ ทฺกฺกฺจฺจํ รณฺโณ ทสฺสธมฺมํ อหํ เทว
โจโร อากุจฺจํ ฉินฺนํ ยํ ฉินฺนํ ทํ คณฺหา ปณฺทิตํ ฯ

ตเมนํ ราชา ปริภาสตี ๑ โส ปริภาสปรจุยามี ๑ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ
 ปฏฺฐิถเวเทติ ๑ เขตํ ภยํ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ กุโธ ชาตํ ๑ ตสฺส
 เสฺนหปรจุยา ๑ นนฺทิปรจุยา ๑ รวคปรจุยา ๑ นนฺทิรวคปรจุยา
 ๑ ชาตํ ๑ เขตฺตเกณนํ ราชา น ตสฺสตี ๑ ตเมนํ ราชา พนฺธา-
 เปติ อนฺทพฺพนฺธเนน วา รชฺชพฺพนฺธเนน วา ฌงฺขติภพฺพนฺธเนน วา
 ตทาพฺพนฺธเนน วา ปริกฺขเปพฺพนฺธเนน วา ทามพฺพนฺธเนน วา นิคม-
 พฺพนฺธเนน วา นครพฺพนฺธเนน วา รชฺชพฺพนฺธเนน วา ชนปทพฺพนฺธเนน
 วา อนฺทคโมโส สวณฺณมฺมํ กโรติ น เต ตพฺภา อิตฺโต นิภฺชมิ-
 ตฺตุนฺติ ๑ โส พนฺธนปรจุยามี ๑ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ ปฏฺฐิถเวเทติ ๑ เขตํ
 ภยํ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ กุโธ ชาตํ ๑ ตสฺส เสฺนหปรจุยา ๑ นนฺทิ-
 ปรจุยา ๑ รวคปรจุยา ๑ นนฺทิรวคปรจุยา ๑ ชาตํ ๑ เขตฺต-
 เกณนํ ราชา น ตสฺสตี ๑ ตเมนํ ราชา ตสฺส ฌนํ อาทฺราเปติ
 สํ วา สหสฺสํ วา ๖ โส ฌนชาธิปรจุยามี ๑ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ
 ปฏฺฐิถเวเทติ ๑ เขตํ ภยํ ทุฏฺฐโทมนสฺสํ กุโธ ชาตํ ๑ ตสฺส
 เสฺนหปรจุยา ๑ นนฺทิปรจุยา ๑ รวคปรจุยา ๑ นนฺทิรวคปรจุยา
 ๑ ชาตํ ๑ เขตฺตเกณนํ ราชา น ตสฺสตี ๑ ราชา ตสฺส จิวิธํ
 กมฺมการณํ การาเปติ กถาหิมํ ตาเพติ เวตฺตเคนนํ ตาเพติ
 อทฺตมทณฺเฑนํ ตาเพติ หตฺถมฺมํ ฉินฺทติ ปาทมฺมํ ฉินฺทติ
 หตฺถปาทมฺมํ ฉินฺทติ กณฺณมฺมํ ฉินฺทติ นาสมฺมํ ฉินฺทติ
 กณฺณนาสมฺมํ ฉินฺทติ พิตฺตฺกถาถิกมฺมํ กโรติ ฌงฺขมฺมทกมฺมํ

กโรติ ราหุขมฺมํ กโรติ โสคิมาติขมฺมํ กโรติ หตุตปฺปชฺชิต-
 กมฺมํ กโรติ เอมกจฺจกมฺมํ กโรติ จิรวาสกมฺมํ กโรติ เขณฺณ-
 กมฺมํ กโรติ พตฺตมํสํกมฺมํ กโรติ กหาปณิกมฺมํ กโรติ ชาร-
 ปตฺตจกมฺมํ กโรติ ปตฺตปวิจฺจกมฺมํ กโรติ ปตฺตปจฺจกมฺมํ
 กโรติ ตตฺตเคนมํ เตนฺน โสสิญฺจก สฺสฺสฺสฺส ชาทาเปติ ชฺช-
 ตมฺมํ สฺสฺส อุตฺตทาเสติ อสฺสฺส สฺส จินฺนํ ๑ โส กมฺมการณ-
 ปจฺจยา ๑ กุฏฺฐโทมนสฺส ปฏฺฐิเวเทติ ๑ เอตํ ภาเย กุฏฺฐโทมนสฺส
 กุโธ ชาทํ ๑ สฺส เสนฺนปจฺจยา ๑ นนฺทิจฺจ ๑ รากปจฺจยา
 ๑ นนฺทิจฺจ ๑ ชาทํ ๑ ราก อิมํ จตฺตมํ ทนฺตทานํ
 อิตฺตํ ๑ โส สฺส กมฺมเมว กายสฺส เกทา ปรมฺมจฺจ อปายํ
 กุฏฺฐกํ จินฺนํ นรํ อปฺปชฺชิต ๑ ตเมว นรปจฺจ ปณฺณ-
 พนฺนํ นาม กมฺมการณํ กโรติ ตตฺต อโยจฺจ หตุต คเมว
 ตตฺต อโยจฺจ กุฏฺฐ หตุต คเมว ตตฺต อโยจฺจ ปน
 คเมว ตตฺต อโยจฺจ กุฏฺฐ ปน คเมว ตตฺต อโยจฺจ
 มชฺช อจฺจ คเมว ๑ โส ตตฺต กุฏฺฐ อปฺป กุฏฺฐ เวทนา
 ปฏฺฐิเวเทติ น ๑ คว กโรติ ยาว น ค ปน
 พนฺนํ ๑ เอตํ ภาเย กุฏฺฐโทมนสฺส กุโธ ชาทํ ๑ สฺส
 เสนฺนปจฺจยา ๑ นนฺทิจฺจ ๑ รากปจฺจยา ๑ นนฺทิจฺจ
 ๑ ชาทํ ๑ ตเมว นรปจฺจ สฺส กุฏฺฐ จตฺตมํ ๑
 ตเมว นรปจฺจ อจฺจ อโยจฺจ กโรติ คว จตฺตมํ ๑

อภินิเทศมิตาสา เต สคฺตา โมกฺขํ คเวสีโน ๑

น เต ตโต นิเทศมิตฺ ภณฺติ กมฺมปจฺจยา

เตสฺสจ ปาปํ กมฺมํ อวิปฏกํ กตํ พหุณฺติ ๑

เอตํ ภยํ ทุกฺขโหมนธฺธํ กุโธ ชาตํ ๑ ตธฺธํ เสนฺหปจฺจยา จ
 นนฺทิปจฺจยา จ วาปจฺจยา จ นนฺทิวาปจฺจยา จ ชาตํ ๑ ยานิ
 จ เณรียกานิ ทุกฺขานิ ยานิ จ ติวรจฺฉานโยนิกานิ ทุกฺขานิ ยานิ
 จ ปิตฺติวีสยิกานิ ทุกฺขานิ ยานิ จ มานุสฺสกาणि ทุกฺขานิ ตานิ
 กุโธ ชาตานิ กุโธ สณฺชชาตานิ กุโธ นิพฺพตฺตานิ กุโธ อภินิพฺพ-
 ตฺตานิ กุโธ ปาตุภฺตานิ ๑ เสนฺหปจฺจยา จ นนฺทิปจฺจยา จ
 วาปจฺจยา จ นนฺทิวาปจฺจยา จ ภณฺติ สมฺภณฺติ ชายนฺติ
 สณฺชชายนฺติ นิพฺพตฺตณฺติ อภินิพฺพตฺตณฺติ ปาตุภฺตณฺตฺติ เสนฺหนฺวयํ
 ทุกฺขมิตํ ปโหติ ๑

[๖๗๓] อาทันวํ เสนฺหํ เปกฺขมาโนติ เสนฺหโหติ เทว เสนฺหา
 ตณฺหาเสฺนฺโห จ ทิฏฺฐิเสฺนฺโห จ ๑ เป ๑ อยํ ตณฺหาเสฺนฺโห ๑ เป ๑
 อยํ ทิฏฺฐิเสฺนฺโห ๑ อาทันวํ เสนฺหํ เปกฺขมาโนติ ตณฺหาเสฺนฺหา
 จ ทิฏฺฐิเสฺนฺหา จ อาทันวํ เปกฺขมาโน โอลกยมาโน นิชฺฌนําย-
 มาโน อูปปริกฺขมาโนติ อาทันวํ เสนฺหํ เปกฺขมาโน ๑ เอโก
 จเร ชกศกวิธานกปโป ๑ เคนาห โส ปจฺเจกสฺมฺพทุโร

สํสคฺคชาตธฺธํ ภณฺติ เสนฺหา

เสฺนฺहनฺวयํ ทุกฺขมิตํ ปโหติ

อาทั้นวํ เถนฺทํ เปกฺขมาโน
 เอโก จเร ชฺชกฺขวิธํณกปโปติ ฯ

[๖๗๒] มิตฺเต สฺสฺสฺส เชนฺนํ อญฺญมาโน
 หาเปติ อคฺคํ ปฏฺฐิตฺตจฺจิตฺโต
 เชนฺนํ ภาเย สฺสฺสฺส เปกฺขมาโน
 เอโก จเร ชฺชกฺขวิธํณกปโปติ ฯ

[๖๗๓] มิตฺเต สฺสฺสฺส เชนฺนํ อญฺญมาโน หาเปติ อคฺคํ ปฏฺฐิตฺต-
 จิตฺโตติ มิตฺโตติ เทว มิตฺตา อคฺคาริกมิตฺโต จ อคฺคาริก-
 มิตฺโต จ ฯ

กตโม อคฺคาริกมิตฺโต ฯ อธิเรกจฺจ ทุทฺททํ ททาทิ ทุจฺจจ
 จชติ ทุกฺกํ กโรติ ทุกฺกมํ ชมติ ทุกฺกมสฺส อจฺจิตฺติ
 ทุกฺกมสฺส ปริทุกฺกติ อปฺปทาสฺส น วิชฺชติ ชฺชิตํ จสฺส อคฺคาย
 ปริจฺจจคฺคํ โหติ ชฺชเน นาคิมณฺเฑติ อญฺญํ อคฺคาริกมิตฺโต ฯ

กตโม อคฺคาริกมิตฺโต ฯ อธิ ภิกฺขุ มํโย จ โหติ มนฺนาไป
 จ โหติ ฆรฺ จ ภาวนํโย จ อญฺญมาโน จ คมฺภีรณฺจ กถํ กตฺตา
 อญฺญาเน จ น นํโยเชติ อธิสฺสเถ สฺมาทเปติ จตฺตุนํ สติปญฺญา-
 นานํ ภาวนํโยเค สฺมาทเปติ จตฺตุนํ สมนุสฺสํปญฺญานํ ฯ ๑ เป ๑
 จตฺตุนํ อธิปฺปาทานํ ปญฺจจฺจนํ อธิปฺปาทานํ ปญฺจจฺจนํ พณฺณํ
 สจฺจจฺจนํ โพชฺฌณฺจคฺคํ อธิปฺปาทานํ อญฺญํ อคฺคาริกมิตฺโต จ
 อญฺญํ อคฺคาริกมิตฺโต ฯ

តុអ្នក ទុក្ខនុតិ មេតិ ឥត កម្ម ធាតុ ឧបាសម ធាតុ
 កម្មាគម្ម ធាតុ ឆាន ធាតុ វិស្វតុឡង្គ ធាតុ ឥស្ស ធាតុ
 ចាត្រប័ ធាតុ ឥត្តត្រប័ ធាតុ ឧត្តត្រប័ ធាតុ ឥន្ទ្រត្រប័
 ធាតុ ។

มิตฺเต สฺหุสฺเส อนฺนํปมาโน หาเปติ อตฺตณฺติ มิตฺเต ฯ
 สฺหุสฺเส ฯ สํหิฏฺเฐ ฯ สํมกฺกเต ฯ สหาเย ฯ อนฺนํปมาโน
 อนฺนํเพกฺขมาโน อนฺนํคฺคฺขมาโน อตฺตตฺตณฺมึ ปรตฺตณฺมึ หาเปติ
 อญฺยตฺตณฺมึ หาเปติ ทิฏฺฐจณฺมิกมฺมึ อตฺถํ หาเปติ สํปฺรายิกมฺมึ
 อตฺถํ หาเปติ ปรมตฺตณฺมึ หาเปติ ปริจฺเจติ ปริสฺสฺเสติ อนฺตร-
 ฐาเปตฺติ มิตฺเต สฺหุสฺเส อนฺนํปมาโน หาเปติ อตฺถํ ฯ

ปฏิจจทวารุโตะติ ทวี่หิ การเนหิ ปฏิจจทวารุโตะ โหติ อตฺตานํ
วา นีจํ จเปนโต ปวัง อญฺจํ จเปนโต ปฏิจจทวารุโตะ โหติ
อตฺตานํ วา อญฺจํ จเปนโต ปวัง นีจํ จเปนโต ปฏิจจทวารุโตะ
โหติ ฯ

๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

กุกุปโกติ เหว อตุตตาน นัจ จเปนโต ปร อจ จเปนโต
 ปฏิพทฐจิตโต โหติ ฯ

กถ อตุตตาน อจ จเปนโต ปร นัจ จเปนโต ปฏิพทฐจิตโต
 โหติ ฯ อห ตุมหาก พหุปลาโร ตุมहे ม อากมม พุท สรณ
 คตา มม สรณ คตา สจ สรณ คตา ปาณาติปาตา ปฏิวิรตา
 อทินนาทานา ปฏิวิรตา กาเมสมิฉุฉาจารา ปฏิวิรตา มุสาอาทา
 ปฏิวิรตา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺชานา ปฏิวิรตา อห ตุมหาก
 อุกุเทสมม ปริปฺภมม สัมม อโปสมม อจิกฺขามิ นวกมม
 อธิชฺชามิ อถ จ ปน ตุมहे ม ปริจฺจชิตฺวา อณฺเวย สกฺกโรถ
 ครุโรถ มาเนถ ปุเชถาติ เหว อตุตตาน อจ จเปนโต ปร
 นัจ จเปนโต ปฏิพทฐจิตโต โหติ นิคฺเค สฺหเส อนุกมฺปมาโน
 ทาเปติ อตุต ปฏิพทฐจิตโต ฯ

[๖๗๕] เอต ภย สนฺถเว เปกฺขมาโนติ ภยนฺติ ชาตฺถภย
 ชราภย พยาธิภย มรณภย ราชภย โจรภย อคฺคิภย อุกกภย
 อตุตตานฺดาทภย ปราณฺดาทภย ทณฺฑภย ทคฺคิภย อุนฺนิภย กุมฺภิต-
 ภย อวฏฺฐภย สุตฺตมารภย อชฺชวีกาภย อสฺสโลกภย ปริสฺสธารชฺช-
 ภย ภยานก อมฺภิตตฺต โถมฺหํโส เจตโส อพฺเพคฺโค อตุตราโส ฯ
 สนฺถเวติ เทว สนฺถวา ตณฺหาสนฺถโว จ ทิฏฺฐิสนฺถโว จ ฯ เป ฯ
 อย ตณฺหาสนฺถโว ฯ เป ฯ อย ทิฏฺฐิสนฺถโว ฯ เอต ภย สนฺถเว
 เปกฺขมาโนติ เอต ภย สนฺถเว เปกฺขมาโน โสโถกยมาโน นิชฺฌาย-

ឃាណ ចុបបរិកុឃឃាណិ ខេតំ រាមំ សុត្តេ បេកុឃឃាណ ។ ខេតិ
 ឡេ ឧកុកវិទានកប្បិ ។ គេនាត តៃ បុគ្គេស្តបុត្តៃ

មិត្តេ សុត្តេ ចនុកប្បឃាណ
 កាបេតិ ចតុតំ ប្បិកុត្តតិកុត្ត
 ខេតំ រាមំ សុត្តេ បេកុឃឃាណ
 ខេតិ ឡេ ឧកុកវិទានកប្បិ ។

[២៧៥] វិស័ វិសាតិវ យតា វិស័តិ
 បុត្តេសុ កាវេសុ ។ យា ចបេកុឃ
 វិស័តិវិវ ចតុត្តឃឃាណ
 ខេតិ ឡេ ឧកុកវិទានកប្បិ ។

[២៧៦] វិស័ វិសាតិវ យតា វិស័តិកិ វិស័ ទុក្ខតិ វេកុ
 កុប្បិ ។ យតា វេកុកុប្បិ កុប្បិ ឧត្តិកា ឥតិកុតិកា វិស័តិកា
 តកុកា តកុតិកា បតិកុតិកា ខេតិវេ វិស័តិកា ទុក្ខតិ កុប្បិ
 យ វាតិ តាវាតិ ចនុតិ ចនុតិវិ កុតិ កុតិវាតិ កុតិកុតិ
 តាវាតិ កុតិ កុតិ ចនុតិវេ កេតិ បតិកេតិ តុតិ បុតិ
 ខេតិ មាយា ឧតិកា ឥតិកុតិ ឥតិកុតិ ឧតិកា វិស័តិកា
 តុតិ វិស័តិ កុតិ កុតិ បតិកុតិ កុតិ កុតិ កុតិ កុតិ
 តិវេតិ ចបេកុឃ ប្បិកុត្តតិ កាតា កាតិកុតិ កាតិកុតិ កុតិ
 តុតិកាតា កុតិកាតា វតាតា វេតិកុតិកាតា តាវាតា កុតិកាតា
 កុតិកាតា ឧតិកា ឧតិកា កុតិកា ឧតិកា ឧតិកា ឧតិកា

ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํพุทฺธสฺส อากาธานญฺจายคณํ สํตติกฺกมฺมํ อนนฺตํ
 วิญฺญาณนฺตํ วิญฺญาณญฺจายคณํ อุปสํมปฺปชฺช วิหริติ สํพุทฺธสฺส
 วิญฺญาณญฺจายคณํ สํตติกฺกมฺมํ นตฺถิ ทิณฺณจํติ อากิณฺณญฺจายคณํ
 อุปสํมปฺปชฺช วิหริติ สํพุทฺธสฺส อากิณฺณญฺจายคณํ สํตติกฺกมฺมํ สํนุ-
 เมตํ ปณฺตคเมตฺตนฺตํ. เวนสญฺญาณาสญฺจายคณํ อุปสํมปฺปชฺช วิหริติ
 สํพุทฺธสฺส เวนสญฺญาณาสญฺจายคณํ สํตติกฺกมฺมํ สญฺญาณเวทฺथิตินิโรธํ
 อุปสํมปฺปชฺช วิหริติ. ปญฺณาย จสฺสํ ทิสฺสุวา อาสฺวา ปริกฺขณฺนา
 โหณฺติ. อຍံ ဂုဇ္ဈတိ ဂိက္ခဝေ ဂိက္ခု ဝနုဏ္ဍကဏ္ဍိ မာဝံ ဝပတံ ဝရိတုသာ
 မာဝကုဗ္ဘုတုတုတံ ကိတ ပာမီမိတ တိဏ္ဍဏ္ဍိ တေက ဝိတုတုကံ တေ
 ဝိတုတုဂ္ဂေ ကုဇ္ဈတိ ဝိတုတုဂ္ဂေ တိဏ္ဍတိ ဝိတုတုဂ္ဂေ ဝိတုတုဂ္ဂေ ဝိတုတုဂ္ဂေ
 တေယံ ဂုဗ္ဗပေတိ တံ ဂိတုတု တေက ဝနာပကကိတ ဂိက္ခဝေ ပာမီမိ-
 တတိ ၁ မိတ ဝပဏ္ဍမုတိ ယဏ ဝပဏ္ဍိ ယေဏ္ဍဏ္ဍံ ကုဇ္ဈတိ တေကဗျာ ၁

[๒๘๓] วิညฺဗ္ဗေ နโร ဒေဝိတ ပေက္ခမာဏတိ. วิည္ဗေတိ วิည္ဗေ
 ပည္ဗေတိ ပည္ဗေသ ပုပ္ဖေသ ဝာဏံ ဝိဇာဝံ မေဇာဝံ ၁. နโรတိ
 တုတု မာဏဝ ပေါ ပုပ္ဖေတု ဧဝံ ဧသ ဧသ ဝိဏ္ဍု မုဏ္ဍု ၁
 ဒေဝိတိ တေ ဒေဝံ ဝနုဏ္ဍိ ဒေဝံ ပုပ္ဖေတု ဒေဝံ ၁

ကတမံ ဝနုဏ္ဍိ ဒေဝံ ၁. ဇုတုတု တုတုပညာ ဇုတုတု တုတုပ-
 ပညာ ဇုတုတု ဝိတုပညာ ပညာဇုတုတု ပညာ တုတု
 တုတုတု တုတု တုတုတု တုတု ၁. ဝနုဏ္ဍိ ဒေဝံ ၁

ကတမံ ပုပ္ဖေတု ဒေဝံ ၁. ဝိ ဝိဏ္ဍိ ဒေဝိတ ဝနုဏ္ဍိ တုတု-

นาคโต โส อรุจติ ปุคฺคโต เสรี ฯ

วิญญู นโร เสรีต เปกฺขมาโนติ วิญญู นโร เสรีตํ ฌมฺมํ
เปกฺขมาโน โอโลกยมาโน นิชฺฌายมาโน อูปปริกฺขมาโนติ วิญญู
นโร เสรีต เปกฺขมาโน ฯ เอโก จเร ชกฺควิสาณกปฺโป ฯ
เตนาห โส ปจฺเจกสฺมพฺพุโ

มิโค อรณฺณมฺหิ ยถา อพฺนฺโ

เยนิจฺฉกํ กจฺฉติ โคจฺราย

วิญญู นโร เสรีต เปกฺขมาโน

เอโก จเร ชกฺควิสาณกปฺโปติ ฯ

[๖๘๒] อามนฺตนา โหติ สหાયมชฺเช

วาเส จาเน คมเน จาริกาย

อนภิขฺฌิตํ เสรีตํ เปกฺขมาโน

เอโก จเร ชกฺควิสาณกปฺโป ฯ

[๖๘๓] อามนฺตนา โหติ สหાયมชฺเช วาเส จาเน คมเน จาริ-
กายาติ สหายา อรุจฺฉติ เยหิ สห คมน์ ผาสฺ อากมน์ ผาสฺ
คมนา कमน์ ผาสฺ จาณํ ผาสฺ นิสฺสชฺชนํ ผาสฺ สยน์ ผาสฺ อาตปน์
ผาสฺ สลฺลปน์ ผาสฺ อุลฺลปน์ ผาสฺ สมนฺลฺลปน์ ผาสฺ ฯ อามนฺตนา
โหติ สหાયมชฺเช วาเส จาเน คมเน จาริกายาติ สหાયมชฺเช
วาเสมี จาณมี คมเนมี จาริกายมี อคฺคตคฺคณนฺตนา ปฺรคฺคณนฺตนา
อภฺยคฺคณนฺตนา ทิฏฺฐสรมฺมิกคฺคณนฺตนา สมนฺปฺรายิกคฺคณนฺตนา ปฺร-

มตฺตมมฺนุคฺคณาคิ อามนฺคณา โหติ สหાયมชฺชเณ วาเส จาเน คมเน
จาริกาย ฯ

[๖๘๔] อนนฺนิชฺชณิโก เสวโก เปกฺขมาโนติ อนนฺนิชฺชณิโก เขตฺ
วตฺถุ พาทานํ อสํปฺปฺริสํ คิตฺติยานํ คิตฺติยสํวากานํ ยทิตํ ภาณช-
กาสาณวตฺถวสํวาทา. อนนฺนิชฺชณิโก เขตฺ วตฺถุ ปณฺณชิตานํ สํปฺปฺริสํ
พฺพุทฺธสํวากานํ ปจฺจุเจกพฺพุทฺธานํ ยทิตํ ภาณชกาสาณวตฺถวสํวาทา ฯ
เสวโก เทว เสว ฌมฺโมมี เสว ปุคฺคโลกมี เสว ฯ กตโม ฌมฺโม
เสว ฯ จตฺตวาโร สติปฏฺฐาณา ฯ เป ฯ อวิโย อฏฺฐังกติกโก มคฺคโค
อโย ฌมฺโม เสว ฯ กตโม ปุคฺคโลก เสว ฯ โย อิมินา เสวินา
ฌมฺเมเน สมนฺนาคโค โส อจฺจุจติ ปุคฺคโลก เสว ฯ อนนฺนิชฺชณิโก
เสวโก เปกฺขมาโนติ เสวโก เปกฺขมาโน โอลกยมาโน นิชฺชฌายมาโน
อุปปริกฺขมาโนติ อนนฺนิชฺชณิโก เสวโก เปกฺขมาโน ฯ เอโก จเร
ชคฺควิสาณกปฺโป ฯ เทนาห โส ปจฺจุเจกสํพฺพุทฺโธ

อามนฺคณา โหติ สหાયมชฺชเณ

วาเส จาเน คมเน จาริกาย

อนนฺนิชฺชณิโก เสวโก เปกฺขมาโน

เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโปติ ฯ

[๖๘๕] ชิทฺทาทา วตฺติ โหติ สหાયมชฺชเณ

ปุคฺคเตสฺสุ จ วิปฺลวํ โหติ เปมํ

มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตุจฺจุมาโน

เอโก จเร ขุทฺธกวีสารณกนฺโฏ ๑

[๒๘๖] ขิฑฺฐา รตฺติ โหติ สหายนมฺชเณติ ขิฑฺฐาติ เทว ขิฑฺฐา
กายนิกา ๑ ขิฑฺฐา วาจสํกขา ๑ ขิฑฺฐา ๑

กตมา กายนิกา ขิฑฺฐา ๑ หตฺถํหิมี กัณฺฐติ อสฺสํหิมี กัณฺฐติ
รณฺเหมี กัณฺฐติ ฆนฺเหมี กัณฺฐติ อฏฺฐปฺเทหิมี กัณฺฐติ ทสฺสปฺเทหิมี
กัณฺฐติ อากาเสหิมี กัณฺฐติ ปรีหารปฺเทหิมี กัณฺฐติ สมนฺติกายมี
กัณฺฐติ ขณฺติกายมี กัณฺฐติ ฆณฺติกายมี กัณฺฐติ สํธากหฺตฺถเณมี กัณฺฐติ
อฏฺฐเณมี กัณฺฐติ ปจฺจกัณฺเณมี กัณฺฐติ วฏฺกเณมี กัณฺฐติ โมกฺข-
จิกายมี กัณฺฐติ จิงฺกุสเณมี กัณฺฐติ ปตฺตาพฺหเณมี กัณฺฐติ รก-
เณมี กัณฺฐติ ธนฺเณมี กัณฺฐติ อฏฺฐริกายมี กัณฺฐติ มนฺเณติกายมี
กัณฺฐติ ยถาวชฺเชนมี กัณฺฐติ อโย กายนิกา ขิฑฺฐา ๑

กตมา วาจสํกขา ขิฑฺฐา ๑ มุขเกวียํ มุขาทมฺพทํ มุขเทญ-
หิมกํ มุขวณฺณมกํ มุขเกวณฺณมกํ มุขททฺทวริกํ นาวิกํ ธารํ คีตํ ทวณฺณ-
มยํ วาจสํกขา ขิฑฺฐา ๑

รตฺติติ อณฺุภกฺกณฺจิตาวจณเมตํ รตฺติติ ๑ สหายนมฺชเณติ สหayaan-
วฺจณฺณติ เยหิ สห คมนํ ผาสฺสุ อากมนํ ผาสฺสุ คมนากมนํ ผาสฺสุ
จํหานํ ผาสฺสุ นิสฺสํสฺสจฺจนํ ผาสฺสุ สยมนํ ผาสฺสุ อาตปฺนํ ผาสฺสุ สํตฺตปฺนํ
ผาสฺสุ อุตฺตปฺนํ ผาสฺสุ สํมุตฺตปฺนํ ผาสฺสุ ๑ ขิฑฺฐา รตฺติ โหติ สหayaan-
มฺชเณติ ขิฑฺฐา ๑ รติ ๑ สหายนมฺชเณ โหตฺติติ ขิฑฺฐา รตฺติ
โหติ สหายนมฺชเณ ๑

[๖๘๗] ปุตุเตสฺ ๑ วิปฺลํ โหติ เปมฺนติ ปุตุตาติ จตุตาโร
 ปุตุตา อตุโร ปุตุโต เขตฺวโร ปุตุโต ทินฺนโก ปุตุโต อนฺเต-
 วาสโก ปุตุโต ๑ ปุตุเตสฺ ๑ วิปฺลํ โหติ เปมฺนติ ปุตุเตสฺ ๑
 อธิมฺลํ โหติ เปมฺนติ ปุตุเตสฺ ๑ วิปฺลํ โหติ เปมฺ ๑

[๖๘๘] มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตจฺจนฺตานิ เทว มียา สุตฺตา วา
 มียา สงฺขารว วา มียา ๑

กตเม สุตฺตา มียา ๑ อธิมฺลํ เต โหติ อตุลกามา
 หิตกามา ผาสฺสกามา โยคกฺกฺเขมกามา มาตา วา มิตา วา ภاتا
 วา ภคินี วา ปุตุโต วา ฐิตา วา มิตฺโต วา อมฺลฺลํ วา
 ฌาติ วา สาลโหติ วา อิมํ สุตฺตา มียา ๑

กตเม สงฺขารว มียา ๑ มหานีกา รุปา มหานีกา สุตฺตา
 มหานีกา คณฺฐา มหานีกา รสา มหานีกา โสฬสฺสพฺพา อิมํ
 สงฺขารว มียา ๑

มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตจฺจนฺตานิ มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตจฺจนฺตานิ อฏฺฐ-
 ยมาโน หรายมาโนติ มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตจฺจนฺตานิ ๑ เอโก จเร
 ชฺชคฺคฺคิสาณกปฺโป ๑ เทนาห โส ปจฺเจกสฺสพฺพุโร

ชฺชชฺชา วตฺติ โหติ สหายนชฺช

ปุตุเตสฺ ๑ วิปฺลํ โหติ เปมฺ

มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตจฺจนฺตานิ

เอโก จเร ชฺชคฺคฺคิสาณกปฺโปติ ๑

[๖๘๘] จากุทฺธิโส อปฺปฏฺโฆ จ โหติ
 สมนุสฺสํมาโน อิตฺถิเรน
 ปริตฺตํยานํ สหิตา อณฺมภํ
 เอโก จเร ชกุกวิธานกปฺโป ฯ

[๖๘๙] จากุทฺธิโส อปฺปฏฺโฆ จ โหติ จากุทฺธิโสติ โส
 ปจฺเจกสํพุทฺโธ เมตฺตาสหคฺเคน เจตฺถา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริ
 ตถา ทุติยํ ตถา ตติยํ ตถา จตุตฺถํ อิติ อุนฺนมนฺโห ทิวิยํ
 สพุทฺธิ สพุทฺตตาย สพุทฺทวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสหคฺเคน เจตฺถา
 วิปฺลฺเณ มหคฺคเคน อปฺปมาณเณ อเวเรน อพฺยาปชฺเณ ฌริตฺวา
 วิหริ ภาวนาสหคฺเคน เจตฺถา มุทฺติสหคฺเคน เจตฺถา อฺเปกฺขาส
 หคฺเคน เจตฺถา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริ ตถา ทุติยํ ตถา
 ตติยํ ตถา จตุตฺถํ อิติ อุนฺนมนฺโห ทิวิยํ สพุทฺธิ สพุทฺตตาย
 สพุทฺทวนฺตํ โลกํ อฺเปกฺขาสหคฺเคน เจตฺถา วิปฺลฺเณ มหคฺคเคน
 อปฺปมาณเณ อเวเรน อพฺยาปชฺเณ ฌริตฺวา วิหริ ฯ จากุทฺธิโส
 อปฺปฏฺโฆ จ โหติ เมตฺตตาย ภาวิตฺตตาย เป ปฺรตฺติมายํ ทิสํ
 สตฺตา เต อปฺปฏฺฐิตา โหนฺติ เป ปจฺฉิมา ยํ ทิสํ สตฺตา
 เต อปฺปฏฺฐิตา โหนฺติ เป ทกฺขิณายํ ทิสํ สตฺตา เต อป
 ปฏฺฐิตา โหนฺติ เป อุตฺตรายํ ทิสํ สตฺตา เต อปฺปฏฺฐิตา
 โหนฺติ เป ปฺรตฺติมายํ อนฺนทิสํ สตฺตา เต อปฺปฏฺฐิตา โหนฺติ
 เป ปจฺฉิมา ยํ อนฺนทิสํ สตฺตา เต อปฺปฏฺฐิตา โหนฺติ เป

សម្មតិ រុក្ខេ រុក្ខាធានា ឋានា សម្មតិ ខេមេវ គតុភេតេ
 ឋាបកា ចក្កតា ធម្មា ឧប្បឌ្ឍនតិ ចតុក្កាវសនិស្សយា ខេវ
 គតុរាជយាទិ បរិសុត្តយា ។

ទុក្ខំ ភេតំ រាគវតា សានុគេវាសិកោ វិកុឌេ វិកុឌុ សាទរិយកោ
 តុក្កំ អ ធាតុ វិហរតិ កល្យាណ វិកុឌេ វិកុឌុ សានុគេវាសិកោ តុក្កំ
 អ ធាតុ វិហរតិ ចិច្ច វិកុឌេ វិកុឌុណិ ទក្ខុណា រូបំ វិសុយា
 ឧប្បឌ្ឍនតិ មេ ឋាបកា ចក្កតា ធម្មា សវស្សកុប្បា សឈ្លែងនីយា
 គុយសុត្តំ ខណ្ឌោ វសនតិ ខណ្ឌាសុត្តនតិ ឋាបកា ចក្កតា ធម្មតា
 គស្មា សានុគេវាសិកោទិ ទុក្ខតិ គេ អំ សមុត្តារនតិ ឋាបកា
 ចក្កតា ធម្មតា គស្មា សាទរិយតិ ទុក្ខតិ ប្រាជ្ញាវ វិកុឌេ
 វិកុឌុណិ ស្ថេនេ សត្វំ សុត្វា ឆានេន កន្ថំ ឆាយិត្វា ឱវុត្វា
 រតំ សាយិត្វា កាយេន ឆៃឡុស្សុវ ផុតិត្វា មនសា ធម្មំ វិល្លណយ
 ឧប្បឌ្ឍនតិ មេ ឋាបកា ចក្កតា ធម្មា សវស្សកុប្បា សឈ្លែងនីយា
 គុយសុត្តំ ខណ្ឌោ វសនតិ ខណ្ឌាសុត្តនតិ ឋាបកា ចក្កតា ធម្មតា
 គស្មា សានុគេវាសិកោទិ ទុក្ខតិ គេ អំ សមុត្តារនតិ ឋាបកា
 ចក្កតា ធម្មតា គស្មា សាទរិយតិ ទុក្ខតិ ខេវ ឱ វិកុឌេ
 វិកុឌុ សានុគេវាសិកោ សាទរិយ តុក្កំ អ ធាតុ វិហរតីតិ ។ ខេវមី
 គតុរាជយាទិ បរិសុត្តយា ។

ទុក្ខំ ភេតំ រាគវតា គយិមេ វិកុឌេ ខណ្ឌរាមតា ខណ្ឌរា-
 មិត្វតា ខណ្ឌរាស្សត្វតា ខណ្ឌរាវត្វតា ខណ្ឌរាស្សត្វតិកា កតមេ

ตโย โถโก ภิกฺขเว อนฺตรามถํ อนฺตรามิตฺตโต อนฺตราสปฺตโต
 อนฺตราวรโก อนฺตราปจฺจุตฺติโก โทโส ภิกฺขเว ฯ เป ฯ โมโห
 ภิกฺขเว อนฺตรามถํ อนฺตรามิตฺตโต อนฺตราสปฺตโต อนฺตราวรโก
 อนฺตราปจฺจุตฺติโก อิมเ ช ภิกฺขเว ตโย อนฺตรามถา อนฺตรา-
 มิตฺตา อนฺตราสปฺตา อนฺตราวรกา อนฺตราปจฺจุตฺติกาติ ฯ

อนฺตฺตฺชนโน โถโก	โถโก จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ	ตํ ชโน นาวพฺชฺเชติ
ถุทฺโธ อตฺถํ น ชานาติ	ถุทฺโธ ธมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺธมํ ตทา โหติ	ยํ โถโก สหเต นรํ
อนฺตฺตฺชนโน โทโส	โทโส จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ	ตํ ชโน นาวพฺชฺเชติ
ทฺฆุโธ อตฺถํ น ชานาติ	ทฺฆุโธ ธมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺธมํ ตทา โหติ	ยํ โทโส สหเต นรํ
อนฺตฺตฺชนโน โมโห	โมโห จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ	ตํ ชโน นาวพฺชฺเชติ
มฺพุโธ อตฺถํ น ชานาติ	มฺพุโธ ธมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺธมํ ตทา โหติ	ยํ โมโห สหเต นรณฺติ ฯ

เขวมฺมี ตฺตฺราธยาติ ปริสฺสยา ฯ

วฺจฺจํ เหตุํ ภกฺวตา ตโย ช มหาราช ปริสฺสยธฺมมา
 อชฺชคฺคํ อปฺปชฺชมานา อปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทฺกฺขาย อมาตฺ-

วิหาราย กตเม คโย โถโก โธ มหาราช ปริสฺสยธมฺโม
 อชฺฌตฺตํ อปฺปชฺชมาโน อปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อฆาตฺตวิหาราย
 โทโส โธ มหาราช ฯ เป ฯ โมโห โธ มหาราช ปริสฺสยธมฺโม
 อชฺฌตฺตํ อปฺปชฺชมาโน อปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อฆาตฺตวิหาราย
 อิมะ โธ มหาราช คโย ปริสฺสยธมฺมา อชฺฌตฺตํ อปฺปชฺชมาโน
 อปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อฆาตฺตวิหารายาติ ฯ

โถโก โทโส ฯ โมโห ฯ ปริสฺส ปาปเจตฺตํ

หิंसฺหติ อคฺคตสฺสภฺภูตา ตจฺจํว สมนฺนตฺตํ ฯ

เอวมฺหิ ตคฺคราตฺตยาติ ปริสฺสยยา ฯ

อฺคฺคตํ เหตุ ภาวตา

ราโค โทโส ฯ โมโห ฯ อิตฺตนิทานา

อวตฺติ รติ โถมฺหํโส อิตฺตชา

อิตฺต สมนฺนุชฺชาย มโนวิตกฺกา

กฺุมารกา ชฺชกฺกมิวสุตฺตชฺชนฺตํติ ฯ

เอวมฺหิ ตคฺคราตฺตยาติ ปริสฺสยยา ฯ

ปริสฺสยยานํ สหิตาติ ปริสฺสยเย สหิตา อคฺคิตา อชฺฌโณตฺตวิธา
 มิงฺกวา ฆาตวาติ ปริสฺสยยานํ สหิตา ฯ อณฺณภักติ โส ปจฺจเจก-
 สมนฺนุชฺชโร อภิริ อจฺจณฺณภัก อณฺณราตฺตํ อปฺปถายี ปหฺนภยเกวโธ วิคต-
 โถมฺหํโส วิหรตฺตํ ปริสฺสยยานํ สหิตา อณฺณภัก ฯ เอโก จเร
 ชฺชกฺกวิธานกปฺโป ฯ เคนาห โส ปจฺจเจกสมนฺนุชฺชโร

จากุทฺทิสํ อปฺปฏฺโฆ จ โหติ
 สมนุสฺสํมาโน อิตฺถิเรน
 ปริสฺสํยานํ สหิตา อณฺมภํ
 เขโถ จเร ชกฺขวิธานกปฺโปติ ฯ

[๖๘๓] ทุสฺสํกหา ปพฺพชิตาบี เอเก
 อโถ กหฺมุชา ฆรมาวสฺสตา
 อปฺโปสฺสํกุโถ ปรรุคฺเตสฺสุ หุคฺวา
 เขโถ จเร ชกฺขวิธานกปฺโป ฯ

[๖๘๔] ทุสฺสํกหา ปพฺพชิตาบี เอเกติ อิทฺถกฺกุเจ ปพฺพชิตาบี
 นิสฺสํเยบี ทิยฺยมาเน อุกฺกเตสฺสบี ทิยฺยมาเน ปรรุคฺคยาบี ทิยฺยมานาย
 จิวเรบี ทิยฺยมาเน ปคฺคเตบี ทิยฺยมาเน โถหถาถเกบี ทิยฺยมาเน
 ฆรมฺมกรเกบี ทิยฺยมาเน ปริสฺสํสาอเนบี ทิยฺยมาเน กุญฺจิกายบี ทิยฺย-
 มานาย อฺปาหเนบี ทิยฺยมาเน ถายพฺพนฺธเนบี ทิยฺยมาเน น สฺสณฺนุติ
 น สฺสํคํ โธทหนฺติ น อณฺณวจิตฺตํ อฺปฏฺฐจฺเปเนติ อนสฺสํสา อวจฺน-
 กรา ปฏฺฐิตอมฺมวฺคฺคิตินอ อณฺณเนนอ มฺหํ กโรนฺตํติ ทุสฺสํกหา
 ปพฺพชิตาบี เอเก ฯ

[๖๘๕] อโถ กหฺมุชา ฆรมาวสฺสตาติ อิทฺถกฺกุเจ กหฺมุชาบี
 หคฺคณฺนํทึบี ทิยฺยมาเน วเกบี เขคฺคเตบี วคฺคณฺนํทึบี หิรณฺณเมวี สฺสวณฺ-
 เนบี ทิยฺยมาเน คาเมบี นคฺคเรบี สหปฺเทบี ทิยฺยมาเน น สฺสณฺนุติ
 น สฺสํคํ โธทหนฺติ น อณฺณวจิตฺตํ อฺปฏฺฐจฺเปเนติ อนสฺสํสา อวจฺน-

๓๕๔ ឥតុក្កនុក្កប្បិកេ ឧត្តក្កនិកាយឥត ទូតិកុតេតៃ [២៩២]

ករា ឦឡិព្វិមវុត្តិណិ ឈឿឈេវេ មុច្ចំ ករិកុត្តិ ខិកោ កក្កុទ្ធា
ធរមាវឥន្តា ។

[២៩២] ឧប្បៃស្តុត្តកោ ប្រប្បុត្តេស្តុ អុត្តុវាតិ ខត្តុកានំ ឥបេត្តុវា
ឥត្តុវេ ឱមឥមំ ខត្តុកោ ទុត្តុកា ។ ឧប្បៃស្តុត្តកោ ប្រប្បុត្តេស្តុ អុត្តុវាតិ
ឧប្បៃស្តុត្តកោ អុត្តុវា ឧប្បុយាវន្តៃ អុត្តុវា ឧបេកុខៃ អុត្តុវាតិ ឧប្បៃស្តុ-
ត្តកោ ប្រប្បុត្តេស្តុ អុត្តុវា ។ ខេកោ ទេវេ ឧត្តុកុវិទានកប្បៃ ។
តេរាហ តៃ ប្រុទេកឥមុត្តុវៃ

កុត្តុឥន្តុកោ ប្រុត្តុវាធារិ ខេកោ

ខិកោ កក្កុទ្ធា ធរមាវឥន្តា

ឧប្បៃស្តុត្តកោ ប្រប្បុត្តេស្តុ អុត្តុវា

ខេកោ ទេវេ ឧត្តុកុវិទានកប្បៃ ។

[២៩៣] វិវិបិយ្យុត្តុវា កិកិប្បុយ្យុឆនានិ

ឥធម្មិនុបត្តិតិ យតា កិវិវាវៃ

ធម្មុទាន វិវៃ កិកិប្បុយ្យុឆនានិ

ខេកោ ទេវេ ឧត្តុកុវិទានកប្បៃ ។

[២៩៤] វិវិបិយ្យុត្តុវា កិកិប្បុយ្យុឆនានីតិ កិកិប្បុយ្យុឆនានិ ទុក្ខុទ្ធកិ
កេសា ។ មឥត្តុ ។ មាតា ។ កន្ទិ ។ វិលេបនំ ។ ចារាវនំ ។
បិណ្ឌុកំ ។ វត្តុកុម្មុ ។ បារុណុមុ ។ វេទ្យុឆនុមុ ។ ឧទុណាត្តុមុ ។ បរិ-
មត្តុកុម្មុ ។ មាហនំ ។ ឥម្បុរាវនំ ។ មាតាវិលេបនំ ។ មុច្ច-

៣ ឬ. ឥត្តុនុបត្តិតិ ។

จฺจนฺตํ มุชฺเชปํ หตฺตพฺพทฺธํ สฺสวพฺพทฺธํ ทนฺทํ นวพิกํ ขุทฺตํ ฉตฺตํ
 อฺปฺปาทนา อฺจนฺตํ มณิ วาตวชนํ โวทาตานิ วตฺตทฺธานิ ทฺตฺตวตฺตทฺธานิ
 อิติ วา ๑ โวโรปยิตฺวา คิหิพฺพทฺธนํ นนฺตํ โวโรเปตฺวา นิทฺธิมิตฺวา
 ปฏิสมฺภยิตฺวาติ โวโรปยิตฺวา คิหิพฺพทฺธนํ ๑

[๖๙๙] สมนฺนิพนฺตฺโต ยถา โกวฬารโหติ ยถา โกวฬารสฺส
 ปตฺตทฺธานิ สฺนํ นนฺตํ นนฺตํ ปตฺตทฺธานิ เอวเมว สสฺส ปจฺเจก-
 สมนฺพทฺธสฺส คิหิพฺพทฺธนํ นนฺตํ นนฺตํ ปตฺตทฺธนํ สมนฺนิพนฺตฺโต
 ยถา โกวฬาร ๑

[๗๐๐] เนตฺวาน วโร คิหิพฺพทฺธนํ นนฺตํ วิริยวาติ วโร ๑
 ปทฺธิ วโร ๑ วิสฺสวติ วโร ๑ อตฺตมตฺตติ วโร ๑ สฺสโรติ วโร ๑
 วิทฺถกนฺโต อภิรุ อจฺจนฺตํ อจฺจนฺตวตฺตํ อปฺปาทย์ ปทฺธิทฺธนํ วิท-
 โถนทฺโสติ วโร ๑

อวโรติ อธิเรว สพฺพปาลเกหิ

นิรยทฺทฺธนํ นนฺตํ วิริยวาโส

โส วิริยวา ปธานวา

วโร ตาติ อจฺจนฺตํ สทฺธทฺธ ๑

คิหิพฺพทฺธนํ อจฺจนฺตํ ปทฺธทฺธ ๑ ทาสฺสทาสฺส ๑ อเชพกา ๑ กุทฺต-
 สฺสทฺธ ๑ หตฺตคิหิพฺพทฺธวตฺต ๑ หตฺตคิหิพฺพทฺธ ๑ หิรณฺณคิหิพฺพทฺธ
 สฺสทฺธคิหิพฺพทฺธ ๑ ทานนํคิหิพฺพทฺธนํ ๑ รทฺธคิหิพฺพทฺธ ๑ สทฺธทฺธ ๑ โทโส
 ๑ โทโสจาทานคิหิพฺพทฺธ ๑ รทฺธคิหิพฺพทฺธ ๑ รทฺธคิหิพฺพทฺธ ๑ เนตฺวาน วโร คิหิ-

๓๕๖ สุตฺตคนฺตีฏเฐ ชุทฺตกนิกายสฺส จุฬนิกุเทโส [๗๐๓]

พณฺชนนํติ โส ปจฺเจกสฺมพุทฺโธ วโร คิหิพณฺชนานิ ฉินฺหิตฺวา
สฺมจฺฉินฺหิตฺวา ชหิตฺวา วิโนทิตฺวา พุยนฺตํกริตฺวา อนภาวจุ-
คเมตฺวาติ เณตฺวาน วโร คิหิพณฺชนานิ ฯ เอโก จเร ชคฺควิสาณ-
กปฺโป ฯ เตนนาห โส ปจฺเจกสฺมพุทฺโธ

โวลโรปยิตฺวา คิหิพณฺชนานิ
สฺมฉินฺหนปฺตฺโต ยถา โกวิทฺวาโร
เณตฺวาน วโร คิหิพณฺชนานิ
เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโปติ ฯ

[๗๐๓] สจฺ เถเกถ นิปกํ สฺหายํ

สทฺธจฺริ สํวโรหริ ชฺริ
อภิกฺขุยฺย สพุทฺธานิ ปวิสฺสยานิ
จเรยฺย เตนคฺคตฺตมโน สติมา ฯ

[๗๐๔] สจฺ เถเกถ นิปกํ สฺหายนฺติ สจฺ นิปกํ ปณฺหิตํ
ปณฺณวณฺตํ พุทฺธิมณฺตํ ฌาณํ วิภาวํ เมธาวิ สฺหายํ ตเถยฺย ปฏฺธิ-
ตเถยฺย อธิคฺคเจยฺย วิเนตฺเตยฺยาติ สจฺ เถเกถ นิปกํ สฺหายํ ฯ

[๗๐๕] สทฺธจฺริ สํวโรหริ ชฺรินฺติ สทฺธจฺรินฺติ เอกโต จริ ฯ
สํวโรหรินฺติ ปจฺเมณํ ฌาเนน สํวโรหริ ทุติเยนํ ฌาเนน
คฺติเยนํ ฌาเนน จคฺคตฺเตนํ ฌาเนน สํวโรหริ เมตฺตยาณํ
เจโตวิมุตฺติยา สํวโรหริ ภรฺตฺตยาณํ มุทิตยาณํ อุกฺกมุทฺตยาณํ
เจโตวิมุตฺติยา สํวโรหริ อากาธานณฺจายคณฺสมาปคฺติยาณํ สํว-

สฤตจรั ส่ารอุหาวี ชีว
 อภิกุญญ สัพพานิ ปริสฤตยานิ
 จเรญญ เทนคตมโน สติมาติ ฯ

[๗๐๖] โน เจ ตเถถ นิปกั สหายิ

สฤตจรั ส่ารอุหาวี ชีว
 ราชาจ ฐฐจ วิชิติ ปหาย
 เขโก จเร ชคคิวิสาณกปโป ฯ

[๗๐๗] โน เจ ตเถถ นิปกั สหายนุติ โน เจ นิปกั ปณฺทิติ
 ปณฺณวณฺคิ พุทฺธิมนฺคิ ฌาณิ วิภาวิ เมธาวิ สหายิ ตเถญญ
 ปฐิตเถญญ อธิคฺคฺญเยญญ วิญญเยญญ โน เจ ตเถถ นิปกั สหายิ ฯ

[๗๐๘] สฤตจรั ส่ารอุหาวี ชีวนุติ สฤตจรัญนุติ เอกโต จรั ฯ
 ส่ารอุหาวีนุติ ปจฺเจนนํ ฌาเนน ส่ารอุหาวี ฯ เป ฯ นิโรธสมา-
 ปตฺติยานิ ส่ารอุหาวี ผลสมาปตฺติยานิ ส่ารอุหาวี ฯ ชีวนุติ
 ชีว ปณฺทิติ ปณฺณวณฺคิ พุทฺธิมนฺคิ ฌาณิ วิภาวิ เมธาวินุติ
 สฤตจรั ส่ารอุหาวี ชีว ฯ

[๗๐๙] ราชาจ ฐฐจ วิชิติ ปหายาติ ราชา ชคคิโย มุทฺธา-
 ภิตฺติโต วิชิตฺตจฺจวโม นินฺทปจฺจวามิตฺโต ตถฺจจปฺปายो ปริปฺณฺณ-
 โกฏฺฐจาคาโร ฐฐจญฺจ ชนปทญฺจ โกฏฺฐจาคารญฺจ ปหุคฺคิรณฺณ-
 สฺสวณฺณํ นคฺคญฺจ ปริจฺจชิตฺวา เกธมฺสฺสํ โอหาเรตฺวา กาสายานิ
 วคฺคานิ อจฺจมาเทตฺวา อคฺคารสฺสมา อนคฺคาวินิ ปพฺพชิตฺวา อภินฺจ-

ภาวํ อูปกนฺตฺวา เอโก จรติ วิจรติ อิริยติ วตฺเตติ ปาเถติ
 ยเปติ ยาเปติ เขวํ ปจุเจกธมฺพุทฺโธมี สพุพํ ฆราวาสปติโพธํ
 ฉินฺทิตฺตฺวา ปุตฺตคทาวรปติโพธํ ฉินฺทิตฺตฺวา ฌาติปติโพธํ ฉินฺทิตฺตฺวา
 มิตฺตามจุจปติโพธํ ฉินฺทิตฺตฺวา เกธมฺสํสํ โอหาเรตฺตฺวา กาธายานิ
 วตฺถานิ อจุจนาเทตฺตฺวา อคารธมฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺตฺวา อภิณฺเษน-
 ภาวํ อูปกนฺตฺวา เอโก จรติ วิจรติ อิริยติ วตฺเตติ ปาเถติ
 ยเปติ ยาเปติ ราชาว รฏฺฐํ วิชิตํ ปฬาย ๑ เอโก จเร ชกุก-
 วิธานกนฺไป ๑ เคนาห โส ปจุเจกธมฺพุทฺโธ

โน เจ ทเมถ นิปลกํ สหายํ

สทฺธิจฺวํ สาทฺธิหาวี ธีวํ

ราชาว รฏฺฐํ วิชิตํ ปฬาย

เอโก จเร ชกุกวิธานกนฺไปติ ๑

[๗๓๐] อทฺธา ปสํสํม สหายธมฺปทํ

เสฏฺฐชา สฺมา เสวิตฺตพฺพา สหายา

เชเต อตฺทฐา อนวชฺชโกฐํ

เอโก จเร ชกุกวิธานกนฺไป ๑

[๗๓๑] อทฺธา ปสํสํม สหายธมฺปทนฺติ อทฺธาติ เขกํส-
 วจฺนํ นิสฺสํสยวจฺนํ นิฏฺกฏฺววจฺนํ อเทวชฺชวจฺนํ อเทวพฺพทวจฺนํ
 นิโยทวจฺนํ อปณฺณทวจฺนํ อวตฺถานวจฺนเมกํ อทฺธาติ ๑ สหาย-
 ธมฺปทนฺติ สหายธมฺปทา อจุจติ โย โส สหาโย อเสฏฺฐเชน สํตก-

[illegible]

[๗๓] เถฺยฺชา ตมา เถฺวิตฺตพฺพา ตํหายาติ เถฺยฺชา โหฺนฺติ
 ตํหายา ตီເຕນ ตํมาຈີນາ ปญฺญาຍ ວິມຸຕຕິຍາ ວິມຸຕຕິພານທສຸຕເນ
 ສມາ ໂອນຕິ ສ່າຍາ ສື່ເຕນ ສ່າຍາຈີນາ ປຸນຍາຍ ວິມຸຕຕິຍາ ວິມຸຕຕິ-
 ພານທສຸຕເນ ເຍຍຸຈຳ ວຈ ສ່າຍາ ສມາ ວຈ ສ່າຍາ ເຍີ-
 ຕພຸພາ ກຸຈິຕພຸພາ ປຸຍິຣຸປາຕິຕພຸພາ ປຸຣິປຸຈຸຕິຕພຸພາ ປຸຣິປພຸຕິຕພຸພາຕິ
 ເຍຍຸຈຳ ສມາ ເຍີວິຕພພາ ສ່າຍາ ຯ

[๗๓] เหตุ ชดทฐา ชนวชฐโกษฐ์ติ อติ ปุคโคโต ชวชฐ-
โกษฐ์ อติ. ปุคโคโต ชนวชฐโกษฐ์ ฯ

กตโม จ ปุคฺคโต ตาวชฺชโกหี ๑ อีเรกฺโข ปุคฺคโต กุหนาย
ตปนาย เหมิตฺตกตายน นิปฺเปติกตายน ตาเกน ตาภี นิธิคฺคิตฺตายน
ทารุทานน เวฬุทานน ปคฺคทานน ปุပ္ผทานน ตินานทานน
จุณฺณทานน มคฺคิติกทานน ทนฺตกฏฺฐทานน มุโฆทกทานน ปาตุ-
กมฺบตายน มุคฺคตฺตฺปนตายน ปาริกฏฺฐตายน ปรปฺปฏฺฐจิมฺมิติกตายน วตฺถุวิชฺชายน
ติรฺจุฉานวิชฺชายน ธงฺกวิชฺชายน นกฺขตฺตวิชฺชายน ทุตคมเนน ปหีน-
คมเนน ชฺชงฺขเปตฺถเนน เวชฺชกมฺเมน ชุตกมฺเมน ปิณฺหาปฏิปิณฺหาเกน

ทานานุปปทาเนน ธรรมเมว วิสฺสเมว ฌทฺธา ฌกฺขิตฺวา ปญฺญิตกฺขิตฺวา
 อธิคฺคฺขิตฺวา อธิทฺทิตฺวา ชีวิกํ กปฺเปติ อหํ อจฺจุตฺติ ปุคฺคโล
 อวชฺชโกชฺชํ ๑

กตโม ๑ ปุคฺคโล อนวชฺชโกชฺชํ ๑ อธิคฺคฺจฺโจ ปุคฺคโล น
 กุหนาย น ฌปนาย น เหมคฺคฺคตฺตาย น นิปฺเปตฺติกตฺตาย น ตาเรน
 ตาภํ นิสฺสํกตฺตํ น ทารุทาเนน น เวฬุทาเนน น ปคฺคตทาเนน
 น ปุปฺปตทาเนน น สีนานทาเนน น จุณฺณทาเนน น มคฺคติกทาเนน
 น ทนฺตกฏฐทาเนน น มุโฆทกทาเนน น ปาตฺตกมฺบตฺตาย น มุคฺค-
 สุปฺตตฺตํ น ปาวิกฏฐตฺตํ น ปรมฺมจฺฉิมตฺตํ น วตฺตวิชฺชตฺตํ น
 ตฺวิจฺฉานวิชฺชตฺตํ น อจฺจุตฺตํ น นกฺขตฺตวิชฺชตฺตํ น ทฺตกมฺเมว
 น ปทฺนคมฺเมว น ชฺชวเปตฺตํ น เวชฺชกมฺเมว น ทฺตกมฺเมว
 น มฺมิตฺตปญฺญิมฺมิตฺตเกว น ทานานุปปทาเนน ธรรมเมว วิสฺสเมว ฌทฺธา
 ฌกฺขิตฺวา ปญฺญิตกฺขิตฺวา อธิคฺคฺขิตฺวา อธิทฺทิตฺวา ชีวิกํ กปฺเปติ อหํ
 อจฺจุตฺติ ปุคฺคโล อนวชฺชโกชฺชํ ๑

เอเต อตฺตทฺธา อนวชฺชโกชฺชิตฺติ เอเต อตฺตทฺธา อตฺตกฺขิตฺวา อปญฺญิ-
 ตกฺขิตฺวา อนธิคฺคฺขิตฺวา อธิทฺทิตฺวาติ เอเต อตฺตทฺธา อนวชฺชโกชฺชํ ๑
 เอโก จเร ชกฺขวิธานกปฺโป ๑ เตนาค โส ปจฺเจกตฺมพฺพุโธ

อตฺตทฺธา ปตฺตํตาม สหยาตฺมปทํ

เสฏฺฐชา ตมา เสวิตพฺพุพา สหยา

เอเต อตฺตทฺธา อนวชฺชโกชฺชํ

ทิสฺวา สฺวณฺณสฺส ปภสฺสราณี
 กมฺมารปฺตฺเตน สฺนิชฺชิตานี
 สฺงฆญฺญนฺตานี ทฺเว ภุชสฺมิ
 เอโก จเร ขกุภวิสถาณกปิโก ๑

[๗๓๘] เอวํ ทฺตฺเถน สฺหา มมสฺส
 วาจาภิตาโป อภิสฺสชฺชา วา
 เขตฺติ ภยํ ชายตี เปกฺขมาโน
 เอโก จเร ขกุภวิสถาณกปิโก ๑

[๗๓๙] เอวํ ทฺตฺเถน สฺหา มมสฺสชาติ ตณฺหาทฺตฺเถน ๑
 ตณฺหาทฺตฺถิโย วา โหติ ปฺกฺกตทฺตฺถิโย วา ๑ กถํ ตณฺหาทฺตฺถิโย
 โหติ ๑ ตณฺหาติ รุปตณฺหา สฺทฺทตณฺหา กฺขตณฺหา รสฺตณฺหา
 โผฏฺฐพฺพตณฺหา รสมฺมตณฺหา ๑ ยสฺสเสสา ตณฺหา อปฺปทีนฺหา โส
 วุจฺจติ ตณฺหาทฺตฺถิโย ๑

ตณฺหาทฺตฺถิโย ปฺริโส ทึชฺชนทฺธาน สฺสวํ

อิตฺถภาวณฺณภาวํ สฺสวํ นาทิ วตฺตติ ๑

เอวํ ตณฺหาทฺตฺถิโย โหติ ๑ กถํ ปฺกฺกตทฺตฺถิโย โหติ ๑ อธิเรกสฺส
 น อตฺตเหตุ น การณเหตุ อตฺตโต อวฺปสฺนตฺติจิตฺโต เขตฺตสฺส วา
 ทฺตฺถิโย โหติ ทฺวีนฺนํ วา ตฺตฺถิโย โหติ ตินฺนํ วา จตฺตฺถิโย โหติ
 ตตฺถ พหุํ สํมุสฺสปปตฺตํ ตปฺติ เสยฺยถํ ราชกถํ โจรกถํ
 มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภัยกถํ ยุกฺกกถํ ชนฺนกถํ ปาณกถํ วตฺตกถํ

៣៦៤ ឥតុត្ថប្បដិដ្ឋានេ ឧត្តរាទិកាយស្តេ ទូហិតុតេតៃ [៧២០

ធាតុកំ ធាតិកំ យានកំ កាមកំ មិគ្គកំ អក្កកំ ឆន្ទៈកំ
ចិត្តកំ ប្រិទ្ធកំ ឥន្ទកំ វិទិត្តកំ កុណ្ឌុជានកំ តិក្កុខាមិកំ
ឥន្ទុត្តកំ ចិត្តិកាវាទកំ ចិត្តិ វា កតេតិ ខេវំ បុគ្គលតុតិយ
តៃតិ ខេវំ តុត្ថេយេន ឥតា អម្ពត្ថេ ។

[៧២០] វាទាទិកាយ ចរិត្តឆន្ទា វាទិ វាទាទិកាយ ទុក្ខទិ
កុត្តិកំ កិរុទ្ធានកា ឆេយ្យតំ រាជកា កិរុកា ។ ឃេ។
ចិត្តិកាវាទកា ចិត្តិ វា ។ ចរិត្តឆន្ទាតិ កេវ ឆន្ទា កត្តា
ឆន្ទា ។ កិរុទ្ធានកា ។ ឃេ។ ចរិត្ត កត្តាឆន្ទា ។ ឃេ។
ចរិត្ត កិរុទ្ធានកា វាទាទិកាយ ចរិត្តឆន្ទា វា ។

[៧២១] ខេតំ រាមំ ចាយតិ បេក្ខន្ទានិ រាមនុតិ ឆាតិរាមំ
ឆរាមំ បុរាមំ អរាមំ រាជរាមំ កិរុរាមំ ចក្ខុរាមំ ចុក្ខរាមំ
ចក្ខុតាមរាមំ ប្រាមរាមំ កត្តរាមំ កុក្ខតិរាមំ ចុរាមំ កុរាមំ
រាមំ ចាទ្ខរាមំ ឥន្ទរាមំ ចាទ្ខិកាមំ ចតិកាមំ ប្រិទ្ធារាមំ
រាមកំ អនុក្ខតំ តៃអំតៃ កេតៃ ចុក្ខុកេតៃ ចុក្ខុតៃ ។
ខេតំ រាមំ ចាយតិ បេក្ខន្ទានិ ខេតំ រាមំ ចាយតិ បេក្ខន្ទានិ
កត្តន្ទានិ តៃកត្តន្ទានិ អនុន្ទានិ ចុក្ខុប្រិទ្ធានិ ខេតំ
រាមំ ចាយតិ បេក្ខន្ទានិ ។ ខេតៃ កេវ ចក្ខុវិទានកុបៃ ។ កេវា
តៃ បុគ្គលតុតិយ

ខេវំ តុត្ថេយេន ឥតា អម្ពត្ថេ

វាទាទិកាយ ចរិត្តឆន្ទា វា

ทนต์ อุตฺตมํ ชีปฺปมาเนสุ สคฺคํ อุตฺตมํ ชีปฺปมานาสุ อุตฺตมํ วิชฺช-
 ฌณฺเตสุ เต คคฺค อุตฺตมํ วิชฺฌณฺติ สคฺคํ วิชฺฌณฺติ อติ-
 สํ ฉินฺทณฺติ เต คคฺค มรณมฺมี นิคฺคณฺติ มรณมคฺคมฺมี
 ทุกฺขํ อยมฺมี ภิกฺขเว กามานํ อาทันโว สนฺทิจฺจโก ทุกฺขกฺขนโร
 กามเหตุ กามนิทานํ กามาริกรณํ กามานเมว เหตุ ฯ ปุณฺณปรี ภิกฺขเว
 กามเหตุ กามนิทานํ กามาริกรณํ กามานเมว เหตุ อติ-
 จมฺมํ คเหตุวา ฌณฺตวา สนฺนยฺหิตฺวา อทฺธาจฺเจปนา อปการิโย
 ปกฺขณฺทนต์ อุตฺตมํ ชีปฺปมาเนสุ สคฺคํ อุตฺตมํ ชีปฺปมานาสุ อุตฺตมํ
 วิชฺชฌณฺเตสุ เต คคฺค อุตฺตมํ วิชฺฌณฺติ สคฺคํ วิชฺฌณฺติ
 ฌณฺตวามิ โยสฺสจฺจณฺติ อภิวคฺเคน โยมทุกฺทนต์ อติ-
 สํ ฉินฺทณฺติ เต คคฺค มรณมฺมี นิคฺคณฺติ มรณมคฺคมฺมี ทุกฺขํ
 อยมฺมี ภิกฺขเว กามานํ อาทันโว สนฺทิจฺจโก ทุกฺขกฺขนโร กาม-
 เหตุ กามนิทานํ กามาริกรณํ กามานเมว เหตุ ฯ ปุณฺณปรี ภิกฺขเว
 กามเหตุ กามนิทานํ กามาริกรณํ กามานเมว เหตุ สนฺนิมฺมี
 ฉินฺทณฺติ นิตฺตโณปมฺมี นินฺทณฺติ เขกาคาริกรณํ กโรณฺติ ปรีปนฺณ-
 ติฏฺฐณฺติ ปรรทวามิ คจฺจณฺติ คเมว ราชาโน คเหตุวา วิวิชา
 กมฺมกฺกณฺตา การณฺติ กธํหิ คทาเพณฺติ เวคฺคเทหิ คทาเพณฺติ อทฺม-
 ทณฺทเกหิ คทาเพณฺติ หคฺคมฺมี ฉินฺทณฺติ ปาทมฺมี ฉินฺทณฺติ ฯ เป ฯ
 อติ- สํ ฉินฺทณฺติ เต คคฺค มรณมฺมี นิคฺคณฺติ มรณ-
 มคฺคมฺมี ทุกฺขํ อยมฺมี ภิกฺขเว กามานํ อาทันโว สนฺทิจฺจโก

ทุกฺขทุกฺขนฺโห กามเหตุ กามนิทานํ กามาธิกรณํ กามานเมว เหตุ ฯ
 ปุณฺณปรี ภิกฺขเว กามเหตุ กามนิทานํ กามาธิกรณํ กามานเมว
 เหตุ กาเยน ทฺวารจิตฺตํ จรณฺติ วาจา ย ทฺวารจิตฺตํ จรณฺติ มนสา
 ทฺวารจิตฺตํ จรณฺติ เต กาเยน ทฺวารจิตฺตํ จริตฺวา วาจา ย ทฺวารจิตฺตํ
 จริตฺวา มนสา ทฺวารจิตฺตํ จริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมมรณา อปายํ
 ทฺวารจิตฺตํ วิชิปาคํ นิรยํ อปฺปชฺชนฺติ อยมฺปิ ภิกฺขเว กามานํ
 อาทันโห สมนุปรายิกอ ทุกฺขทุกฺขนฺโห กามเหตุ กามนิทานํ กามา-
 ธิกรณํ กามานเมว เหตุติ ฯ อาทันวํ กามคฺคฺเคนสํ ทิสฺสุวาติ กาม-
 คฺคฺเคนสํ อาทันวํ ทิสฺสุวา ปสฺสตีตฺวา ตฺถยิตฺวา ติรยิตฺวา วิภาวียิตฺวา
 วิมฺภํ กตฺวาติ อาทันวํ กามคฺคฺเคนสํ ทิสฺสุวา ฯ เอโก จเร ขุคฺค-
 วิสัณณกมฺปโป ฯ เตนาห โส ปจฺเจกสฺมพฺพุทฺธ

กามา ทิ จิตฺวา มชฺฐา มโนรมา

วิฐฺฐปฺปเนน มถนฺติ จิตฺตํ

อาทันวํ กามคฺคฺเคนสํ ทิสฺสุวา

เอโก จเร ขุคฺควิสัณณกมฺปโปติ ฯ

[๗๒๖] อิตฺถิ จ คณฺโห จ อปฺปทฺทโห จ

โรโค จ สลฺลตฺถจ ภาณฺนจ เมตฺ

เขตฺ ภาณํ กามคฺคฺเคนสํ ทิสฺสุวา

เอโก จเร ขุคฺควิสัณณกมฺปโป ฯ

[๗๒๗] อิตฺถิ จ คณฺโห จ อปฺปทฺทโห จ โรโค จ สลฺลตฺถจ

[๗๒๘] เขตํ ภยํ กามกุณฺเณสุ ทิสฺสุวาทิ เขตํ ภยํ กามกุณฺเณสุ
ทิสฺสุวา ปสฺสตีตฺวา ตฺถยิตฺวา ติรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา วิมฺภูตํ กตฺตฺวาติ
เขตํ ภยํ กามกุณฺเณสุ ทิสฺสุวา ฯ เขโก จเร ชกฺขวิธานกมฺปโป ฯ
เตนาห โส ปจฺเจกสฺมฺพุทฺโธ

อิตฺถํ จ ภณฺโหนิ จ อปฺพุทฺโธ จ

โรโค จ สฺสตุตฺตญฺจ ภาณญฺจ เมตฺถิ

เขตํ ภยํ กามกุณฺเณสุ ทิสฺสุวา

เขโก จเร ชกฺขวิธานกมฺปโปติ ฯ

[๗๒๙] สํตมฺภจ อฺนุหมฺภจ ชฺหํ มีปาสํ

วาทาตเป ทํสฺสตีวีสเป จ

สพฺพพานิ เปตานิ อภิสํภวิตฺวา

เขโก จเร ชกฺขวิธานกมฺปโป ฯ

[๗๓๐] สํตมฺภจ อฺนุหมฺภจ ชฺหํ มีปาสนฺติ ทฺวํหิ การณฺเห
อิตฺถํ โหติ อพฺพฆนฺตรธาตฺวโปปวเสนฺน วา อิตฺถํ โหติ พหิทฺฐา-
อฺนุทฺวเสนฺน วา อิตฺถํ โหติ ฯ อฺนุหนฺติ ทฺวํหิ การณฺเห อฺนุหํ โหติ
อพฺพฆนฺตรธาตฺวโปปวเสนฺน วา อฺนุหํ โหติ พหิทฺฐาอฺนุทฺวเสนฺน วา
อฺนุหํ โหติ ฯ ชฺหํหา อฺนุจฺจติ ฉาตโก ฯ มีปาสํ อฺนุจฺจติ อฺนุทกมฺ-
มิตฺติ สํตมฺภจ อฺนุหมฺภจ ชฺหํ มีปาสํ ฯ

[๗๓๑] วาทาตเป ทํสฺสตีวีสเป จาติ วาตาติ ปฺรตฺตฺติมา วาตา
ปจฺจติมา วาตา อฺนุทฺตรา วาตา ทกฺขิณา วาตา สรรสา วาตา

៣៧២ ឥតុគ្គតន្តបិដកេ ឧត្តរករិកាយឥត្តំ ទូហិតុតេត្តំ [៧៣២]

តីតា វាតា ចុណ្ហា វាតា បរិតុតា វាតា ចរិតុតា វាតា វេរុណ្ហ-
វាតា ឥន្ទ្រណ្ហវាតា គាត្រណ្ហវាតា វិទ្យុណ្ហវាតា ។ ចាត្រ
ទុរុតិ ឥរិយន្តតាប្រៃ ។ កំសា ទុរុតិ ប្លិកតមរុតិកា ។ ឥរិវិសា
ទុរុតិ ចតិ វាតាគបេ កំសឥរិវិសេ ។ ។

[៧៣២] ឥតុហិ បេតានិ ចរិតុវិច្ឆាតិ ចរិតុវិច្ឆា ចតុរិច្ឆា-
តិច្ឆា បរិយាតិច្ឆា មរិតុវិច្ឆាតិ ឥតុហិ បេតានិ ចរិតុវិច្ឆា ។
ចេតិ ។ ឧរេ ឧត្តរករិកាយឥត្តំ ។ គេហា តេ ឥតុរេត្តមរុតិ

ឥតុរេ ចុណ្ហេ ឧត្ត ប្លិវាសំ

វាតាគបេ កំសឥរិវិសេ ។

ឥតុហិ បេតានិ ចរិតុវិច្ឆា

ចេតិ ។ ឧរេ ឧត្តរករិកាយឥត្តំ ។

[៧៣៣] ឆាតិ យុតានិ វិច្ឆុតិច្ឆា

ឥតុរេត្តមរុតិ ឥតុរេ ចុណ្ហេ

យុតានិ វិច្ឆុតិ ចេតិ ។

ចេតិ ។ ឧរេ ឧត្តរករិកាយឥត្តំ ។

[៧៣៤] ឆាតិ យុតានិ វិច្ឆុតិច្ឆាតិ ឆាតិ ទុរុតិ តតុតិ-
ឆាតិ ។ ឥតុរេត្តមរុតិ ឆាតិ ។ កំសា ឥតុរេត្តមរុតិ
ឆាតិ ។ ចាត្រ ។ កំសា ឆាតិ ។ ឆាតិ ។ ឆាតិ ។ ឆាតិ
ឆាតិ ។ កំសា តេ ឥតុរេត្តមរុតិ ចាត្រ ។ កំសា
ឆាតិ ។ ចាត្រ ទុរុតិ ឆាតិ ចាត្រ ឆាតិ ឆាតិ ឆាតិ

โปโนพุกวิภา สทรา ทุกขวิปากา อายตฺตชาติขรามรณฺเฑยา ฯ

ธาคํ น กรอติติ กิณฺณิ โดเก

สพฺพสโยเค วิสฺสช พนฺธนาหิ

สพฺพทถ น สฺสชติ วิปฺปมฺมฺโต

นาโค ตาหิ ปจฺจุจเต ตถตฺตา ฯ

เอวํ โส ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร ธาคํ น กรอติติ นาโค ฯ กถํ โส
 ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร น กจฺจตฺติ นาโค ฯ โส ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร น
 ฉนฺทาคตฺติ กจฺจติ น โทสาคตฺติ กจฺจติ น โมหาคตฺติ กจฺจติ น
 ภยาคตฺติ กจฺจติ น รากวเสณ กจฺจติ น โทสวเสณ กจฺจติ น
 โมหวเสณ กจฺจติ น มานวเสณ กจฺจติ น ทิฏฺฐิวิเสณ กจฺจติ น
 อุกฺกฺขจวเสณ กจฺจติ น วิจฺฉิณฺณจวเสณ กจฺจติ น อนฺุสยวเสณ
 กจฺจติ น วคฺเคหิ ธมฺเมหิ ยายติ นียฺยติ อฺยุหติ สํหริยติ เอวํ โส
 ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร น กจฺจตฺติ นาโค ฯ กถํ ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร
 น ธากจฺจตฺติ นาโค ฯ โสตาปคฺคิณฺณคฺเคน เย กิเลสา ปทฺธีนา
 เต กิเลเส น ปฺเนติ น ปจฺเจติ น ปจฺจาคจฺจติ สกฺทาคามิ-
 มคฺเคน ธนาคามิมคฺเคน อรหคฺคตมคฺเคน เย กิเลสา ปทฺธีนา
 เต กิเลเส น ปฺเนติ น ปจฺเจติ น ปจฺจาคจฺจติ เอวํ โส
 ปจฺเจกสฺมฺพทฺธโร น ธากจฺจตฺติ นาโค ฯ นาโคว ยฺญานิ วิวชฺช-
 ยิตฺวาติ ยถา โส หคฺคินาโค ยฺญานิ วิวชฺชเชตฺวา ปวิวชฺชเชตฺวา
 อภินิวิวชฺชเชตฺวา เอโกว อวณฺณเณ วณฺณชฺฌณฺณสํ อชฺฌณฺณคาเหตฺวา จรติ

นาติ ตมฺชวาทชนฺโร ปทุมํ อุมฺพาโร ฯ

[๗๓๖] ยถาภินนฺตํ วิหเร อรณฺเณติ ยถา โส หตุธินาโค
 ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ ปจฺเจกสฺมฺพุทฺธโรมี ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ
 วิหริติ ปจฺเจกสฺมฺพุทฺธโรมี ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ ทุติเยนมี
 ตติเยนมี จตุตฺเถนมี ฌาเนน ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ เมตฺต
 ตายมี เจโตวิมุตฺตียา ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ กรุณายมี
 มุทิตายมี อุมฺเพกฺขายมี เจโตวิมุตฺตียา ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ
 อากาธานญฺจายตนสฺมาปคฺติยามี ยถาภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริติ วิญ
 ญาณญฺจายตนสฺมาปคฺติยามี อากิณฺณญฺจายตนสฺมาปคฺติยามี
 เนวสฺสญฺณานาสฺสญฺณายตนสฺมาปคฺติยามี ผลสฺมาปคฺติยามี ยถา
 ภินนฺตํ อรณฺเณ วิหริตฺติ ยถาภินนฺตํ วิหเร อรณฺเณ ฯ เอโก จเร
 ชกุคิวิธานกปฺโป ฯ เตนนาท โส ปจฺเจกสฺมฺพุทฺธโร

นาโคว ยฺญานิ วิวชฺชยิตฺวา
 ตมฺชวาทชนฺโร ปทุมํ อุมฺพาโร
 ยถาภินนฺตํ วิหเร อรณฺเณ
 เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโปติ ฯ

[๗๓๗] อชฺชชานํ คํ ตํสฺสคณิการตฺตํ
 ยํ สุตฺตํเย สํมยิกํ วิมุตฺตํ
 อากิณฺณพฺพชฺชํ วโจ นิสฺสมม
 เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโป ฯ

ธมฺมฺปนฺนํ นิพฺพตฺตํ อภินิพฺพตฺตํ ปาตุญฺชนฺติ ธมฺมฺปนฺนณฺนาโณมฺหิ ฯ
 อนนฺตณฺนํโยติ โส ปจฺเจกธมฺมฺพุทฺโธ น ปรนฺนํโย น ปรปฺตฺติโย
 น ปรปจฺจโย น ปรปฺปิพฺพุทฺธํ ยถาภูตํ ชานาติ ปสฺสตี อธมฺ-
 มฺมฺพุทฺโธ ธมฺมฺปชาโน ปฺปิธสฺสโต สพฺเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ ฯ เป ฯ
 ยงฺกิลฺลํ ธมฺมฺยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมฺนฺติ น ปรนฺนํโย น
 ปรปฺตฺติโย น ปรปจฺจโย น ปรปฺปิพฺพุทฺธํ ยถาภูตํ ชานาติ
 ปสฺสตี อธมฺมฺมฺพุทฺโธ ธมฺมฺปชาโน ปฺปิธสฺสโตติ ธมฺมฺปนฺนณฺนาโณมฺหิ
 อนนฺตณฺนํโย ฯ เอโก จเร ชกฺขวิสาณกมฺปโป ฯ เชนาห โส
 ปจฺเจกธมฺมฺพุทฺโธ

ทิจฺฉีวีสฺสกาณิ ธมฺมาติวฺตฺโต

ปฺตฺโต นิยามํ ปฺปิธทฺธมฺมฺโต

ธมฺมฺปนฺนณฺนาโณมฺหิ อนนฺตณฺนํโย

เอโก จเร ชกฺขวิสาณกมฺปโปติ ฯ

[๗๔๔] นิตฺตโลตฺตโป นิกฺกฺโข นิมฺมีปาโส

นิมฺมกฺโข นิกฺกฺขนฺตกสฺสวโมโห

นิราสโส สพฺพโลเก ภวิตฺวา

เอโก จเร ชกฺขวิสาณกมฺปโป ฯ

[๗๔๕] นิตฺตโลตฺตโป นิกฺกฺโข นิมฺมีปาโสติ โลตฺตปฺปา อจฺจติ
 ตณฺหา โย วาโค สํววาโค ฯ ป ฯ อภิชฺฌา โลโก อกฺกฺส-
 มฺมํ ฯ สว โลตฺตปฺปา ตณฺหา ตสฺส ปจฺเจกธมฺมฺพุทฺธสฺส ปทฺธีนา

กหปติกา เขว่ ชานนุติ อย่ สมนโณ อปมีจโน สมนุจโจ ปวิ-
 วิตุโต อตังสุโจ อารทฐวิริโย ชุตวาโทติ ภิโยโย นิมนเคนุติ
 จัวร บิณฑุทปาทเสนาสน คิตานปจจุยเกตฐชปริกฐาเวหิ ฯ โส เขว-
 มาท คิณณิ สมนุชัภาวา สทโร กุตปุตโต พหุ ปุณณิ ปสวติ
 สทฐาย สมนุชัภาวา สทโร กุตปุตโต พหุ ปุณณิ ปสวติ เทยฺย-
 ธรรมสัส สมนุชัภาวา สทโร กุตปุตโต พหุ ปุณณิ ปสวติ
 ทกฺขิณเยยฺยานิ สมนุชัภาวา สทโร กุตปุตโต พหุ ปุณณิ ปสวติ
 คุมฺหากณฺเญวณิ สทฐา อตฺถิ เทยฺยธมฺโม จ สัวิชฺชติ อหณฺจ
 ปฏิคฺคทาโก สจฺจํ น ปฏิคฺคเหตฺตํมิ เขว่ คุมฺहे ปุณฺณเณ
 ปริพาหิรา ภวิสฺสํ น มยฺหิ อิมินา อตฺถิโก อปฺปํ คุมฺหา-
 กณฺเญว ออนุภฺปาย ปฏิคฺคณฺหามิติ ตทฺฐปาทาย พหุมนิ จัวร
 ปฏิคฺคณฺหาติ พหุมนิ บิณฑุทปาทํ ปฏิคฺคณฺหาติ พหุมนิ เสนาสนํ
 ปฏิคฺคณฺหาติ พหุมนิ คิตานปจจุยเกตฐชปริกฐาเวหิ ปฏิคฺคณฺหาติ ฯ
 ยา เขวฺรปา ภากุฏฺฐิกา ภากุฏฺฐิยํ กุหฺมา กุหาณฺมา กุหิตฺตํ อิทํ
 วุจฺจติ ปจจุยปฏิเสวณตฺถชาตํ กุหนวตฺถุ ฯ

กตมํ อิริยาปถตฺถชาตํ กุหนวตฺถุ ฯ อิริเกจฺโจ ปามีจโน
 อิจฺฉาปโกติ สมนฺภาวณาริปปาโย เขว่ มํ ชโน สมนฺภาเวตฺตํติ
 คมนํ สันนุสเปติ จานํ สันนุสเปติ นิสฺสํสฺสํ สันนุสเปติ เสยฺยํ
 สันนุสเปติ ปณฺธาย กจฺจติ ปณฺธาย ติฏฺฐติ ปณฺธาย นิสฺสํติ
 ปณฺธาย เสยฺยํ กปฺเปติ สฺมาหิโต วิย กจฺจติ สฺมาหิโต

วีย ทิฏฐติ สสมาหิโต วีย นิสัสติ สสมาหิโต วีย เสยฺยํ กปฺเปติ
 อาปาทกชฎายีว โหติ ฯ ยะ เอวรูปา อิริยาปถสฺส อาชปนา
 ชปนา สณฺชปนา ภากุฏฺฐิกา ภากุฏฺฐิยํ กุหนา กุหายนา กุหา-
 ยิตฺตํ อิทํ อิริยาปถสงฺขาตํ กุหนวตฺตํ ฯ

กตมํ สำนนชปฺปนสงฺขาตํ กุหนวตฺตํ ฯ อีเธกฺโข ปาบีจฺโห
 อิจฺฉापโกโต สมนฺภาวนาธิปฺปาโย เอวํ มํ ชโน สมนฺภาเวตฺถตฺตํ
 อริยธम्मสนฺนิสฺสิตํ วาจํ ภาสติ โย เอวรูปํ จีวรํ ชาเรติ โส
 สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ โย เอวรูปํ ปตุตฺถํ ชาเรติ โส
 ภณฺตํ ชาเรติ ธมฺมกธํ ชาเรติ ปริตฺถสํวณํ ชาเรติ กุณฺณจิกํ
 ชาเรติ อูปาหนํ ชาเรติ กายพณฺณํ ชาเรติ อาโยคพณฺณํ
 ชาเรติ โส สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ ยตฺถ เอวรูปํ
 อปฺปชฎายีว โส สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ ยตฺถ เอวรูปํ
 อาจริโย สมนฺนปฺปชฎายกา สมนฺนาจริยกา นิตฺตา สนฺธิฏฺฐา
 สมนฺนคฺตา สหายา โส สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ โย
 เอวรูปํ วิหารเ วตฺติ โส สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ โย
 เอวรูปํ อชฺชมฺโยเค วตฺติ มหฺมิเย วตฺติ กุหายํ วตฺติ กุฏฺฐิยา
 วตฺติ กุฏฺฐาคาเร วตฺติ อฏฺฐเ วตฺติ มาเพ วตฺติ อุตฺตมฺมเท
 วตฺติ อปฺปจฺฉานสํสาธายํ วตฺติ มณฺจเร วตฺติ รุกฺขมูเล วตฺติ
 โส สมนฺโน มเหตฺถุโหติ ภณฺติ ฯ อถวา โกรชฺชิกโรชฺชิกโร
 ภากุฏฺฐิกภากุฏฺฐิก กุหนฺนุโห ตปฺปโป มุขสมนฺภาวิตो อयํ สมนฺโน

วตฺเตยฺยาติ ตํ น เตเว ปสฺสํ ปมตฺตํ ๑ เอโก จเร ชกุคิวิธาน-
กปฺโป ๑ เตนาท โส ปจฺเจกตมฺพุทฺโธ

ปาปํ สหยาํ ปวิชฺชเยถ

ชนตฺตทสฺสํ วิสเม นินฺนิจํ

ตํ น เตเว ปสฺสํ ปมตฺตํ

เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺปิติ ๑

[๗๕๒] พหุสฺสํ ฐมฺมธโร ภาเสถ

มิตฺตํ อุมฺพารํ ปฏฺฐิภาณวณฺตี

อณฺณาย อตฺตภาณิ วิเนยฺย กจฺจํ

เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโป ๑

[๗๕๓] พหุสฺสํ ฐมฺมธโร ภาเสถวาทิ พหุสฺสํคฺคินิติ พหุสฺสํโต
สฺสคฺคโร สฺสคฺคินิจโย เย เต ฐมฺมา อาทิกถฺยธนา มชฺเฌ-
กถฺยธนา ปวิโยธานกถฺยธนา สํตฺตภา สํพุยฺยชฺชนา เกวตปฺริปฺพณฺณํ
ปวิสฺสทฺธํ พุทฺธมฺจริยํ อภิวทฺทนิติ คถารูปาสฺสํ ฐมฺมา พหุสฺสํตา
โหนติ ธตา วจฺสา ปรีจिता มนฺธานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิจิยา สฺสํปฏฺฐิวิทฺธา ๑
ฐมฺมธรนฺติ ฐมฺมํ ธาเรนฺตี สฺสคฺคํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คาคา อุตฺถานํ
อิตฺติวตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุทฐมฺมํ เวทถฺถํ ๑ พหุสฺสํ ฐมฺมธโร ภา-
เสถวาทิ พหุสฺสํคฺคินิติ ฐมฺมธรณฺจ มิตฺตํ ภาเชยฺย เตเวยฺย นิสฺสเวยฺย
สํสเวยฺย ปฏฺฐิสฺสเวยฺยวาทิ พหุสฺสํ ฐมฺมธโร ภาเสถ ๑

[๗๕๔] มิตฺตํ อุมฺพารํ ปฏฺฐิภาณวณฺตคฺคินิติ อุมฺพารโ ไหติ มิตฺตโต

สมุพทุโธ ปฏิกาณวา ๑ ยตฺตํ ปริยตฺติ นตฺติ ปริปฺปจฺจา นตฺติ
อจฺจโม นตฺติ ก็ ตตฺตํ ปฏิกายิตฺตํคํคํ มิคฺคํ อพารํ ปฏิกาณ-
วณฺทํ ๑

[๗๕๕] อณฺณาย ชตุถานิ วิเนยฺย กงฺขนฺติ ชตุตฺตํ อณฺณาย
ปรตฺตํ อณฺณาย อุกฺกตํ อณฺณาย ทิฏฺฐสมฺมุคฺคํ อณฺณาย
สมุปรายิกฺคํ อณฺณาย อภิณฺณาย ชานิตฺวา ตฺถนิตฺวา ติริยิตฺวา
วิภาวณิตฺวา วิภฺตํ กตฺวา กงฺขํ วิเนยฺย ปฏฺวิเนยฺย ปชฺเหยฺย
วิโนเทยฺย พฺยนฺตํกรายฺย อนภาวํคเมยฺยชาติ อณฺณาย ชตุถานิ
วิเนยฺย กงฺขํ ๑ เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโป ๑ เตนหาห โธ
ปจฺเจกสมุพทุโธ

พหุตฺตํ ฐมฺมธโร ภาเชถ
มิคฺคํ อพารํ ปฏิกาณวณฺทํ
อณฺณาย ชตุถานิ วิเนยฺย กงฺขํ
เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโปติ ๑

[๗๕๖] ชิทฺทา รัตํ กามตฺตญฺจ โธเก
อนตฺตกริตฺวา อนเปกฺขมาโน
วิภูตฺตญฺจชานา วิโรโต สจฺจวาที
เอโก จเร ชกุคิวิธานกปฺโป ๑

[๗๕๗] - ชิทฺทา รัตํ กามตฺตญฺจ โธเกติ ชิทฺทาติ เทว
ชิทฺทา กายิกา ๑ ชิทฺทา วาจลิกา ๑ ชิทฺทา ๑เป ๑ ธยํ

៣៩០ ឥតុត្ថនុត្តរិយ្យោ ឥតុត្ថកកិកាយឥត្តំ កុស្តិកុត្តោត្តំ [៧៥៨]

កាយិកា ឱត្តុកា ។ ឃេ ។ ឃម៌ វាសតិកា ឱត្តុកា ។ រតីតិ ចន្ទុ-
កន្ទិសិកាវិទ្យាមេតំ រតីតិ ។ កាមឥន្ទន្តិ កុត្តុកធម្មតេតំ ភក្ខុកា
ធម្មិកិមេ ភិក្ខុខេ កាមកុណា កត្តមេ ធម្មេ កុត្តុវិធម្មេយ្យា
រូបា ចិញ្ចុសា កម្មតា មនាសា មីយរូបា កាមុប្បធម្មិកា រត្ននីយា
ត្ថិតិវិធម្មេយ្យា ឥត្តុកា ឆានវិធម្មេយ្យា កម្មតា ឱវុហវិធម្មេយ្យា
រត្នា កាយវិធម្មេយ្យា ឈ្នេស្បុកា ចិញ្ចុសា កម្មតា មនាសា មីយរូបា
កាមុប្បធម្មិកា រត្ននីយា ឱមេ ឱ ភិក្ខុខេ ធម្មេ កាមកុណា ម៌
ឱ ភិក្ខុខេ ឱមេ ធម្មេ កាមកុណេ ធម្មិកុ ចុប្បធម្មិកា ឥត្តំ ត្ថិមេឥត្តំ
ឱត្តំ កុស្តិកុ កាមឥន្ទន្តិ កាមឥន្ទធម្មេ ។ ត្ថិកេតិ មនុស្សត្ថិកេតិ
ឱត្តុកា រតី កាមឥន្ទធម្មេ ត្ថិកេ ។

[៧៥៨] ចន្ទុកកិកុត្តា ចន្ទុកកមាណិកា ឱត្តុកធម្មេ រតិធម្មេ
កាមឥន្ទធម្មេ ត្ថិកេ ចន្ទុកកិកុត្តា ចន្ទុកកា កុត្តុកា ធម្មិកុត្តុកា
វិណិកេត្តុកា ធម្មិកុត្តុកកិកុត្តា ចន្ទុកកុត្តុកកេត្តុកា ចន្ទុកកិកុត្តា
ចន្ទុកកមាណិ ។

[៧៥៩] វិទ្យុត្តន្ទុសាវា វិរតិ ឥត្តុកាវិកិ វិទ្យុត្តាតិ កេត្តុ
វិទ្យុត្តា ចត្តិ ចាការិកវិទ្យុត្តា ចត្តិ ចាការិកវិទ្យុត្តា ។

កត្តមា ចាការិកវិទ្យុត្តា ។ កេត្តា ។ មនុស្ស ។ មាតា ។ កម្មតា
។ វិទេសធម្មេ ចាការិកធម្មេ មីត្តុកធម្មេ កុត្តុកធម្មេ ធម្មិកធម្មេ
កេត្តុកធម្មេ ចុត្តុកាត្តំ ធម្មិកាត្តំ មនាសាត្តំ ឥត្តុកាត្តំ ចាការិក
ធម្មេ មាតាវិទេសំ មុត្តុកធម្មេ មុត្តុកធម្មេ កុត្តុកធម្មេ វិទិត្តុកា-

พณฺหิ ทณฺหิ นาทิกิ ชกฺคํ ฌกฺคํ อปฺปาทนา อุนฺหิธํ วาถวิชฺชนํ
โธทาตานิ วตฺถานิ ทมฺมธฺตานิ อิติ วา อยํ ธาการิกวิภูสา ฯ

กตมา ธาการิกวิภูสา ฯ จีวรมนฺทนา ปศฺถมมนฺทนา เสนาสน-
มนฺทนา อิมธฺสํ วา ปฺติกายธฺสํ พาหิรานิ วา ปริกฺขารานิ
มนฺทนา วิภูสฺวา เกพฺพา ปรีเกพฺพา เคธิกตา เคธิกคฺคํ จปตนา
จาปตฺยํ อยํ ธาการิกวิภูสา ฯ

ธจฺจวาทํติ โส ปจฺเจกธมฺพุทฺโธ ธจฺจวาทํ ธจฺจธมฺโธ เถโต
ปจฺจยโก โถกธฺสํ วิภูสฺนฺธุจฺฉานา อารโต ปฏฺวิรโต นิกฺขนฺโต
นิธฺส
วิปฺปมฺมุทโต วิสฺสณฺณคฺค
วิภูสฺนฺธุจฺฉานา วิรโต ธจฺจวาทํ ฯ เถโก จเร ชกฺควิธีธานกปฺโป ฯ
เตนาค โส ปจฺเจกธมฺพุทฺโธ

ชิตฺทา รตฺติ กามธฺสมฺมจ โสเก

อนตฺตงฺกวิคฺคา อนเปกฺขมาโน

วิภูสฺนฺธุจฺฉานา วิรโต ธจฺจวาทํ

เถโก จเร ชกฺควิธีธานกปฺโปติ ฯ

[๗๖๐] ปุคฺคตณฺจ ทาวํ ปิตฺตณฺจ มาตฺรํ

ชนานิ ฌณฺณานิ จ พนฺธวานิ

หิตฺตฺวาน กามานิ ยโภธิกานิ

เถโก จเร ชกฺควิธีธานกปฺโป ฯ

[๗๖๑] ปุคฺคตณฺจ ทาวํ ปิตฺตณฺจ มาตฺรณฺติ ปุคฺคตณฺติ จตุตาโร

ปฺปุตฺตา อตฺตโร ปฺปุตฺโต เขตฺตโร ปฺปุตฺโต ทินฺนโก ปฺปุตฺโต ชนฺเต-
 วาสโก ปฺปุตฺโต ฯ ทาวา อฺจุจฺจนฺติ ภวียาโย ฯ ปิตฺตาติ โย โส
 ชนโก ฯ มาตาติ ยา ตํ ชนิกาติ ปฺปุตฺตมฺหา ทาวํ ปิตฺตมฺหา
 มาตวํ ฯ

[๗๖๒] ธนานิ ธมฺมยานิ ฯ พนฺธวานํติ ธนานิ อฺจุจฺจนฺติ
 มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโฆ สิตฺตา ปวสํ รัชฺโถ ชาครูปํ โลหิ-
 ตงฺโก มถารกตฺโต ฯ ธมฺมยานิ อฺจุจฺจนฺติ ปุพฺพพณฺณํ อปรพณฺณํ ฯ
 ปุพฺพพณฺณํ นาม ตาถิ อฺหิ ยโว โครุโม กงฺกุ วรโก กุทฺตุสโก ฯ
 อปรพณฺณํ นาม สฺสเปยฺยํ ฯ พนฺธวานํติ จตฺตาวโร พนฺธโว ญาติ-
 พนฺธวามี พนฺธุ โภคตฺตพนฺธวามี พนฺธุ มิตฺตพนฺธวามี พนฺธุ
 สิปฺปพนฺธวามี พนฺธุติ ธนานิ ธมฺมยานิ ฯ พนฺธวานิ ฯ

[๗๖๓] หิตฺวาน กามานิ ยถฺธิถิถานํติ กามาติ อุตฺตทานโต
 เทว กามา วตฺตูกามา ฯ กิเลสฺส กามา ฯ ๑ เป ๑ อิมฺ อฺจุจฺจนฺติ
 วตฺตูกามา ๑ เป ๑ อิมฺ อฺจุจฺจนฺติ กิเลสฺส กามา ฯ หิตฺวาน กามานํติ
 วตฺตูกาเม ปริชานิตฺวา กิเลสฺส กามे ปหาย ปชฺหิตฺวา วิโนทฺเตว
 พยฺยตฺถกิริตฺวา อนภาวงฺกเมตฺวาติ หิตฺวาน กามานิ ฯ ยถฺธิถิถานํติ
 โสตาปฺปติมฺมกุเคนฺ เข กิเลสฺสา ปหีนา เต กิเลสฺส น ปฺเนติ น
 ปฺจุเจติ น ปฺจุจฺจากฺจฺจนฺติ สกฺทากามิมฺมกุเคนฺ เข กิเลสฺสา ปหีนา
 อนากามิมฺมกุเคนฺ เข กิเลสฺสา ปหีนา อรหตฺตมฺมกุเคนฺ เข กิเลสฺสา
 ปหีนา เต กิเลสฺส น ปฺเนติ น ปฺจุเจติ น ปฺจุจฺจากฺจฺจนฺตํติ

หิตฺวาน กามานิ ยถิธิกานิ ฯ เอโก จเร ขุทฺตกวิสสาณกปโป ฯ
 เทนาท โส ปาเจกถมฺพุทฺโธ

ปฺพุทฺธจ ทาริ มิตฺตจ มาตริ
 ธมานิ ฐิตฺตมานิ ฯ พนฺธวานิ
 หิตฺวาน กามานิ ยถิธิกานิ
 เอโก จเร ขุทฺตกวิสสาณกปโปติ ฯ

[๗๖๔] สํโโค เอโส ปริตฺตเมตฺถ โสชฺชํ
 อปฺปสฺสํสาโท ทฺถชฺชเมตฺถ ภิชฺชโย
 กณฺโฑ เอโส อิติ ฆทฺวา มคฺคิมา
 เอโก จเร ขุทฺตกวิสสาณกปโป ฯ

[๗๖๕] สํโโค เอโส ปริตฺตเมตฺถ โสชฺชนฺติ สํโโคติ วา
 พหิสฺสนฺติ วา อามิสฺสนฺติ วา ตกฺคณฺสนฺติ วา ปตฺติโพโสติ วา ปณฺญา-
 เนกํ กามคฺคณานํ อธิวจฺจํ ฯ ปริตฺตเมตฺถ โสชฺชนฺติ อุตฺตม-
 เหนกํ ภกฺวตา ปณฺญาเม ภิกฺขเว กามคฺคณา กตเม ปณฺญา
 จกฺขุวิมฺเบเยเย รุปา อธิวฺจํ กณฺธา มนาปํ มียฺรฺรฺปา กามุปฺปสฺส-
 หิตา รัชฺชนียา โสคฺคิวิมฺเบเยเย สทฺธา ฆานวิมฺเบเยเย คณฺธา
 ฐิตฺตวิมฺเบเยเย รสา กายวิมฺเบเยเย โสจฺจพฺพุตา อธิวฺจํ กณฺธา
 มนาปํ มียฺรฺรฺปา กามุปฺปสฺสหิตา รัชฺชนียา อิเม โส ภิกฺขเว
 ปณฺญา กามคฺคณา ยํ โส ภิกฺขเว อิเม ปณฺญา กามคฺคเน ปณฺญา
 อปฺปชฺชติ สจฺจํ โสมนสฺสํ อิทํ อุกฺกุติ กามสจฺจํ อปฺปปทํ เขตฺ

. อิติ ฃตฺวา มคฺคิมา ฯ เอโก จเร ชกฺขวิธานกปฺโป ฯ เตนาทํ
 โส ปจฺเจกตมฺพทฺโธ

ตฺงฺโก เอโส ปริตฺตเมตฺถ โสชฺญํ
 อปฺปสฺสํสาโท ทฺกฺขเมตฺถ ภฺยโย
 กณฺโฑ เอโส อิติ ฃตฺวา มคฺคิมา
 เอโก จเร ชกฺขวิธานกปฺโปติ ฯ

[๗๖๘] สฺนฺทาทยิตฺวาน สณฺโฆชนานิ
 ชาตํ เกตฺวา ตฺถิตมฺพจฺวรี
 อกฺกํ ททฺธํ อนิวดตฺตมาโน
 เอโก จเร ชกฺขวิธานกปฺโป ฯ

[๗๖๘] สฺนฺทาทยิตฺวาน สณฺโฆชนานํติ ทสฺ สณฺโฆชนานิ
 กามราคสณฺโฆชนํ ปฏฺฐสณฺโฆชนํ มานสณฺโฆชนํ ทิฏฺฐิจสณฺโฆชนํ
 วิจฺจิจฺจาสณฺโฆชนํ ตฺถพฺพตฺตปฺปราคสณฺโฆชนํ ภวราคสณฺโฆชนํ
 อิตฺถาสณฺโฆชนํ มจฺจวริยสณฺโฆชนํ อวิสุทฺธาสณฺโฆชนํ ฯ สฺนฺทาท-
 ยิตฺวาน สณฺโฆชนานํติ ทสฺ สณฺโฆชนานิ ทาทยิตฺวา สฺนฺทาท-
 ยิตฺวา ปชฺหิตฺวา วิโนเทตฺวา พฺยณฺตํกิริตฺวา อนภาวงฺกเมตฺวาติ
 สฺนฺทาทยิตฺวาน สณฺโฆชนานิ ฯ

[๗๗๐] ชาตํ เกตฺวา ตฺถิตมฺพจฺวรีติ ชาตํ อจฺจุติ ตฺตฺต-
 ชาตํ ฯ ตฺถิตํ อจฺจุติ อุตฺถํ ฯ อมฺพจฺวรี อจฺจุติ มจฺจโน ฯ ชาตํ
 ภินฺนิตฺวา ตฺภินฺนิตฺวา ผาสยิตฺวา ปทาทยิตฺวา สมฺปทาทยิตฺวา จรติ

วิจารณ์ อธิบาย วิเคราะห์ ปาเลติ ยเปติ ยาเปติ ๑ เหวเมว เทว
 ชาลา ตณหาชาลาญจ ทิฏฐิชาลาญจ ๑ เป ๑ อิทํ ตณหาชาลา
 ๑ เป ๑ อิทํ ทิฏฐิชาลา ๑ ตถัสส ปจุเจกสัมพุทฺธสัสส ตณหาชาลา
 ปหีนํ ทิฏฐิชาลา ปฏินิสสัณฺหํ ๑ ตณหาชาลาตถัสส ปหีนตฺตา ทิฏฐิ-
 ชาลาตถัสส ปฏินิสสัณฺหสฺส ตถา โส ปจุเจกสัมพุทฺโธ รูเป น สัชฺชติ
 สทฺเท น สัชฺชติ กนฺเธ น สัชฺชติ ๑ เป ๑ ทิฏฐัสสํ ตมฺหํ วิชฺฌา-
 ตพฺเพสุ ธมฺเมสุ น สัชฺชติ น คยฺหติ น พชฺฌติ นิกฺขนฺโต
 นิสสัณฺโห วิปฺปมฺหโต วิสมฺมจฺจุโต วิมฺวียาทิกเตน เจตสา วิหรัตฺติ
 ชาลาถว เภตฺวา สติถมฺพุจฺจ ๑

[illegible]

สนทาทยิตฺวาน สมนฺโณชนานิ

ชาตัง ภาตฺตวา สติตมฺพฺพจาร์

ออกตัว ทททน์ อนิวกศุตมาโน

[illegible]

[๗๗๒] ໂຄງສ້າງຕາມກຸ່ມ ນ ຈ ປາກໂຕໂຕ

คฤคินทุริโย รกฺษิตมานสาโน

อนันตตะโต อปริชยหมาโน

ເດໂກ ຈເວ ຫຸກວິສາມນຸໂປ າ

[๗๗๓] โอฏฐิตฺตจกฺขฺ น จ ปาทโตโลติ ทถฺ ฐิตฺตจกฺขฺ
 โหติ ฯ อีเรกฺโข จกฺขฺโตโต จกฺขฺโตติเยน สมนฺนาคโต โหติ
 อธิฏฺฐํ ทกฺขิตฺตพฺพํ ทิฏฺฐํ สมนฺติกกมิตฺตพฺพนฺติ อารามेณ อารามํ
 อุตฺตยาเนน อุตฺตยานํ คามेณ คามํ นิคฺคเมณ นิคฺคมํ นคฺคเวณ นคฺค
 วจฺเณ วจฺจํ สนฺนเปเทณ สนฺนปทํ ทิสฺสจาวริกํ อนฺนจฺจตฺตจาวริกํ อนฺนยฺยโต
 โหติ ฐปฺทสฺสํนายนํ เอตฺถ ฐิตฺตจกฺขฺ โหติ ฯ อตฺถวา ภิกฺขุ
 อนฺตรจฺจวํ ปวิฏฺฐโง วจฺจํ ปฏฺธิปฺนโน อสฺสํวโต คจฺจนฺติ ททฺถํ โอโต-
 เกนฺโต อสฺสํ โอโตเกนฺโต วจฺจํ โอโตเกนฺโต ปตฺตํ โอโตเกนฺโต
 กุมารเก โอโตเกนฺโต กุมาริกาย โอโตเกนฺโต อิตฺถิโย โอโต-
 เกนฺโต ปุริส โอโตเกนฺโต อนฺตรปาลนํ โอโตเกนฺโต จมฺมจฺฉานิ
 โอโตเกนฺโต อุตฺถํ โอโตเกนฺโต อโง โอโตเกนฺโต ทิสฺสํวทิสฺส
 เปกฺขจฺฉนาโน คจฺจนฺติ เอตฺถมปิ ฐิตฺตจกฺขฺ โหติ ฯ อตฺถวา จกฺขฺนา
 ฐปํ ทิสฺสวา นิमितฺตคฺคทาหิ โหติ อนฺนพฺพยฺยจฺฉนคฺคทาหิ ยคฺควาจิกธณ-
 เนนํ จกฺขฺนุทฺธิยํ อสฺสํวตํ วิหรนฺตํ อภิสฺสณาโทมนสฺสํ ปาปกา
 อกฺกสฺสตา ธมฺมา อนฺนวาสฺสํวเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย น ปฏฺธิปฺนฺชติ

น รกขติ จกขุขุทริยํ น จกขุขุทริเย สํวรํ อาปชชติ เขวมุขี
 ขิตฺตจกขุ โหติ ฯ ยถา วา ปเนเก โภโกโต สมนพฺรหฺมณา
 สทฺธาเทยฺยานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา เต เขวรูปํ วิสฺสุทฺธสฺสํ
 อนฺนํ ตฺวา วิหรนฺติ เสยฺยถํ น จจํ คีตํ วาทิตํ เปกฺขํ อกฺขานํ
 ปาณิสฺสํ เวคคํ กุมฺภกฺกณํ โสภนคฺคํ จณฺฑาถํ วสํ ไรวณํ
 หตฺถิยํ อสฺสํ มหิํสํ อสฺสํ ฆอญฺญํ เมณฺฑลํ กุกฺกญฺญํ
 ทณฺฑลํ มฺหุจฺจํ นิพฺพุทฺธํ อญฺโชนํ พคฺคํ เสนาพฺยุทฺธํ อนฺนิก-
 ทสฺสํ อิติ วา เขวรูปํ วิสฺสุทฺธสฺสํ อนฺนํ ตฺวา โหติ เขวมุขี
 ขิตฺตจกขุ โหติ ฯ

ถถ โสภนขิตฺตจกขุ โหติ ฯ อิทํ ภิกฺขุ น จกขุโธโส จกขุ-
 โธติเยน สมนุทฺตโต โหติ อทฺธิจํ ทกฺขิตฺตพฺพํ ทฺธิจํ สมนิกฺกมิต-
 ตพฺพนํ น อารามเณ อารามํ น อญฺยานเณ อญฺยานํ น คาเมน
 คามํ น นิคมเณ นิคมํ น นกฺเรน นควํ น รฆฺเจน รฆฺจํ น
 ชนฺปเทน ชนฺปทํ น ทิฆจจริกํ อนฺนํ ตฺวาจจริกํ อนฺนํ ตฺวา โหติ
 รุปรสฺสํ นาย เขวํ โสภนขิตฺตจกขุ โหติ ฯ อถวา ภิกฺขุ อนฺตร-
 พริ วิวิธํ วิถิํ ปฏฺธิปฺนโน สํวโต ศกฺขติ น หตฺถิ โสโธ-
 เกนฺโต น อสฺสํ โสโธเกนฺโต น รถํ โสโธเกนฺโต น ปคฺคิ
 โสโธเกนฺโต น กุมารเก โสโธเกนฺโต น กุมาริกาย โสโธเกนฺโต
 น อิตฺถิโย โสโธเกนฺโต น ปุริเส โสโธเกนฺโต น อนฺตรวปรณํ
 โสโธเกนฺโต น ชรณฺขานิ โสโธเกนฺโต น อุกฺกํ โสโธเกนฺโต

น อโร โอโตเกนโต น ทิสาวิตถิ์ เปกขมาโน กจฺจติ เขวมฺหิ
 โอฏฺฐิตฺตจกฺขุ โหติ ฯ อถวา จกฺขุมา รุปํ ทิสฺวา น นิมิตฺ-
 ตคฺคาคี โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคาคี ยตฺตวาทิกรณเมณํ จกฺขุทฺทริยํ
 ขตฺตวตฺติ วิหรนฺตํ อภิขฺเฒาโทมนตฺตํ ปาปกา อกฺขตฺตา ฐมฺมา ชนฺวาตฺ-
 ตเวยฺยํ ตตฺถ ตํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ จกฺขุทฺทริยํ จกฺขุ-
 ทฺทริเย ตํวํ อวปชฺชติ เขวมฺหิ โอฏฺฐิตฺตจกฺขุ โหติ ฯ ยถา
 วา ปเนเก โภโกโต สมนพฺรหฺมาหฺมณา สทฺธาเทยฺยานิ โภชนานิ
 ภุณฺขิตฺวา เต เขวรูปํ วิสฺสุทฺตตฺถํ ชนฺนุคฺคาคา วิหรนฺติ เตยฺย-
 ถิํ นจฺจํ กิํคํ วาทิํ ฯ เป ฯ อนนฺตทตฺถํ อิติ วา เขวรูปา
 วิสฺสุทฺตตฺถนํโยคา ปฏิวิโรโต โหติ เขวมฺหิ โอฏฺฐิตฺตจกฺขุ โหติ ฯ

น จ ปาทโลโตติ กถํ ปาทโลโต โหติ ฯ อีเธกจฺโจ ปาท-
 โลโต ปาทโลติเยน สมนฺนาคโต โหติ อารามเนน อารามํ อฺยุยา-
 เนน อฺยุยานํ คามเนน คามํ นิคเมเนน นิคมํ นคเรเนน นคฺวํ รหฺมฺเจเน
 รหฺมฺจํ ชนฺปเทเนน ชนฺปทํ ที่ฆจาริกํ อนนฺตคฺคิตจาริกํ ชนฺนุคฺคโต โหติ
 เขวมฺหิ ปาทโลโต โหติ ฯ อถวา ภิกฺขุ ชนฺโตตฺถฆารามे
 ปาทโลติเยน สมนฺนาคโต โหติ น อตฺตเหตฺตุนํ การณเหตฺตุนํ
 อตฺตโรโต อตฺตปตฺตคฺคิตฺโต ปริเวณฺโต ปริเวณํ กจฺจติ วิหารโต
 วิหารํ กจฺจติ-อทฺตคฺคิตฺโต อทฺตคฺคิตฺตํ กจฺจติ ปาสาทโต ปาสาทํ
 กจฺจติ หนมฺมียโต หนมฺมียํ กจฺจติ คฺคฺหโต คฺคฺหํ กจฺจติ เตณฺโต
 เตณํ กจฺจติ กุญฺญา กุญฺญํ กจฺจติ กุญฺญาคารโต กุญฺญาคารํ กจฺจติ

พยุชนคคาหิ ยตฺวาธิกรณเมณํ มนินฺทริยํ อดฺดตุํ วิหรนฺตุ
 อภิธฺมาโทมนสฺสา ปาปกา อกฺขตา ชมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส
 สํวราย ปฏฺยปชฺชติ รกฺขติ มนินฺทริยํ มนินฺทริเย สํวรํ ชาปชฺช-
 ตฺติ กุคฺคินฺทริโย ๑ รกฺขิตฺมานสาโนติ โคมีตฺมานสาโน รกฺขิต-
 จิตฺโตติ กุคฺคินฺทริโย รกฺขิตฺมานสาโน ๑

[๗๗๕] อนวตฺตฺโตติ อปฺริทฺยหฺมาโนติ อนวตฺตฺโตติ อุกฺกตญ-
 เหนํ ฉายสุมฺตา มหาโมคฺคกฺกตาเนน อวตฺต
 ชาวฺโส เทสฺสํสํมิ อนวตฺต
 กโรถ ภาสฺสํสํมิตฺติ ๑ เขวมาวฺโสติ โส เต ภิกฺขุ ฉายสุมฺโต
 มหาโมคฺคกฺกตานสฺส ปจฺจสฺสํสํ ๑ ฉายสุมฺตา มหาโมคฺคกฺกตาโน
 เขตฺทโวจ กถญฺจาวฺโส อวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 รูปํ ทิสฺวา มียฺร
 อนุปฺปจฺจิตฺตกายสฺสติ ๑ วิหรติ ปฺริทฺตเจตฺโส ตญฺจ เจโตวิมฺุตฺติ
 ปณฺณาวิมฺุตฺติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ ยตฺถสฺส เต อปฺปณฺนา
 ปาปกา อกฺขตา ชมฺมา อปฺริเสสฺสา นิรฺชฺชเณนฺติ โสเตน สทฺทํ
 สฺส
 สฺส
 สฺส
 สฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

ถกติ มาโร โธตาริ น ถกติ มาโร อารมมณํ เสงฺฆณานิ
 ชาดูโส กุณาคารธาดา วา สนนาคารธาดา วา พหตตติกา
 อตฺตาวเลปนา ปฺรตฺติมา ย เจมี นํ ทิสาย ปฺริโส อาทิตฺตาย
 ตินฺนุกาย อุปตฺตงฺกเมยฺย เณว ถกติ อตฺติ โธตาริ น ถกติ
 อตฺติ อารมมณํ ปจฺจิมาย เจมี นํ ทิสาย อุตฺตราย เจมี
 นํ ทิสาย ทกฺขินาย เจมี นํ ทิสาย ปจฺจโต เจมี นํ อุปฺริโต
 เจมี นํ ยโตกฺโข เจมี นํ ปฺริโส อาทิตฺตาย ตินฺนุกาย อุป-
 ตฺตงฺกเมยฺย เณว ถกติ อตฺติ โธตาริ น ถกติ อตฺติ อารมมณํ
 เสงฺฆเณว โธ ชาดูโส เสงฺฆวิหาริ ภิกฺขุ จกฺขฺโต เจมี นํ มาโร
 อุปตฺตงฺกมฺติ เณว ถกติ มาโร โธตาริ น ถกติ มาโร อารมมณํ
 โสตโต เจมี นํ ๑เป ๑ มนฺโต เจมี นํ มาโร อุปตฺตงฺกมฺติ เณว
 ถกติ มาโร โธตาริ น ถกติ มาโร อารมมณํ เสงฺฆวิหารินฺชาดูโส
 ภิกฺขุ น รุปา อภิภวฺโส ภิกฺขุ รุเป อภิภวฺ น สทฺทา ภิกฺขุ
 อภิภวฺโส ภิกฺขุ สทฺเท อภิภวฺ ๑เป ๑ น รมฺมา ภิกฺขุ อภิภวฺโส
 ภิกฺขุ รมฺเม อภิภวฺ อโย จุจฺจชาดูโส ภิกฺขุ รุปาภิภวฺ สทฺทาภิภวฺ
 ฅนฺธาภิภวฺ รัตฺตภิภวฺ โนฏจฺพพาภิภวฺ รมฺมาภิภวฺ อนภิภวฺโต เตหิ กิเล-
 เสหิ อภิภวฺ หิ โส ปาปเก อกฺขฺเต รมฺเม สงฺกิลเลสฺเส โปโนพุ-
 ภวฺเก สทฺเท ทกฺขวิปาเก อายตฺตชาตฺตธรรมนฺเย เสงฺฆ โธ ชาดูโส
 อนวตฺตฺโต โหตฺติ อนวตฺตฺโต ๑ อปฺริทฺตพฺพมาโนติ ราคคฺคินา
 อปฺริทฺตพฺพมาโน โทสคฺคินา อปฺริทฺตพฺพมาโน โมหคฺคินา อปฺริทฺตพฺพ-

มาโนสิ อมวตฺตโต อปริทญฺหมาโน ฯ เอโก จเร ขุทฺทกวิสสาณ-
กปโป ฯ เตนาค ใส ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ

โอบุชิตฺตจกฺขุ น จ ปาทโกโต
กฺขุติณฺทริโย รกฺขิตมานสาโน
อมวตฺตโต อปริทญฺหมาโน
เอโก จเร ขุทฺทกวิสสาณกปโปติ ฯ

[๗๗๖] โธหารยิตฺวา คิหิพฺพณฺชนานิ
สณฺณินฺนปฺตฺโต ยถา ปาริตฺตฺโต
กาธายวตฺตโก อภินิฏฺฐมิตฺวา
เอโก จเร ขุทฺทกวิสสาณกปโป ฯ

[๗๗๗] โธหารยิตฺวา คิหิพฺพณฺชนานํติ คิหิพฺพณฺชนานิ อจฺจุณฺติ
เกสา จ มตฺตํ จ ฯ เป ฯ ที่มฺวตฺตํติ อิติ วา ฯ โธหารยิตฺวา
คิหิพฺพณฺชนานํติ คิหิพฺพณฺชนานิ โธโรปยิตฺวา สโมโรปยิตฺวา ปฏิ-
ปตฺตสมฺภิตฺวาติ โธหารยิตฺวา คิหิพฺพณฺชนานิ ฯ

[๗๗๘] สณฺณินฺนปฺตฺโต ยถา ปาริตฺตฺโตติ ยถา ปาริตฺตฺตโก
โกวิพาโร พหตฺตปฺตฺตาโส สณฺทจฺจุณฺโต เอวเมว ใส ปจฺเจก-
สมฺพุทฺโธ ปริปฺปณฺณปฺตฺตจฺจวโรติ สณฺณินฺนปฺตฺโต ยถา ปาริ-
ตฺตฺโต ฯ

[๗๗๙] กาธายวตฺตโก อภินิฏฺฐมิตฺวาติ ใส ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ
สพฺพํ มฺวาวตฺตปฺติโพธิํ ฉินฺนิตฺวา ปุคฺคตทวารปฺติโพธิํ ฉินฺนิตฺวา ฌาติ-

ปติโพธิ์ ฉินฺทิตฺวา สมนฺธิปติโพธิ์ ฉินฺทิตฺวา เกสมฺมุตฺตํ โหหารยิตฺวา
 กาสายานิ วตฺถานิ ขจุฉาเทตฺวา ขการมฺมา ขนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา
 ขกิญจนภาวํ ขุปฺปนฺนิตฺวา เอโก จมฺมิตฺติ วิจจฺมิตฺติ ขิริยิตฺติ วตฺตเตติ ปาเลติ
 ยเปติ ยาเปตฺติ กาสายวตฺตโก ขนฺนิทฺถมฺมิตฺวา ฯ เอโก จเร ขคฺค-
 วิสาณกปฺโป ฯ เตนหา โส ปจฺเจกสฺมฺพทฺโธ

โอรหารยิตฺตวา คิหิพฺยณฺชนาหิ

สถูปนิมิตตโต ยถา ปาริตตโต

กาฬายวตฺโธ อภินิภขมิตฺวา

ເຂົ້າໂກ ຈຳນວນ ໑໑ ຫຼັກວິທະຍາສາດໂປດີ ໑

[៧៨០] រត្នេស្ត កេរ្តិ៍ ចារ្យ ចិត្តិក

อนณฺณ โปถิ ตปทานจาริ

កុពេ កុពេ ចប្បប្បិពតុតតុត

ເຂົາໂກ ຈເຣ ຂຸດວິດານກຸໂປ າ

[๗๘๓] รเสถ์ เคธ อกร อโธโธติ รเสถ์ตุติ มุตรโธ ฆนช-
 รโธ ทจรโธ ปตฺตรโธ ปุပ္ผรโธ ผรโธ อมพิถ มฐรฺ ทิคุติกํ
 กฏกํ โธณิกํ ฆวริกํ อมพิถ กธาวโธ ธาทุ อธาทุ ธัตถิ อญหํ ฯ
 ธนฺติ โธเก ธมณพฺรหฺมณนา รธคิฑุชา เท ฆิวิหคฺเคน รเส-
 ปฺริเยธฺนฺตา อหิณฺนฺทนฺติ ฯ อมพิถ ธมิตฺวา อมมพิถ ปฺริเยธฺนฺติ
 อมมพิถ ธมิตฺวา อมพิถ ปฺริเยธฺนฺติ ฯ มฐรฺ ธมิตฺวา อมฐรฺ
 ปฺริเยธฺนฺติ อมมฐรฺ ธมิตฺวา มฐรฺ ปฺริเยธฺนฺติ ฯ ทิคุติกํ ธมิตฺวา

อติตฺติกํ ปริเยสํนฺติ อติตฺติกํ. ฌตฺตวา ติตฺติกํ ปริเยสํนฺติ ฯ
 กฏฺกํ ฌตฺตวา อกฏฺกํ ปริเยสํนฺติ อกฏฺกํ ฌตฺตวา. กฏฺกํ ปริ-
 เยสํนฺติ ฯ โถณิกํ ฌตฺตวา อโถณิกํ ปริเยสํนฺติ อโถณิกํ ฌตฺตวา
 โถณิกํ ปริเยสํนฺติ ฯ ขาริกํ ฌตฺตวา อขาริกํ ปริเยสํนฺติ อขาริกํ
 ฌตฺตวา ขาริกํ ปริเยสํนฺติ ฯ ฌมฺพิตํ ฌตฺตวา กถาวั ปริเยสํนฺติ
 กถาวั ฌตฺตวา. ฌมฺพิตํ ปริเยสํนฺติ ฯ ธาทุํ ฌตฺตวา อธาทุํ ปริ-
 เยสํนฺติ อธาทุํ ฌตฺตวา ธาทุํ ปริเยสํนฺติ ฯ ตีตํ ฌตฺตวา อจฺจุหนํ
 ปริเยสํนฺติ อจฺจุหนํ ฌตฺตวา ตีตํ ปริเยสํนฺติ ฯ เต ยํ ยํ ฌมฺนฺติ
 เทน เทน น ตฺยสฺสํนฺติ อปฺปราปวํ ปริเยสํนฺติ วรรเตสฺส รตา คิทฺฐา
 คริตา มุจฺจिता ปชฺชฌายนฺตา ฌตฺตวา ฌตฺติกา ปตฺติพฺพุตา ฯ ฌา
 วรรตคณฺหา ตสฺสํ ปจฺจุเจกสฺสมฺพุทฺธสฺส ปทีกา อจฺจุณฺณมฺมตา ตาตา-
 วตฺตกฺกตา อนภาวจฺจกฺกตา อายตฺตํนุปฺปาทสมฺมา ตสฺสํมา โส ปจฺจุเจก-
 สฺสมฺพุทฺธสฺส ปฏิสงฺขา โยนิโส อหารํ อหารเวติ เณว ทวาย น
 มทาย น มนุสฺสทนาย น จิรฺวสฺสทนาย ยาวเทว อิมสฺสํ กายสฺสํ
 จิตฺติยา ยวปนาย วิหิตฺตํปฺปติยา พฺรหฺมจฺริยานุคฺคทนาย อิติ ปฺปฺราณญจ
 เวทนํ ปฏฺิหงฺขามิ นวญฺจ เวทนํ น อฺปฺปฺราเทสฺสํมิมิ ยาทฺฐา
 จ เม ภวิสฺสํติ อนนฺตชฺชตา จ ฌาตฺตํวิหาโร จาติ ฯ ยถา จณฺ
 อตฺถิมฺเปยฺย ยาวเทว โรปนคฺคทนาย ยถา วา สํตฺตโก อภฺธํ อพฺภว-
 เชยฺย ยาวเทว ภารสฺสํ นิตฺตกรณคฺคทนาย ยถา วา ปฺปฺตคฺคมํสํ
 อาทเรยฺย ยาวเทว กนฺตารสฺสํ นิตฺตกรณคฺคทนาย เหวเมว โส

กุดา กุดิ อภิภูมมโต ปิณฑาย จรคิตติ อมณเฑโปตี สปป-
ทานจาวี ๑

[๗๘๓] กุเต กุเต อปปฏิพุทธจิตโตติ ทวี่หิ การณเหติ ปฏิ-
พุทธจิตโต โหติ อตฺตทานิ วา นิจัง จเปเนโต ปวี อจฺจุจํ จเปเนโต
ปฏิพุทธจิตโต โหติ อตฺตทานิ วา อจฺจุจํ จเปเนโต ปวี นิจัง
จเปเนโต ปฏิพุทธจิตโต โหติ ๑

กถิ อตฺตทานิ นิจัง จเปเนโต ปวี อจฺจุจํ จเปเนโต ปฏิพุทธจิตโต
โหติ ๑ ตุมฺเห เม พหุปรการา อหิ ตุมฺเห นิธึธาย ถภามิ จัวร-
มัญญตปาทเสนาสน คิตถนปจฺจุยภะธชฺชปริกขาริ ยมฺมปี เม อณฺเฑ
ทาคุ วา กาคุ วา มณฺเฑนุติ ตุมฺเห นิธึธาย ตุมฺเห สมฺปสฺสณฺทา
ยมฺมปี เม ปิรานิ มาตาเปตฺติกํ นามโคตฺติ ตมฺมปี เม อนฺตรหิติ
ตุมฺเหติ อหิ ฌายามิ อสฺสสฺส กุฏปโก อสฺสกาย กุฏปโกติ เหว
อตฺตทานิ นิจัง จเปเนโต ปวี อจฺจุจํ จเปเนโต ปฏิพุทธจิตโต โหติ ๑

กถิ อตฺตทานิ อจฺจุจํ จเปเนโต ปวี นิจัง จเปเนโต ปฏิพุทธจิตโต
โหติ ๑ อหิ ตุมฺหากํ พหุปรกาโร ตุมฺเห มํ อากมฺม พุทฺธ
สฺรณํ กตา ธมฺมํ สฺรณํ กตา ธงฺฆํ สฺรณํ กตา ปาณาติปาตา
ปฏีวิริตา อทินฺนาทานา ปฏีวิริตา กาเมสุ มิจุณาจาวา ปฏีวิริตา
มุสาจาทา ปฏีวิริตา สุราเมรยมชฺชพมาทญฺจํ ปฏีวิริตา ตุมฺหากํ
อฺกุเทสํ เทมิ ปริปฺปฺสฺสํ เทมิ อฺโปสํ อกฺขามิ นวณฺณํ อธิญฺจามิ
อถ ๑ ปน ตุมฺเห มํ ปริจฺจุชิตฺวา อณฺเฑ สกฺกโรถ คุรฺกโรถ

อนภาวญฺจเมตฺวา พฺยาปาทนํวณํ ถันมิทฺชนํวณํ อุกฺขจฺจ-
 กุกฺกจฺจนํวณํ วิจิจฺจนาณํวณํ ปหาย ปชฺหิตฺวา วิโนเทตฺวา
 พฺยนฺตํกิริตฺวา อนภาวญฺจเมตฺวา วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อภฺสฺสเถหิ
 รมฺเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจารํ วิเวกฺขํ ปิตีสุํ ปสฺมํ ฌานํ อฺปสฺมนุสฺสข
 วิหรตฺติ ปหาย ปญฺจาวรณานิ เจตโส ฯ

[๗๘๖] อฺปฺกฺกิเถเส พฺยปฺนฺสฺส สฺพเพติ ราวโ จิตฺตสฺส อฺปฺก-
 กิเถโส โทโส จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิเถโส โมโห จิตฺตสฺส อฺปฺกฺกิเถโส
 โกโร อฺปฺนาโ ๑ เป ๑ สฺพพาสฺสตามิสฺสจฺจาวา จิตฺตสฺส อฺปฺก-
 กิเถสา ๑ อฺปฺกฺกิเถเส พฺยปฺนฺสฺส สฺพเพติ จิตฺตสฺส สฺพเพ อฺปฺก-
 กิเถเส พฺยปฺนฺสฺส ปนฺนํทิตฺวา ปชฺหิตฺวา วิโนเทตฺวา พฺยนฺตํกิริตฺวา
 อนภาวญฺจเมตฺวาติ อฺปฺกฺกิเถเส พฺยปฺนฺสฺส สฺพเพ ๑

[๗๘๗] อนิสฺสโต เตตฺวา เสนฺหโทสนฺติ อนิสฺสโตติ เทว
 นิสฺสยา ตณฺหานิสฺสโย ๑ ทิฏฺฐินิสฺสโย ๑ ๑ เป ๑ อຍံ ตณฺหา-
 นิสฺสโย ๑ เป ๑ อຍံ ทิฏฺฐินิสฺสโย ๑ เสนฺหโหติ เทว เสนฺหา
 ตณฺหาเสนฺโห ๑ ทิฏฺฐิเสนฺโห ๑ ๑ เป ๑ อຍံ ตณฺหาเสนฺโห
 ๑ เป ๑ อຍံ ทิฏฺฐิเสนฺโห ๑ โทโสติ โย จิตฺตสฺส อวฺชาโต ปฏฺธิ-
 ชาโต ปฏฺธิโ ปฏฺฐิวิโรโร โกโป ปโกโป สมนุโปโกโป โทโส ปโทโส
 สมนุโทโส จิตฺตสฺส พฺยาปคฺคิ มโนปโทโส โกโร กุสฺสณฺนา กุสฺสณิ-
 ตคฺคํ โทโส กุสฺสณฺนา กุสฺสณคฺคํ พฺยาปคฺคิ พฺยาปชฺชณฺนา พฺยา-
 ปชฺชคฺคํ วิโรโร ปฏฺฐิวิโรโร จณฺทิกกํ อสฺสโรโป อนตฺตมณฑา

๔๓๒ สุตตฺถนุคัมภีรោ ชุทฺตทกนิกายสฺส อุนฺนทฺทเทโส [๗๘๘]

จิตฺตสฺส ๑ อนิสฺสํโสโต เณตฺวา เสนฺหโหตฺถนฺติ โส ปจฺเจกสฺสมุพฺพุโ
คณฺหาเสนฺหณฺ ๑ ทิฏฺฐิเสนฺหณฺ ๑ โทสฺสณฺ ๑ เณตฺวา อุนฺนเณตฺวา สมนฺ
เณตฺวา ปชฺหิตฺวา วิโนทฺเตตฺวา พุณฺณคํภิตฺวา อนภาวํกเมตฺวา
จกฺขุ อนิสฺสํโสโต โสคํ อนิสฺสํโสโต ๑ เป ๑ ทิฏฺฐสฺสคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
ธมฺเม อนิสฺสํโสโต อนนฺตํโน อนนฺตํโสโต อนนฺตํโสโต อนนฺตํโสโต
นิกฺขนฺตํ นิสฺสํโสโต วิปฺปนฺตํโสโต วิสฺสํโสโต วิมฺบิยํทิกฺคฺคฺคฺคฺค
วิหฺรคฺค
อนิสฺสํโสโต เณตฺวา เสนฺหโหตฺถ ๑ เอโก จเร ชฺชคฺคฺคฺคฺคฺค
กปฺโป ๑ เณนาห โส ปจฺเจกสฺสมุพฺพุโ

ปหาเย ปญฺจาวรณานิ เจตฺโส

อุนฺนทฺทเทโส พุณฺณคํภิตฺวา สพฺเพ

อนิสฺสํโสโต เณตฺวา เสนฺหโหตฺถ

เอโก จเร ชฺชคฺค

[๗๘๘] วิมฺบิยํทิกฺค

ปฺพุพฺเพ ๑ โสมนฺตํโสโตมนฺตํ

คฺค

เอโก จเร ชฺชคฺค

[๗๘๘] วิมฺบิยํทิกฺค
โสมนฺตํโสโต ปจฺเจกสฺสมุพฺพุโ สุตฺตสฺส ๑ ปหานา ทฺวํ
๑ ปหานา ปฺพุพฺเพ โสมนฺตํโสโตมนฺตํโสโต อคฺคฺคฺคฺค
อฺค
อฺค
อฺค

น อนุปาทาย ชาตเวหิ จิตฺตํ วิมฺบุจิสฺสํตฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ
ปทหติ เอวมฺปิ อตฺถนจิตฺโต อภฺธตฺตฺตฺติ ฯ

นาตฺถิสฺสํ น มิวิสฺสํ วิหารโต น นิภฺษมิ

นํ ปสฺสํ นิปาเตสฺสํ ตณฺหาสฺสเถ อนุหเตติ

จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ เอวมฺปิ อตฺถนจิตฺโต อภฺธตฺตฺตฺติ ฯ

น ตาวาหํ ชินฺมุหา ชาตนา อญฺจหิสฺสํ ยาว เม น อนุ-
ปาทาย ชาตเวหิ จิตฺตํ วิมฺบุจิสฺสํตฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ
เอวมฺปิ อตฺถนจิตฺโต อภฺธตฺตฺตฺติ ฯ น ตาวาหํ ชินฺมุหา จงฺกมา
โอโรหิสฺสํ วิหารา นิภฺษมิสฺสํ อทฺตมโยคา นิภฺษมิสฺสํ
ปาสาทา นิภฺษมิสฺสํ หมฺมียา นิภฺษมิสฺสํ กุทาย นิภฺษ-
มิสฺสํ เถนา นิภฺษมิสฺสํ กุญฺยา นิภฺษมิสฺสํ กุญฺยาการา
นิภฺษมิสฺสํ อญฺฐา นิภฺษมิสฺสํ มาพา นิภฺษมิสฺสํ อทฺททณฺหา
นิภฺษมิสฺสํ อปฺปจฺจานสาถาย นิภฺษมิสฺสํ มณฺฑปา นิภฺษ-
มิสฺสํ รุกฺขมฺมลา นิภฺษมิสฺสํ ยาว เม น อนุปาทาย ชาตเวหิ
จิตฺตํ วิมฺบุจิสฺสํตฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ เอวมฺปิ อตฺถนจิตฺโต
อภฺธตฺตฺตฺติ ฯ ชินฺตฺมียะว ปุพฺพณฺหสฺมเย อวียธมฺมํ อาทวิสฺสํ
ตฺมาหวิสฺสํ อธิกจฺฉิสฺสํ มุสฺสยิสฺสํ สจฺฉนิกรวิสฺสํตฺติ จิตฺตํ
ปคฺคณฺหาติ ปทหติ เอวมฺปิ อตฺถนจิตฺโต อภฺธตฺตฺตฺติ ฯ ชินฺตฺมียะว
มชฺฌนฺตฺติกสฺมเย ตายณฺหสฺมเย ปุเรภคฺคํ ปจฺฉภคฺคํ ปุริม-
ยาเม มชฺฌนิมยาเม ปจฺฉนิมยาเม กาเพ ชฺฌนฺเต วสฺสเส

คณฺหกฺขณํ ปตฺถณฺนุติ รากกฺขณํ โทสฺสกฺขณํ โมหกฺขณํ คตฺติกฺขณํ อป-
ปตฺตฺติกฺขณํ ปฏฺฐิณฺณกฺขณํ ภวกฺขณํ สํสാരกฺขณํ วฏฺฐกฺขณํ อิจฺฉณฺโต
ปตฺถณฺนุโต อภิชฺปนฺนุโตติ คณฺหกฺขณํ ปตฺถณฺ ๑ อปฺปมคฺโคติ
โส ปจฺเจกสฺสมฺพุทฺโธ สกฺกจฺจการี สํสจฺจการี ๑ เปฯ อปฺปมคฺโค
กุสฺสเถสุ ธมฺเมสุติ คณฺหกฺขณํ ปตฺถณฺ อปฺปมคฺโค ๑

[๘๐๓] อเนตฺตมฺโม สุตฺวา สติมาติ อเนตฺตมฺโมติ โส ปจฺเจก-
สฺสมฺพุทฺโธ ปณฺหิโต ปณฺณววา พุทฺธิมา ฌานํ วิภาวํ เมธาวีติ
อเนตฺตมฺโม ๑ สุตฺวาติ โส ปจฺเจกสฺสมฺพุทฺโธ พหุสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ชโร สุตฺตสฺส
ปรีโยธานกถยาณา สํสจฺจกา สํพยุสฺสนา เกวลปรีปฺปณฺณํ ปรีสฺสฺสฺส
พฺพหฺมจฺจริยํ อภิวทฺถนฺติ ตถารุปาสฺสํ ธมฺมา พหุสฺสฺสฺสฺสฺส
ธตา วจฺสา ปรีจิตฺตา มนฺตํนุเปกฺขิตฺตา ทิฏฺฐิจิยา สฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สุตฺวา ๑ สติมาติ โส ปจฺเจกสฺสมฺพุทฺโธ สติมา โหติ ปรีเม-
นฺตฺติเนปฺกฺเกน สมนฺนาคโค จิรกตฺตมฺปิ จิรภาสิตฺตมฺปิ สรีรํคํติ อเน-
ตฺตมฺโม สุตฺวา สติมา ๑

[๘๐๔] สฺงฆาตธมฺโม นียโต ปธานวาติ สฺงฆาตธมฺโม
อฺจฺจจติ ฌานํ ยา ปณฺณวา ปธานนา ๑ เปฯ อโมโห ธมฺม-
วิจฺจโย สมนฺนาคทิฏฺฐิ ๑ สฺงฆาตธมฺโมติ โส ปจฺเจกสฺสมฺพุทฺโธ สฺงฆา-
ตธมฺโม ฌาตธมฺโม ตฺตฺติธมฺโม ทิรฺติธมฺโม วิภฺตธมฺโม วิภาว-
ธมฺโม สํพฺเพ สฺงฆาวา อธิจฺจจติ ๑ เปฯ ยงฺกฺกิณฺณํ สมนฺนาคทฺตมฺ

สัพพทนต์ นิโรธมมุตติ สงฺฆาตมมโม ฌาตมมโม ตุติตมมโม ติริ-
 ตมมโม วิภุตมมโม วิภาวิตมมโม ฯ อถวา ตตฺถ ปจฺเจก-
 สัมพทตฺถ ชนฺธว สงฺฆาตา ชาติโย สงฺฆาตา ชาติคณานิ สงฺฆาตานิ
 กติโย สงฺฆาตา อุปปตฺติโย สงฺฆาตา ปฏิสันฺธิโย สงฺฆาตา ภวา
 สงฺฆาตา ตํถารว สงฺฆาตา วจฺฉว สงฺฆาตา ฯ อถวา ปจฺเจก-
 สัมพทฺธว ชนฺธปริยฺนเต จิโต ชาติปริยฺนเต จิโต ชาติคณปริยฺนเต
 จิโต กติปริยฺนเต จิโต อุปปตฺติปริยฺนเต จิโต ปฏิสันฺธิปริยฺนเต
 จิโต ภวปริยฺนเต จิโต ตํถารปริยฺนเต จิโต วจฺฉวปริยฺนเต จิโต
 สงฺฆารปริยฺนเต จิโต อนฺติมภเว จิโต อนฺติมเทหโร ปจฺเจก-
 สัมพทฺธว ฯ

[illegible]

ชาติธรรมารณธำโร นตฺถิ คตฺถํ ปุณฺณโกติ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ตถมา โส ปะรุเจกัสมัพพุโธ ปธานวาติ สงฺฆาตธมฺโม นียโต
ปธานวา ฯ เอโก จเร ขุทฺตวิสาณกปโป ฯ เตนาท โส ปะรุเจก-
ัสมัพพุโธ

ตณฺหะญํ ปตฺตญํ อปฺปมตฺโต

อนนตฺตํ สุตวา สติมา

สงฺฆาตธมฺโม นียโต ปธานวา

เอโก จเร ขุทฺตวิสาณกปโปติ ฯ

[๘๐๓] สํโหว สทฺเทสุ อตฺตตฺตํโต

วาโตว ชาตมฺหิ อตฺตชฺชมาโน

ปทฺมํว โตเยน อตฺตมฺปมาโน

เอโก จเร ขุทฺตวิสาณกปโป ฯ

[๘๐๔] สํโหว สทฺเทสุ อตฺตตฺตํโตติ ยถา สํโห มิคราชา
สทฺเทสุ อตฺตตฺตํ อปฺริตฺตตฺตํ อนุตฺตตฺตํ อนุพฺพิทฺโต อนุตฺตํ
อนุตฺตราโส อภิรุ อจฺจนมฺภิ อนุตฺตตฺตํ อปฺตายํ ปะรุเจกัสมัพพุโธ
สทฺเทสุ อตฺตตฺตํ อปฺริตฺตตฺตํ อนุตฺตตฺตํ อนุพฺพิทฺโต อนุตฺตํ
อนุตฺตราโส อภิรุ อจฺจนมฺภิ อนุตฺตตฺตํ อปฺตายํ ปทฺมํว เกวโร วิคต-
โตมํโส วิหรัตฺติ สํโหว สทฺเทสุ อตฺตตฺตํโต ฯ

[๘๐๕] วาโตว ชาตมฺหิ อตฺตชฺชมาโนติ วาโตติ ปุรตฺตติมา
วาทา ปจฺจติมา วาทา อุตฺตตรา วาทา ทกฺขิณํ วาทา สรรสา
วาทา สํสา วาทา อญฺญา วาทา ปริตฺตตา วาทา อธิมุตฺตา วาทา

กาลวาทา เวรมภวาทา ปกฺขิชาตา สุปฺณวาทา ตาตปฺณวาทา
 วิฐฺปนวาทา ฯ ชาตํ อจฺจุตํ สุตฺตชาตํ ฯ ยถา วาโต ชาตมฺหิ
 น สฺสชฺชติ น คยฺหติ น พชฺฌติ น ปติพชฺฌติ เหวเมว เทว
 ชาตา คณฺหาชาตมฺจ ทิฏฺฐิชาตมฺจ ฯ เป ฯ อิทํ คณฺหาชาตํ
 ฯ เป ฯ อิทํ ทิฏฺฐิชาตํ คตฺถ ปจฺเจกตมฺพุทฺธตฺถ คณฺหาชาตํ
 ปทฺธิํ ทิฏฺฐิชาตํ ปฏฺนิสฺสํชฺชํ คณฺหาชาตตฺถ ปทฺธิํคฺคา ทิฏฺฐิ-
 ชาตตฺถ ปฏฺนิสฺสํชฺชคฺคา โส ปจฺเจกตมฺพุทฺโธ รุเป น สฺสชฺชติ
 สทฺเท น สฺสชฺชติ ฯ เป ฯ ทิฏฺฐตฺตมฺคฺคิณฺณวาทพฺเพสุ ฐมฺเมสุ น
 สฺสชฺชติ น คยฺหติ น พชฺฌติ น ปติพชฺฌติ นิกฺขนฺโต นิสฺสํชฺชโ
 วิปฺปมฺคฺโค วิตฺถมฺคฺโค วิมฺริยาทิกเตน เจตฺธํ วิหรัคฺคิ วาโต
 ชาตมฺหิ อตฺตชฺชมาโน ฯ

[๔๐๖] ปทฺหมํ โตเยน อติมฺปมาโนติ ปทฺหมํ อจฺจุตํ ปทฺหม-
 ปฺปมฺ ๑ โตยํ อจฺจุตํ อุตฺถํ ๑ ยถา ปทฺหมปฺปมฺ โตเยน น
 ติมฺมียติ อติคฺคํ อณฺุปติคฺคํ เหวเมว เทว เตปฺวา คณฺหาเตปฺ
 จ ทิฏฺฐิเตปฺ จ ฯ เป ฯ อยํ คณฺหาเตปฺ ฯ เป ฯ อยํ ทิฏฺฐิเตปฺ
 คตฺถ ปจฺเจกตมฺพุทฺธตฺถ คณฺหาเตปฺ ปทฺธิํ ทิฏฺฐิเตปฺ ปฏฺ-
 นิสฺสํชฺชโ คณฺหาเตปตฺถ ปทฺธิํคฺคา ทิฏฺฐิเตปตฺถ ปฏฺนิสฺสํชฺชคฺคา
 โส ปจฺเจกตมฺพุทฺโธ รุเป น ติมฺปติ สทฺเท น ติมฺปติ ฯ เป ฯ
 ทิฏฺฐตฺตมฺคฺคิณฺณวาทพฺเพสุ ฐมฺเมสุ น ติมฺปติ นฺุปติมฺปติ อติคฺโค
 อณฺุปติคฺโค นิกฺขนฺโต นิสฺสํชฺชโ วิปฺปมฺคฺโค วิตฺถมฺคฺโค วิมฺริยา-

สํหคฺเคน เจตธํ วิปฺปเกณ มหคฺคเคน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยา-
 ปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริติ กรุณาธํหคฺเคน เจตธํ มุทิตาธํหคฺเคน
 เจตธํ อฺเปกฺขาธํหคฺเคน เจตธํ เขกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ
 คถา ทฺธิยํ คถา ทฺธิยํ คถา จตุคฺคํ อิติ อฺทฺธมฺโธ ทฺธิยํ
 สํพฺพิ สํพฺพคฺคตฺยา สํพฺพาวนฺตํ โถกํ อฺเปกฺขาธํหคฺเคน เจตธํ
 วิปฺปเกณ มหคฺคเคน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา
 วิหริตฺติ เมตฺตํ อฺเปกฺขํ กรุณํ วิมฺมุคฺติํ อสฺสเวมาโน มุทิตมฺเญจ
 กาเถ ฯ

[๘๑๒] สํพฺเพน โถเกณ อวิรุชฺฌมาโนติ เมตฺตาทํนํ ภาวิ-
 ตคฺคตา เย ปฺรตฺติมา ย ทิสาย สํคฺคา เต อปฺปปฏิคฺคา โหนฺติ
 เย ปจฺฉิมา ย ทิสาย สํคฺคา เย อุตฺตราย ทิสาย สํคฺคา เย
 ทกฺขิณาย ทิสาย สํคฺคา เย ปฺรตฺติมา ย อนฺุทิสาย สํคฺคา เย
 ปจฺฉิมา ย อนฺุทิสาย สํคฺคา เย อุตฺตราย ย อนฺุทิสาย สํคฺคา เย
 ทกฺขิณาย ย อนฺุทิสาย สํคฺคา เย อโรคฺมาย ทิสาย สํคฺคา เย
 อฺปฺริมา ย ทิสาย สํคฺคา เย ทสฺสํ ทิสํ วิทิสํ สํคฺคา เต
 อปฺปปฏิคฺคา โหนฺติ ฯ สํพฺเพน โถเกณ อวิรุชฺฌมาโนติ สํพฺเพน
 สํคฺคโถเกณ อวิรุชฺฌมาโน อปฺปปฏิวิรุชฺฌมาโน อชฺชฏฺฐิมาโน อปฺป-
 ปฏิหํญฺญมาโนติ สํพฺเพน โถเกณ อวิรุชฺฌมาโน ฯ เชโก จเร
 ชกฺควิธานกปฺโป ฯ เตนาท โส ปจฺเจกสํพฺพุโ

เมตฺตํ อฺเปกฺขํ กรุณํ วิมฺมุคฺติํ

[๔๓๖] อตฺถนุตฺตํ ชีวิตตังขยมุหิตี โธ ปจฺเจกสฺมพฺพุโธ ชีวิต-
 ปริโยธานเ อตฺถนุตาตํ อปริตฺถนุตาตํ อนุคฺคราตํ อนุพฺพิโก อนุตฺตํ
 อนุคฺคราโธ อภิรํ อจฺจนมฺภี อนุคฺคราตํ อปถายี ปหีนภยเกรว วิคค-
 โถมหิโธติ อตฺถนุตฺตํ ชีวิตตังขยมุหิ ๑ เอโก จเร ขุคฺควิสัณ-
 ญโป ๑ เตนหา โธ ปจฺเจกสฺมพฺพุโธ

วาคญฯ โทสญฯ ปหาย โมหิ
 สฺนุทาทยิตฺวาน สฺนุโยชนานิ
 อตฺถนุตฺตํ ชีวิตตังขยมุหิ
 เอโก จเร ขุคฺควิสัณญโปติ ๑

[๔๓๗] ภาชนฺติ เสวณฺติ ฯ การณคฺคา
 นิฏฺการณา ทฺถตฺตา อชฺช มิตฺตา
 อคฺคตคฺคปณฺณา อตฺถํ มนุสฺสา
 เอโก จเร ขุคฺควิสัณญโป ๑

[๔๓๘] ภาชนฺติ เสวณฺติ ฯ การณคฺคาติ อคฺคตคฺคการณา
 ปรรคการณา อภยคฺคการณา ทิฏฺฐสมฺมิกคฺคการณา สฺมปฺรายิ-
 กคฺคการณา ปรมคฺคการณา ภาชนฺติ สฺมภาชนฺติ เสวณฺติ ปฏฺิ-
 เสวณฺตีติ ภาชนฺติ เสวณฺติ ฯ การณคฺคา ๑

[๔๓๙] นิฏฺการณา ทฺถตฺตา อชฺช มิตฺตาติ เทว มิตฺตา
 อาคาริกมิตฺโต ฯ อนาคาริกมิตฺโต ฯ ๑ เปฯ อยํ อาคาริกมิตฺโต
 ๑ เปฯ อยํ อนาคาริกมิตฺโต ๑ นิฏฺการณา ทฺถตฺตา อชฺช มิตฺตาติ

ภชฺชติ เสงฺวนฺติ ฯ การณฺตถา
 นิฏฺฐการณา ทฺถุตถา อชฺช มิคฺคา
 อตฺตตฺถปณฺญา อสฺสํ มนุสฺสา
 เตโก ฯเว ขุทฺตวิธานกปฺโปติ ฯ

ขุทฺตวิธานสุตฺตนิทฺเทโส นิฏฺฐิตो ฯ

อสีโต ทิสฺสเมตฺเตยโย	ปฺนฺนโก อถ เมตฺตฺตฺ
โรตโก อปฺสฺสโว ฯ	นฺนโต ฯ อถ เหมโก
โคตฺเตยฺยกปฺปา ทฺภโย	ชฺชกณฺณํ ฯ ปณฺทิตो
ภทฺทาวุโธ อุกฺโข ฯ	โปธํโต ฯจามิ พฺรหฺมโณ
โมฆวราชา ฯ เมธาวี	มิจฺฉิโย ฯ มหาธิดิ
โสฬสฺสนํ ปณฺเตถ	พฺรหฺมณฺณํว ธาธนํ
ปารายณนํ นิทฺเทโส	ตตฺตถา ฯ ภวณฺติ ฆิ
ขุทฺตวิธานสุตฺตทานํ	นิทฺเทธามิ ตตฺตถา ฯ
นิทฺเทธา ทฺวิธา เณยฺยา	ปรีปฺณณา สฺสติกฺขิตา ฯ

สุตฺตนิทฺเทโส สมนโต ฯ

รฐพนิทุเทศ · ปทานุกโม

ชกจฺโฆ	ปพฺเพ ๓๘๘ อจฺเจ ๓๐๓	ชคารุ	ปพฺเพ ๓๓๓ อจฺเจ ๕๕
ชกามกามิ	๓๘๘/๓๘๗	ชคิํ ชํทิสฺส	๔๖๘/๒๒๓
ชกามนาคมนิ	๓๘๐/๓๘๘	ชก โก จรฺทิ	๓๔๐,๓๓๓/๖๐,๓๕๓
ชกนิจฺจนิ	๓๖๖,๒๓๕/๓๐๓,๓๓๓	ชกฺขา	๓๘๗/๘๖
	๓๖๕/๓๗๔	ชกฺทเวว	๖๕๔/๓๓๒
ชกฺกิตฺ	๓๘๘,๖๕๒/๓๐๓,๓๓๐	ชกฺกิตฺทจฺจ	๖๖๒/๓๓๖
ชกฺก	๒๖๗/๓๓๖	ชกฺกนิจฺจ	๗๔๓/๓๗๘
ชกฺกนิจฺจ	๓๔๒,๓๘๔/๓๖๖,๓๘๕	ชกฺกนิจฺจ	๗๘๒/๔๐๘
ชกฺกนิจฺจ	๔๓๘/๒๓๐	ชกฺกนิจฺจ	๖๕๖/๓๓๓
	๔๔๘/๒๓๕	ชกฺกนิจฺจ	๗๕๐/๓๘๕
ชกฺกนิจฺจ	๓๘๓/๘๘	ชกฺกนิจฺจ	๗๓๓/๓๖๐
ชกฺกนิจฺจ	๘๒๐/๔๒๘	ชกฺกนิจฺจ	๗๗๕/๔๐๓
ชกฺกนิจฺจ	๗๐๕/๓๕๗	ชกฺกนิจฺจ	๓๗๘/๓๘๔
ชกฺกนิจฺจ	๕๐๗/๒๕๔	ชกฺกนิจฺจ	๒๕๖/๓๓๒
ชกฺกนิจฺจ	๒๗๗/๓๓๘	ชกฺกนิจฺจ	๘๖/๒๘
ชกฺกนิจฺจ	๓๓๓,๓๓๓-๕๓๘/๒๖๘	ชกฺกนิจฺจ	๓๓๗/๓๕๖
ชกฺกนิจฺจ	๓๓๘/๔๕	ชกฺกนิจฺจ	๔๓๕,๖๔๓/๒๐๘,๓๐๘
ชกฺกนิจฺจ	๔๓๗,๔๗๓/๒๓๐,๒๒๔	ชกฺกนิจฺจ	๓๔๕/๖๕
ชกฺกนิจฺจ	๒๖๘/๓๓๗	ชกฺกนิจฺจ	๒๐๒,๒๘๘/๓๐๖,๓๔๕
ชกฺกนิจฺจ		ชกฺกนิจฺจ	๒๔๔,๗๘๗/๓๒๗,๔๓๒

ទូរភិក្ខុព្រះ ឯកភាពកុណ

៤៣៣

ចាកិយុទ្ធសាស្ត្រសុវត្ថិ	៤៨៤/២៣២	ចិត្តព្រាត្រ	៣២៧/៥២
ចាកិយុទ្ធសាស្ត្រ និព្វត្តិក	២៥៤/៣៣៣	ចិត្តវិគិត	៣២៨/៣២២
ចាកិយុទ្ធសាស្ត្រ បេក្ខនាមាណ		ចិត្ត	៨២,២៣០/២២,៣៣០
	២៤៨/៣២៨	ចិត្ត ឥន្ទ្រ	២២៧/៣២៨
ចាតុប្ប	២០៨/៣៣០	ចិរិយមាណ	២៣៥/៣៣៣
ចាតាណត្ថក	៤២៤/២០២	ចិរិយ	៨៣/២២
ចាតាណត្ថក	៤៣៣/២០៥	ចិត្ត	៣៣៨,៣២៤/៤៥,៥០
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៧៣៨/២៧៥,៣៧២		ចិត្ត	៥៤៧/២៧២
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៣៨៥/៣៨០		ចុក្ខុកិក	៤០២/៣៨៣
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៧២៥/៣២២		ចុក្ខុ ចិត្ត គិរិយធម្មាបិ មនុស្ស	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៦៨៣/៣៨៣			៣៧៨,២៣៨,៤២៥/៨៣,៣២៨,២០២
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៧៨២/៤៣៨		ចុក្ខុកិក ព្រះ បុគ្គលិក ៧៨២/៤៣៨	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ២៤៥/៣២៧		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៣៤៤/៧៨	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៧៨៥/៤៣០		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៧៨៣/៣៧៨	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៤៣៨,៥៨៥/២០៨,២៨៣		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៦០៣/២៨៥	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៣២៧,៣៣៨/៥២,៥២		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៤៨,៨៨/២៣,២២	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៥៨/៨		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៣៨៤,៤០៨/៣២៧,៣៨៥	
	៣០៣,៣៣៧/៣៣,៤៤	ចុក្ខុកិក ព្រះ ៤២៨/២០៨	
ចាតិកុសុម្ភុត្ថវៈ ៣០២/៣៣		ចុក្ខុកិក ព្រះ ៧៨០/៤៣៣	
	៣៣៣,៣៤៤/៣៨,៦២	ចុក្ខុកិក ព្រះ ៤៤៦/២៣៨	

໔໓໔

ຈຸນນິກຸເທສ໌ ປະທານຸກຸໂມ

ຫຼຸເປຕີ	໑໕໔/໗໔	ກມຸມາຣປຸຕ໌ໂຕ	໗໑໒/໓໒໒
ຫຼຸກຸຕນກິດຸພາຍ	໑໐໓/໓໔	ກຸຣຸນາຍມາໂນ	໒໒໔/໑໑໔
	໑໑໒/໓໔	ການນີ້	໕໔໒/໒໔໗
ຫຼຸພາໂຣ	໗໓໕/໓໗໔	ການປຸປຸຕ໌ໂຕ	໗໕໑/໓໔໒
ເຂໂກ	໒໔໓/໑໒໒	ການກາເວ ອຸຕ໌ຕຸຕ໌	໓໒໕/໑໗໔
ເຂໂກ (ປະຈຸເຈດຊນຸກຸໂຣ)		ການຊຸຊີ	໗໕໗/໓໔໐
	໒໒໗/໓໑໔	ການາ	໑໕໕/໒໒
ເຂໂກ (ກາວາ)	໕໔໕/໒໔໐	ການເປ ປາຍ	໒໕໐/໑໓໐
ໂອກຸຊິຕຸກຸກຸຊຸ	໗໗໓/໓໔໗	ການຣຕຸຄາ	໔໑໔/໔໒໗
ໂອກຸພຸນີ	໔໑໔/໑໔໗	ກິດຸຈຸນີ	໔໐໓,໔໓໐/໑໔໓,໒໐໔
ໂອພຕິດຸນີ	໔໑໕,໒໔໓/໑໔໔,໓໐໗	ກິດຸຕິຍິດຸຊຸມີ	໑໒໗/໔໒
ໂອພາຕິຕ໌	໓໔໐/໑໔໔	ກຸກຸກຸຈຸນີ ນິວາຣນີ	໔໔໔/໒໑໒
ໂອພະ ສາເຕ	໓໒໔/໑໔໐	ກຸໂຕນຸ	໑໔໔/໗໔
ໂອພີ	໑໒໓,໑໔໗/໔໑,໑໐໑	ກຸພຸພນກີ	໕໔໒/໒໔໗
ກຸຈິດຸຊຸ	໑໓໐/໕໔	ກຸຊຸຕາ	໒໔໔/໑໔໓
ກຸຕິກຸຈຸ	໔໓໕/໒໐໔	ກຸຊຸໂຕ ສພຸພຸມມານີ	໑໗/໒໔
ກຸຄຸກຸຄາ	໒໑໗/໑໑໔	ກຸຸຸພິດຸຈິ	໑໔໔/໒໒
ກຸຄຸກຸກີ	໒໒໐/໑໑໗	ກຸຕຸຕິວິຊານກຸປ໌ໂປ	໒໒໗/໓໒໓
ກຸຄຸນຸ	໑໒໓/໔໑	ກຸຕຸຕິຍາ	໑໒໐/໔໕
ກຸປ໌ປ໌ພຸພຸນີ	໔໑໒/໑໔໔	ກຸຕຸໂຕ	໗໒໗/໓໔໔

	จุฬินทุเทศ	ปทานุกรกโม	๔๓๕
กิริยวณฺณปฐกิตํ	๕๗๘/๔๘๓	ชินฺโน	๕๑๒/๒๕๘
กิริยพฺพชานํ	๗๐๐/๓๕๕	ชีวเกนฺอุปฺปนฺนํ	๒๘๕/๓๔๓
กิริยพฺพชานํ	๖๘๘/๓๕๔	ชฺติมา	๕๘๖/๒๘๓
กุกฺกิตินฺทริโย	๗๗๔/๔๐๐	ชฺหุนฺติ	๓๓๔/๕๘
จกฺขมา	๔๘๒/๒๓๖	ฌายี	๔๓๔/๒๐๗
จวิ ๓๖๘.๓๗๔.๓๘๒/๘๗.๘๐.๘๔		ฌาณูปฺปนฺนํ	๒๘๔/๓๔๒
จาทุกฺกิตโต อปฺปฏฺโฆ	๖๘๐/๓๔๕	ตกฺกวจฺจนํ	๓๒๘/๑๖๒
จิตฺวา (กามา)	๗๒๓/๓๖๕	ตณฺหุชฺชํ	๖๐๒.๘๐๐/๒๘๕.๔๓๘
ฉนฺทราศฺวโนทนํ	๓๓๘/๑๖๖	ตณฺหุจฺฉิตํ	๔๓๔/๓๘๗
ฉินฺนตฺถโย	๔๖๘/๒๒๔	ตณฺหาธิปฺปนฺเน	๕๒๗/๒๖๕
ชนฺตุ	๔๒๗/๒๐๓	ตณฺหานิกฺขาตนํ	๓๓๓/๓๖๓
ชนา	๒๘๓/๓๔๒	ตภาคโต	๔๘๐/๒๒๘
ชนฺปา	๖๗/๓๒	ตปฺปฺราชนํ	๔๘๒/๒๓๓
ชนฺธา ปเรเต	๕๒๘/๒๖๕	ตโมนฺโท	๕๘๓.๕๘๕/๒๘๔.๒๘๒
ชนฺธา ๓๔๕.๓๖๓.๓๘๓/๖๕.๘๒.๘๔		ตถฺมา	๓๕๘/๗๘
ชนฺมจฺจุปริภฺชํ	๓๘๒/๓๘๔	ติฏฺฐนฺตเมณํ ชานาติ	๔๘๓/๒๒๘
ชนฺมจฺจุปรเตจํ	๓๖๘/๓๘๐	ติณฺโน จ ปาวํ	๓๘๘/๓๐๓
ชนฺติตา	๓๒๘/๕๓	โตยํ	๘๐๖/๔๒๒
ชานํ ๓๔๕.๓๖๓.๓๘๓/๖๕.๘๓.๘๔		โตถิตา	๕๕๖/๒๗๔
ชานํปฏฺกวนฺตํ	๓๖๐/๘๐	ถามพฺพปฺปนฺโน	๗๘๔/๔๓๖

๔๓๖	อุพนิทุเทเต	ปทานุกุโม	
กัณต์ถ ปมูทนี	๔๔๓/๒๑๒	ธมฺมมุตฺตม	๑๗๓/๘๘
โกมยนิ	๑๓๔/๕๖	ธมฺมานุธมฺม	๕๔๐/๒๗๐
ทพฺพนิฏฺกโม	๗๘๔/๔๑๖	ธมฺม	๑๖๗/๘๕
ทาสพตี	๘๐๘/๔๒๓		๓๓๒, ๕๑๕/๑๖๓, ๒๕๘
ทิส	๕๘๖/๒๘๘	ธมฺม เตวฺจ	๒๒๓/๑๑๗
ทิจฺจธมฺมาภินิพฺพุตา	๓๔๓/๑๖๗	ธีร	๑๖๓, ๗๐๓/๘๑, ๓๕๗
	๓๘๕/๓๘๕	น อฺเปติ ตฺว	๒๖๘/๑๓๗
ทิจฺจวิตุฏฺกานิ	๗๔๑/๓๗๗	นคฺคิณิฏฺฐิติ	๒๔๘, ๔๗๕/๑๒๘, ๒๒๕
ทิจฺจเช ธมฺเม	๑๖๘, ๒๓๐/๘๖, ๑๒๑	นโต	๖๓๓/๓๐๔
ทปฺปา ทปฺม อฺปฺปตฺตว	๖๔๑/๓๐๗	นนฺทิกฺขห	๔๑๕/๑๘๘
ทปฺม ปพฺพุทฺธิ	๓๗๐/๑๘๐	นนฺทิสฺสวฺโยชน	๔๕๕/๒๑๖
ทฺฤ	๖๘, ๑๔๘/๑๓, ๗๔	นนฺทิสฺสวฺโยชนํ อิติ	๔๘๕/๒๓๒
ทฺธตฺตวฺกหา	๖๘๔/๓๕๓	นปฺปกาตฺติ	๖๐, ๖๖/๘, ๑๒
เทวตา	๑๒๐/๔๕	นมตฺตํ	๑๘๒, ๒๑๖/๘๘, ๑๓๓
โทมนตฺตํ	๔๔๒/๒๑๒	นโร	๒๐๐/๑๐๔
โทโส	๗๘๗/๔๑๑	นาโค	๑๘๒, ๗๓๔/๘๘, ๓๗๒
ธมฺมยานิ	๗๖๒/๓๘๒	นानาชา	๔๓๘/๒๐๐
ธมานิ	๗๖๕/๓๘๒	นาภิกิขฺเขยฺย	๘๕/๒๘
ธมฺมทกฺกปฺเรว	๔๔๗/๕๓๔	นามภาว	๒๖๘/๑๓๗
ธมฺมธ	๗๕๓/๓๘๗	นามรฺ	๘๒, ๔๑๐/๒๐, ๓๕๕

ទូរភិក្ខុកេតេ ឯកភាពកុណិ

៤៣៧

នាមេតិ	២៣៣/៣០៣	និរាត	២០២,២៨៨/៣០២,៣៤៥
និកុកាម	៥៧៤/២៧៨	និពុតតុប	៧៤៥/៣៧៨
និកុកុហ	៧៤៥/៣៨០	និព្វារណ៍	៧២,៧៧/៣២,៣៧
និកុដៃត	២០៦/៣០៨	និពុត	៥៨,៣៣៤/៨,៣៥៤
និកុដុកកតាវណិហ	៧៤៦/៣៨៣	និពេទ្ធ	៣៧៨/៨៣
និបក	៨៣,២៣០/២៦,៣៣០	និពុតិកា	៣៣៨,២៤៦/៤៥,៣២៧
និបុរិសាត	៧៤៥/៣៨៣	និបុរិក	៣៨៦,៣២០/៨៦,៣៥៨
និបុរេ បុរេ	៥៨៨/២៧២	និពុតនុម	៤០៣/៣៨២
និពុត	៥៧៤/២៨០	និពុតាន តុកុរា	៥៣៣/២៥៨
និពុតាន បុរេកុត	៣៤០/៣៦៦	បុរេ តុរាណ	៦៤០/៣០៥
និពុតាន	២០៧/៣០៨	បុរេ	៤០៦/៣៨៤
	២៣២,៣៨៣/៣៣៣,៣៨៤	បុរេ	៣៥៨,៤២៨/៧៨,២០៤
និពុតុត	៣៣០/៣៧	បុរេបុរិស	៣៥៨,៣២៣/៣៧២,៣៧៤
និពុតុត	៧៤៦/៣៨៣	បុរេ	៧៨,៨៣/៣៧,២០
និពុត	៨០២/៤២០	បុរេបុរេ	៣៥៨,៣២៣/៣៧២,៣៧៤
និពុត	៧៤៦/៣៧៨	បុរេ	៣៨៧/៣៧២
និពុត	៤០២/៣៨៣	បុរេ តុរាណ	៣៥៨/៤៨
និពុត...ចាតតាណ	៣៥៧/៣៧៣	បុរេ តុរាណ	៦៥២/៣៣៣
	៣៦២/៣៧៣	បុរេ តុរាណ	៧៨៦/៤៣៧
និពុត	៣៤៥/៦៥	បុរេ	៧៣៥/៣៧៤

ปธานวา	๘๐๒/๔๒๐	ปาปสหาโย	๗๔๘/๓๘๕
ปณฺทานิ เสนาถฺหานิ	๘๐๘/๔๒๔	ปารกมนียา	๕๔๒/๒๗๐
ปภงฺกโร	๕๘๖/๒๘๓	ปารกฺุํ สพุพฺพมฺหานํ	๔๓๖/๒๐๘
ปภวณฺติ	๓๕๔/๗๘		๔๗๐/๒๒๔
ปภวํ	๓๕๒/๗๖	ปารายณฺนคฺคฺคฺยํ	๕๗๓/๒๗๘
ปมคฺคฺตา	๕๓๘, ๗๕๓/๒๖๒, ๓๘๖	ปารายณํ	๕๔๔, ๕๖๘/๒๗๐, ๒๗๗
ปมาณํ	๒๗๗/๓๓๘	ปฏิกฺคฺยเร	๗๔, ๗๘/๓๖, ๓๗
ปมฺวาโท	๖๖/๓๒	ปฏฺิรฺรฺเปตฺตํ	๓๓๘/๓๖๕
ปรมคฺคฺตปคฺคฺติยา	๗๘๒/๔๓๔	ปฏฺิ	๖๓๐/๓๐๓
ปริญฺญา	๓๓๗, ๓๒๓/๓๕๕, ๓๕๘	ปฏฺิโง	๘๓, ๘๓/๒๓, ๒๖
ปริคฺคฺตปณฺณตฺตํ	๓๘๖/๔๘๓	ปฏฺิ	๘๒/๒๕
ปริเทโว	๓๖๓, ๓๘๓/๘๒, ๘๕	ปฏฺิณฺนํ วัฏฺฏานํ	๒๖๔/๓๓๕
ปริมณฺทมาโน	๖๔๐/๓๐๕	พฺรหฺมจฺริยวา	๓๐๘/๓๕
ปรีพฺพเช	๘๘/๓๓	พฺรหฺมจฺริยํ	๕๕๘/๒๗๕
ปโรปรานิ	๓๔๓/๖๓	พฺรหฺมปาถิโต	๕๘๔/๒๘๖
ปเตติ	๖๓๖/๓๐๔	พฺรหฺมณฺนา	๓๒๐/๔๕
ปวฺกฺขามิ	๓๕๓/๗๗		๓๘๕, ๒๓๕/๓๐๐, ๓๓๓
ปหานํ กามณฺณทานํ	๔๔๓/๒๓๓	พฺรหฺมิ	๖๓, ๗๓/๘, ๓๖
ปหฺนํมโหมตฺตํ	๕๗๗/๒๘๒	พหุตฺตํโต	๗๕๓/๓๘๗
ปาทโถโถ	๗๗๓/๓๘๘	พหุโธ	๕๔๖/๒๗๓

ฐพนิตุเทศ ปทานุกรม

๔๓๘

ภกวา	๖๕/๓๐	มธุรา (กามา)	๗๒๓/๓๖๕
ภย	๖๗๔, ๗๒๓/๓๓๔.๓๖๔	มณฑา	๓๓๒/๓๘
ภวราครตุตา	๓๓๖/๕๘	มธุโท	๓๕๘/๗๘
ภวากเว	๒๐๓/๓๐๕	มธุชา	๓๓๘.๓๒๔/๔๕.๕๓
ภาวิตตุโต	๓๔๘/๗๓	มโน ๘๖.๖๓๐.๖๓๘/๒๘.๓๐๓.๓๐๕	
ภิกขุ ๘๘.๓๘๒.๔๓๐/๓๓.๘๔.๒๐๔		มมายิตานิ	๓๘๒/๘๔
ภุไซ	๗๓๗/๓๖๒	มรณ	๒๐๒/๓๐๖
ภุริปณฺณวโน	๕๘๗/๒๘๓	มหญฺญ	๖๒.๓๖๘/๘.๓๘๐
ภุริปณฺณวโน	๓๘๖.๖๓๒/๓๘๓.๓๐๓	มหาปริโส	๓๐๕.๓๓๓/๓๔.๔๐
ภุริเมธโส	๕๗๓.๕๘๘/๒๗๘.๒๘๔	มเหต	๓๗๓/๘๘
ภูตา	๖๖๔/๓๓๗	มโหทธิ หังวิจฺจณฺณปฺกฺโต	
มกุโค ปารคมนาย	๕๖๘/๒๗๗		๕๘๗/๒๘๗
มจฺจุเชยฺยตฺถ ปาว	๖๔๗/๓๐๘	มานมกฺขบฺปฺหายิโน	๕๗๘/๒๘๒
มจฺจุเชยฺเย	๔๓๒/๒๐๕	มารวตฺตานุกา	๓๘๖/๓๘๖
มจฺจุราชา นปฺตฺตฺติ	๕๓๐/๒๕๕	มาริต	๘๒.๘๓/๒๓.๒๖
มจฺจุวตฺ วเช	๔๓๒/๓๘๖	มาโร	๔๒๗/๒๐๓
มชฺเฌ	๔๐๗/๓๘๔	มุตฺตตฺทฺโร	๖๔๕/๓๐๘
มชฺเฌ ตฺรตฺถิ	๓๖๗/๓๗๖	มุนโย	๒๘๒/๓๔๒
มณฺณามิ	๓๔๘/๗๐	มุนิ	๓๖๔/๘๒
มคิมา	๗๖๗/๓๘๔	มุตฺตตฺถาว	๓๓๗/๔๒

โมมุโห	๕๓๔/๒๕๘	โตโก	๕๘.๓๗๐.๕๐๕/๘.๘๗.๒๔๖
ยณฺณปถ	๓๓๐/๕๔	วชฺชติ	๖๓๒/๓๐๓
ยณฺณมกปฺปิตุ	๓๒๓.๓๒๖/๔๖.๕๓	วาทิกงฺขามิ	๒๐๕/๓๐๘
ยณฺณโย	๓๒๓.๓๒๖/๔๖.๕๓	วาทิกถาโป	๗๒๐/๓๖๔
ยตา	๒๘๕.๓๐๓/๓๔๗.๓๕๐	วาทา	๒๖๗.๗๓๓/๓๓๖.๓๗๓
ยถาคฺคฺ	๓๘๒/๓๘๘	วาทปถา	๒๘๐/๓๔๓
ยถา ปชานํ	๓๕๓/๗๗	วิญฺญาณจฺจิติโย	๔๗๘/๒๒๖
ยโถธิกานิ	๗๖๓/๓๘๒	วิญฺญาณตฺถํ นิโรธเน	๘๘/๒๒
ยาสโยคา	๓๓๖/๕๘	วิญฺญาณํ	๓๗๘.๔๖๖/๘๒.๒๒๐
เยเกจิ	๓๒๔/๕๐	วิญฺญู	๖๘๓/๓๔๐
	๒๘๓.๓๐๖/๓๔๖.๓๕๓	วิทฺฐา	๓๘๓/๘๕
โย	๓๕๗/๗๘	วิทฺฐวา	๓๖๘/๘๖
รทฺธิตมานตฺถาโน	๗๗๔/๔๐๓		๓๗๔.๓๓๔/๘๘.๓๖๓
รทฺธคมหาภิปตฺถ	๒๕๓/๓๓๐	วิฐฺโม	๓๔๕/๖๒
รติ	๖๘๖/๓๔๓	วินย เกธํ	๔๐๐/๓๘๒
รตฺถํ เกธํ	๗๘๓/๔๐๖	วิมฺมจฺจิกทฺวาน	๗๘๘/๔๓๒
ราชา	๗๐๘/๓๕๘	วิมฺมทฺรปตฺถณฺนิตฺถ	๔๗๓/๒๒๕
รฺปฺปนฺนติ รฺปฺเปตฺ	๕๓๘/๒๖๓	วิมฺโต	๕๗๓/๒๗๘
รฺปฺเปตฺ วิหณฺณมานเน	๕๓๘/๒๖๐	วิมฺมุตฺ	๔๓๕.๔๘๒/๓๘๘.๒๓๓
โลกนฺนทฺ	๕๘๒/๒๘๔	วียากโรหิ	๓๖๔.๒๗๔/๘๕.๓๓๘

จุฬารัตนเทศ ปทานุกรม

๔๔๓

จิรัช	๔๓๔/๒๐๗	เวทนี นารินนุทโท	๔๖๔/๒๓๘
จิระโต กณาทิ	๒๕๐/๓๓๐	เววิจุณ	๖๖/๓๓
จิรปุรปุณ	๗๒๔/๓๖๖	วิธกพิโร	๖๗๘/๓๓๗
จิรวุฑโธ	๖๕๓/๓๓๐	วิธ วิธโธ	๖๗๖/๓๓๕
จิรวุฑโธ	๕๓๒/๒๕๘	ธกุก	๒๓๗/๓๓๔
จิรวุฑโธ	๒๒๕/๓๓๘		๒๔๓,๓๕๘/๓๒๖,๓๗๒
จิรัช	๒๐๓/๓๐๕	ธกุกปุณนุทต	๖๓๗/๓๐๕
จิรัช	๓๗๐/๘๗	ธกุก	๓๓๐/๓๗
จิรัช	๖๗๖/๓๓๕	ธกุกปุณนุทต	๘๓,๘๐๒/๒๓,๔๓๘
จิรัช นิวิฐ	๗๕๐/๓๘๕	ธกุกนิการตต	๗๓๘/๓๗๖
จิรัช	๒๔๔/๓๒๗	ธกุก	๔๓๘/๒๐๐
จิรัช	๒๘๘/๓๔๔	ธกุก	๒๐๓/๓๐๕
จิรัช	๔๐๕/๓๔๔		๒๔๐,๗๖๕/๓๒๕,๓๘๓
จิรัช	๔๓๐/๓๔๕	ธกุก	๗๓๗/๓๖๒
จิรัช	๓๐๘,๒๐๒/๓๖,๓๐๕	ธกุก	๕๘๔/๒๘๖
จิรัช	๒๕๓/๓๓๓	ธกุก	๗๕๘/๓๔๓
จิรัช	๓๘๘/๓๘๗	ธกุก	๓๖๘/๓๔๓
จิรัช	๔๒๐,๗๐๐/๒๐๐,๓๕๕		๖๘๘/๓๕๕
จิรัช	๔๘๘/๒๓๓	ธกุก	๓๖๘/๓๕๕
จิรัช	๓๔๘,๓๔๕/๗๐,๓๐๐		๗๗๘/๔๐๕

ตมฺชาตชนฺโร	๗๓๕/๓๗๔	ตพฺพธมฺมา	๘๗/๓๐
ตมฺญาจิโมกฺเข	ปรเมธิมฺมฺกุโ	ตพฺพธิ	๗๐/๓๕
	๒๕๕/๓๓๒	ตพฺพภวาทิวฺกุโ	๕๘๒/๒๘๔
ตคฺคา	๖๕๖/๓๓๓	ตพฺพเพสฺส ธมฺเมสฺส สมนฺนุทเทสฺส	
ตคฺคิ	๗๗/๓๗		๒๗๘/๓๔๐
ตคฺคิมา	๒๔๘/๓๒๘	ตมฺณพฺรหฺมาหฺมณา	๒๘๓/๓๔๖
	๗๐๕.๘๐๓/๓๕๗.๔๓๘		๓๐๖/๓๕๓
ตคฺคิ	๘๘.๔๓๐/๓๐.๒๐๔	ตมฺโก	๗๘๐/๔๓๓
ตคฺคฺชา	๖๓๐/๓๐๓	ตมฺนฺตจฺจกฺข ๒๓๖.๒๔๕/๓๓๓.๓๒๗	
ตคฺคา	๓๐๘.๓๔๔/๓๖.๓๖๗	ตมฺปฺนฺนจฺรณํ	๕๔๗/๒๗๒
ตมฺตาปฺชาเต	๕๒๘/๒๖๕	ตมฺมิตฺตํ ปโมจฺนาย ๒๓๘/๓๓๕	
ตมฺตฺติปทํ	๓๘๓/๓๘๘	ตมฺปาคฺคา	๓๔๘/๗๕
ตมฺตฺติ	๒๒๘/๓๒๐	ตเมจฺจ	๓๘๒/๘๘
ตมฺตฺตฺตฺมาโน อิตฺตฺตฺเรณ ๖๘๓/๓๔๖		ตตฺถิมฺพฺจาวํ	๗๗๐/๓๘๕
ตมฺตฺตฺติโ	๓๐๓/๓๓	ตมฺนฺติ	๗๐/๓๕
ตมฺโ	๓๔๕/๖๒	ตมฺนํ น ฆาตฺ	๕๓๓/๒๕๘
ตมฺทฺธิจฺจิกํ อกาถิกํ	๖๐๓/๒๘๕	ตตฺตฺตฺติยา อโรโค	๒๗๓/๓๓๘
ตปฺทานจาวํ	๗๘๒/๔๐๘	ตหาชฺเชตฺต	๓๘๓/๓๘๘
ตพฺพทฺยาปฺปฺหายิโน	๔๗๔/๒๒๕	ตหายตมฺปฺทา	๗๓๓/๓๕๘
ตพฺพทฺกฺขปฺปทฺทฺทฺโน	๕๘๓/๒๘๕	ตหายา	๖๖๖.๖๘๓/๓๓๘.๓๔๓

จุฬินิเทศ ปทานุกรกโม

๔๔๓

ตารุวิหาวี	๗๐๓/๓๕๖	เตัญชา ตมา ตหายา	๗๑๒/๓๖๐
ติพพนินจุจกา	๓๐๖.๓๑๔/๓๔.๔๐	เต็นหนวยี่ ทุกุขี	๖๗๐/๓๒๖
ตีติ ตียา	๒๖๕/๓๓๕	โตโก	๓๖๓.๓๘๓/๘๒.๘๔
ตักติติคิ	๓๘๖.๓๒๐/๘๖.๓๕๘	โตชยี่	๗๖๕/๓๘๓
ตักตวา	๘๐๓/๔๓๘	โตตา	๗๐/๓๕
ตัมเมรี	๔๓๖/๓๘๘	ตัมวี่	๗๓.๗๘/๓๖.๓๗
ตัมหฐา	๖๗๓/๓๓๓	หุรี โคคมต่าตนา	๓๒๖/๓๖๓
เต็กฐา	๘๒/๒๔		

จุฬนิตุเทศ ฆมมปุพเพโท

ทุกิ	เตปา	๓๓๒,๘๐๖/๓๘,๔๒๒
อปฏิพัทฐจิตตการณานิ	วิภูต่า	๗๕๘/๓๘๐
ปพเพ ๗๘๓ ของเก ๔๐๘	ตชชนา	๗๒๐/๓๖๔
อญุทการณานิ	ตญุทวา	๖๗๔/๓๓๔
กปุปา	ตติการณานิ	๗๓๐/๓๗๓
กามา	ตญุทโต โลกตต	อเวทชณ-
กุกุกุจจตต อปุปชชชการณานิ	การณานิ	๕๐๕/๒๔๖
	เต็นหา	๖๖๘/๓๒๕
ชิตุทา	เตวี	๖๘๓/๓๔๐
ชาตา	ตตคทา	๖๖๘/๓๒๔
นิเวตนา	ตติ	
นิตตยา	กุกททญุ	๗๔๕/๓๘๐
ปฏิพัทฐจิตตการณานิ	ทญุทา	๖๖๔/๓๓๗
๖๗๓/๓๓๓		
ปริตตยา	เทวา	๒๓๔,๖๕๔/๓๓๒,๓๓๒
บียา	ปฏิภาณอนโต	๖๕๒/๓๓๓
ภาวา		๗๕๔/๓๘๘
มมคทา	ปริณญา	๓๓๗,๓๒๓/๓๕๕,๓๕๘
มิกา	ปุกุณา	๓๒๒,๓๔๗/๔๗,๖๗
มิตุตา	โมเนยยานิ	๓๖๔/๘๓

ຈຸພັນທຸເທສ໌ ຫມຸມປຸປເກໂທ

໔໔໕

ສິກຸຂາ	໔໒/໒໔	ນວກໍ	
	ຈຸຕຸກຸກໍ	ວິຕຸກຸກາ	໔໕໒/໒໑໒
ຂາດວາ	໓໑໗/໑໕໒	ທຣັກໍ	
	໓໒໓,໔໑໑/໑໕໔,໑໕໒	ຊຸປຣີ	໑໕໔/໑໗
ປຸຕຸຕາ	໒໒໒/໓໑໗	ໂກຣຣັດ ຊຸປຸປຸຊຸນາກາຣາ	໑໕໕/໒໓
	໒໑໗,໒໑໗/໓໑໗,໓໑໔	ສັມມາໂພຊນານີ	໑໒໑/໑໑໕
ພຸຣຸໂວ	໑໒໒/໑໑໒	ປັກຸຣຸຣຸກໍ	
ສັຕທາວາກຣາຣາຣາ	໑໑/໑໐	ຈຸຣາຣາ ປັກຸຣຸຣຸກໍ	໑໑໑/໑໑໑
	ປັກຸຣຸກໍ	ມາໂນ ເຂກວິໄຈ...ທຣັກວິໄຈ	
ຈຸຕຸຊຸນີ ກາວໂຕ	໑໑໑/໑໑໑		໑໑໑/໑໑໑
ຊຸຣາຣາ	໑໑໑/໑໑໑	ມຸຣຸຣາວາກາກາ ຕາຍ...ຂຸຣຸ	
ມຸຣຸຣາຣາ	໑໑/໑໑		໑໑໑/໑໑໑
	ສັຕຸກຸກໍ	ໂຕໂຕ ເຂໂຕ...ຂຸຣຸຣາຣາ ໂຕກາ	
ສັຕຸຕາ	໑໑໑/໑໑໑		໑໑໑/໑໑໑
	ຂຸຣຸຣຸກໍ		
ຈຸຣາຣາ	໑໑໑/໑໑໑		

รูปนิทเทเส อสทวารณนามานิ

อังกา	ปพเพ ๔๓๘ ของเก ๒๐๐	ปณจาตา	๔๓๘/๒๐๐
อชฺโธ	๕๘/๘	ปาดานเก เจติเย	๕๓๔/๒๖๘
อวนฺตียา	๔๓๘/๒๐๐	มัจฺฉิโย	๕๓๒/๒๕๘
อาฬวโกตโม	๖๔๕/๓๐๘	ปฺปณฺณโก	๓๓๗/๔๕
อุทฺโธ	๔๓๔/๒๐๘	โปธํโก	๔๖๘/๒๒๓
อุปลํโธ	๒๔๓/๓๒๖	พาวรี	๖/๒
กบฺโปล	๓๖๗/๓๘๐	ภทฺทวโร	๔๓๔/๓๘๘
กมฺโพชา	๔๓๘/๒๐๐	มคฺชา	๔๓๘/๒๐๐
กาตียา	๔๓๘/๒๐๐	มถฺตา	๔๓๘/๒๐๐
โกธฺตา	๔๓๘/๒๐๐	เมตฺตฺตฺ	๓๔๗/๖๘
โคธวโร	๒/๓	โมฆวราชา	๔๘๓/๒๓๕
เจติยมุหา	๔๓๘/๒๐๐	โยนา	๔๓๘/๒๐๐
ชคฺคณฺณ	๓๘๘/๓๘๘	วฏฺกถิ	๖๔๕/๓๐๘
ติสฺสเมตฺเตยฺโย	๓๐๓/๓๓	วชฺชียา	๔๓๘/๒๐๐
โตเทยฺโย	๓๔๗/๓๖๘	ธาครมุหา	๔๓๘/๒๐๐
โรตโก	๒๐๔/๓๐๘	เหมโก	๓๒๕/๓๖๓
นนฺโท	๒๘๒/๓๔๒		

จุฬนิตุเทศ์ คาทานัน ปจัมปาทา

อภินุญจน์ อนาทานัน	ปพฺพเพ ๓๗๘	อภฺงเก ๑๘๓
อภฺจจิ ยถา วาตเวเคน ฐิตุคฺ		๒๖๖/๑๓๖
อชฺชณฺตคฺคณฺจ พหิทฺฐา จ		๔๖๓/๒๑๘
อชฺชิตฺ คิธฺสเมตฺเตยฺโย		๕๔๕/๒๗๓
อชฺชจฺาน คํ สงฺกณิการคฺคธฺส		๗๓๗/๓๗๕
อชฺชคฺคณาว กคฺ ปาปํ		๒๑๑/๑๑๖
อชฺชคฺคณคฺคธฺส น ปมาณมคฺคิ		๒๗๖/๑๓๘
อชฺชคฺคณคฺคธฺส โส อชฺชวา โส นคฺคิ		๒๗๑/๑๓๘
อชฺชคฺคณ กาม เต มุถํ		๘๕/๒๗
อชฺชคฺคณ ปถํตาม สหายนํปทํ		๗๑๐/๓๕๘
อชฺชคฺคณ อภินุญนาย		๖๕๓/๓๑๒
อชฺชคฺคณปถํมณฺณคฺค		๗๘๒/๔๐๘
อชฺชคฺคณชนโน โถโก		๖๘๒/๓๕๓
อชฺชคฺคณ พุทฺธมฺ กณฺณายมาโน		๒๒๓/๑๑๗
อชฺชคฺคณ มุทคฺคธฺสคฺค		๑๑๖/๔๒
อชฺชคฺคณ ปาปํ กชฺชคฺคณ		๕๖๕/๒๗๖
อชฺชคฺคณ โถโก ปโร โถโก		๔๘๔/๒๔๔
อชฺชคฺคณ นิฉฺชคฺคณ โถโก		๖๓/๘

เขววิหารี สโต อปฺปมตฺโต	๓๘๐/๘๒
เขต ภิโยโย ปสฺสทามิ	๖๔๘/๓๐๘
โสกฺขิตฺตจกฺข น จ ปาทโลโล	๗๗๒/๓๘๗
โสกณฺฐหํ ตณฺหุจฺฉิหํ อเนชํ	๔๓๓/๓๘๗
โสหารยิตฺตวา ทิหิพฺพณฺชนวนิ	๗๗๖/๔๐๕
กถํสฺสคตฺส จรโต	๔๕๘/๒๓๗
กามา เต ปจฺมา เตหา	๒๘๘/๓๔๔
กามา หิ จิตฺตรา มจฺจรา มโนรมา	๗๒๒/๓๖๕
กาเม วินย เกธํ	๓๘๘/๓๘๒
กาเมตฺถ นาภิกฺขุณฺเอย	๘๔/๒๖
กาเมตฺถ พุทฺทมจฺจริยา	๓๐๗/๓๕
กายมฺนี้ วาจา มฺนี้	๓๖๔/๘๔
กิตฺตยิตฺถํ ตามิ เต ฐมฺมํ	๓๖๖/๘๕
กิตฺตยิตฺถํ ตามิ เต ฐมฺมํ	๒๒๘/๓๒๐
กิณฺณุ ตมฺหา วิปฺปวตฺสํ	๖๐๔/๒๘๖
กิตฺถสฺสโยชโน โลโก	๔๕๐/๒๓๕
เกณฺตฺถํ นิฏฺฐโต โลโก	๕๗/๘
โกธ ฐมฺมตฺถโต โลเก	๓๐๐/๓๓
โกธตฺถานํ ปฺวา รามฺมา	๑/๓
จิตฺตฺวา รตํ กามตฺถมฺหา โลเก	๗๕๖/๓๘๘

ชิตฺตาทา รตฺติ โหติ สหามชฺชเณ	๖๔๕/๓๔๒
จตุกฺกณฺโณ จตุทฺวาโร	๖๗๐/๓๒๘
จาทุทฺทิสํ อปฺปฏฺิโฆ จ โหติ	๖๘๘/๓๔๕
ชินฺณณฺตํ เม ทฺพพฺพตฺตามกฺตํ	๖๓๔/๓๐๔
ชินฺโณหมตฺตํ อพฺโถ วิวณฺโณ	๕๓๓/๒๕๘
ณายํ วิรชมาสนํ	๔๓๓/๒๐๗
คณฺจาทํ อภินนฺทามิ	๓๗๓,๒๓๓/๘๘,๓๒๒
คณฺหกฺขยํ ปคฺคยํ อปฺปมคฺคโต	๗๘๘/๔๓๘
คณฺหาทฺทิสํ ปุริสํ	๕๘๕,๖๖๗,๗๓๘/๒๘๓,๓๒๐,๓๖๓
คณฺหาธิปฺนฺเน มนฺเช เปกฺขมาโน	๕๒๖/๒๖๔
คโมนฺโท พุทฺโธ สมนฺนคจฺจ	๕๘๐/๒๘๔
คฺคณฺจ เม ธมฺมมกฺขาทิ	๓๓๓/๓๖๒
คตฺตมา ปชานํ น อฺปาทิเยถ	๔๒๘/๒๐๔
คตฺตํายํ ปจฺฉิมโก ภโว	๓๘๘,๘๐๒/๓๐๓,๔๒๐
คฺคฺชเ เจ สํ คคฺคํ อนานฺนํ	๒๖๒/๓๓๔
เต จามิ นฺน ปชฺเชยฺย ทฺกฺขํ	๓๘๘/๘๗
เต เจ นาควีสํ ยาชโยคา	๓๓๗/๕๘
เต โตติคา จจฺจุมตา	๕๕๕/๒๗๔
เตนหาคปฺปํ กโรหิ	๒๐๘/๓๓๐
เตสํ จายํ ปจฺฉิมโก	๘๓/๒๔

ເຕຣີ ພຸທຸໂຮ ພຸຍາກາສີ	໕໕໐/໒໗໓
ທນຕີ ນຍນຸຕິ ສິມິຕີ	໑໔໔/໗໓
ທຸວາຫໍ ສັກຸກ ອປຸຈຸນິສັດ	໔໔໐/໒໓໕
ທິໂສ ຍຄາ ຄຸພຸພນກໍ ປາຍາຍ	໕໔໕/໒໔໒
ທິງຊີວິສຸການີ ອຸປາຕິວຕຸໂຕ	໗໔໐/໓໗໗
ທິສຸວານ ກູເປຣຸ ວິທຸນຸມມາເນ	໕໑໗/໒໒໐
ທິສຸວາ ສຸວຸນຸນຸສັດ ປກສຸສຸການີ	໗໑໔/໓໒໒
ທິສາ ຈຕສຸໂສ ວິທິສາ ຈຕສຸໂສ	໕໒໒/໒໒໓
ທຸກຸຂສັດ ເວ ມໍ ປກວໍ ອປຸຈຸນິສັດ	໑໕໑/໗໒
ທຸສຸສັກຸກາ ປພຸພຸສິຕາມີ ເອເຄ	໒໔໓/໓໕໓
ຫໂຮ ກຄສັດ ປພຸພຸພຸພຸ	໕໔໗/໒໔໓
ນຄສັດ ປສັດ ອາດີນີ	໔໓໔,໕໔໕/໒໐໔,໒໔໓
ນ ຄສັດ ອທິງຊີວິສຸການີ ກິນຸຈິ	໒໑໒,໒໔໕,໔໔໒/໑໑໓,໑໒໗,໒໔໒
ນ ທິງຊີຍາ ນ ສຸຕິຍາ ນ ພາເນນ	໒໔໒/໑໔໓
ນນຸທິສັດພິໂຍໂຮໂນ ໂຕໂກ	໔໕໔/໒໑໒
ນ ໂມເນນ ມຸນີ ໂຫິ	໑໒໔/໔໔
ນາໂຄວ ຍູຄານີ ວິວຊຸພິຍາ	໗໓໓/໓໗໒
ນານາຊນາ ຂນປເທທິ ສັກຸກາ	໔໑໔/໒໐໐
ນາສັດສັດ ນ ມິວິສັດມີ	໗໔໓/໔໑໕
ນາຫໍ ສພຸພຸ ສັມພຸພຸພຸພຸພຸພຸ	໓໑໓/໑໕໔

นาหํ สมิตฺตํ ปโมจนา	๒๓๘/๓๓๕
นิราสโต โส อุกฺกฺกํ อสฺสํ	๓๕๖/๓๗๓
นิราสโต โส น จ อสฺสํ	๓๖๓/๓๗๓
นิฏฺโถฏโป นิฏฺโถ นิฏฺโถ	๗๔๔/๓๗๔
โน เจ ทเมถ นิฏฺโถ สหายํ	๗๖๖/๓๕๘
ปจฺเจ สยาโน ปริณฺทมาโน	๖๓๘/๓๐๕
ปชฺเชน กเตน อตฺตนา	๘๘/๓๓
ปณฺณวา เจว สติ จาปํ	๘๐/๒๐
ปฏิสตฺถาณํ ฌานมวิญฺจนาโน	๗๔๕/๔๓๖
ปสฺสํทํ เทว มนฺตฺสโตเก	๒๓๓/๓๓๓
ปสฺสํทํ นํ มนฺตา จกฺขุนา วา	๖๒๔/๓๐๓
ปหานํ กามฉนฺตนา	๔๔๐/๒๓๓
ปหาย ปณฺจาวรณานิ เจตโต	๗๘๔/๔๓๐
ปทฺธิมตฺตโมหสฺส	๕๗๖/๒๘๓
ปาปํ สหายํ ปวิชฺชเยถ	๗๔๘/๓๘๔
ปารายณมณฺทกยิสฺส	๕๗๐/๒๗๘
ปจฺจณฺมิ ตํ ภควา พุทฺธิ เม ตํ	๓๔๖,๒๐๓/๖๗,๓๐๘
ปจฺจตฺตํ ทาวํ ปิตฺตมฺจ มาตวํ	๗๖๐/๓๘๓
พหุสฺสํ ฐมฺมชฺร ภาเชถ	๗๕๒/๓๘๗
พาเหญฺวา สพุพปาปกาณิ	๓๔๕,๒๓๕/๓๐๐,๓๓๓

จุฬนิตุเทศ์ คานาน ปสมปาทา

๔๕๓

ภควา หิ กามะ อภิภุชเย อิริยติ	๓๘๓/๑๘๐
ภษนุติ เตวณฺติ ๑ , การณฺตุตา	๘๑๗/๔๒๗
ภยณฺ ๑ ทฺฤชณฺ ๑ โรโค ๑	๗๒๗/๓๗๐
มชฺเช เตรํมํ ทิฏฺฐํ	๓๖๖/๑๗๖
มาโน หิ เต พฺราหฺมณ ชาริภาโร	๑๔๕/๖๓
มิโค อรณฺณมฺหิ ยถา อพฺนฺโ	๖๗๘/๓๓๘
มิตฺเต เต หฺมฺเช อหฺมฺปมาโน	๖๗๒/๓๓๒
เมตฺตํ อฺเปกฺขํ ภรณํ วิมฺตฺตํ	๘๑๐/๔๒๔
ยงฺกิลฺลํ สมนฺปชานาสิ	๑๗๖,๒๓๗/๘๐,๑๒๔
ยถา อหฺมฺ อภฺกฺติ มฺตฺตํสฺส	๖๔๔/๓๐๘
ยนฺตํ อปฺปจฺฉิมฺห อภฺกฺตฺยํ โน	๑๖๑/๘๑
ยเมตํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ	๘๕/๒๓
ยสฺมํ กามา น วสฺนฺติ	๓๔๖/๑๖๘
ยสฺสํ ปริปฺตา นฺตฺติ	๔๓๕/๒๐๘
ยานิ โสฺตานิ โถกสฺมํ	๗๕/๑๖
เยเกจิเม อิตฺโธ มนฺชฺชา	๑๒๓,๑๒๘/๕๐,๕๓
เยเกจิเม สมนฺพฺราหฺมณา เต	๒๘๐/๑๔๖
เย ๑ สจฺจชาตฺตมฺมา เต	๘๐/๒๓
เยเม ปุพฺเพ วิยาภํ	๓๒๔,๕๘๘/๑๖๑,๒๘๘
โย อตฺตํ อาทิสฺสิ	๔๖๗/๒๒๑

รูนิทุกุเทศ คาทาน ปจฺมปาทา

๔๕๕

ตฺทฐา ๑ ปิตี ๑ มโน ตฺติ ๑	๖๒๘/๓๐๒
ตฺนุติ โถเก มฺนโย	๒๘๓/๓๔๒
ตฺนุทาทยิตฺวาน ตฺนุโยชนานิ	๗๖๘/๓๘๕
ตฺพฺพโส นามรฺปตฺม	๔๐๘/๓๘๕
ตฺพฺเพตฺส กามะตฺส โย วิตฺตราโค	๒๕๒/๓๓๓
ตฺพฺเพตฺส ภูเตตฺส นิธาย ทณฺฑํ	๖๖๓/๓๓๗
ตฺวณฺติ ตฺพฺพริ โสตา	๖๘/๓๕
ตฺตณฺจ อณฺณณฺจ ชฺทํ ปิปาตํ	๗๒๘/๓๗๓
ตฺโห ยถา ทาฬพตฺตํ ปตฺยห	๘๐๗/๔๒๓
ตฺโหว ตฺทฺเทศฺส อตฺนุคตฺนุโต	๘๐๓/๔๒๓
ตฺตณฺณโต โถกํ อเวกฺขตฺตํ	๕๐๔/๒๔๕
ตฺตฺวานํ วัร อกามกามิ	๓๘๘/๓๘๗
ตฺทฺธํ รมฺมตฺมฺปปาทํ	๕๐๕/๒๕๓
เตเต ยถา ปพฺพตฺมฺทฺธนิฏฺฐิต	๔๘๒/๒๔๒
ตฺตํคฺคชาตตฺตํ ภาวนฺติ เตฺนหา	๖๖๘/๓๒๔

